

Lahden suunta -työ 2021–2025 selostus

15.11.2024

Lahden yleiskaava 2035 (Y-205)

Kestävän kaupunkiliikkumisen ohjelma 2021–2025

Sisällysluettelo

Näin tutustut Lahden suunta –selostukseen.....	1	3.1.10. Hiilensidonta	48
Johdanto.....	2	3.1.11. Ekologinen kompensatio.....	50
Tiivistelmä keskeisistä valmisteluvaiheista.....	3	3.1.12. Tärkeät ekosysteemipalvelut	52
Tiivistelmä Lahden yleiskaavan 2035 pääsisällöistä	4	3.1.13. Maisema	58
Tiivistelmä kestävän kaupunkiliikkumisen ohjelman 2021–2025 pääsisällöistä.....	5	3.1.14. Kulttuuriympäristöt	61
Lahten suuntaa tehdään yhdessä	6	3.2. Kestävästi hyvinvoiva	68
OSA I: Visio, tavoitteet ja kaavaratkaisut.....	8	3.2.1. Hyvinvointi.....	69
1. Lahti vuonna 2035.....	9	3.2.2. Arkiliikkuminen.....	70
2. Tavoitteet	11	3.2.3. Kävely ja pyöräily – kestävät kulkumuodot.....	71
3. Kaavaratkaisujen perustelut.....	13	3.2.4. Yhteisöllisyyttä vahvistava kaupunkisuunnittelu	75
3.1. Kestävästi elinvoimainen.....	13	3.2.5. Alueellinen eriytyminen	75
3.1.1. Kestävä yhdyskuntarakenne	14	3.2.6. Virkistysalueet.....	76
3.1.2. Asuminen.....	19	3.2.7. Lähiluontoverkosto – luonnon monimuotoisuus	81
3.1.3. Vapaa-ajan asuminen.....	24	3.2.8. Luonnonsuojelu.....	87
3.1.4. Energiantuotanto	25	3.2.9. Liito-oravan huomiointi yleiskaavassa	90
3.1.5. Kauppa	27	3.3. Kestävästi uudistuva	96
3.1.6. Keskusta-alueet.....	28	3.3.1. Palvelut	97
3.1.7. Elinkeinoelämä	29	3.3.2. Joukkoliikenne	103
3.1.8. Kiertotalous osana maankäytön suunnittelua.....	32	3.3.3. Raideliikenne	108
3.1.9. Kaupunkihydrologia: pohja-, pinta- ja hulevedet	38	3.3.4. Kaupunkijakelu.....	111
		3.3.5. Päästötön liikenne, vaihtoehtoisten polttoaineiden jakeluinfra	112

OSA II: Miten Lahden suunta -työ 2021–2025 syntyi?	114
1. Lahden suunta -työn 2021–2025 valmistelu	115
1.1. Lahden suunta -työn etenemisen keskeiset vaiheet	116
1.2. Lahden suunta -työn ratkaisut pohjautuvat ajantasaiseen ja yhdessä tuotettuun tietoon	117
1.3. Lahden suunta -työ valmisteltiin yhdessä osallisten kanssa 118	
1.4. Ehdotusvaiheessa tehdyt muutokset	119
1.5. Ennen hyväksymiskäsittelyä tehdyt keskeiset muutokset 120	
1.6. Vaikutusten arviointi	123
1.5.1. Yhteenveto yleiskaavan vaikutuksista	124
1.7. Yleiskaavatyön 2017–2020 kierrokselta siirtyneet asiat	125
1.8. Lahden suunta prosessi on jatkuva	129
1.9. Seuraavalle yleiskaavakierrokselle siirtyvät teemat	130
2. Lahden suunta -työn 2021–2025 tekijät	131
2.1. Kuka valmistelee Lahden suunta -työn päätöksentekoon?	132
2.2. Lahden suunta -työtä tekevien eri työryhmien jäsenet	133
OSA III: Suunnittelun lähtökohdat ja muutokset voimassa oleviin yleiskaavoihin	135
1. Suunnittelun lähtökohdat	136
1.1. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ohjaavat suunnittelua	137
1.2. Liikenne 12 ohjaa kestävään liikkumiseen kaupunkiseudulla	138
1.3. Maakuntakaavassa ratkaistaan aluerakenne	139
1.3.1. Siirtymät maakuntakaavasta	141
1.4. Kiertotaloutta palvelevan jätteenkäsittelyalueen vaihemaakuntakaava	142
1.5. Lahden kaupunkiseutusunnitelma	143
1.6. MAL-sopimus	144
1.7. Lahden lainvoimaiset yleiskaavat	145
2. Muutokset lainvoimaisiin yleiskaavoihin	146
2.1. Lahden yleiskaava 2030 (Y-203)	149
2.2. Osayleiskaava-alueet OYK1-OYK4	167
2.2.1. Okeroisten osayleiskaava	168
2.2.2. Miekkiö-Renkomäki-Ämmälä osayleiskaava	170
2.2.3. Enonsaaren osayleiskaava	171
2.2.4. Uudenkylän osayleiskaava	172
2.3. Rantavyöhykkeet RV/1-RV/4	174
2.3.1. Luoteis-Nastolan osayleiskaava	174
2.3.2. Kallio-, Pitkä- ja Särkijärven alueen osayleiskaava	176
2.3.3. Villähde-Koiskalan osayleiskaava	177
2.3.4. Iso-Kukkasen-, Sala- ja Ruuhijärven rantayleiskaava .	178
2.1. Yleiskaavan oikeusvaikutukset	180
3. Muutokset kestäväan kaupunkiliikkumisen ohjelmaan	182

Lähteet	185
Lahden suunta -työn 2021–2025 keskeiset selvitykset	185

Muu lähdeaineisto	186
Liitteet	187

Näin tutustut Lahden suunta –selostukseen

Selostus on lyhyen johdannon jälkeen jaettu kolmeen osaan.

1

Ensimmäisessä osassa on kuvailtu Lahden kaupungin visio vuodelle 2035 ja esitelty Lahden suunta -työn tavoitteet. Lisäksi on selostettu yleiskaavaratkaisut kaupungin strategian elinvoima-, hyvinvointi- ja uudistumisteemojen mukaisesti ja taustoitettu suunnitteluun vaikuttanutta tietoa erityisesti uusien ja päivitettyjen selvitysten osalta.

2

Toisessa osassa on kerrottu Lahden suunta -työn valmistelusta, kuvattu suunnitteluprosessin eteneminen sekä työnaikainen vuorovaikutus. Lahden suunta -työtä tehdään kaupungin strategian mukaisesti yhdessä ja suuri joukko asiantuntijoita osallistuu sen valmisteluun. Erilaisissa tilaisuuksissa, sidosryhmätapaamisissa ja työpajoissa rakennetaan pohjatietoa sekä hiotaan yleiskaavaratkaisuja ja kestävän kaupunkiliikkumisen ohjelman sisältöä.

3

Kolmannessa osassa on kuvailtu tarkemmin suunnittelun lähtökohdat ja esitelty muutosesitykset lainvoimaisiin yleis- ja osayleiskaavoihin sekä kestävän kaupunkiliikkumisen ohjelmaan. Sen lisäksi on käsitelty yleiskaavan oikeusvaikutuksia.

Johdanto

Lahden suunta -työssä rakennamme tulevaisuuden kestävästä kaupunkia yhdessä kaupunkilaisten, toimijoiden, päättäjien ja asiantuntijoiden kanssa.

Lahden suunta -työhön kuuluu oikeusvaikutteisen yleiskaavan ja kestävästä kaupunkiliikkumisen ohjelman laatiminen koko Lahden kaupungin alueelle. Lahden suunta toteuttaa kaupungin strategiaa ja ympäristötavoitteita.

Jatkuva työ etenee neljän vuoden sykleissä valtuustokausittain ja yleiskaavan osalta käynnissä on jo neljäs kierros. Lahden tapa suunnitella maankäyttöä ja liikkumista yhdessä on Suomessa ainutlaatuinen.

Lahden suunta -työ 2021–2025 on tullut vireille 10.3.2022 ja sen tavoitevuosi on 2035.

Tiivistelmä keskeisistä valmisteluvaiheista

Lahden suunta -työ 2021–2025 eli Lahden yleiskaava 2035 (Y-205) ja kestävä kaupunkiliikunnan ohjelma 2021–2025 tuli vireille 10.3.2022, kun työn käynnistymisestä ilmoitettiin kaavoituskatsauksessa. Lahden suunta -työn 2021–2025 tavoitevuosi on 2035. Valmisteluaineistoihin voi tutustua Lahden suunta -työn kotisivuilla osoitteessa www.lahti.fi/lahdensuunta.

Lahden suunta -työn 2021–2025 osallistumis- ja arviointisuunnitelma (OAS) hyväksyttiin ja päätettiin asettaa nähtäville kaupunginhallituksen kokouksessa 4.4.2022 (§ 128). Osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa on päivitetty tarvittaessa koko työn ajan.

Lahden suunta toteuttaa kaupungin strategiaa ja Lahden suunta -työn 2021–2025 tavoitteet valmisteltiin kaupunginvaltuuston 14.3.2022 hyväksymän Lahden kaupungin strategian 2030 pohjalta kevään 2022 aikana. Lahden suunnan tavoitteita käsiteltiin kaupunkiympäristölautakunnassa 15.6.2022 (§ 93) ja kaupunginhallituksessa 20.6.2022 §265. Kaupunginvaltuusto hyväksyi Lahden suunta -työn 2021–2025 tavoitteet 5.9.2022 (§73). Tavoitteet ohjaavat yleiskaavan ja kestävä kaupunkiliikunnan ohjelman valmistelua ja niihin voi tutustua Lahden suunta -työn kotisivuilta.

Lahden kaupunkiympäristölautakunta hyväksyi 14.6.2023 Lahden suunta -työn 2021–2025 luonnoksen asetettavaksi MRL 62 § mukaisesti nähtäville. Luonnos oli nähtävillä 26.6.-1.9.2023. Luonnoksesta saatiin yhdeksän viranomaislausuntoa ja 20 mielipidettä, joista kuusi tuli erilaisilta yhdistyksiltä.

Lahden suunta -työn ehdotusta valmisteltiin kesän 2023 aikana saadun palautteen ja tunnistettujen kehitettävien teemojen osalta. Myös selvitysluonnoksia ja tietomalleja viimeisteltiin lopulliseen muotoonsa. Vuorovaikutteinen suunnittelu jatkui syksyn 2023 aikana sisäisillä asiantuntijatyöpajoilla ja teemakohtaisilla neuvotteluilla. Osallisilla oli mahdollisuus osallistua ehdotuksen valmisteluun asukastyöpajassa 16.11.2023.

Lahden suunta -työn 2021–2025 ehdotuksen nähtävilleasettamista käsiteltiin kaupunkiympäristölautakunnassa 24.4.2024. Sen jälkeen asiaa käsitelti kaupunginhallitus 29.4.2024 (§ 178), joka päätti asettaa Lahden suunta -työn ehdotuksen nähtäville. Osallisilla oli mahdollisuus tutustua ehdotukseen asukastilaisuudessa 16.5.2024. Ehdotus oli nähtävillä 10.5.–30.6.2024. Ehdotuksesta saatiin kymmenen viranomaislausuntoa, neljä muistutusta yhteisöiltä ja viisi muistutusta yksityishenkilöiltä.

Nähtävilläolon jälkeen syksyllä 2024 Lahden suunta -työn 2021–2025 aineistoihin tehtiin tarvittavia, vähäisiä muutoksia, ehdotuksesta saadun palautteen perusteella. Kaikki palaute ei aiheuttanut työhön muutoksia eivätkä muutokset edellyttäneet ehdotuksen asettamista uudelleen nähtäville. Suunnitellut muutokset käytiin läpi ehdotusvaiheen viranomaisneuvottelussa 11.9.2024. Päättäjille muutoksia ja kokonaisuutta esiteltiin kaupunkiympäristölautakunnassa 11.9.2024 ja valtuustoseminaarissa 17.10.2024. Tämän jälkeen Lahden suunta -työn 2021–2025 aineistot viimeisteltiin joulukuun 2024 hyväksymiskäsittelyä varten.

Tiivistelmä Lahden yleiskaavan 2035 pääsisällöistä

Yleiskaava on koko kaupungin kattava yleispiirteinen suunnitelma, jossa osoitetaan alueiden pääasiallinen käyttötarkoitus ja liikenteen pääverkot. Lahden yleiskaavan 2035 (Y-205) tarkoitus on ohjata maankäytön kehitystä strategisella tasolla ja se laaditaan oikeusvaikutteisena koko Lahden alueelle. Lahden suunta -työn 2021–2025 yhteydessä yleiskaava laaditaan ensimmäistä kertaa kuuden oikeusvaikutteisen kaavakartan kokonaisuutena. Lahden yleiskaavan 2035 (Y-205) eri teemaiset kaavakartat ovat 1: Kestävä yhdyskuntarakenne, 2: Kulttuuriympäristö, 3: Luonto- ja viherympäristö, 4: Vesiensuojelu ja -hallinta, 5: Kiertotalous ja 6: Kestävä liikkuminen. Kaavamerkintöjä on kahdenlaisia: strategisia kehittämismerkintöjä ja maankäyttömerkintöjä.

Lahdessa on voimassa valtuustokaudella 2017–2020 laadittu, koko kaupungin kattava oikeusvaikutteinen Lahden yleiskaava 2030 (Y-203),

Kaupunginhallitus antaa vastineet Lahden suunta -työn 2021–2025 ehdotuksesta saatuihin lausuntoihin ja muistutuksiin. Lahden suunta -työn 2021–2025 ehdotuksen hyväksyy kaupunginvaltuusto. Lahden suunta -työtä on valmisteltu kokonaisuutena, mutta hyväksymiskäsittelyssä yleiskaava ja kestävän kaupunkiliikkumisen ohjelma on eriytetty eri asiakohdiksi, koska niiden hyväksymistä ja muutoksenhakua säätelee eri lainsäädäntö. Yleiskaavan hyväksymisestä säädetään maankäyttö- ja rakennuslaissa ja kestävän kaupunkiliikkumisen ohjelma etenee kuntalain mukaisesti.

joka hyväksyttiin Lahden kaupunginvaltuustossa 25.1.2021 (§ 14), ja se sai lainvoiman 2.12.2022. Lahdessa on lisäksi voimassa viisi oikeusvaikutteista osayleiskaavaa ja yksi oikeusvaikutteinen rantayleiskaava. Lisäksi Okeroisten ja Miekkiö-Renkomäki-Ämmälä osayleiskaavojen merkintöjä on noudatettu tarkentavina määräyksinä ko. kaavojen alueilla. Laadittava Lahden yleiskaava 2035 (Y-205) tulee voimaan tullessaan kumoamaan Lahden yleiskaavan 2030 (Y-203), Okeroisten osayleiskaavan ja Miekkiö-Renkomäki-Ämmälä osayleiskaavan.

Lahden yleiskaavan 2035 (Y-205) alueella on voimassa kokonaisuudessaan Enonsaaren ja Uudenkylän osayleiskaavat ja yleiskaavakartoilla 1–6 esitetään aluerajauksina alueet, joilla edelleen noudatetaan näiden tarkempien osayleiskaavojen merkintöjä ja määräyksiä. Lisäksi Lahden yleiskaavan 2035 (Y-205) kartalla 1: Kestävä

yhdyskuntarakenne esitetään rantavyöhyke (RV/) -rasterilla alueet, joilla edelleen noudatetaan neljän muun voimassa olevan, tarkemman osa- tai rantayleiskaavan merkintöjä ja määräyksiä. Voimassa olevaan Lahden yleiskaavaan 2030 (Y-203) verrattuna nämä rantavyöhykkeiden aluerajaukset ovat pysyneet samoina lukuun ottamatta Oksjärven pohjoispuolen pientä rantavyöhykkeen (RV/1) -rasterin pienennystä ja Kalkkusen järven uutta SL-aluetta, joka pienentää rantavyöhykkeen (RV/1) -rasteria. Ranta-alueilla on myös voimassa olevia ranta-asemakaavoja, joiden alueella noudatetaan kyseisten kaavojen merkintöjä- ja määräyksiä. Ranta-asemakaavoitettuja alueita ei ole esitetty Lahden yleiskaavassa 2035 (Y-205).

Tiivistelmä kestävän kaupunkiliikkumisen ohjelman 2021–2025 pääsisällöistä

Kestävän kaupunkiliikkumisen ohjelma laaditaan Lahdessa nyt toista kertaa. Ohjelma ottaa huomioon kaikki liikennemuodot: jalankulun, pyöräilyn, joukkoliikenteen ja autoilun. Kestävän kaupunkiliikkumisen ohjelman tavoitteena on edesauttaa liikkumisen osalta Lahden hiilineutraalisuustavoitteen ja kestävän liikkumisen kulkutapaosuuden 2030 toteutumista.

Kestävän kaupunkiliikkumisen ohjelma käsittää keskeisimmät kaupunkitasoiset toimet kestävän kaupunkiliikkumisen edistämiseksi vuoteen 2035 mennessä. Kestävän kaupunkiliikkumisen ohjelmassa 2021–2025 on päivitetty edellisen ohjelman toimenpidekokonaisuuksien ja toimenpiteiden tilanne ja ryhmitelty toimenpidekokonaisuudet kaupungin

Lahden yleiskaavan 2035 (Y-205) kaavamääräyksiä mukaan Enonsaaren ja Uudenkylän osayleiskaavojen alueilla sekä yleiskaavakartalla 1: Kestävä yhdyskuntarakenne osoitetulla rantavyöhyke (RV/) -alueella noudatetaan ko. osayleiskaavojen ja rantayleiskaavan määräyksiä lisäksi yleiskaavakartan 1: Kestävä yhdyskuntarakenne strategisia kaavamerkintöjä ja -määräyksiä ja yleiskaavakarttojen 2: Kulttuuriympäristö, 3: Luonto- ja viherympäristö, 4: Vesiensuojelu ja -hallinta, 5: Kiertotalous ja 6: Kestävä liikkuminen uusia teemoja koskevia merkintöjä ja määräyksiä. Voimassa oleviin yleiskaavoihin voi tutustua yleiskaavoituksen kotisivuilla www.lahti.fi/yleiskaavoitus.

nykyisen strategian mukaisiksi. Samalla on tunnistettu uusia, kaupungin strategian mukaisia, toimenpidekokonaisuuksia, joiden kehittämiseen ja toteuttamiseen tarvitaan toimenpiteitä.

Lahden kestävän kaupunkiliikkumisen ohjelma 2021–2025 sisältää yhteensä neljätoista toimenpidekokonaisuutta, jotka on koottu Lahden suunta -työn 2021–2025 yhteisten kestävyysteemaisten strategiaotsikoiden alle: Kestävästi elinvoimainen, kestävästi hyvinvoiva ja kestävästi uudistuva. Uusia toimenpidekokonaisuuksista on neljä. Lisäksi kestävän kaupunkiliikkumisen ohjelmaan on lisätty priorisointi ohjaamaan toimenpidekokonaisuuksien keskinäistä painotusta ja ajoittamista tavoitevuoteen nähden.

Lahden suuntaa tehdään yhdessä

Lahden suunta -työssä rakennamme tulevaisuuden kestäväää kaupunkia yhdessä kaupunkilaisten, toimijoiden, päättäjien ja asiantuntijoiden kanssa. Hedelmällisin aika yhteistyölle ja keskusteluille on työn alkuvaiheessa, jotta eri näkökulmia ehditään sovittaa yhteen luonnosta valmisteltaessa. Kaupungin strategian mukaisesti lahtelaisia on haluttu kutsua aktiivisesti mukaan työhön.

Vuonna 2021: Uutta kierrosta alettiin valmistella sidosryhmissä edelliseltä kierrokselta siirtyneiden teemojen parissa, selvitystarpeet määriteltiin ja eri selvitysten laatiminen käynnistettiin. Lisäksi tunnistettiin maankäytön ja liikumisen osalta tulevaisuuden näkymiä ja muutostarpeita.

Vuoden 2022 keväällä: Valmisteltiin työn tavoitteet. Valtuustokauden 2021–2025 kaupungin uuden strategian valmistelu viivästyi, kun kunnallisvaalien äänestyspäivät siirtyivät pandemian takia. Lahden suunta -työlle valmisteltiinkin tavoitteet tällä kierroksella uuden strategian pohjalta tehokkaasti laajan ja poikkihallinnollisen asiantuntijajoukon voimin kevään 2022 aikana.

Vuonna 2022: Jatkettiin selvitystiedon tuottamista ja aloitettiin luonnosratkaisujen valmistelu. Osana luonnosvaiheen valmistelua järjestettiin viisiosainen asukastilaisuussarja Lahden suunta -kierroksen 2021–2025 tärkeistä teemoista. Asukastilaisuuksien teemoja olivat 1)

Sujuva ja laadukas arkiliikkuminen, 2) Kiertotalous yleiskaavassa, 3) Lahtelaiset maisemat ja arvorakennukset, 4) Kävelyn laatureitit sekä 5) Luonnon monimuotoisuus. Lisäksi elinkeinoelämän toimijoille järjestettiin oma tilaisuutensa elinkeinoelämän nykytilasta ja tulevaisuuden näkymistä. Tilaisuussarjassa kerrottiin asukkaille osallistumismahdollisuuksista työn eri vaiheissa, esiteltiin eri teemoista laadittuja selvityksiä, saatiin vierailevilta asiantuntijoilta näkökulmia jatkotyön pohjaksi sekä kuultiin asukkaiden ja toimijoiden ajatuksia niin tuotetusta tiedosta kuin jatkosuunnittelusta. Tilaisuussarjaan osallistui yhteensä noin 50 ihmistä. Tilaisuuksiin liittyi mahdollisuus kommentoida eri teemojen selvitystietoa omissa karttakyselyissä. Eri teemojen verkkokyselyissä saatiin yhteensä 177 vastaajalta 552 karttavastausta. Osallistamisen tuloksia hyödynnettiin Lahden suunta -työn luonnoksen valmistelussa.

Vuonna 2023: Alkuvuoden työskentelyn keskiössä oli luonnosratkaisujen valmistelu ja luonnosaineistojen viimeistely päätöksäksittelyä varten. Luonnosaineistoja työpajaistettiin kumppanuuspöytien kanssa 25.4. Asukkaille järjestettiin 9. ja 11.5. esittelytilaisuudet, joissa käytiin läpi Lahden suunta -työn luonnoksen keskeisiä sisältöjä ja muutoksia sekä nähtävillä olon tavoitteellista aikataulua. Lahden suunta -työn 2021–2025 luonnosvaiheen ratkaisuja työstettiin kevään aikana eri sidosryhmien kanssa ja sidosryhmille järjestettiin luonnoksen esittelytilaisuuksia. Kesäkuun kokouksessaan kaupunkiympäristölautakunta asetti Lahden

suunta -työn luonnoksen nähtäville 26.6-1.9.2023. Luonnoksesta saatiin yhdeksän viranomaislausuntoa ja 20 mielipidettä, joista kuusi tuli erilaisilta yhdistyksiltä.

Syksyllä Lahden suunta -työn ehdotusta valmisteltiin kesän 2023 aikana saadun palautteen ja tunnistettujen kehitettävien teemojen osalta. Myös selvitysluonnoksia ja tietomalleja on viimeistely lopulliseen muotoonsa. Vuorovaikutteinen suunnittelu jatkui syksyn 2023 aikana sisäisillä asiantuntijatyöpajoilla ja teemakohtaisilla neuvotteluilla. Lahtelaisilla oli mahdollisuus osallistua ehdotuksen valmisteluun asukastyöpajassa 16.11.2023. Myös päättäjille järjestettiin ehdotusvalmistelusta iltakoulu joulukuussa.

Vuonna 2024: Alkuvuodesta valmistelu keskittyi Lahden suunta -työn ehdotuksen viimeistelyyn. Lahden suunta -työn ehdotuksen nähtävilleasettamista käsiteltiin kaupunkiympäristölautakunnassa 24.4.2024. Lahtelaisilla oli mahdollisuus tutustua Lahden suunta -työn

2021–2025 ehdotukseen asukastilaisuudessa 16.5.2024 ja ehdotus oli nähtävillä 10.5.–30.6.2024. Ehdotuksesta saatiin kymmenen viranomaislausuntoa, neljä muistutusta yhteisöiltä ja viisi muistutusta yksityishenkilöiltä. Syksyllä 2024 Lahden suunta -työn 2021–2025 aineistoihin tehtiin tarvittavia, vähäisiä muutoksia, ehdotuksesta saadun palautteen perusteella. Kaikki palaute ei aiheuttanut työhön muutoksia eivätkä muutokset edellyttäneet ehdotuksen asettamista uudelleen nähtäville. Suunnitellut muutokset käytiin läpi ehdotusvaiheen viranomaisneuvottelussa 11.9.2024. Päättäjille muutoksia ja kokonaisuutta esiteltiin kaupunkiympäristölautakunnassa 11.9.2024 ja valtuustoseminaarissa 17.10.2024. Tämän jälkeen Lahden suunta -työn 2021–2025 aineistot viimeisteltiin joulukuun 2024 hyväksymiskäsittelyä varten.

Tavoitteena on saada Lahden suunta -ehdotus kaupunginvaltuuston hyväksymiskäsittelyyn vuoden 2024 lopussa.

OSA I: Visio, tavoitteet ja kaavaratkaisut

Lahden suunta -työn selostuksen ensimmäisessä osassa on kuvailtu Lahden kaupungin visio vuodelle 2035 ja esitelty Lahden suunta -työn tavoitteet. Lisäksi on selostettu tarkemmin yleiskaavaratkaisut strategiateemoittain ja taustoitettu suunnitteluun vaikuttanutta tietoa erityisesti uusien ja päivitettyjen selvitysten osalta.

1. Lahti vuonna 2035

Lahden kaupungin visiona vuoteen 2030 on: Lahti – tehty kestäväksi. Valtuustokauden 2021–2025 strategian mukaan Suomen johtavan ympäristökaupungin edelläkävijyys tuo asukkaille hyvinvointia ja yrityksille menestystä. Visio asettaa Lahdelle kunnianhimoisen tavoitteen edistää niin ekologista, sosiaalista kuin taloudellista kestävyttä. Strategiassaan Lahti tähtää hiilineutraaliksi. Lisäksi vuoteen 2030 mennessä Lahti tavoittelee 10 000 korkeakouluopiskelijaa. Lahden suunta -työn selostus kertoo, miten Lahti pyrkii edistämään näitä tavoitteita. Vision toteutuminen vaatii jatkuvaa ja avointa vuoropuhelua arvoista ja suunnitteluratkaisuista. Lisäksi tarvitaan ennakoivaa ja joustavaa julkisten palveluiden suunnittelua. Lahden suunta -työ tarjoaa foorumin keskustelulle Lahden tulevaisuudesta. Yleiskaavasisällön takia Lahden suunta -työ katsoo hieman kaupungin strategiaa pidemmälle tulevaisuuteen: tällä kierroksella vuoteen 2035.

Vuonna 2035 Päijät-Hämeen keskuskaupunki tarjoaa maakuntakeskuksen palvelut sekä kaupunki- ja maaseutumaista elinympäristöä asukkaille ja yrityksille. Lahti on tiiviisti radan varteen rakennettu viihtyisä kaupunki, jossa luonto on lähellä kaupunkilaisia. Lahden kaupungin strategian mukainen väestötavoite vuonna 2035 on noin 128 000 asukasta. Yleiskaavan aluevaraukset mahdollistavat kuitenkin Lahden suuremman väestönkasvun, jopa 2 % asti. Työpaikkojen määrän kasvulle ei ole asetettu tarkkaa tavoitetta ja muutenkin työpaikkojen määrän muutos on vahvasti sidottu toimialoihin ja niiden työvoimaintensiivisyyteen. Elinkeinoelämälle

on kuitenkin varattu runsaasti tilaa kasvaa ja kehittyä kaupunkirakenteen sisällä. Liikennemallissa työpaikkojen kokonaismäärän on arvioitu kasvavan noin 54 000:een vuoteen 2035 mennessä, kun otetaan huomioon myös ne työpaikat, joiden sijainti ei ole tiedossa (8 %).

Kaupunkirakenne on eheytynyt kasvun sijoituttua pääasiassa nykyiselle taajama-alueelle. Erilaisia toimintoja on onnistuttu sekoittamaan ja niiden saavutettavuutta on parannettu. Lahdessa on viihtyisiä asuinalueita, joissa lähipalvelut ovat saavutettavissa myös kävelen. Asuntotarjonta on monipuolista, ja eri elämänvaiheisiin ja –tyyleihin löytyy sopiva asunto. Asuntokaduille on istutettu lisää katupuita ja myös tonttien omistajat ovat kohentaneet katuun rajautuvaa viherympäristöä. Kaupallisten palveluiden lähiympäristöt on suunniteltu kävelijän näkökulmasta houkutteleviksi järjestämällä pysäköintialueet kävelijöiden ehdoilla. Virkistysalueet ovat suurella osalla lahtelaisista kävelyetäisyydellä ja niitä käytetään ahkerasti. Eri-ikäiset lahtelaiset kävelevät monista syistä; kouluun ja töihin, tai hoitaakseen asioita tai terveyttään.

Keskusta on vuonna 2035 elinvoimainen; siellä asutaan, käydään työssä ja vietetään vapaa-aikaa ravintoloissa tai kahviloissa seurustellen. Viikkaimmalle kaupalliselle alueelle on toteutettu viihtyisä käveltävä keskusta. Lahden keskustassa liikkuminen on helppoa, kestävä ja viihtyisää, ja ilmanlaatu on hyvä tai erinomainen muutamia poikkeusaikoja lukuun ottamatta. Ydinkeskustan alueella on maakunnan keskuksen

tasoiset palvelut: erikoisliikkeitä, kahviloita ja ravintoloita, tori ja kauppahalli, monipuoliset julkiset palvelut ja harrastusmahdollisuudet sekä hyvin hoidetut puistot. Keskustan asukasmäärä on kasvanut ja siellä on elämää läpi vuorokauden. Tähän on merkittävästi vaikuttanut opiskelijoiden määrän lisääntyminen. Vesijärven ranta-alueesta on muodostunut lahtelaisten olohuone ja se kytkeytyy elinvoimaiseen keskustaan. Vesijärven satama-alueiden palvelut ovat monipuolistuneet ja ne ovat kehittyneet veden äärellä oleviksi vapaa-ajan keitaiksi, jotka tarjoavat kaupunkilaisille ja matkailijoille mahdollisuuksia vesiaktiviteetteihin, virkistäytymiseen sekä oleskeluun.

Vuonna 2035 Lahden seutu tunnetaan ympäristö- ja yritysystävällisyydestä. Kaupunkiseudulla on hyvä työllisyys ja yhtenäinen, hyvin saavutettava työssäkäyntialue, mikä on lisännyt pendelöintiä myös pääkaupunkiseudun suunnasta. Lahden seutu on valtakunnallinen henkilö- ja tavaraliikenteen solmukohta. Helsinki – Lahti – Kouvola logistiikkakäytävä on heti Helsinki-Tampere käytävän jälkeen toiseksi tärkein valtakunnassa. Lahden seutu on myös Euroopan laajuisen liikenneverkon (TEN-T) osista määriteltyjen eurooppalaisten liikennekäytävien kannalta merkittävässä asemassa. Lahden elinkeinoelämän alueet ovat laajentuneet ja monipuolistuneet, ja työpaikkojen määrä on kasvanut elinkeinorakenteen painopisteen muututtua perinteisistä teollisuuden työpaikoista teknologian, suunnittelun ja palveluiden työpaikoiksi. Lahden liikenteellisesti erinomainen saavutettavuus sekä kasvavat kärkiklusterit sähköisen liikenteen, kiertotalouden, elintarviketeollisuuden ja urheiluliiketoiminnan osalta ovat kasvattaneet Lahden seudun houkuttelevuutta ja alueelle sijoittuvien

yritysten määrää sekä investointeja merkittävästi. Samalla Lahden seutu on kasvavana yliopistokaupunkina entistä kiinnostavampi asuinpaikka opiskelijoiden ja elinkeinoelämän tarvitsemien osaajien näkökulmasta.

Vuonna 2035 kaupunki vastaa ihmisten erilaisiin tarpeisiin tarjoamalla ajanmukaiset peruspalvelut. Julkiset palvelut saavutetaan monella tavalla. Sähköiset palvelut ovat helppokäyttöisiä ja niiden itsenäistä käyttöä tuetaan. Asiantuntijat ovat helposti tavoitettavissa sähköisten etäyhteyksien avulla, jolloin asukkaankin ei aina tarvitse mennä asiantuntijan luo. Teknologian, asumispalvelujen ja yhteisöllisen asumisen avulla ikäihmiset pystyvät asumaan turvallisesti kotonaan pidempään. Hyvinvointi- ja sivistyspalvelut tuotetaan yhdessä lähellä toisiaan esimerkiksi monitoimitiloissa, jonne on hyvät joukkoliikenne- ja pyöräily-yhteydet. Lahti on myös tunnettu laadukkaista kulttuuri- ja liikuntapalveluistaan.

Vuonna 2035 Lahdessa on erinomaiset mahdollisuudet kestäväan matkailuun ja luontoelämysten kokemiseen niin kaupunkilaisille kuin turisteillekin. Kaupungin viheralueet - metsät, puistot, niityt ja pellot - muodostavat monipuolisen ja monimuotoisen yhtenäisen verkoston. Hyvin opastettu monipuolinen virkistysreitiverkosto kattaa koko kaupungin. Kaupungissa on useita mielenkiintoisia retkeilyalueita, kuten Salpausselkä Geopark ja Lapakiston retkeilyalue, joille voi mennä ulkoilemaan. Yksityisten omistamissa metsissä voi liikkua jokaisenoikeuksien puitteissa. Salpausselän pohjoispuolella sijaitsevat runsaat järvet ja lammet rikastuttavat alueen luontoa ja mahdollistavat kalastuksen ja vesillä liikkumisen.

Luonnonsuojelualueiden verkostoa on täydennetty ja kaupungin viheralueiden hoidossa ja suunnittelussa on otettu huomioon luonnon monimuotoisuuden lisääminen ja ilmastonmuutokseen sopeutuminen.

2. Tavoitteet

Lahden suunta toteuttaa kaupungin strategiaa ja kaupungin strategian laatiminen käynnistää Lahden suunta -työn. Kaupunginvaltuusto hyväksyi Lahden kaupungin strategian 2030 kokouksessaan 14.3.2022. Sen pohjalta Lahden suunta -työlle 2021–2025 valmisteltiin tavoitteet kevään 2022 aikana monialaisena asiantuntijayhteistyönä, 7.4.2022 valtuustoseminaarin palautteen pohjalta sekä kaupunginhallituksen ja kaupunkiympäristölautakunnan yhteisessä iltakoulussa 17.5.2022. Lahden suunnan tavoitteita käsiteltiin kaupunkiympäristölautakunnassa 15.6.2022 (§ 93) ja kaupunginhallituksessa 20.6.2022 §265. Kaupunginvaltuusto päätti hyväksyä tavoitteet 5.9.2022 (§ 73). Lahden suunnan tavoitteet ohjaavat Lahden yleiskaavan 2035 ja kestävän kaupunkiliikkumisen ohjelman 2021–2025 valmistelua.

Edellisen kierroksen tulevaisuustarinasta siirryttiin selkeisiin ylätasen tavoitekirjauksiin. Lahden suunnan tavoitteissa on tunnistettu, mitkä teemat ovat strategian edistämisen kannalta tärkeitä maankäytön, liikenteen ja liikkumisen suunnittelun näkökulmasta. Valmistelun keskiössä oli kysymys siitä, miten kestäväällä kaupunkisuunnittelulla voidaan vahvistaa

Kaupunkitaajaman ulkopuolella kulttuurimaisemat ovat säilyneet elinvoimaisina. Lahtelaiset arvostavat viheralueita ja voivat nauttia kaupunkiluonnosta päivittäin osana arkeaan. Lahti on oikea kaupunki.

tuoreen yliopistokaupungin edelläkävijyyttä ympäristöasioissa, yritystoiminnan mahdollisuuksia sekä asukkaiden hyvinvointia.

Tavoitteet jaoteltiin kaupungin strategian kolmen otsikon alle: kestävästi elinvoimainen, kestävästi hyvinvoiva ja kestävästi uudistuva (kuva 1). Strategian eri osa-alueilla on erilaiset yhtymäpinnat kaupunkisuunnitteluun, siksi tavoitteiden määrä vaihtelee eri otsikoiden alla. Tavoiteteemoja on myös strategiapainatuksia enemmän, koska Lahden suunnan tavoitteet jalkauttavat strategiaa kaupunkiympäristön suunnitteluun ja on tärkeää tunnistaa strategian edistämisen mahdollisuudet kattavasti. Yleiskaavatasolla ja kestävän kaupunkiliikkumisen ohjelmassa määritellään ylätasen linjauksia ja tarkastellaan teemoja kokonaisuuksina kaupunkitasoisesti. Konkreettisemmin monia asioita edistetään esimerkiksi asemakaavoituksessa, tarkemmassa toteutus suunnittelussa tai ohjelmatyössä.

Tavoitteet löytyvät Lahden suunta -työn kotisivuilta osoitteesta www.lahti.fi/lahdensuunta.

KESTÄVÄSTI ELINVOIMAINEN

Mahdollistamme Lahden kasvun yliopisto- ja korkeakoulukaupunkina.

Luomme houkuttelevat toimintaedellytykset elinkeinoelämälle ja **edistämme** kestävää elinkeinotoimintaa. **Tarjoamme** hyvin saavutettavia esirakennettuja tontteja.

Tarjoamme vetovoimaisia ja erilaisiin tarpeisiin vastaavia tontteja ja **monipuolistamme** asuntotarjontaa mm. kaupunkipentaloilla.

Vahvistamme Lahden keskustaa maakunnan kaupan ja kaupunkielämän elinvoimaisena sydämenä. **Kehitämme** keskustan viihtyisyyttä, liikenneratkaisuja ja turvallisuutta.

Edistämme puurakentamista sekä hiilineutraalia ja ympäristöystävällistä asumista.

Panostamme arkkitehtuuriin ja kaupunkiympäristön laatuun. **Vaalimme** kulttuuriympäristön ja maiseman arvoja.

Kasvamme ja **uudistumme** kaupunkina kestävästi ohjaamalla rakentamista kestäville kaupunkiviyöhykkeille.

Varaudumme väestön muutoksiin alueiden vaiheittaisella toteutussuunnittelulla. Väestön kasvutavoite 0,5 % vuodessa.

Vahvistamme maaseudun kyläalueita ja **turvaamme** maaseutuelinkeinojen kehittämismahdollisuudet.

Edistämme kiertotaloutta ja **säästämme** luonnonvaroja toteuttamalla kestäviä rakentamisratkaisuja ja hyödyntämällä uusiomateriaaleja rakentamisessa.

Vaalimme pohjaveden, vesistöjen ja maaperän laatua ja puhtautta.

Lisäämme kaupunkivihreän määrää ja **varaudumme** sään ääri-ilmiöihin maankäytön ja vihreän infrastruktuurin ratkaisuilla.

Vahvistamme metsien, kaupunkivihreän ja maaperän hiilen sidonta- ja varastointikykyä.

KESTÄVÄSTI HYVINVOIVA

Luomme kaupunkia, joka houkuttelee arkiliikkumaan lyhyillä etäisyyksillä, monipuolisilla lähiliikuntapaikoilla ja kaupunkiympäristön laadulla. Lähipalvelut ovat helposti saavutettavissa.

Teemme kävelystä ja pyöräliikenteestä sujuvaa, turvallista, viihtyisää ja esteetöntä kaiken ikäisille ja eri käyttäjäryhmille. Kestävien kulkumuotojen osuus kasvaa.

Vahvistamme yhteisöllisyyttä monipuolisella kohtaamispaikkojen verkostolla ja tukemalla alueellista identiteettiä.

Ehkäisemme alueellista eriyymistä.

Saavutamme lähiluontoverkoston helposti eri puolilla kaupunkia, **parannamme** viheralueiden ja kaupunkiluonnon monimuotoisuutta ja laatua sekä **kehitämme** ulkoilureittejä.

Luomme UNESCO Global Geopark – kaupunkina edellytyksiä retkeilylle sekä kestäväälle luonto- ja järvimatkailulle.

Suojelemme arvokkaimmat luonnonympäristöt rakentamiselta ja **lisäämme** suojelualueiden määrää.

KESTÄVÄSTI UUDISTUVA

Vahvistamme lähipalveluita ja joukkoliikennettä täydennysrakentamisella.

Tunnistamme ja **ennakoimme** tulevaisuuden palvelujen ja elinkeinojen aluevaraustarpeet.

Kehitämme raideliikennettä ja **vahvistamme** kehittyviä asemanseutuja.

Edistämme päästötöntä liikennettä ja kestävää kaupunkijakelua. **Kokeilemme** ja **otamme käyttöön** uudenlaisia liikenteen ratkaisuja.

Parannamme sujuvaa liityntäpysäköintiä ja toimivia matkaketjuja.

Pohjaamme suunnitteluratkaisut nykyaikaisiin suunnitteluperiaatteisiin, uusimpaan tutkittuun tietoon, kaupunkiympäristöstä kerättyyn dataan ja käyttäjien kokemustietoon.

LAHTI

Kuva 1 Lahden suunnan tavoitteet.

3. Kaavaratkaisujen perustelut

3.1. Kestävästi elinvoimainen

”Lahti tarjoaa kansainvälisesti kiinnostavan toimintaympäristön älykkäiden ja kestävien ratkaisujen kehittämiseen ja liiketoimintaan.”

3.1.1. Kestävä yhdyskuntarakenne

Eheytyvä yhdyskuntarakenne

Yleiskaavan yleismääräyksen mukaan alueiden suunnittelussa tulee edistää ilmastonmuutoksen hillintää. Päästöjen vähentämisessä seuraava merkittävä askel Lahdessa on liikenteen kulkumuotojakaumaan vaikuttaminen. Saman haasteen parissa painitaan myös muualla. Kaupunkisuunnittelun keskeinen keino on toimintojen sijoittumisen suunnittelu. Vuosien kuluessa muodostunut yhdyskuntarakenne ohjaa kuitenkin osaltaan kaupungin maankäytön suunnittelua ja kaupunkilaisten liikkumista.

Yhdyskuntarakenteen eheyttämiseksi ja kestävän liikkumisen mahdollistamiseksi kaupungin kasvua suunnataan yleiskaavassa kaupunkiseutusunnitelman mukaisesti nykyiseen taajamaan ja tärkeiden joukkoliikennekäytävien liikenteellisiin solmupisteisiin (kartta 1: yhdyskuntarakenne). Kaavakartalla osoitetaan keskustoihin ja niiden läheisyyteen, kävelyetäisyydelle palveluista ns. matalan ja tiiviin asuinrakentamisen vyöhyke, joka soveltuu esimerkiksi kaupunkipientaloille. Täydennysrakentamista osoitetaan myös palvelujen keskittymiin sekä kestävän liikkumisen vyöhykkeille. Taajaman ulkopuolella rakentamista ohjataan tiivistyville kyläalueille. Uusia elinkeinoelämän alueita osoitetaan pääasiassa kaupunkiseutusunnitelman mukaiselle elinkeinoelämän ydinalueelle.

Ohjaamalla uutta rakentamista nykyiseen rakenteeseen ja sen läheisyyteen ehkäistään yhdyskuntarakenteen hajautumista. Palvelukeskittymät palvelevat asukkaiden arjen tarpeita, ja niihin on mahdollista liikkua ilman omaa autoa. Lahtelaisten matkasuoritteiden on liikennemallitarkasteluissa arvioitu kasvavan asukasta kohden 5 %. Eniten kasvavat joukkoliikenteellä tehtävien matkojen pituudet. Matkasuoritteista suurin osa tehdään kuitenkin henkilöautolla.

Taajaman tiivistämisen haitallisiin vaikutuksiin pyritään vaikuttamaan turvaamalla ja vahvistamalla viheryhteyksiä ja ekologisia verkostoja sekä määräämällä muun muassa hulevesien hallinnasta. Joukkoliikenteelle osoitetaan korkean palvelutason käytävät keskustasta Mukkulaan, Ahtialaan, Rakokiveen, Renkomäkeen, Salpakankaalle ja Jalkarantaan. Näiden korkean palvelutason käytävien varsilla joukkoliikenne on varsin kilpailukykyinen vaihtoehto omalle autolle.

Pyörä- ja jalankulkuliikenteelle osoitetaan omat laatureittinsä, joista osa on uusia. Väylien tärkeisiin solmupisteisiin, kuten rautatieasemille, tulee tarkemmassa suunnittelussa osoittaa riittävästi liityntäpysäköintipaikkoja erilaisille kulkuneuvoille. Kaupunkirakenteessa erityyppisten alueiden saavutettavuutta pyritään parantamaan alueen liikkumisen ominaispiirteet huomioon ottaen. Keskustan tulee siis olla saavutettavissa kaikilla kulkumuodoilla, mutta keskustan sisäinen liikennejärjestelmä ratkaistaan tarkemmassa suunnittelussa liikenneturvallisuus huomioiden.

Liikennemallitarkastelut esittivät Lahden keskustaan ja sen pohjoispuolelle jalankulun osuuden vähenemistä ja autolla tehtävien matkojen lisääntymistä arjen matkoista. Kestävien kulkutapojen näkökulmasta jalankulun olosuhteisiin tulee tarkemmassa suunnittelussa kiinnittää erityistä huomiota, jotta lyhyitä matkoja tehtäisiin entistä enemmän omin voimin.

Maantiet ja kadut

Yleiskaavan liikenneverkko perustuu lainvoimaisen Lahden yleiskaavan 2030 (Y-203) ratkaisuun. Liikenneverkko välittää sekä paikallista että pitkämatkaista liikennettä kaupungin sisällä ja kaupungin rajojen yli. Kaavakartalla on esitetty pääkatuverkko kokoojakatujen tarkkuustasolle. Ydinkeskustan liikenneverkko on myös ennallaan. Keskustavisio 2040 ei ota kantaa liikenneverkkoon, vaan visiotyössä painottuu yhteyksien vahvistaminen panostamalla viihtyisyyteen, elämyksellisyyteen ja kulkemisen helppouteen.

Maantieverkolla Lahdessa risteävät vilkkaat valtatie, joilla on paljon kaupungin ohi kulkevaa pidempimatkaista liikennettä. Valtatiet 4 ja 12 on määritelty liikenne- ja viestintäministeriön asetuksella valtakunnallisesti merkittäviksi pääväyliksi vuonna 2019. Etelästä pohjoiseen kulkeva valtatie 4 on osa Euroopan laajuista liikenneverkkoa (TEN-T) ja se on luokiteltu osaksi Helsingistä Oulun kautta Ruotsin rajalle kulkevaa maanteiden ydinverkkoa. Se on myös osa Pohjanmeren ja Itämeren välistä eurooppalaista liikennekäytävää. Tälle moottoritiele Lahden kaupungin

alueella ei kohdistu merkittäviä parantamistarpeita vuoteen 2035 mennessä.

Kuva 2. Valtatielle 12 suunnitellut uudet eritasoliittymät.

Itä-länsi-suuntainen valtatie 12 on osa TEN-T-liikenneverkon kattavaa verkkoa. Maantiellä on erityisesti raskasta liikennettä ja merkittävimmät parantamistarpeet kohdistuvat valtatie 4 itäpuoliselle osuudelle. Joutjärven ja Uudenkylän välillä tietä parannetaan nykyisellä linjauksella ja tällä osuudella kaavakartalla on esitetty uusina eritasoliittyminä Kolavan eritasoliittymä Kujalan alueen pohjoispuolella ja Veljeskylän eritasoliittymä Nastolan kirkonkylän eteläpuolella Lahden yleiskaavan 2030 (Y-203) mukaisesti (kuva 2). Veljeskylän eritasoliittymä on esitetty varauksena osuutta koskevassa yleissuunnitelmassa. Uudestakylästä itään Kouvolan suuntaan maantie rakennetaan Lahdessa uudelle linjaukselle, joka sijoittuu nykyisen tielinjauksen eteläpuolelle. Nykyinen valtatie 12 jää uuden valtatie valmistuessa rinnakkaistieksi. Joutjärven eritasoliittymäalue valtateiden 4 ja 12 risteyksessä on esitetty merkittävästi parannettavana.

Joutjärvi-Uusikylä osuuden parantamisen yhteydessä liittymäjärjestelyjä idän suuntaan tulee parantaa. Rakentuva Pippon elinkeinoelämän alue lisää liikenteen määrää alueella ja edellyttää parannustoimia sekä kaupungin katuverkolla että valtion maantieverkolla.

Parantamistarve on myös uudella eteläisen kehätien osuudella valtatiellä 12. Yleissuunnitelmassa koko eteläinen kehätie suunniteltiin kaksiajorataisena, mutta kustannussäästöjen vuoksi osuudelle Okeroisista Hollolaan rakennettiin vain yksi ajorata. Pidemmän aikavälin tavoitteena on rakentaa tälle osuudelle suunniteltu ja Päijät-Hämeen maakuntakaavan 2014 mukainen toinen ajorata. Kehätien ylikulkusilloissa on varaukset toiselle ajoradalle.

Valtatien 24 merkittävästi parannettavan valtatie merkintä perustuu vuonna 2017 valmistuneeseen aluevaraussuunnitelmaan. Kariston ja Kalliolan välille laaditussa suunnitelmassa on esitetty tie nelikaistaisena Ahtialantieltä Hollolan Rajaharjuntielle saakka. Palvelutason parantamiseksi kaikkien kulkumuotojen olosuhteita ja liikenneturvallisuutta on parannettava ja hankkeeseen liittyy tien leventämisen lisäksi jalankulun ja pyöräilyn yhteyksien parantamista sekä liittymien varustamista liikennevaloin. Lisäksi Holman liittymäaluetta parannetaan eritasoliittymäksi, jossa valtatie 24 liikenne ohjautuu valtatie suuntaisesti, eikä enää pohjoisesta suoraan Lahden keskusta suuntaavalle katuverkolle.

Ahtialan Selkätietä on aiemmin suunniteltu parannettavaksi Kytölänkadun ja Herrasmannin väliltä. Suunniteltu parantaminen on kuitenkin haastavaa

luontoarvojen vuoksi. Yleiskaavan liikennevaikutusten arvioinnissa on tutkittu, kuinka hyvin liikenneverkko toimii, jos Ahtialan Selkätie on katkaistu ajoneuvoliikenteen läpiajolta. Liikenteen mallinnuksen perusteella ratkaisu ei kuormittaisi läheistä tieverkkoa kohtuuttomasti ja sen vuoksi Lahden yleiskaavassa 2035 (Y-205) ei esitetä Ahtialan Selkätietä ajoneuvoliikenteen läpiajoyhteytenä, vaan liikenne osoitetaan Kiiliäisvuorenkadun kautta.

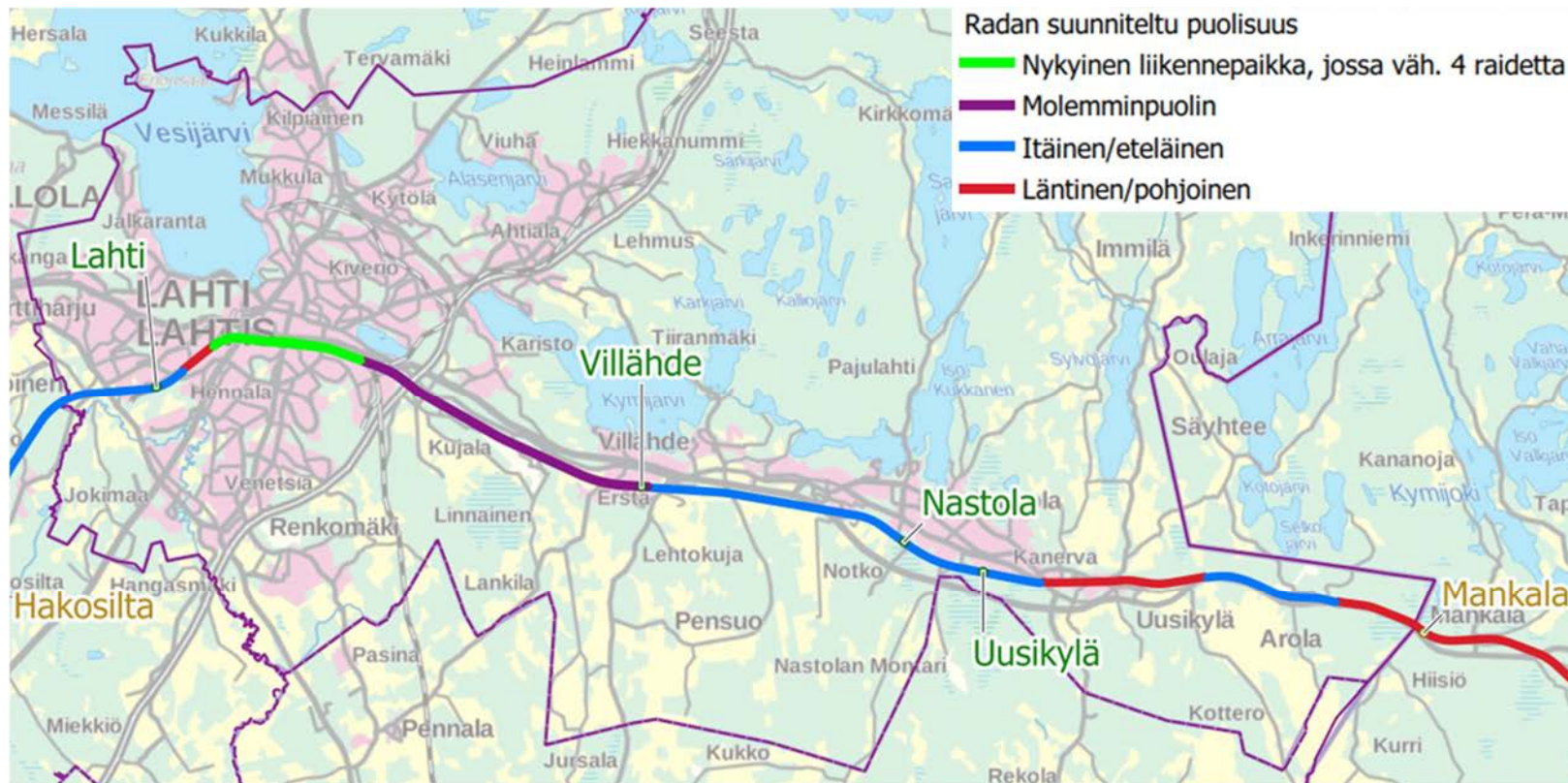
Rautatiet

Rataverkko palvelee sekä henkilö- että tavaraliikennettä. Helsingin ja Riihimäen suunnasta Lahden kautta Kouvolaan kulkeva rata kuuluu pääväyläasetuksen mukaisiin rautateiden pääväyliin. Rata Helsingistä Lahteen ja edelleen Kouvolaan on myös osa TEN-T-ydinverkkoa ja Skandinavian ja Välimeren välistä eurooppalaista liikennekäytävää. Yleiskaavakartalla nykyinen rataosa Hakosillasta Lahden kautta Kouvolan suuntaan on esitetty merkittävästi parannettavana ja tällä rataosalla tulee maankäytön suunnittelussa varautua lisäraiteisiin. Kahden lisäraiteen sijoittumista Kerava-Lahti-Kouvola-rataosalle on selvitetty Päijät-Hämeen ja Uudenmaan maakuntaliittojen sekä Väyläviraston yhteistyönä. Aluevarausselvityksen esitys uusien raiteiden sijoittumisesta nykyiseen rataan nähden on kuvassa 3. Seuraavana tehtävänä on tunnistettu yhteysvälin tarveselvityksen laatiminen. Tähän rataosaan liittyy tavaraliikenteen terminaali-alue (LTA) Uudessakylässä.

Yleiskaavassa on esitetty Päijät-Hämeen maakuntakaavan 2014 mukainen Lahden ja Heinolan välinen uusi ratalinjaus. Kyse on pitkän aikavälin

varauksesta Lahdesta Heinolan kautta Mikkeliin. Uuden ratalinjauksen ajantasaisuutta ja asemapaikkoja on tarpeen tarkastella jatkossa. Myös nykyinen, vain tavaraliikenteen käytössä oleva Lahti-Heinola-rata on kaavakartalla nykyisenä rautatienä. Vastaavasti nykyisenä rautatienä on esitetty rata Lahdesta Loviisaan. Lahdessa on lisäksi satunnaisesti käytettävät radat Mytjäisistä urheilukeskukseen ja Joutjärveltä

Mukkulaan. Molemmat on esitetty kaavakartalla nykyisenä rautatienä. Vähäisen käytön ja huonon kunnan vuoksi Mukkulan radan tulevaisuutta ja käyttötarpeita on syytä arvioida lähivuosina yhteistyössä radan omistavan Vöyläviraston kanssa. Rataverkon henkilöliikennettä on käsitelty luvussa Raideliikenne.

Kuva 3 Kahden lisäraiteen sijoittuminen nykyiseen rataan nähdessä.

Vesiväylät ja satamat

Vesiliikenne palvelee pääasiassa vapaa-ajan matkoja ja virkistystä. Vesijärvellä on esitetty laivaväylän merkinnällä Väyläviraston ylläpitämät Lahden ja Vääksyn kanavan välinen väylä Teivaan satamasta kohti Vääksyä ja yhteys väylältä Vesijärven satamaan. Lisäksi on esitetty Lahden kaupungin ylläpitämät vesilain mukaiset yleiset paikallisväylät, Mukkulan kartanohotellin väylä ja Niemen sataman väylä. Nämä edellä mainitut väylät on Liikenne- ja viestintävirasto Traficomien vesiväyläluokituksessa esitetty hyötyliikenteen matalaväylinä (VL 3). Lisäksi Vesijärvellä on Messilän väylä, joka on merkitykseltään vähäisempi paikallisveneväylä (VL 5), eikä sitä esitetä yleiskaavakartalla. Kuten muunkin väyläverkon osalta, yleiskaavakartalla esitetään keskeisimmät liikenneverkon yhteydet.

Vesijärvelle on esitetty LS-merkinnällä satama-alueet Myllysaarella, Teivaan ja Vesijärven satamissa, Ruoriniemen edustalla sekä Niemessä. Myllysaaren merkintä on muutettu muinaismuistoalueesta (SM) satama-alueeksi (LS) yleiskaavatyön ehdotusvaiheessa. Merkinnän muutos mahdollistaa saaren kehittämisen. Alueella sijaitseva kiinteä muinaisjäänös on osoitettu yleiskaavassa Museoviraston

muinaisjäänösrekisterin mukaisesti pistemäisellä muinaismuistokohde-merkinnällä. Lisäksi satama-alueen kaavamääräykseen on tehty täydennyksiä kuvaamaan alueelle sallittuja toimintoja. Tavoitteena on mahdollistaa Vesijärven satama-alueiden kehitys ja palveluiden monipuolistuminen siellä, missä se todetaan maankäytön jatkosuunnittelussa mahdolliseksi.

Kuva 4 Myllysaarta kehitetään satama-alueena.

3.1.2. Asuminen

Asuminen jakautuu Lahden kaupunkirakenteessa ydinkeskustaan, keskustojen lähialueille, kerrostaloalueille tai lähiöihin, pientaloalueille ja maaseudun haja-asutukseen. Kullekin aluetypille ominaisia maankäytön, liikkumisen ja luonnon piirteitä on esitetty kuvassa 5.

Asumiselle osoitetaan yleiskaavassa A-merkinnöillä (A, T/A, TY/A) vain vähän uusia aluevarauksia, ja nekin pääasiassa käyttötarkoituksen muutoksen kautta täydentämään nykyistä yhdyskuntarakennetta maakuntakaavan mukaisella taajamatoimintojen alueella. Kestävän yhdyskuntarakenteen kartalla 1 osoitetaan vain yksi uusi A-aluevaraus Villähteen rautatieaseman läheiselle peltoalueelle Heinämaantien itäpuolelle. Kyläalue muutetaan asumisen alueeksi Okeroisissa Kasakkamäen koulua vastapäätä ja Villähteellä Heinjoentien varrella. Niemen teollisuudelta vapautuva ns. Polttimon alue muutetaan asumisen alueeksi. Niemenrannan yleissuunnitelman mukaan alueelle voidaan osoittaa 60 000–70 000 k-m² asuinrakentamista. Karistossa Karistonmäen asuinaluevarauksen viereinen, aiemmin palstaviljelyyn tarkoitettu alue muutetaan asumiselle. Alueen rajausta tarkentuu kaavarunkotyön valmistuessa. Samoin asumiseen muutetaan Kotiniemen aiemmin loma-asuntoalueeksi tarkoitettu alue, jonka tarkemmassa suunnittelussa huomioidaan alueen rannan merkitys virkistyskäytölle.

Voimassa olevan yleiskaavan asuinaluevarauksista muutama muutetaan toiseen käyttötarkoitukseen hankalan maaston, luonto- tai maisemiarvojen tai käyttötarpeen muutoksen vuoksi. Hennalassa muusta rakenteesta irrallinen alue muutetaan osittain elinkeinoelämän alueeksi jatkamaan viereistä Lasitehtaan teollisuusaluetta ja osittain viheralueeksi. Hörölän alueen pohjoisosa, Kalliojärventien alue ja Ämmälän alueen pohjoisosa muutetaan viheralueiksi. Villähteellä palanen asuinalue Lankilantien varrelta muutetaan maisemapelloksi Riiki-Konnilan viljelymaiseman näkymien säilyttämiseksi.

Yleiskaavan asuinaluevaraukset mahdollistavat asuntotuotannon yli 150 000 asukkaalle, mikä on huomattavasti enemmän kuin on kaupungin 128 000 asukkaan tavoite vuoteen 2035 mennessä ja kaupunkiseutusuunnitelmassa esitetty 15 410 asukkaan lisäys vuoteen 2060 mennessä, mutta paljon vähemmän kuin mitä maakuntakaavan taajamatoiminnoille varatut alueet olisivat voineet mahdollistaa. Runsaalla aluereservillä kaupunki pystyy vastaamaan tulevaisuuden muuttuviin tilanteisiin.

“Luonnosta kaupunkiin”

Kaupunkirakenteen periaatteellinen poikkileikkaus

	1.	2.	3.	4.	5.	6.
alueen tyyppi	Luontoalueet	Maaseutu / haja-asutus	Omakotitaloalueet	Kerrostaloalueet / lähöt	Keskustan lähialueet	Ydinkeskusta
maankäyttö	Ulkoulu ja virkistys	Maa- ja metsätalous, niihin liittyvä asuminen, loma-asuminen	Eriytyneiden toimintojen vyöhyke Asuminen, palvelut, kauppa Työpaikat teollisuus		Sekoittuneiden toimintojen vyöhyke “Häiriöttömät” elinkeinot	
						
liikkuminen						
						
	Pesäkalio Lapakisto	Ämmälä Ruuhijärvi	Ahtiala Villähde Uusikylä	Metsäkangas Nastolan kirkonkylä	Paavola Rakokivi Asemanseudut	Lahten keskusta
luonto						
	luonnonsuojelu, retkely	kulttuurimaisema, viljely	lähimetsät, lähileikkiapaikat	kaupunginosapuistot, lähimetsät, leikkipuistot, lähiliikunta	urheilupuistot, puistot, leikkiapaikat, katupuut	edustuspuistot, viherkatot, katupuut

Kuva 5 Eriyytysten alueiden ominaispiirteitä Lahden kaupungissa.

Launeelta Mukkulaan ulottuvalle alueelle sekä Nastolan kirkonkylän ja Rakokiven ympärille on kaavassa osoitettu vyöhyke, minne on edistettävä matalaa ja tiivistä rakentamista, kuten esimerkiksi kaupunkipientaloja (kuva 6). Vyöhykkeellä on kävelyetäisyys useimpiin arkisiin palveluihin, kuten esimerkiksi päivittäistavara-kauppaan ja kouluun, sekä hyvät pyöräily- ja joukkoliikenneyhteydet. Vyöhykkeen täydennysrakentamisella tavoitellaan alueiden talotyyppi- ja hallintamuotojakauman monipuolistumista mm. segregatiiokehityksen hillitsemiseksi. Asumisen täydennysrakentamista osoitetaan myös kestävä liikkuksen vyöhykkeille (kartta 6: Kestävä liikkuminen) sekä palvelukeskittymiin. Tavoitteena on joukkoliikenteen kannalta riittävä asukastiheys joukkoliikennereittien varrella ja solmupisteissä sekä kaupunkilaisten palveluiden säilyminen ja kehittyminen.

Kuva 6 Kaupunkipientalovyöhykkeiden rajaukset Lahden ja Nastolan keskeisillä alueilla.

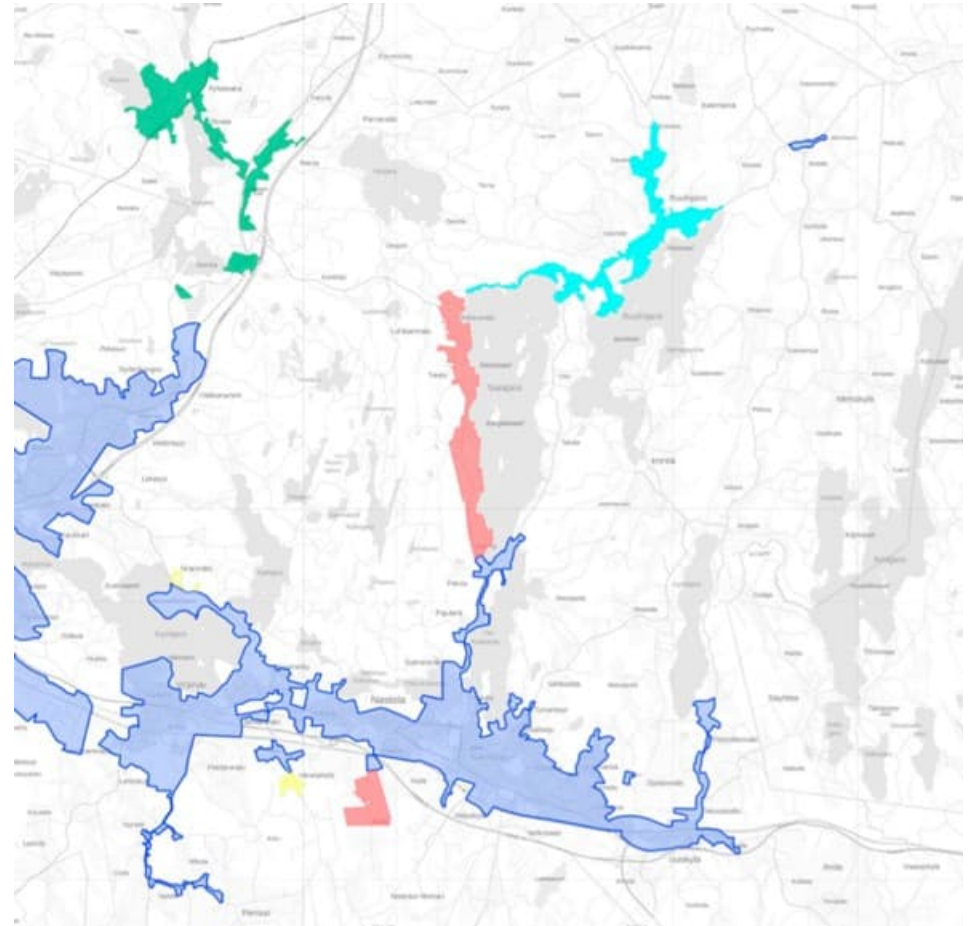
Haja-asutus

Lahten suunta -työn 2021–2025 tavoitteena on vahvistaa maaseudun kyläalueita, jotka tarjoavat vaihtoehdon kaupunkimaiselle asumiselle. Etä- ja hybridityön yleistymisen ja näiden mahdollistama paikkariippumattomuus sekä vapaa-ajan ja työperäisen monipaikkaisuuden lisääntyminen on kasvattanut kiinnostusta kyläasumiseen ja vapaa-ajan asuntojen käyttötarkoituksen muuttamiseen vakituisiksi asunnoiksi. Vaikutukset ovat positiivisia maaseudun kyläalueisiin ja niiden asuntokannan käyttöasteen nostamiseen. Tavoitteena on, että haja-asutusalueen väestökasvu suuntautuu kyläalueisiin.

Yleiskaavassa osoitetaan kyläalueet (AT), joihin taajaman ulkopuolisen asuinrakentamisen halutaan keskittyvän. Kyläasuminen mahdollistaa monipaikkaisen asumisen, mutta päätavoite rakentamisen keskittämisessä kyläalueille on luoda edellytyksiä kyläalueiden kehittämiseksi ja palvelujen edellytyksien parantamiselle ja esimerkiksi vesihuollon kehittämiseksi. Hajarakentamisen ohjaamisella pyritään myös ehkäisemään yhdyskuntarakenteen hajautumista ja pitämään palveluiden tuottaminen maaseudulle taloudellisesti järkevällä tasolla.

Lahtessa on toteutettu haja-asutusalueen vesi- ja viemäriverkoston runkoverkot Kumian, Luhtaanmaan ja Ruuhijärven sekä Seestan, Mäkelän ja Pyhäntaan alueille. Näiden runkoverkkojen käyttöönto on tapahtunut vuonna 2014 ja kyseisille alueille on vahvistettu ennakoidusti vesihuoltolaitoksen toiminta-alueet sekä jäte- että talousvesiverkoston osalta (kuva 7). Ennakoidusti vahvistetulle toiminta-alueelle on tullut voimaan liittymis- ja toimitusvelvollisuudet runkoverkkojen käyttööntön myötä. Ennakoidusti vesihuoltolaitoksen toiminta-alueeksi määritellyillä alueilla verkostoon liittyneiden kiinteistöjen määrä on kuitenkin alhainen johtuen osittain vesihuoltolain muutoksesta (22.8.2014/681), mikä toi lainsäädäntöön lievennykset liittymisvelvollisuudesta. Vesihuoltolaki ollaan uudistamassa ja liittymisvelvollisuuteen on kaavailtu muutoksia. Vesihuoltolaitoksen toiminta-alue ulottuu Okeroisten, Kujalan, Tapiolan, Pensuon, Haravakylän ja Uudenkylän kyläalueille. Näiden kyläalueiden osalta vesi- ja viemäriverkostoon liittyneiden kiinteistöjen osuus on korkea.

Monet Lahden kyläalueet ovat kulttuurimaisemaltaan arvokkaita ja kyläalueille sijoittuva uudisrakentaminen tulee suunnitella kulttuurimaiseman ehdoilla, sen mittakaavaa, muotoja ja rakentamismateriaaleja kunnioittaen. Yleiskaavaa tarkemmin hajarakentamista ohjaavat Lahden rakennusjärjestys ja maaseutualueiden rakennustapaohjeet.

Kuva 7 Vesihuoltolaitoksen toiminta-alue (sininen) ja ennakoidusti vahvistetut toiminta-alueet (vihreä, punainen, keltainen ja turkoosi).

Kyläalueiden rajaukset ovat pääosin pysyneet ennallaan. Joihinkin kyläalueisiin tehtiin muutoksia tarkemman kohdekohtaisen tarkastelun tuloksena. Osa kyläalueista on muutettu maisemapelloksi (Vehkosilta, Haravakylä), maa- ja metsätalousalueeksi (Vehkosilta, Mäkelä, Oksjärvi, Kumiantien varsi, Nostava), lomarakentamisen alueeksi (Oksjärvi, Kumiantien varsi) tai elinkeinojen alueeksi (Nostava). Toivonojan kyläaluetta laajennettiin vähäisesti Toivonojantien länsipuolelle.

Yleiskaavan mukaiset kyläalueet noudattavat Päijät-Hämeen maakuntakaavan 2014 ja Lahden kaupunkiseutusuunnitelman mukaisia kyläaluemerkintöjä.

Hajarakentamisen ohjaamiseen on laadittu selvitys hajarakentamisen edullisuusvyöhykkeistä. Selvityksessä on määritelty yleiset kriteerit ja pisteytys, joiden perusteella taajaman ulkopuolisten alueiden edullisuutta kestävän yhdyskuntarakenteen kannalta voidaan vertailla eri puolilla kaupunkia. Selvityksen tuloksia hyödynnetään lupaharkinnassa ja kyläalueiden rajauksien täsmennyksissä seuraavalla Lahden suunta -työn kierroksella.

Kuva 8 Hajarakentamista Nastolassa.

3.1.3. Vapaa-ajan asuminen

Lahdessa on runsaasti järviä, joiden ranta-alueet ovat pääasiassa vapaa-ajankäytössä. Erityisesti Nastolan alueen järvillä on pitkää huvilaperinnettä ja rannat paikoitellen tiiviisti rakennettu vapaa-ajankäyttöön.

Maankäyttö- ja rakennuslakiin lisätyn 129 a §:n voimantulon (1.5.2017) jälkeen alkoi lisääntymään kiinnostus vapaa-ajan asuntojen käyttötarkoitusten muuttamiseen vakituisiksi asunnoiksi ja tämä kysyntä voimistui jälleen Covid-19 pandemian myötä lisääntyneen etätyön ja monipaikkaisuuden seurauksena. Lahdessa on jatkossakin tavoitteena säilyttää rannat pääosin vapaa-ajan- ja virkistyskäytössä ja käyttötarkoituksen muutoksia on myönnetty lähinnä taajaman välittömässä läheisyydessä tai kyläalueella sijaitseviin kohteisiin. Vain taajaman läheisille ranta-alueille on muodostunut tiiviimmin rakennettua asuinaluetta.

Edellisellä Lahden suunta -työn 2017–2020 kierroksella jätettiin Nastolan alueen ranta-alueiden osalta voimaan vanhat osayleiskaavat ja yksi rantayleiskaava. Tältä osin tämä Lahden suunta -työn 2021–2025 kierros ei tuo muutoksia. Kyseiset osayleiskaavat ja rantayleiskaava ohjaavat rantarakentamista rakennuspaikkakohtaisesti, eikä niiden korvaaminen yleispiirteisellä koko Lahden kattavalla yleiskaavalla ole tarkoituksenmukaista. Lisäksi osalla ranta-alueista on voimassa ranta-asemakaava, joka ohjaa ko. ranta-alueen maankäyttöä ja rakentamista.

Lahden yleiskaavassa 2035 (Y-205) ranta-alueiden ja lomarakentamisen merkintöihin ei ole tehty suuria muutoksia (kartta 1: Kestävä yhdyskuntarakenne). Seestanjoen varressa oleva yhtenäinen vapaa-ajanasuminen alue Kumiantien varressa on osoitettu loma-asuntoalueena (RA) kyläaluemerkinnän (AT) sijaan. Samalla loma-asuntoalueen kaavamääräystä on muutettu siten, että alue on tarkoitettu pääasiassa vapaa-ajanasumiseen. Alueella olemassa olevat asuinkiinteistöt eivät merkinnän myötä näin ollen muutu vapaa-ajanrakentamisen rakennuspaikoiksi. Vastaava merkinnän tarkennus on tehty Oksjärven Koillisrannalle.

Uutena yleiskaavaan on tuotu loma- ja matkailualueen (R) kaavamerkintä Joutjärvellä olevaan Joutsaareen. Alue on ollut jo pitkään säätiömuotoisen hallintamuodon kautta loma- ja virkistyskäytössä. Yleiskaavamääräyksen mukaan alue varataan yhteisöjen loma-alueeksi. Alueen suunnittelussa ja rakentamisessa tulee vaalia maiseman ominaispiirteitä ja turvata alueen kulttuuri- ja luontoarvot. Lahden yleiskaavassa 2030 (Y-203) alue on osoitettu virkistysalueena (VL). Merkintä ei anna oikeaa kuvaa alueen luonteesta. Alueen kaavamerkintöjä ja määräyksiä on tarkasteltu yhtäaikaaisesti asemakaavoituksella yleiskaavan valmistelun kanssa. Asemakaava sai lainvoiman 30.4.2024.

3.1.4. Energiantuotanto

Uusiutuvan energian tuotanto on yksi osatekijä Lahden kaupungin hiilineutraaliustavoitteen saavuttamisessa. Sen rooli tulee kasvamaan tulevina vuosikymmeninä. Lahden kaupungin omistuksessa olevat konserniyhtiöt Lahti Energia ja Lahti Aqua ovat investoineet uusiutuviin energianlähteisiin. Lahti Aqua -konserniin kuuluva LABIO Oy tuottaa Kujalan laitoksessaan biokaasua kotimaisesta eloperäisestä jätteestä. Lahti Energian kaukolämmön ja sähkön tuotannon päästöt ovat vähentyneet 84 % vuodesta 1990 (597,1 kt CO₂e) vuoteen 2021 (98,0 kt CO₂e) yrityksen luovuttua kivihilestä ja panostettua kierrätys- ja biopolttoaineisiin. Kymijärven voimalaitoksen yhteyteen on suunnitteilla vetytalouskeskus, jossa tuotetaan synteettistä polttoainetta mm. raskaan liikenteen käyttöön. Tuotantoprosessissa otetaan talteen hiilidioksidi voimalaitoksen savukaasuista, mikä mahdollistaa hiilinegatiivisen kaukolämmön tuotannon. Tulevina vuosina yritys suunnittelee lisäksi investointeja tuulivoimaan, sähkökattiloihin ja lämpövarastoihin.

Päijät-Hämeen liitto on teettänyt tuulivoimaselvityksen maakuntakaavaa varten. Kaksi Lahden alueen potentiaalista tuulivoiman tuotannon aluetta on osoitettu yleiskaavassa (kartta 5: Kiertotalous). Alueille on arvioitu mahtuvan yhteensä 19 tuulivoimalayksikköä. Alueiden käyttöönotto edellyttää mahdolliselta asialta ajavalta energia-alan toimijalta jatkotutkimuksia. Tuulivoimahankkeen eteenpäin vieminen edellyttää

alueen kaavoittamista, asukkaiden ja muiden sidosryhmien osallistamista ja vaikutusten arviointia.

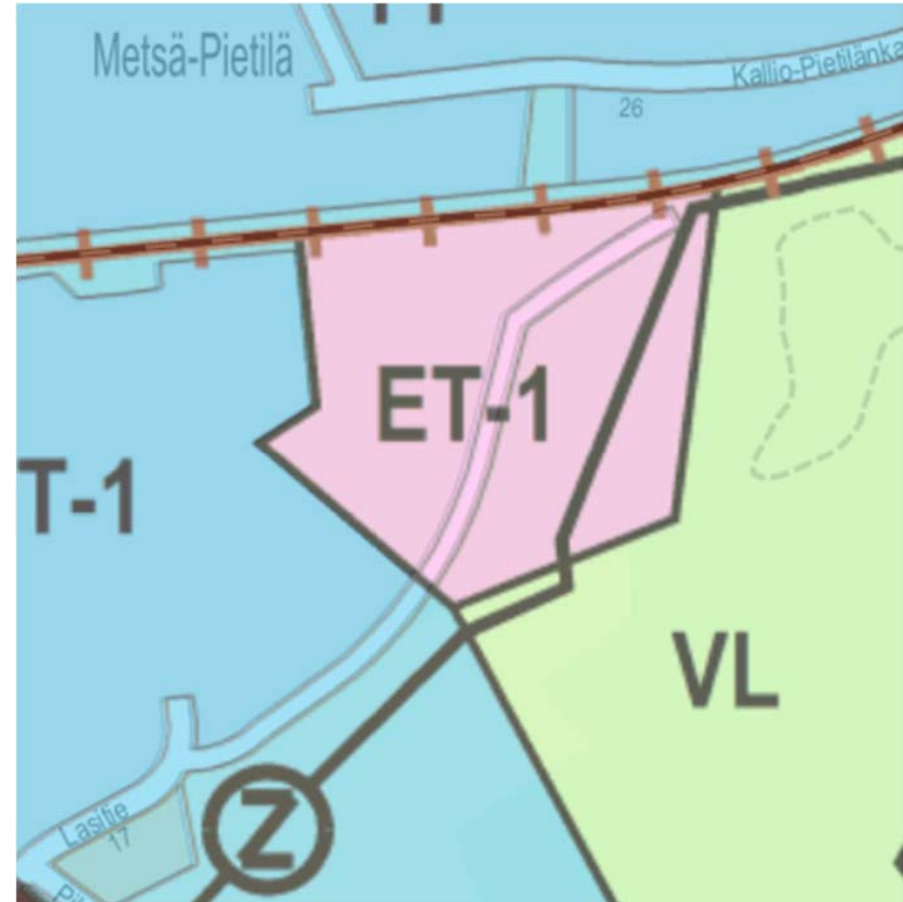
Lahden suunta -työn 2021–2025 valmisteluvaiheessa vuonna 2022 laadittiin yleiskaavan kiertotalousteemaan liittyviä selvityksiä, joista yhdessä keskityttiin tarkastelemaan aurinkoenergian potentiaalisia teollisen mittakaavan tuotantoalueita, syviin energiakaivoihin perustuvien tuotantomenetelmien soveltuvuutta maankuoren lämpöenergian hyödyntämiseen Lahdessa ja lämpöenergian suurvarastoille soveltuvia alueita. Yleiskaavassa on nyt osoitettu potentiaalisia alueita aurinkoenergian tuotannolle (kartta 5: Kiertotalous). Alueet ovat kuitenkin verrattain pieniä, enintään 20 hehtaarin kokoisia, ja ne on esitetty informatiivisella merkinnällä kaavakartalla. Alueiden käyttöönotto edellyttää teknistaloudellisia jatkotutkimuksia ja osayleis- tai asemakaavoitusta vaikutusten arviointineen sekä lainmukaisia lupamenettelyjä. Elinkeinoelämän alueelle sijoittuvat kohteet mahdollistavat molemmat toiminnot eli alueelle voi esimerkiksi perustaa teollisuuslaitoksen, jonka rakenteisiin on integroitu aurinkopaneeleja. Merkinnät eivät siis ole toisiaan pois sulkevia.

Maalämmön eli auringon säteilystä ja maapallon sisältä tulevan lämpöenergian hyödyntämistä varten on vuonna 2016 teetetty selvitys Lahden alueen geoenergiapotentiaalista. Selvitys palvelee lähinnä

matalien, kiinteistökokoluokan maalämpökaivojen suunnittelua. Maankuoren lämpöenergiasta eli geotermisestä energiasta on povattu tulevaisuuden kaupallisesti hyödynnettävissä olevaa energianlähdettä, mutta niin sanottujen keskisyvien ja syvien energiakaivojen kehittämistyö on kuitenkin vielä kesken. Suuren mittakaavan geotermisen energian tuotantoon soveltuvat alueet tulee konsulttiselvityksen mukaan selvittää aina tapauskohtaisesti, joten niille ei ole kaavassa osoitettu potentiaalisia sijoituspaikkoja.

Energiantuotannossa, teollisuudessa tms. syntynyttä lämpöä tai ylijäämäenergiaa voidaan varastoida esimerkiksi veteen, mutta tällöin varastolle tarvittava maa-alue on usein huomattavan suuri. Yleispiirteisessä konsulttiselvityksessä löydettiin Lahden alueelta joitakin kohteita, joihin voisi sijoittaa suuren mittakaavan lämpövaraston, mutta koska lopullinen sijoituspaikka edellyttää tarkempia tutkimuksia ja laskelmia, ei potentiaalisia kohteita ole merkitty kaavakartalle.

Uusia voimalaitoksia voidaan sijoittaa yhdyskuntateknisen huollon aluevarausalueille (ET). Metsä-Pietilässä vanhan lasitehtaan tehdaskiinteistön vieressä sijaitsevaa aluevarausta tutkittiin muutettavaksi elinkeinoelämän alueeksi. Alueen koko ja sijainti läntisessä Lahdessa junaradan pistoraitteen ja voimalinjan vieressä puolsivat alueen säilyttämistä nykyisessä käyttötarkoituksessaan (kuva 9). Alueelle voidaan tulevaisuudessa sijoittaa esimerkiksi biopolttoaineterminaali, synteettisen polttoaineen tuotantolaitos tai jokin muu energiaa tuottava laitos.

Kuva 9 Yhdyskuntatekniselle huollolle varattu ET-alue entisen lasitehtaan vieressä.

3.1.5. Kauppa

Kaupan toimialat jakaantuvat päivittäistavarakauppaan, erikoiskauppaan ja tilaa vaativaan erikoiskauppaan. Yleiskaavassa kaupallisia toimintoja voidaan sijoittaa keskustatoimintojen alueelle (C), kaupallisten palvelujen alueelle (Pkm, P), yhdistetylle kaupallisten palvelujen ja elinkeinoelämän alueelle (Pkm/T) sekä vähäisessä määrin päivittäistavarakaupan osalta myös asuinalueille (A).

Lahti toimii maakunnan kaupallisena keskuksena ja Lahden keskusta-kaupan ja palveluiden tärkeimpänä keskittymänä. Itäisen Lahden kaupalliset palvelut keskittyvät Rakokiven liikekeskukseen. Nämä kaupalliset keskittymät on merkitty yleiskaavassa keskustatoimintojen alueena.

Yleiskaavassa ei ole osoitettu uusia alueita kauppakeskuksille tai hypermarketeille keskustan ulkopuolelta (kartta 1: Kestävä yhdyskuntarakenne). Yleiskaavan tavoitteena on edistää sellaisen palveluverkon kehitystä, jossa asiointimatkojen pituudet ovat kohtuulliset ja liikenteestä aiheutuvat haitalliset vaikutukset mahdollisimman vähäiset. Määräyksellä halutaan turvata päivittäistavarakaupan sijoittuminen asuinalueille lähelle asukkaita, jotta mahdollisimman monella kaupunkilaisella olisi kävely-/lähietäisyydellä ruokakauppa. Lähellä sijaitseva, 15 minuutissa kävellen saavutettavissa oleva päivittäistavarakauppa eli lähikauppa puuttuu esimerkiksi Karistosta ja

Renkomäestä sekä Villähteeltä Erstan ja Kauppakaaren väliseltä alueelta. Palvelukeskittymämerkinnöillä pyritään kaupallisten palvelujen säilymiseen ja kehittymiseen osoitetuilla alueilla täydennysrakentamisen yms. toimenpiteiden avustuksella. Kaupan määräyksissä linjataan niiden saavutettavuudesta eri kulkumuodoilla sekä lähiympäristön viihtyisyydestä.

Kaupalle on vielä käyttämättömiä aluevarauksia Seestassa, Renkomäessä, Karistossa ja Uudessakylässä. Uudenkylän kaupallisten palvelujen alueen toteutuminen edellyttää kuitenkin VT12:n uuden linjauksen rakentamista. Kaupan ja elinkeinoelämän toiminnoille osoitetaan käyttötarkoituksen muutoksella lisää tilaa Holmaan, VT24:n risteysalueelle. Alue on jo pääosin asemakaavoitettu ja rakennettu elinkeinoelämän käyttöön. Maakuntakaavan KM-alueella Renkomäen risteyksessä laajennetaan Orimattilantien varren aluevarausta hieman koilliseen. Risteyksen länsipuolella siirretään aluevaraus Miekkiöntien länsipuolelta maiseman ja maaston kannalta parempaan paikkaan tien itäpuolelle VT4:n varteen. Vähittäiskaupan suuryksikkömerkintä Pkm poistetaan Pipposta alueen muuttuessa puhtaasti elinkeinoelämän alueeksi Fazerin tehdashankkeen vuoksi.

Elinkeinoelämän alueita kehitetään ensisijaisesti yritysalueina eikä kuluttajia palvelevina kaupan alueina. Päivittäistavarakauppojen sijoittuminen voidaan sallia, jos ne liittyvät selkeästi läheiseen

pientaloalueeseen, eikä alueelta muutoin ole löydettävissä sopivaa paikkaa palveluille. Nämä tulee ratkaista tapauskohtaisesti asemakaavoituksessa.

3.1.6. Keskusta-alueet

Keskusta-alueiden (C) rajauksiin ei ole tehty muutoksia edelliseen yleiskaavaan verrattuna (kartta 1: Kestävä yhdyskuntarakenne). **Lahden keskusta** on kaupungin ja koko maakunnan sydän, ja sitä kehitetään monipuolisena palveluiden, hallinnon, kaupan, työpaikkojen ja asumisen alueena. Keskusta on helposti saavutettava kaikilla kulkumuodoilla, ja erityisesti keskitettyyn autopysäköintiin ja kestäväen liikkumisen olosuhteisiin on panostettu. Uudet sähköiset kulkumuodot ovat auttaneet selättämään Lahden maastonmuotojen aiheuttamia liikkumisen haasteita.

Keskustan rakentuminen jatkuu vilkkaana. Paavolassa liikerakentaminen on tiivistynyt ja Saimaankadun varrelle on toteutunut korkeaa asuinrakentamista. Pysäköintilaitoksen ja puistokäytävän valmistuminen on vauhdittanut Ranta-Kartanon rakentamista monipuoliseksi asumisen ja liike-elämän alueeksi. Radan varressa rakentuminen on edennyt vaiheittain.

Elämyksellinen, vihreä, viihtyisä ja turvallinen keskusta luo miellyttävän asuin- ja asointiympäristön sekä edistää samalla hyvinvointia. Keskustan puistot ja ympäröivät luontoalueet tarjoavat virkistäviä ulkoilualueita ja retkikohteita. Noin kilometrin eli noin 15 minuutin kävelymatkan säteellä kaupallisesta keskipisteestä löytyy lähes kaikki kaupungin kulttuurilaitokset ja uudistetut, kansainvälisesti tunnetut liikunta-, urheilu- ja

tapahtumapaikat. Keskustan yhteys Vesijärven rantaan on lyhentynyt Ranta-Kartanon rakennuttua, ja satamaraitin varrelle on muodostunut vilkas tapahtumapaikkojen ketju.

Rakennuskulttuuri, taideteokset ja katuvihreä tuovat esteettisiä elämyksiä. Keskustan maisemalle ja rakennetulle ympäristölle ominaiset piirteet halutaan säilyttää. Vehreys näkyy ja tuntuu kaikkialla – kulki sitten kadulla, puistossa, rakennuksissa, rannalla, torilla tai lenkkipolulla. Keskustan rakentamisen laatuun panostetaan. Katuympäristöstä ja julkisista tiloista, kuten esimerkiksi kauppatorista, tehdään ”malvamaista” eli inspiroivaa, elämyksellistä ja jatkuvasti uudistuvaa kaupunkilaisten olohuonetta. Lahden keskusta kutsuu käymään ympäri vuoden ja tarjoaa jokaiselle kävijälle syitä ja tilaisuuksia kokea jotain uutta: käyttää kaupunkitilaa, osallistua tapahtumiin, nähdä joka kadulla ja nurkalla jotain, mikä virkistää. Lahden keskustassa voi tuntea uudistumisen iloa, halua ja voimaa. Lahden keskusta tunnetaan laajalti ja siellä on hyvä ja helppo elää kestävää kaupunkielämää.

Rakokiveä kehitetään Nastolan alueen monipuolisena palveluiden, kaupan, työpaikkojen ja asumisen pääkeskuksena. Toritien varteen on muodostunut palvelukeskus Linnunlaulun, monitoimitalo Loiston ja Kulttuuripuiston

muodostama julkisten palveluiden keskittymä. Uudistunut torialue kaupallisen palveluineen yhdessä kirjaston ja Kulttuuripuiston kanssa houkuttelee kaikenikäisiä viihtymään ja viipymään. Keskustatoiminnoilla ja asumisella on mahdollisuus laajentua nykyisen elementtitehtaan paikalle, mikäli tehdään toiminta alueella joskus tulevaisuudessa lakkaa. Tällöin myös Hiekkatien ja Hietatien viereinen rakentamaton alue voidaan ottaa asuinkäyttöön.

Kuva 10 Rakokiven Kulttuuripuiston avajaiset.

3.1.7. Elinkeinoelämä

Lahden saavutettavuus Helsinki–Lahti–Kouvola-logistiikkakäytävän ja EU:n TEN-T Skandinavia–Välimeri-ydinverkkokäytävän varrella, valtatie 12 Lahden eteläisen kehätien valmistuminen, Lahden Euroopan ympäristöpääkaupunkivuosi 2021, elintarviketeollisuuden ja sähköisen liikenteen kärkiklusterit sekä yliopiston tulo Lahteen ovat vauhdittaneet elinkeinoelämän kehittymistä ja tonttien kysyntää. Erityisesti eteläinen Lahti on logistiikkaintensiivisille yrityksille Lahden houkuttelevin alue. Valtateiden 4 ja 12 risteyksessä sijaitseva Pippon yritysalue onkin noussut erittäin

suosituksi alueeksi, ja alueen tonttien esirakentaminen on täydessä käynnissä.

Lahden yleiskaavassa 2035 (Y-205) osoitetaan elinkeinoelämälle alueita kaavamerkinnoilla T, T/A, TY, TY/A, Pkm/T, PY/T, EO/T ja EO/TY kestävän yhdyskuntarakenteen kartalla 1. Tällä yleiskaavakierroksella selvitettiin karttatarkastelulla ja maastokäynneillä mahdollisuudet sijoittaa uusia yritysalueita Pippoon sekä eteläisen kehätien ja valtatie 4 varteen kaupunkiseutusuunnitelmassa osoitetulle elinkeinoelämän ydinalueelle.

Pippon, maakuntakaavan T-alueelle osoitetaan uutta elinkeinoelämän aluetta alueen keskellä sijaitsevalle pellolle nykyisen alueen yhteyteen. Pienempiä aluelaajennuksia osoitetaan myös pääradan varteen Ala-Okeroistentien molemmille puolille ja kehätielle Nikulan liittymään. Kehätien varteen Rälssin maankaatopaikan taakse, maakuntakaavan taajamatoimintojen alueelle osoitetaan noin 18 ha uutta T-aluetta nykyiseen yleiskaavaan merkittyä aluetta laajentaen. Vaikka maaston muodot alueella ovatkin haasteelliset, katsottiin, että on parempi osoittaa yhdelle alueelle riittävästi uutta tilaa kuin ripotella paljon pieniä alueita eri puolille eteläistä Lahtea esimerkiksi maisemallisesti arvokkaille peltoalueille. Elinkeinoelämälle tai kaupalle osoitetaan Pkm/T-merkinnällä runsaasti lisätilaa myös Holmasta, jossa valtatie 24 (Holman-Kymijärven maantie) ja maantien 140 (Savontie) liittymäalueen pohjoispuolelta poistetaan olosuhteiden, kuten liikennemelun vuoksi haasteellisella paikalla olevaa asumisen aluetta. Pipposta sen sijaan poistetaan vähittäiskaupan suuryksikön mahdollistava merkintä ja varataan alue yksinomaan elinkeinoelämän alueeksi. Valtatie 12 varrelta Kolavan suunnitellun eritasoliittymän ympäristöstä supistetaan elinkeinoelämän aluetta laajentamalla tärkeää ekologista käytävää. Samoin Savontien varrelta supistetaan elinkeinoelämän aluetta kaavataloudellisesti kalliilta alueelta.

Lehmuksessa sijaitseva, yleiskaavassa Y-201 elinkeinoelämän alueeksi osoitettu ja teollisuusalueeksi asemakaavoitettu alue merkittiin voimassa olevassa Lahden yleiskaavassa 2030 (Y-203) selvittäväksi alueeksi lähialueen asukkaiden ja kaupunginvaltuutettujen toivomuksesta.

Luontotyyppiselvityksen mukaan alueella ei ole lainsäädännöllä turvattavia kohteita (luokka 1), mutta alueen länsiosassa on jonkun verran erityisen tärkeitä kohteita (luokka 2). Luontotyyppikartoituksen luokan 2 alueista suurin osa sijoittuu selvitysalueen ulkopuolelle, kaavan maisemallisesti arvokkaalle peltoalueelle (MA). Lisäksi osa alueesta on luokiteltu monimuotoisuutta turvaavaksi kohteeksi (luokka 3). Alueen länsiosissa on liito-oravalle soveltuvaa elinympäristöä, ja keskiosissa on havaittu joitakin papana- eli pesäpuita vuosien 2014–2016 kartoituksissa. Vuonna 2023 laaditussa kartoituksessa alueella ei ollut havaintoja liito-oravasta. Lehmuksen alue selvitysalue mukaan lukien on kuitenkin luokiteltu Päijät-Hämeen liiton teettämässä elinkeinoelämän alueiden selvityksessä maakunnallisesti merkittäväksi kohteeksi. Alueen viereen osoitettu ja asemakaavoitettu katu olisi Koiskala–Tiiranmäki kaavarunkotyössä laaditun liikenneselvityksen mukaan tärkeä väylä Villähteen ja Myllypohjan välille, etenkin kun Siperian asuinalueen läpi aiemmin osoitettu katulinjaus on poistettu asukkaiden toivomuksesta. Uusi Ruukinkadun katuyhteys edesauttaisi Koiskalantien varteen osoitettujen asumisen alueiden kehittymistä. Lisäksi Koivukummun ja Koiskalan alueilta Lahden keskustan suuntaan suuntautuvaa liikennettä siirtyisi Ahtialan katuverkolta, erityisesti Vanhalta Ahtialantieltä valtatielle 4. Yleiskaavaa varten laaditun liikennemallitarkastelun perusteella merkittävin osa uudelle Ruukinkadulle siirtyvästä liikenteestä on moottoritielle suuntautuvaa liikennettä, joka siirtyisi käyttämään Kariston eritasoliittymän sijaan Ahtialan liittymää. Lehmuksen alue on myös seuraavaksi lähin vapaa elinkeinoelämän alue Pippon jälkeen valtatie 4 varrella. Edellä esitettyjen syiden vuoksi kyseinen selvitysalue palautetaan takaisin elinkeinoelämän alueeksi.

Maaseutuelinkeinot

Lahdessa on 130 toiminnassa olevaa maatilaa. Viljeltyä peltopinta-alaa on 5 800 ha. Suurin osa tiloista on kasvinviljelytiloja tarkoittaen viljan ja nurmen viljelyä. Erikoistuotantoon keskittyneitä uusia tiloja on perustettu lähinnä avomaan puutarhatuotantoon liittyen. Nautakarjaa kasvattavia tiloja on yhteensä kahdeksan kappaletta, joista lypsykarjatiloja kaksi. Lisäksi Lahdessa on pari lammastilaa ja useampia pieniä hevostiloja. Toiminnassa olevat maatilat harjoittavat useimmiten myös metsätaloutta ja osa elinkeinoelämänharjoittajista keskittyy metsätalouteen.

Maatalouden rakennemuutos pientiloista suuryksiköihin on edennyt vauhdilla toiminnan kannattavuuden parantamiseksi. Maa- ja metsätaloutta harjoittavien tilojen määrä ja alan työpaikkojen määrä on laskenut tilojen koon kasvaessa. Suurin osa viljelijöistä on ikääntyviä ja jatkajia on vaikeaa saada. Kotimaisen ruoan tuotannon ja huoltovarmuuden merkityksen lisääntyessä kiinnostus maatalousyrittäjyyteen luo uskoa tulevaisuuteen.

Lahden asunto- ja maapoliittisten linjausten 2023–2028 mukaan maaseutuelinkeinot tulevat kehittymään ja monipuolistumaan lisääntyvän maaseutu- ja luontomatkailemisen sekä kotimaisen tuotannon kysynnän kasvun myötä. Lisäksi yleistyneet hybridityö- ja etäopiskelu antavat mahdollisuuden monipaikkaiseen työhön ja opiskeluun, jonka edellytyksiä parannetaan kehittämällä tietoliikenneverkkojen ja liikkumisen palveluita.

Päijät-Hämeeseen on vuonna 2003 perustettu viljaklusteri, joka on alueen viljan viljelijöiden, viljaraaka-ainetta jalostavien yritysten ja koulutusorganisaatioiden muodostama yhteistyöverkosto. Viljaklusteri tekee myös vahvaa vaikuttamistyötä mm. Suomen ruokaviennin edistämiseksi. Alueen maaseutuelinkeinojen kanssa yhteistyötä tekevät myös mm. Päijät-Hämeen maaseutuhallinto, Metsäkeskus, Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio, Metsänhoitoyhdistys Päijät-Häme ja MTK Häme ry.

Kuva 11. Sadonkorjuun kiireet kuuluvat maanviljelijän arkeen syksyisin.

Lahden suunta -työn 2021–2025 tavoitteena on turvata maaseutuelinkeinojen kehittämismahdollisuuksia. Maatilojen tilakeskukset sijoittuvat pääosin yleiskaavan kyläalueille (AT) ja maa- ja metsätalousalueille (M). Taajaman ulkopuoliset laajat metsäalueet on yleiskaavassa osoitettu metsätalouden harjoittamista tukevalla maa- ja metsätalousalue (M) merkinnällä. Alueella hajarakentaminen on sallittua,

eikä metsähakkuihin kohdistu maisematyöpalveluita. Laajat, maisemalliset arvokkaat peltoalueet (MA) on osoitettu omalla kaavamerkinnällä. Tavoitteena on näiden peltoalueiden säilyminen avoimina ja viljeltyinä. Maa- ja metsätalouden elinvoimaisuutta ja elinkeinon harjoittamista tuetaan väljemmillä yleiskaavamääräyksillä ja

rakentamismahdollisuuksilla. Elinkeinojen harjoittamista varten tarpeellisten tuotanto- ja talousrakennuksien ja sivuelinkeinon rakennuksien rakentaminen on pyritty mahdollistamaan sekä maankäyttö- ja rakennuslaissa, yleiskaavassa että kaupungin rakennusjärjestyksessä.

3.1.8. Kiertotalous osana maankäytön suunnittelua

Kansallisen ja kaupunkikohtaisen hiilineutraaliustavoitteen sekä yleisemmin luonnonvarojen kestävyyskriisin myötä on viime vuosina keskusteluun noussut kiertotalous. Kiertotalouden lähtökohtana on jätteen synnyn ehkäisy, luonnonvarojen säästäminen ja materiaalien tehokas hyödyntäminen. Kiertotaloudella turvataan uusiutumattomien luonnonvarojen kiertoa ja kiertotalous on yksi tärkeimpiä resurssitehokkuutta edistäviä keinoja.

Kaupungin kehittyminen, muuttuminen ja väestönkasvu merkitsee usein myös rakentamista. Rakentamisen myötä syntyy yleensä runsaasti kaivumaita sekä louhinnan seurauksena kiviaineksia. Rakentamiseen toisaalta myös tarvitaan erilaisia maa-aineksia ja rakentamisessa voidaan hyödyntää erilaisia uusiomateriaaleja. Maa-aines on yleisnimitys, joka käsittää sekä orgaaniset että epäorgaaniset maa- että kiviainekset, jotka on kaivettu tai muulla tavoin irrotettu maaperästä. Maarakentamisessa syntyvien ja tarvittavien maa-ainesten kuljetukset aiheuttavat päästöjä ja lisäävät myös rakentamisen kustannuksia. Rakentamiseen kelpaavat uusiomateriaalit ovat tyypillisesti valmistettu kierrätetystä materiaalista.

Maa-aineshuollolla tarkoitetaan yleensä sellaisia toimenpiteitä, jotka liittyvät maa-ainesten saatavuuteen, jalostamiseen ja loppusijoittamiseen. Yksi kiertotalouden muoto on maarakentamisen maa-aineshuolto, jossa kierrätetään ja hyödynnetään maarakentamisessa syntyviä ja tarvittavia maa-aineksia ja pyritään välttämään niiden läjitystä jätteenä maankaatopaikoille. Maa-ainesten ottoalueilta otetut maa-ainekset ovat uusiutumattomia neitseellisiä luonnonvaroja, joiden kulutusta tulisi pyrkiä vähentämään kiertotalouden keinoin toimivalla maa-aineshuollolla.

Kiertotalouden huomiointi Lahden yleiskaavassa

Kaavoituksessa voidaan maarakentamisen yhteydessä syntyvien ja tarvittavien maa- ja kiviainesten sekä muiden rakentamiseen kelpaavien uusiomateriaalien kiertotaloutta ohjata, suunnitella, edistää ja ennen kaikkea mahdollistaa taustaselvitysten ja vaikutustenarvioinnin keinoin sekä kaavamääräyksin.

Lahden suunta - työn 2021–2025 kierroksella yleiskaavan kiertotalousteeman painopistealueena on rakentamisessa syntyvien ja tarvittavien pilaantumattomien maa-ainesten ja rakentamiseen kelpaavien uusiomateriaalien suunnitelmallinen hyötykäyttö. Yleiskaavan kiertotalousteeman keskeinen tavoite on edistää ja mahdollistaa maa-ainesten ja rakentamiseen kelpaavien uusiomateriaalien hyödyntämistä mahdollisimman lähellä syntypaikkaansa. Koska rakentamisessa syntyy ja toisaalta tarvitaan maa-aineksia ja muita materiaaleja eriaikaisesti, vaatii niiden tehokas ja onnistunut hyötykäyttö maa-aineshuollon ja rakentamisen kiertotalouden tukitoiminta-alueita, joilla voidaan suunnitelmallisesti väliaikaisesti varastoida, käsitellä ja jalostaa toisaalla myöhemmin hyötykäytettäviä maa-aineksia ja rakentamiseen kelpaavia uusiomateriaaleja. Yleiskaavassa voidaan kaupunkitasoisella tarkastelulla ottaa huomioon rakentamisen kiertotaloutta mahdollistavien aluevarausten ja toimintojen verkoston sijoittuminen suhteessa ympäristöön ja asutukseen sekä tulevaisuuden rakentamisen alueisiin ja vaikuttaa millaisia kiertotalouden toimintoja alueille voidaan mahdollistaa.

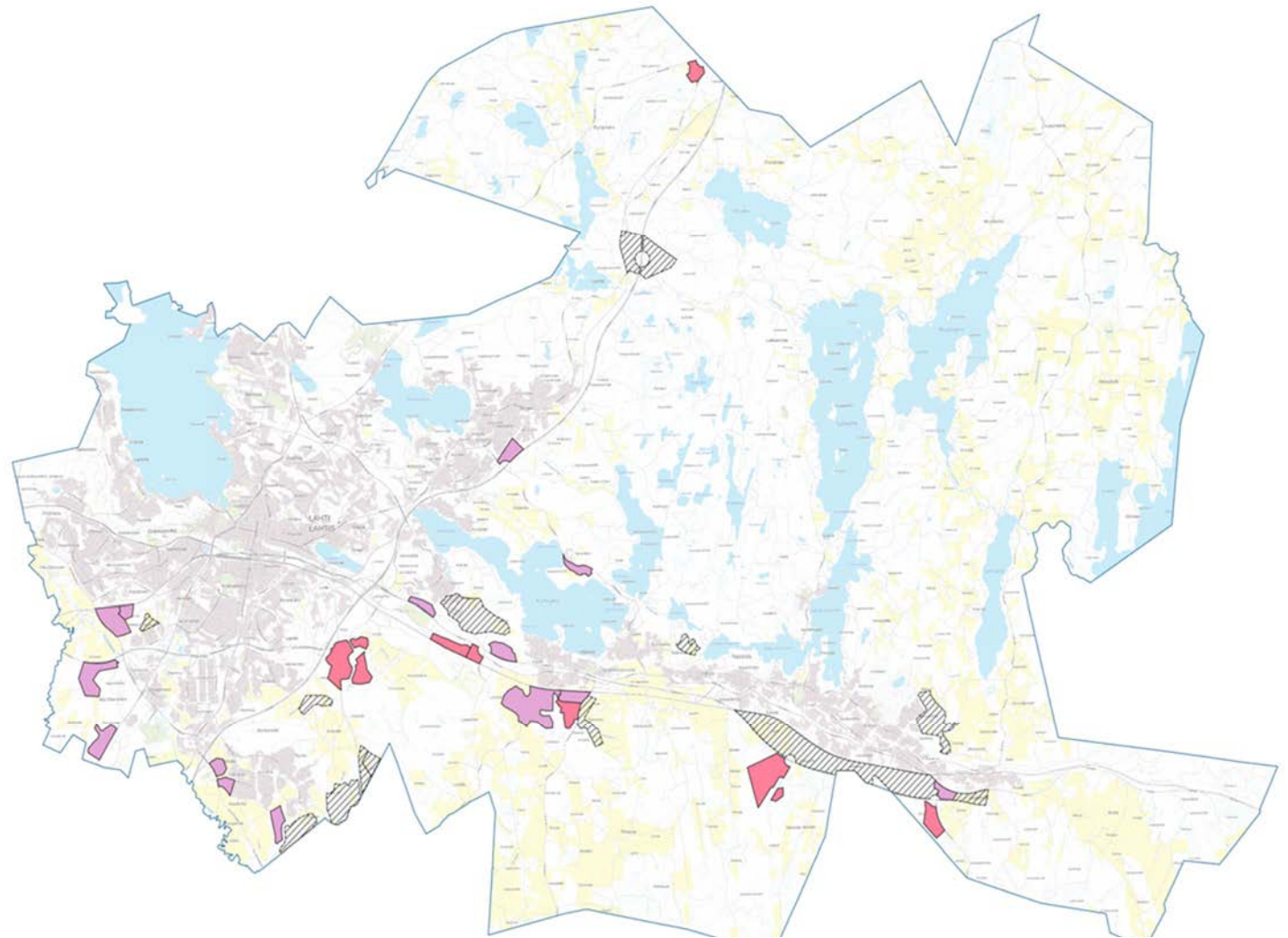
Rakentamisessa syntyvien kaivumaiden, kiviainesten sekä muiden rakentamiseen kelpaavien materiaalien hyötykäyttöä mahdollistavien väliaikaisten rakentamiseen liittyvien kiertotalousalueiden sijoittumisalueita on tarkoituksenmukaista suunnitella osaksi kaupunkirakennetta siten, että logistiikka, väliaikainen varastointi, käsittely ja jatkojalostaminen on tehokasta. Rakentamisen kiertotaloutta tukevia

väliaikaisia tukitoiminta- ja varastointialueita tulisi olla ennen kaikkea merkittävien aluerakentamiskohteiden läheisyydessä.

Maa- ja kiviainesten sekä uusiomateriaalien hyödyntämisellä luontevasti yhdyskuntarakenteen sisällä lähellä syntypaikkaa voidaan saavuttaa kuljetuksen päästövähennyksiä ja kustannussäästöjä. Rakentamisessa syntyviin päästöihin voidaan vaikuttaa lisäksi rakentamistapojen ja rakennusmateriaalivalintojen kautta.

Vuonna 2022 laadittiin yleiskaavan kiertotalousteemaan liittyviä selvityksiä, joiden tarkoituksena oli tuottaa alustavaa tietoa maaperän rakennettavuudesta, tulevaisuuden rakentamisalueiden maa-ainesten massataseesta, pilaantuneen maaperän kohteista sekä maankäytön muutosalueilla olemassa olevista rakennuksista, jotka eivät nykyiseltä käyttötarkoitukseltaan vastaa tulevaisuuden maankäytön tarpeita. Selvityksissä tuotetulla tiedolla on haluttu kannustaa jatkosuunnittelussa maa-ainesten hyötykäytön koordinoinnin lisäksi muun muassa rakennusten käyttötarkoituksen muuntautumisen mahdollisuuden tarkasteluun maankäytön muutosalueilla. Yleiskaavalla voidaan siis mahdollistaa kiertotalouden mukaisten periaatteiden toteutuminen, mutta kiertotaloutta koskevat ratkaisut ja kiertotaloustoimintaan liittyvät selvitys- ja lupatarvearviointit tehdään usein vasta yksityiskohtaisemman toteutussuunnittelun yhteydessä ja sen hetkisen voimassa olevan lainsäädännön perusteella.

Kiertotalouden huomioiva kaupunkisuunnittelu vaatii kompromisseja, sillä kaikkein resurssitehokkainta olisi olla käyttämättä resursseja, kuten luonnonvaroja, ollenkaan. Kiertotaloudella edistettävän resurssitehokkuuden täytyy kuitenkin myös edistää kaupunkilaisten hyvinvointia, ei pelkästään tehokkaampaa materiaalien ja resurssien käyttöä. Yleiskaavassa tulevaisuuden rakentamiseen liittyvää resurssitehokkuutta on pyritty edistämään ja mahdollistamaan riittäviin selvityksiin perustuvalla ja Lahden kaupungin ilmastotavoitteet huomioivalla maankäytön suunnittelulla. Lisäksi Lahden kaupungin kiertotaloustyötä ja resurssitehokkuutta vuoteen 2030 ohjaa Lahden kiertotalouden tiekartta, jossa on tunnistettu kiertotalouden kehittämisen eri painopistealueita.

Kuva 12 Kartalla on esitetty yleiskaavakartalla esitetyt kiertotalousalueet sekä reserviin jätetyt alueet. Kaavakartan mukaiset -1-indeksin alueet ovat esitetty vaaleanpunaisella ja -2-indeksin alueet tummanpunaisella. Reserviin jätetyt alueet ovat esitetty mustalla poikkiviivoituksella.

Esirakentamista ja lyhytaikaista varastointia

Laadittujen kiertotalousselvitysten perusteella Lahden yleiskaavan 2035 (Y-205) kiertotalouskarttaan 5 on kiertotalousindeksillä -1 merkitty asumisen, elinkeinoelämän ja palveluiden alueita, joilla ennen asemakaavoitusta on sallittua aloittaa maarakentamisen kiertotaloutta tukeva pilaantumattomien luonnon maa-ainesten hyödyntäminen esirakentamisessa, sekä niiden lyhytaikainen varastointi lähialueen myöhempää kaupunki-infran rakentamista varten. Esirakentaminen voi elinkeinoelämän ja palveluiden alueilla tarkoittaa esimerkiksi painopenkereen rakentamista tulevalle tontille. Painopenkereen tehtävänä on vahvistaa maapohjaa tiivistämällä painollaan heikkolaatuista maaperää ja ehkäistä sen painumista varsinaisen rakentamisen jälkeen. Kaavakartalla esitetyissä kaavamääräyksissä ei ole kuitenkaan tarkemmin otettu kantaa alueiden mahdolliseen esirakentamistapaan, johtuen yleiskaavan yleispiirteisestä suunnittelun tasosta.

Lahden yleiskaavan 2035 (Y-205) tavoitevuosi on 2035, minkä vuoksi kiertotalousindeksillä -1 osoitettuja lyhytaikaiseen toimintaan tarkoitettuja alueita on osoitettu vain niille alueille, joiden toteutuminen on todennäköistä kaavan tavoitevuoteen mennessä (kuva 12). Osa selvityksissä vastaavaan toimintaan soveltuviksi tunnistetuista alueista jätettiin tällä yleiskaavan kierroksella vielä ilman lyhytaikaista maa-ainesten varastointia ja esirakentamista mahdollistavaa kiertotalouden indeksimerkintää -1. Kyseisten reserviin jääneiden alueiden

Kuva 13 Maa-ainesten seulontaa.

rakentamisajankohdan ollessa lähempänä, voidaan merkinnän käyttöönottoa alueilla tarkastella tulevilla Lahden suunta -työn kierroksilla.

Jalostamista ja materiaalilogistiikkaa

Osalla yleiskaavan elinkeinoelämän alueista sallitaan lisäksi myös pilaantumattomien luonnon maa-ainesten ja jäteperäisten materiaalien väliaikainen varastointi, esikäsittely ja jalostaminen sekä sitä palveleva materiaalilogistiikka lähialueen myöhempää rakentamista varten. Alueella tapahtuvan kiertotaloustoiminnan tulee olla luonteeltaan materiaalin arvoa lisäävää ja ominaisuuksia parantavaa ja sen seurauksena alueelle vastaanotettavia maa- ja kiviaineksia ja materiaaleja tulee voida hyödyntää

myöhemmin rakentamisessa uusiutuotteena, -materiaalina tai -raaka-aineena, jonka jätteeksi luokittelu on päättynyt. Tällöin esimerkiksi jättemateriaalin uusiojalostusta (eng. Upcycling) tehdään sellaisessa tarkoituksessa, jossa se tulee korvaamaan mahdollisimman arvokasta rakentamisessa muutoin käytettävää raaka-ainetta tai materiaalia. Nämä rakentamisen kiertotalouden tukitoiminta-alueet ovat merkitty kiertotalousindeksillä -2 ja ne sijaitsevat etäällä häiriintyvistä kohteista. Kaavaratkaisut mahdollistavat rakentamisessa syntyvien maa- ja kiviainesten sekä rakentamiseen kelpaavien uusiomateriaalien hyödyntämistä tulevaisuudessa, jolloin tarve kuljetuksille ja neitseellisten maa-ainesten otolle vähenee.

Maa-aineshuollon ja rakentamisen kiertotalouden kehittymistä on pyritty mahdollistamaan riittävän joustavilla kaavamerkinnoilla ja -määräyksillä. Käytännössä yleiskaavassa kiertotalouden suunnittelussa täytyy mahdollistaa alueiden käyttötarkoituksen mukautuminen väliaikaisesti kiertotalouden toiminnan alueiksi tukemaan varsinkin uusia aluerakentamisen kohteita ennen lopullista käyttötarkoitustaan. Rakentamiseen liittyvän kiertotaloustoiminnan, kuten esirakentamisen, väliaikaisen varastoinnin, käsittelyn tai jalostamistoiminnan päätyttyä alue on kaavamääräyksen mukaisesti tarkoitettu varsinaisen lopullisen käyttötarkoituksen toiminnoille.

Ylijäämämaat meluntorjuntaan

Penkereissä kuten meluvälleissa voidaan käyttää maarakentamisessa syntyviä kaivumaita, mikäli kohteen ympäristöolosuhteet, maaperän

kantavuus ja vakavuus sen sallivat ja vallirakenteelle on riittävästi tilaa. Yleiskaavassa on tunnistettu meluntorjuntatarpeita edistämään rakentamisessa syntyvien kaivumaiden hyötykäyttöä. Maarakentamisessa syntyvien kaivumaiden hyötykäyttäminen maavälleissä lähellä niiden syntypaikkaa vähentää tarvetta kuljettaa maa-ainesta läjitettäväksi loppusijoitukseen maankaatopaikalle.

Yleiskaavan kiertotalouskartalla 5 osoitetut meluntorjuntatarve-merkinnät perustuvat pääasiassa Lahden yleiskaavan Kiertotalousselvityksen osatehtävän 3 analyysiin ylijäämämaiden mahdollisista hyötykäyttökohteista. Selvityksen tavoitteena oli tunnistaa melualueita ja osoittaa meluvallitarpeet teemakartalle.

Kiertotalousselvitykseen melualueet ja niihin liittyvät mahdolliset melun suojaustarpeet koottiin Lahden kaupungin sekä Liikenneviraston meluselvitysten sekä tiesuunnitelman Vt12 Uusikylä-Tillola meluvalliehdotuksien pohjalta. Lisäksi tunnistettiin tulevien uusien teollisuus- ja asuinalueiden osalta mahdollisia melualueita ja lisättiin maisema-/ suojelehdotuksia kiertotalouden teemakartalle nykyisten asuinalueiden ja suunniteltujen teollisuusalueiden välimaastoon. Ylijäämämaan hyötykäyttö melu- ja maisemavälleissä on arvioitava tarkemmin tapauskohtaisesti, muotoilutarpeen, alueellisen melumallinnuksen ja käytössä olevan tilan perusteella.

Lahdessa on tehty EU-meludirektiivin mukainen meluselvitys viiden vuoden välein, viimeksi selvitys on tehty vuonna 2022. Selvitys on joka kierroksella tehty EU-tunnuslukujen ohella myös kansallisten meluntorjunnan

tunnuslukujen pohjalta. Kansalliseen laskentaan sisällytetään EU-laskennan vaatimuksia laajemmin väyliä ja katuja. Kansallinen laskenta tehdään juuri maankäytön suunnittelun kaupunkitasoiseen tarpeeseen. Tämän koko kaupungin kattavan selvityksen pohjalta laaditaan meluntorjunnan toimintasuunnitelma. Viimeisin toimintasuunnitelma 2024–2028 on valmistunut vuoden 2024 aikana. Toimintasuunnitelmassa on tunnistettu kohteita, joihin on tarpeen tehdä melunsuojaustoimenpiteitä vuoteen 2028 mennessä. Kohteiden tarpeellisuuden arvioinnissa on otettu huomioon myös toteutumattomia yleiskaavan aluevarauksia. Suunnitelmassa mainitut meluntorjunnan toimenpiteet kattavat myös muita keinoja kuin maavalleja, kuten aitoja, täydennysrakentamista ja liikennesuunnittelullisia keinoja. Meluntorjunnan toimintasuunnitelman pohjalta voidaan tutkia meluntorjuntatarpeet meluvalleja laajemmin jollakin seuraavalla Lahden suunta -työn kierroksella.

Kiertotaloudesta uutta elinvoimaa

Kiertotalous on kehittyvä toimiala ja kiertotaloutta käsitellään myös osana elinkeinotoimintoja. Kaupungin strategisen tavoitteen mukaan kiertotalousliiketoiminta kasvaa vuoteen 2030 mennessä. Tätä tavoitetta edistetään muun muassa osana Lahden hiilineutraalin rakentamisen innovaatioverkoston toimintaa. Yleiskaavassa erityisesti kiertotalousindeksillä -2 osoitetut kiertotalouden tukitoiminta-alueet voivat palvella innovaatioverkoston toimijoita, kuten yrityksiä ja kiertotalouden arvoketjuja, hiilineutraalin rakentamisen ratkaisujen kehittämisessä. Elinkeinoelämän kiertotalous-toimialan sijoittumiskriteereitä, nykytilannetta

ja tulevaisuuden skenaarioita on käsitelty Lahden suunta- yleiskaavatyön valmisteluvaiheessa laaditussa taustaselvityksessä. Kiertotalous on laajemmassa mittakaavassa seudullinen asia. Seudullisesti asiaa on käsitelty Päijät-Hämeen jätteenkäsittelyalueen vaihemaakuntakaavassa ja sitä edeltäneissä selvityksissä. Seudullinen elinkeinoelämän jätejakeiden kierrätykseen kaavailtu jätteenkäsittelyalue on vaihemaakuntakaavassa osoitettu Hollolan Kehätien alueelle.

Energiantuotannon osalta kiertotalouden yhteydessä puhutaan uusiutuvista energianlähteistä. Yleiskaavan kiertotalouskarttaan 5 on merkitty aurinkoenergian tuotannon selvityskohdealueita, jotka on paikkatietopohjaisen selvityksen perusteella tunnistettu potentiaalisiksi aurinkoenergian tuotannon kehittämistä ja jatkosuunnittelua varten. Aurinkoenergian ja tuulivoiman tuotantoa Lahden kaupungin alueella on käsitelty tarkemmin energiantuotantoa koskevassa kappaleessa.

3.1.9. Kaupunkihydrologia: pohja-, pinta- ja hulevedet

Lahdessa on Suomen suurimmat pohjavesiesiintymät. Pohjavesi onkin yksi Lahden tärkeimmistä ekosysteemien tuotantopalveluista ja keskeinen osa alueen vetovoimaa ja elinkeinoklusterien toimintaa. Pohjavesien suojelu on tunnistettu erittäin tärkeäksi ja sitä tehdään kaupungissa monella eri tasolla. Yleiskaavatasolla merkityksellistä on pohjavesialueiden ja pohjavesien muodostumisalueiden esittäminen yleiskaavakartalla, ja niihin kohdistuvat kaavamääräykset sekä näiden alueiden huomiointi rakennettavien aluevarausten suunnittelussa. Pohjavesien suojelu kytkeytyy pintavesien laatuun ja hulevesien hallintaan ja laatuun. Lahti on portti Järvi-Suomeen, ja järvien ja vesistöjen vedenlaatu vaikuttaa merkittävästi niiden virkistyskäyttöön ja kaupunkilaisten vapaa-ajanviettomahdollisuuksiin. Virkistyskäytössä merkittäviin, mutta pienialaisina herkkiin kaupunkijärviin on kiinnitetty yleiskaavassa huomiota uudella kaavamerkinällä ja -määräyksellä: Merkittävän kaupunkijärven valuma-alue (kartta 4: Vesiensuojelu ja -hallinta).

Hulevesien laadun huomiointi sekä hallinnan tarve kytkeytyy pinta- ja pohjavesien suojeluun, mutta myös ilmastonmuutokseen varautumiseen. Lisääntyvien rankkasateiden aiheuttamat hulevesitulvat voivat aiheuttaa

merkittäviä taloudellisia vahinkoja kiinteistöille. Yleiskaavassa hulevesiin liittyy kaksi uutta kaavamerkintää ja -määräystä: Hulevesien hallinnan kehittämisalue sekä merkittävä hulevesien purkureitti. Lahden hulevesiohjelman (2011) tavoitteet hulevesien hallinnalle on kirjattu yleiskaavan yleismääräyksiin. Lisäksi Porvoonjoen rantaan on osoitettu vesistötulvavaara-alue, jonne ei ole tarkoitus ohjata rakentamista.

Uusia merkintöjä:

- Valuma-alue
- Merkittävän kaupunkijärven valuma-alue
- Hulevesien hallinnan kehittämisalue
- Merkittävä hulevesien purkureitti tai -uoma
- Vesistötulvavaara-alue
- Vesilain mukainen suojeltu luontotyyppi

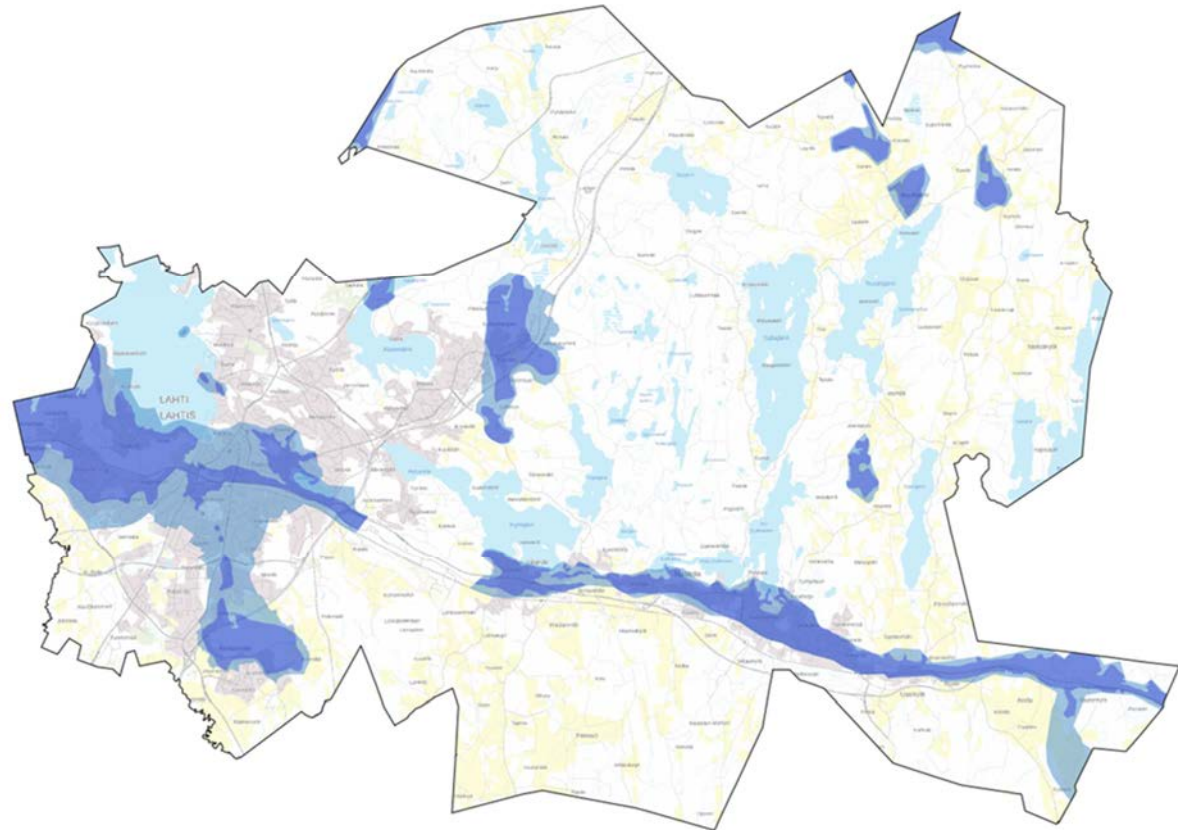
Lisäksi valuma-alueille ja hulevesien hallinnan kehittämisalueille on määriteltä tarkemmat suunnitteluohjeet, jotka on esitelty Lahden suunta selostuksen Kaupunkihydrologia-kappaleessa.

Pohjavedet

Pohjavesien määrän ja laadun turvaaminen tulee huomioida kaupunkirakenteen suunnittelussa ja rakentamisessa, jotta pohjavesien tilaa ei vaaranneta. Lahden kaupunki sijaitsee maamme suurimpiin kuuluvien pohjavesiesiintymien päällä, joten maankäytölle on painetta luokitelluilla pohjavesialueilla (kuva 14). Myös ilmastonmuutoksen mahdollisiin vaikutuksiin pohjavesien tilaan tulee varautua maankäyttöä suunniteltaessa.

Jotta allamme sijaitsevat pohjavesivarat voidaan huomioida maankäytön suunnittelussa ja rakentamisessa, tulee olla käytettävissä riittävästi tietoa pohjavesimuodostumien sijainnista, hydrogeologisista ominaisuuksista sekä pohjavesien laadusta ja sijaintiperusteisesta haavoittuvuudesta. Pohjavesialue (pv) ja pohjaveden muodostumisalue (pvm) on esitetty vesiensuojelu ja -hallintakartalla 4.

Erityisesti pohjavesialueiden suojelusuunnitelmat ovat tärkeä tiedonlähde pohjavesien tilan turvaavalle maankäytön suunnittelulle. Lahden pohjavesien suojelusuunnitelmaa alettiin päivittää vuoden 2023 aikana ja suunnitelmatyössä on mukana myös kaupunkirakenteen suunnittelun henkilöstöä.

Kuva 14 | Salpausselkä on tärkeä pohjavesialue. Pohjavesialue (vaaleansininen), pohjaveden muodostumisalue (tummansininen).

Paikallista pohjavesitietoa on tuotettu ja tuotetaan myös jatkuvasti, esimerkiksi pohjavesialuekohtaisissa hydrogeologisissa selvityksissä, pohjavesimallinnuksella, tutkimusprojekteissa sekä eri toiminnanharjoittajien ja yhteisöjen pohjavesiseurannoissa. Lahdessa on kaupungin henkilöstön käytössä paikkatietojärjestelmä, jossa on saatavilla pohjavesitietoa, muun muassa luokiteltujen pohjavesialueiden sijaintitiedot sekä erityisen haavoittuvat maanalaisten kallioruhjealueiden sijainnit.

Lahdessa on selvitetty ilmastonmuutoksen vaikutuksia pohjavesien määrälliseen ja laadulliseen tilaan nyt ja tulevaisuudessa osana GTK:n vuosina 2019–2021 vetämää RAINMAN –hanketta. Selvityksen perusteella ilmastonmuutoksesta ei ole odotettavissa kovin dramaattisia vaikutuksia Lahden alueen pohjavesille. Selvitys kuitenkin perustuu erilaisiin ilmastomalleihin, eikä ennusteiden perusteella voida tehdä varmoja

Hulevedet

Kaupunkirakenteen suunnittelussa ja rakentamisessa tulee huomioida hulevesien hallinta Lahden hulevesiohjelman (2011) mukaisesti. Hulevesiohjelman tavoitteet hulevesien hallinnalle on kirjattu yleiskaavan yleismääräyksiin. Ensisijaisena tavoitteena on käsitellä hulevedet maahan imeyttämällä mahdollisimman lähellä niiden syntypaikkoja maaperäolosuhteiden salliessa. Hulevesien paikallisella käsittelyllä ehkäistään tulvahaittoja, vähennetään hulevesiviemäriverkostoon suurilla sateilla kohdistuvaa kuormitusta, ehkäistään pohjavesiolosuhteiden huonontumista sekä parannetaan hulevesien purkupaikkoina toimivien lähivesistöjen ja kaupunkipurojen tilaa. Alueilla, joilla hulevesien

johtopäätöksiä, vaan ilmastonmuutoksen vaikutukset Lahden alueen pohjavesiin selviävät vasta tulevaisuudessa. Selvityksessä tuotetun tiedon perusteella voidaan ilmastonmuutoksen mahdolliset pohjavesivaikutukset kuitenkin tarvittaessa huomioida myös kaupunkirakenteen suunnittelussa.

Tiedon lisäksi myös yhteistyössä on voimaa pohjavesien tilan turvaamisessa. Lahden ja Hollolan alueella on jo kohta kolme vuosikymmentä toiminut seudullinen pohjavesityöryhmä, jossa on mukana kuntien ja valtion viranomaistahoja, myös maankäytön suunnittelusta. Pohjavesityöryhmä kokoontuu kahdesti vuodessa, kokoonkutsujana toimii Lahden kaupunki. Työryhmässä jaetaan uusinta tietoa alueen pohjavesien tilasta ja siihen liittyvistä asioista.

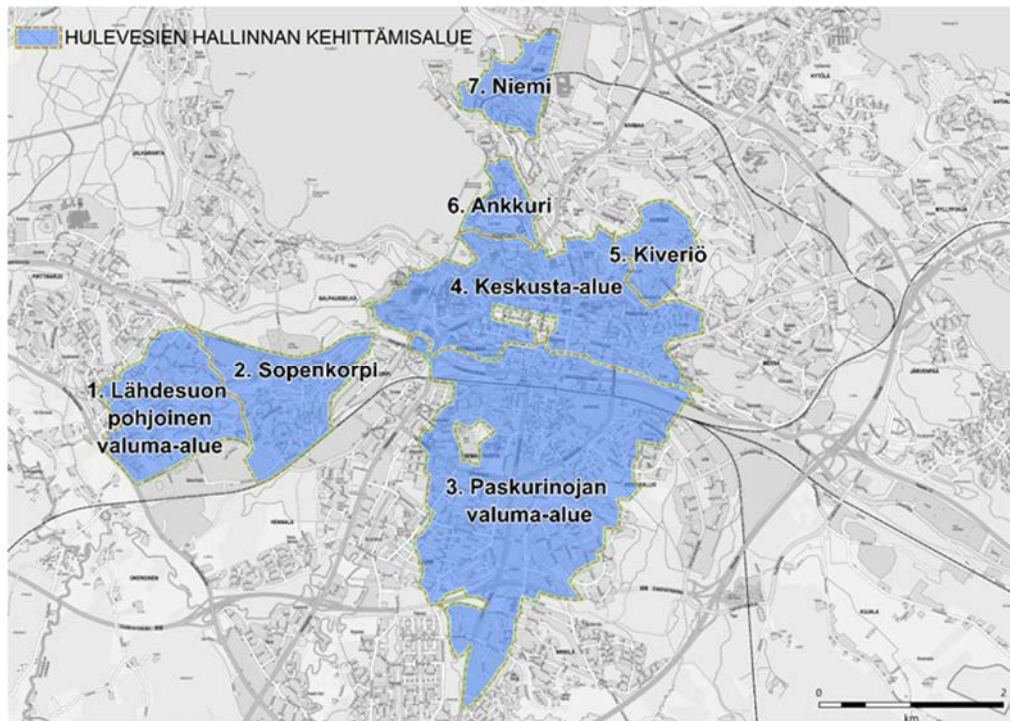
paikalliselle käsittelylle on rajoitetusti edellytyksiä, käytetään niiden johtamiseen erilaisia viivyttäviä ratkaisuja, joilla pienennetään hulevesistä aiheutuvia tulvariskejä. Esimerkkejä viivyttävistä ratkaisuista ovat mm. yleisille viheralueille sijoitetut luonnonmukaiset hulevesialtaat ja kosteikot sekä viherpainanteet tai erilaiset maanalaisten hulevesien viivytyksrakenteet.

Yleiskaavaan on merkitty vesiensuojelu ja -hallintakartalle 4 hulevesien hallinnan kehittämisalueet, joilla rakennettaessa tulee tehostaa hulevesien määrällistä ja/tai laadullista hallintaa siten että alueilla todettujen riskien taso laskee. Kehittämisalueiden määrittelyssä on käytetty tausta-aineistona

vuonna 2018 tehtyä Lahden hulevesijärjestelmän tulvariskien arviointityötä, sen jatkotyönä vuonna 2020 valmistunutta yleiskaavallista hulevesiselvitystä sekä useita pienemmän mittakaavan hulevesimallinnuksia ja -selvityksiä. Lahden alueella ei ole todettu merkittäviä hulevesitulvariskialueita, mutta vaikutuksiltaan paikallisia hulevesien aiheuttamia tulvatilanteita tulee tiiviissä kaupunkiympäristössä

kuitenkin ajoittain esiintymään. Muuttuvan ilmaston myötä yleistyiin ja voimistui ääri-ilmiöihin, kuten poikkeuksellisiin rankkasateisiin, varaudutaan kehittämällä hulevesien hallintaa erityisesti siihen merkityillä alueilla sekä turvaamalla hulevesien asianmukaisen hallinnan edellytykset maankäytön suunnittelussa mm. riittävinä avoimien hulevesijärjestelmien tilavaruuksina.

Hulevesien hallinnan kehittämisaluet:

Kuva 15. Hulevesien hallinnan kehittämisalueiden rajaukset.

Alueen hulevesien määrällistä tai laadullista hallintaa tulee kehittää rakentamisen, asemakaavoituksen, katu- ja kunnallistekniikan parantamisen sekä hankesuunnittelun yhteydessä. Alueille on myös määritely kaavamääräyksen lisäksi tarkemmat aluekuvaukset ja suunnitteluohjeet.

1. Lähdesuon pohjoinen valuma-alue

Alueen kuvaus:

Alueelta johdettavat hulevedet kuormittavat hulevesiviemäreiden purkukohtien alapuolisia avoimia hulevesijärjestelmiä erityisesti kiintoaineella (uomaerosio + kaupunkialueen kuormitus).

Suunnitteluohje:

Alueella tulee vähentää kiinteistöiltä pois johdettavien hulevesien määrää lisäämällä niiden paikallista käsittelyä. Puhtaat hulevedet tulee imeyttää tonteilla. Pois johdettavien hulevesien viivyttäminen.

2. Sopenkorpi

Alueen kuvaus:

Hulevesiviemäriverkoston välityskapasiteetti on alueella rajallinen poikkeuksellisen rankoilla sateilla. Alueen hulevedet johdetaan Länsi-Hennalan hulevesijärjestelmään, joka kuormittuu myös keskusta-alueelta siirretyillä hulevesillä.

Suunnitteluohje:

Alueella tulee vähentää kiinteistöiltä pois johdettavien hulevesien määrää lisäämällä niiden paikallista käsittelyä. Erityistä huomiota tulee kiinnittää hulevesien viivyttämiseen. Yleisillä alueilla tulee toteuttaa hulevesiä viivyttäviä ja puhdistavia rakenteita.

3. Paskurinojan valuma-alue

Alueen kuvaus:

Paskurinojan valuma-alue on voimakkaasti kaupungistunut, mikä näkyy ojassa huonontuneena veden laatuun sekä ajoittaisina kapasiteettiongelmina. Paskurinojan perusvirtaama koostuu suurelta osin purkautuvasta pohjavedestä, mikä ilmenee verrattain matalina lämpötiloina ja kirkasvetisyytenä. Sateilla voimakasta samentumista. Paskurinojalla on hyvät edellytykset ennallistamiselle.

Suunnitteluohje:

Yleisillä alueilla tulee rakentaa hulevesiä viivyttäviä/puhdistavia rakenteita erityisesti kuormittavimmilla osavaluma-alueilla. Alueella tulee vähentää kiinteistöiltä pois johdettavien hulevesien määrää lisäämällä niiden paikallista käsittelyä. Puhtaiden hulevesien imeyttäminen tontilla maaperäolosuhteiden salliessa. Pois johdettavat hulevedet on viivyttävä. Valuma-alueella on tunnistettu paikallisia hulevesitulvariskialueita Saksalankadun varressa. Saksalankadun tulevan kehittämien yhteydessä tulee toteuttaa Paskurinojan pääuoman siirtäminen Saksalankadun eteläpuolelle välillä Kerintie – Ajokatu. Paskurinojan uoman kehittäminen kaupunkipuromaisema jatkuvana kokonaisuutena. Saksalankadun pohjoispuolen osavaluma-alueiden kuivatuksen ja verkostojen toimivuuden edistäminen.

4. Keskusta-alue

Alueen kuvaus:

Paikallisia kaupunkitulvia esiintynyt Kauppakadun ja Saimaankadun matalimmilla kohdilla sekä Karjalankadulla. Taustalla mm. hulevesiviemäriverkoston välityskapasiteetin rajallisuus poikkeuksellisen rankoilla sateilla.

Suunnitteluohje:

Alueella tulee vähentää kiinteistöiltä pois johdettavien hulevesien määrää lisäämällä niiden paikallista käsittelyä. Erityistä huomiota tulee kiinnittää hulevesien viivyttämiseen. Yleisillä alueilla tulee toteuttaa hulevesiä viivyttäviä ja puhdistavia rakenteita.

5. Kiveriö

Alueen kuvaus:

Hulevesiviemäriverkoston välityskapasiteetti on alueella rajallinen poikkeuksellisen rankoilla sateilla. Paikallinen hulevesitulvariski on Viherlaaksontiellä ja Annikintiellä.

Suunnitteluohje:

Alueella tulee vähentää kiinteistöiltä pois johdettavien hulevesien määrää lisäämällä niiden paikallista käsittelyä. Erityistä huomiota tulee kiinnittää hulevesin viivyttämiseen. Yleisillä alueilla tulee toteuttaa hulevesiä viivyttäviä ja puhdistavia rakenteita.

6. Ankkuri

Alueen kuvaus:

Hulevesiviemäriverkoston välityskapasiteetti on alueella rajallinen poikkeuksellisen rankoilla sateilla. Paikallinen hulevesitulvariski Taapelikadun, Laiturikadun ja Ankkurikadun risteysalueilla.

Suunnitteluohje:

Alueella tulee vähentää kiinteistöiltä pois johdettavien hulevesien määrää lisäämällä niiden paikallista käsittelyä. Erityistä huomiota tulee kiinnittää hulevesin viivyttämiseen. Yleisillä alueilla tulee toteuttaa hulevesiä viivyttäviä ja puhdistavia rakenteita.

7. Niemi

Alueen kuvaus:

Hulevesiviemäriverkoston välityskyky on rajallinen erityisesti Aniankadun ja Niemenkadun risteysalueella.

Suunnitteluohje:

Erityisesti risteysalueen etelä- ja kaakkoispuolella tulee kiinnittää huomiota verkostoon johdettavien hulevesien määrän vähentämiseen sekä viivyttämiseen. Vesijärven ranta-alueen kehittämisessä tulee kiinnittää huomiota erityisesti katu- ja pysäköintialueiden hulevesien laadulliseen käsittelyyn. Niemessä on alavia alueita, joilla on teollisuutta ja energiantuotantoa ja -siirtoa. Mahdollisiin vesistötulvien ja hulevesitulvien haittoihin varautuminen.

Pintavedet

Vesijärven lisäksi Lahdessa on lukuisia pienempiä järviä, joilla on merkittävä rooli asukkaiden virkistyskäytössä ja maisemallisina tekijöinä. Salpausselältä saavat alkunsa lukuisat kirkasvetiset pohjavesipurot, jotka yhdistyvät etelässä Porvoonjoen, pohjoisessa Kymijoen ja kaakossa Koskenkylänjoen vesistöihin. Monissa puroissa esiintyy taimenta. Järvet soveltuvat hyvin virkistyskalastukseen.

Vesistöjen valuma-alueiden maaperän ominaisuudet ja tila sekä maankäyttöratkaisut vaikuttavat merkittävästi vesistöihin elinympäristöinä. Rantojen rakentaminen muuttaa elinympäristöjä heikentäen vesielinympäristöjen ja niissä elävän lajiston tilaa sekä vesistöjen virkistysarvoa.

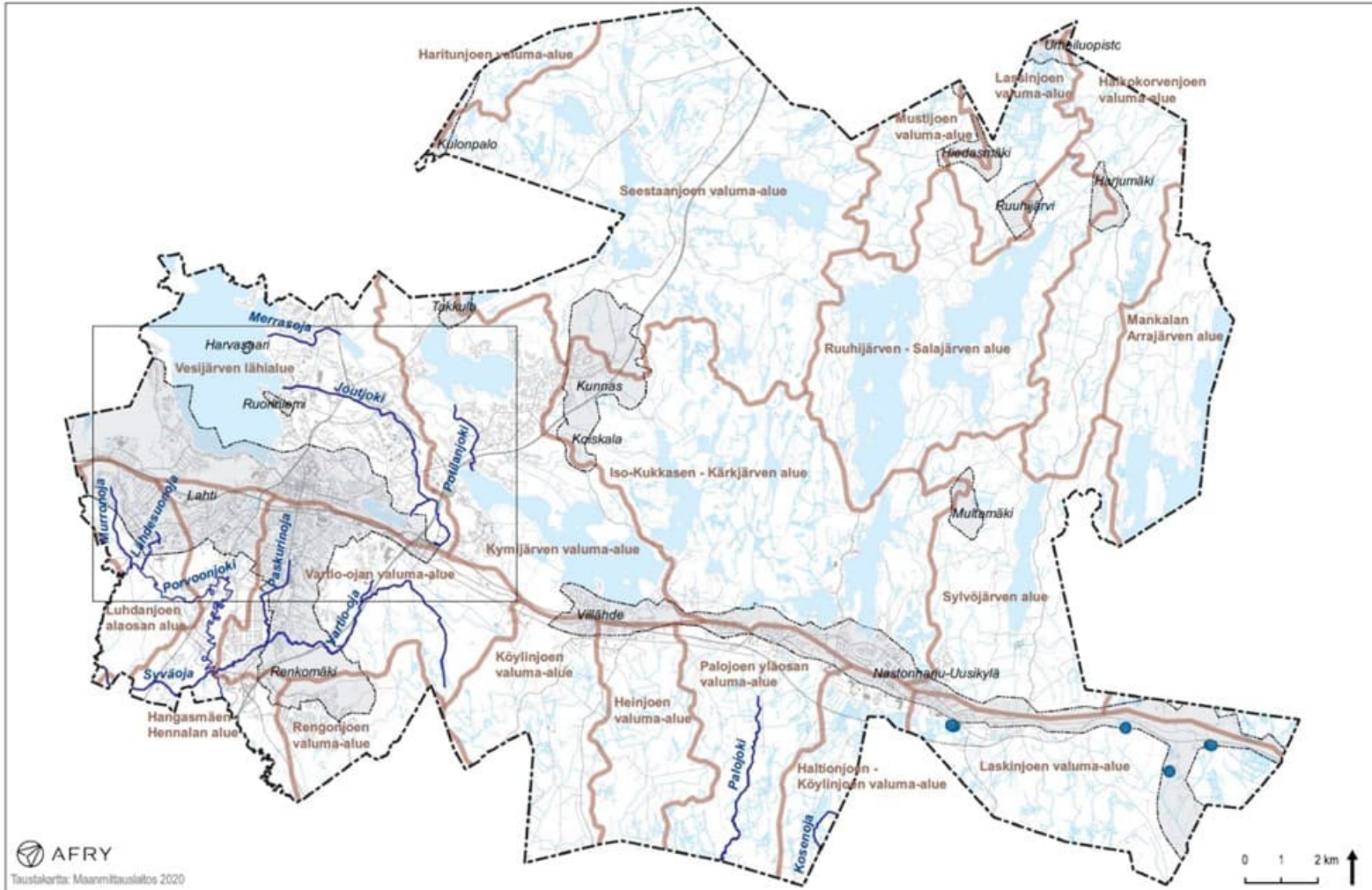
Virkistyskäytössä merkittävillä, mutta pienialaisina herkkiin kaupunkienjärviin on kiinnitetty yleiskaavassa huomiota uudella kaavamerkinällä ja -määräyksellä.

Lahdessa ei ole merkittäviä vesistötulvariskialueita, mutta kevättulvat ja ilmastonmuutoksen myötä yleistyneet talvitulvat peittävät, etenkin Porvoonjoen varrella, säännöllisesti alavia alueita. Tämä tulee ottaa alueidenkäytön suunnittelussa huomioon jättämällä erityisen riskialttiit alueet rakentamisen ulkopuolelle. Myös järvien ranta-alueilla on varauduttava tulevaisuudessa esiintyviin poikkeuksellisiin yläveden korkeuksiin.

Porvoonjoen rantaan on uudessa yleiskaavassa osoitettu ruuturasterina vesistötulvavaara-alue, jonne ei ole tarkoitus ohjata rakentamista. Yleiskaavan vesiensuojelu ja -hallintakarttaan 4 on merkitty tilastollisesti kerran 100 vuodessa toistuvan tulvan peittämä alue. Rajaus perustuu Lahden kaupungin teettämään yksityiskohtaiseen tulvakartoitukseen Porvoonjoen latvaosista. Aluerajausta on yleistetty yleiskaavan mittakaavaan sopivaksi.

Valuma-alueet

Merkinnällä osoitetaan joen, puron tai vastaavan purkureitin tai järven valuma-alue tai sen osa, jolle on asetettu suunnitteluohjeita.

Kuva 16: Kartalla on esitetty yleiskaavan valuma-alueet ruskealla viivalla. Valuma-alueisiin kohdistuu yleiskaavassa tarkempia suunnitteluohjeita. Lähde: Hulevesimerkinnät ja -määräykset Lahden yleiskaavassa – Taustaraportti liitekarttoineen. AFRY /Lahten kaupunki, 2020.

1. Vesijärven lähialue

- Lahden (huono kemiallinen tila, riskipohjavesialue) pohjavesialueen tilaa tulee parantaa. Ruoriniemen ja Harvasaaren (hyvä kemiallinen tila) pohjavesialueiden tila on säilytettävä.
- Vesijärven, Merrasjärven ja Joutjärven tilaa tulee parantaa.
- Merrasoja, Joutjoki ja Messilänoja on pidettävä avoimina hulevesien purku-uomina. Hulevesien päävirtausreitit tulee säilyttää.
- Likolammen ja Joutjärven merkitys merkittävänä virkistyskäytössä olevina kaupunkienjärvinä tulee ottaa suunnittelussa huomioon.
- Keskustan, Kiveriön, Ankkurin ja Niemen alueet ovat hulevesien hallinnan kehittämisaalueita, joilla tulee kehittää hulevesien määrällistä tai laadullista hallintaa tarkempien suunnitteluohjeiden mukaan.
- Valuma-alueelle tulee kehittää huleveden laatua parantavia ratkaisuja. Lahdenkadun, Kauppakadun ja Saimaankadun hulevesiverkosto tulee puhdistaa säännöllisesti hulevesiverkoston hyvän toiminnan takaamiseksi.

2. Luhdanjoen alaosan alue

- Lahden (huono kemiallinen tila, riskipohjavesialue) pohjavesialueen tilaa tulee parantaa.
- Murranoja, Lähdesuonoja ja Porvoonjoki on säilytettävä avoimina hulevesien purku-uomina.
- Lähteensuon pohjoinen valuma-alue on hulevesien hallinnan kehittämisaalue, jolla tulee kehittää hulevesien määrällistä tai laadullista hallintaa tarkemman suunnitteluohjeen mukaan.

Lähdesuonojaan johdettavia hulevesiä on viivytettävä/hidastettava eroosion vähentämiseksi.

3. Hangasmäen – Hennalan alue

- Lahden (huono kemiallinen tila, riskipohjavesialue) pohjavesialueen tilaa tulee parantaa. Renkomäen (hyvä kemiallinen tila, riskipohjavesialue) pohjavesialueen tila tulee säilyttää.
- Esitetyt päävirtausreitit Porvoonjoki ja Syväoja tulee säilyttää avoimina hulevesien purku-uomina.
- Mytjärven merkitys merkittävänä virkistyskäytössä olevana kaupunkienvesistönä tulee ottaa suunnittelussa huomioon.
- Sopenkorven alue on hulevesien hallinnan kehittämisaalue, jolla tulee kehittää hulevesien määrällistä tai laadullista hallintaa tarkemman suunnitteluohjeen mukaan.

4. Vartio-ojan valuma-alue

- Lahden (huono kemiallinen tila, riskipohjavesialue) pohjavesialueen tilaa tulee parantaa. Renkomäen (hyvä kemiallinen tila, riskipohjavesialue) pohjavesialueen tila tulee säilyttää.
- Vartio-oja, Syväoja ja Paskurinoja tulee säilyttää avoimina hulevesien purku-uomina.
- Paskurinojan valuma-alue on hulevesien hallinnan kehittämisaalue, jolla tulee kehittää hulevesien määrällistä tai laadullista hallintaa tarkemman suunnitteluohjeen mukaan. Kaarikadun ja Uudenmaankadun/Tapparankadun alueet Launeella ovat huomioon otettavia hulevesien hallinnan kehittämisaalueita.

- Pippon alueella hulevesivirtaamia on rajoitettava joko läpäisevillä pinnoilla tai viivytyshidastusrakenteilla. Pippon alueelle tulee laatia hulevesien hallintasuunnitelma ja alueella tehtävien hulevesien hallintatoimien tulee tähdätä tulvareittien parantamiseen ja pohjaveden laadun säilyttämiseen.

5. Kymijärven valuma-alue

- Takkulan (hyvä kemiallinen tila) ja Villähteen (hyvä kemiallinen tila, riskipohjavesialue) pohjavesialueiden tila tulee säilyttää.
- Alasenjärven tila tulee säilyttää ja Kymijärven tilaa parantaa.
- Potilanjoki on pidettävä avoimena vesireittinä.

6. Iso-Kukkasen – Kärkjärven alue

- Nastonharju-Uusikylä A ja B (hyvä kemiallinen tila, riskipohjavesialue) sekä Kunnas ja Koiskala (hyvä kemiallinen tila) pohjavesialueiden tila tulee säilyttää.
- Kärkjärven, Alvojärven, Kukkasen, Pikku- ja Iso-Kukkasen järvien tila tulee säilyttää.
- Jatkosuunnittelussa tulee selvittää Rakokiven supan mahdollista käyttöä puhtaiden hulevesien imeyttämiseksi.

7. Seestaanjoen valuma-alue

- Kunnaksen, Kulonpalon ja Takkulan (hyvä kemiallinen tila) pohjavesialueiden tila on säilytettävä.
- Oksjärven ja Arkionmaanjärven tila on säilytettävä ja Kivijärven tilaa tulee parantaa.

8. Ruuhijärven – Salajärven alue

- Ruuhijärven ja Harjunmäen (hyvä kemiallinen tila) pohjavesialueiden tila on säilytettävä. Ruuhijärven ja Salajärven tilaa tulee parantaa.

9. Mankalan Arrajärven alue

- Veljestenharjun, Selkolan ja Nastoharjun-Uusikylän pohjavesialueiden tila tulee säilyttää.
- Arrajärven, Kotojärven, Haramaanjärven ja Selkojärven tilaa tulee parantaa. Pintavesien tila ei saa heikentyä hulevesien johtamisen seurauksena.

10. Laskinjoen valuma-alue

- Nastonharju-Uusikylä B (hyvä kemiallinen tila, riskipohjavesialue) ja Mankala pohjavesialueiden tila tulee säilyttää. Sääksjärvi pohjavesialueen tilaa tulee parantaa.
- Radan eteläpuoliset lähteet on huomioitava jatkosuunnittelussa.

11. Haltionjoen – Köylinjoen valuma-alue

- Nastonharju-Uusikylä A (hyvä kemiallinen tila, riskipohjavesialue) pohjavesialueen tila tulee säilyttää.
- Uusilla elinkeinoalueilla syntyvät hulevedet tulee imeyttää tai viivyttää ennen niiden johtamista Kosenojan latvaosiin.

12. Palojoen yläosan valuma-alue

- Nastonharju-Uusikylä A (hyvä kemiallinen tila, riskipohjavesialue) pohjavesialueen tila tulee säilyttää.
- Uusilla elinkeinoalueilla syntyvät hulevedet tulee imeyttää tai viivyttää ennen niiden johtamista Palojoen latvaosiin.

3.1.10. Hiilensidonta

Kaupungin alueen metsillä ja maankäytöllä on merkittävä rooli ilmastonmuutoksen hillinnässä. Metsät sitovat ilmakehän hiilidioksidia yhteyttämisen kautta, ja tätä prosessia kutsutaan hiilinieluksi. Käytännössä metsien hiilinielu toimii usein niin sanottuna nettohiilinieluna, sillä metsissä tapahtuu sekä hiilen sidontaa että vapautumista, mutta sidonta on yleensä vapautumista merkittävämpää. Kun metsä toimii nettohieluna, sen kasvillisuuden ja maaperän hiilivarastot kasvavat. Vanhojen metsien hiilinielu yleensä hidastuu nuorempiin, kiihtyvän kasvun vaiheessa oleviin metsiin verrattuna, mutta ne toimivat merkittävänä hiilen varastoina.

Hiilineutraaliustavoitteessaan kaupunki on sitoutunut siihen, että sen hiilidioksidipäästöt vähenevät vähintään 80 % vuoden 1990 tasoon verrattuna. Päästövähennysten jälkeen jäljelle jäävä osuus sidotaan alueen hiilinieluihin tai kompensoidaan muilla keinoilla joko alueella tai sen ulkopuolella. Hiilineutraaliustavoitteen toteuttamiseksi, ja yleisesti ilmastotyötä tukemaan on laadittu erilaisia toimenpiteitä, jotka on listattu kaupungin ilmastosuunnitelmaan. Maankäytön kannalta on oleellista tunnistaa sen muutosten aiheuttama paine nykyisille metsien hiilinielulle ja -varastoille. Tätä helpottamaan laaditaan aiempaa tietoa tarkempi hiilikartta, josta nähdään selkeästi, millä alueilla merkittävät hiilinielut ja -varastot sijaitsevat. Toimenpidetasolla sitoudutaan myös siihen, että maankäyttöä ja rakentamista ohjataan niin, että niiden vaikutukset

hiilinieluihin minimoidaan. Erilaisia ekolaskentatyökaluja, kuten KEKOa tai Planectia ja viherkerrointa käytetään apuna maankäytön suunnittelussa.

Mikäli metsää ja hiilinielua tuhotaan, ne kompensoidaan jossain muualla. Kompensaatioita varten ollaan kehittämässä paikallista kompensatiomallia, jossa sekä palvelun tuottajat että käyttäjät, samoin kuin siitä saatava hyöty jäisivät Lahden alueen sisäpuolelle. Jotta muutokset hiilitaseessa on helpompi todeta ja kompensatiomallin kehittäminen helpottuu, on tarpeen kehittää myös aiempaa tarkempia hiilinielujen ja varastojen laskentamenetelmiä. Lahti on mukana eri tutkijoiden ja toimijoiden joukossa, jossa näitä laskentoja ja kompensatiomallia kehitetään. Myös kaupunkivihreän roolista hiilensidonnassa saadaan koko ajan enemmän tietoa erilaisten hankkeiden ja tutkimusten kautta. Kaupunkivihreän hiilensidonnatietotasoa nostetaan ja kehitetään myös kaupungin tasolla, ja uutta kokemusta ja tietoa viedään suunnittelun ja kunnossapidon kautta käytäntöön.

Ilmastonmuutos lisää metsätuhojen riskiä

Metsien hiilinielujen ja -varastojen tila ovat tärkeitä ja huomioon otettavia seikkoja, ja molempiin kohdistuu riskejä. Hakkuut ja muut toimenpiteet vaikuttavat metsien nettohielun suuruuteen ja hiilivarastojen kokoon ja pysyvyyteen. Ilmastonmuutoksen seurauksena metsätuhojen riski kasvaa ja

voi ilmetä myös uusia tuhonaiheuttajia. Tuuli- ja kuivuustuhot ovat aiempaa todennäköisempiä. Tulevaisuudessa on odotettavissa yhä suurempia ongelmia lisääntyvien hyönteisten joukkoesiintymien ja laajenevien sienitautiepidemioiden vuoksi. Pidentyvä kasvukausi, keskilämpötilan nousu ja useammin toistuvat kuivuusjaksot alentavat puiden puolustuskykyä hyönteisiä ja sienitauteja vastaan, jolloin heikentyneet puut ovat yhä alttiimpia tuohyönteisten joukkoesiintymille. Varttuneet kuusimetsät ovat jo nyt erittäin riskialttiita, erityisesti Suomen eteläosissa ja myös Lahdessa. Metsien tuhoalttiutta voidaan vähentää metsänhoidolla esimerkiksi kasvattamalla eri puulajeja sekä vahvistamalla harvennuksilla puuston elinvoimaisuutta. Laajoja tuhoalueita voidaan joutua uudistamaan viljellen tai luontaisesti.

Metsätuhoista säädetyn lain huomioiminen yleiskaavassa

Yleiskaavan laadinnan yhteydessä selvitettiin metsätuhojen huomioon ottamista lähivirkistysalueiden (VL) ja ulkoilu- ja retkeilyalueiden (VR) kaavamääräyksissä. Edellä kuvatuilla kaava-alueilla on voimassa yleiskaavamääräyksen mukaan MRL 128 §:n mukainen toimenpiderajoitus.

Metsätuhojen torjunnasta säädetyn lain (1087/2013) mukainen kiinteistönomistajan vahingonkorvausvastuu konkretisoituu, jos hän laiminlyö lain pykälissä 3–6§ säädetyn, taikka 9§:n nojalla annettuun päätökseen perustuvan velvollisuuden. Lain pykälissä 3–5 säädetään puutavaran poistamisesta hakkuupaikalta ja välivarastosta ja näiden eri vaihtoehdoista. Kysymys on tällöin luvallisten hakkuiden seurauksena

tulevan puutavaran siirto. Tässä tapauksessa on joko MRL 128§ mukainen maisematyölupa haettu ja myönnetty tai sitä ei ole tarvittu. Pykälässä 9 säädetään Maa- ja metsätalousministeriön oikeudesta määrätä puiden poistosta. Kyse on valvontaviranomaisen antamasta määräyksestä, Edellä kuvatuissa tilanteissa (3–5 §, 9§) vahingonkorvausvastuu konkretisoituu, jos jo kaadettuja puita ei siirrä säädettyssä ajassa pois tai ministeriön päätöstä ei noudateta. Näiltä osin laissa ei ole suoraan yhtymäkohtaa yleiskaavamääräyksiin.

Lain pykälässä 6 säädetään vahingoittuneiden puiden poistaminen metsiköstä ja välivarastosta. Pykälän 6 osalta tarkoitetaan vahingoittuneella puulla sellaista vaurioitunutta mänty- tai kuusipuuta, josta metsätuhoja aiheuttavat hyönteiset voivat levitä. Tällaisessa tilanteessa on lakiin perustuva velvoite puiden poistamiseen.

Nykyisessä maankäyttö- ja rakennuslaissa, uudessa rakentamislaisissa, metsätuholaisissa tai valmistelussa olevassa alueidenkäyttölaisissa ei ole pohdittu lakien välisiä suhteita ja soveltamista. Lähtökohtaisesti yleiskaavan virkistysalueilla, joilla metsätuholakiakin sovelletaan, tarvitaan lupakynnyksen ylittäviin toimenpiteisiin maisematyölupa, jos yleiskaavamääräyksessä niin edellytetään. Maisematyölupa on menettely, jolla tehtäviä hakkuita voidaan valvoa. Maisematyölupaharkinnassa on pohdittava, että onko perusteltua jättää maisematyölupa myöntämättä, jos hakkuutarve perustuu metsätuholain mukaiseen toimintaan. Maankäyttö- ja rakennuslain 171§:n poikkeamislupaa ei voida myöntää

maisematyöluvasta. Epäselvää on, miten toimitaan metsätuholain ja luonnonsuojelulain kannalta ristiriitaisissa tilanteissa.

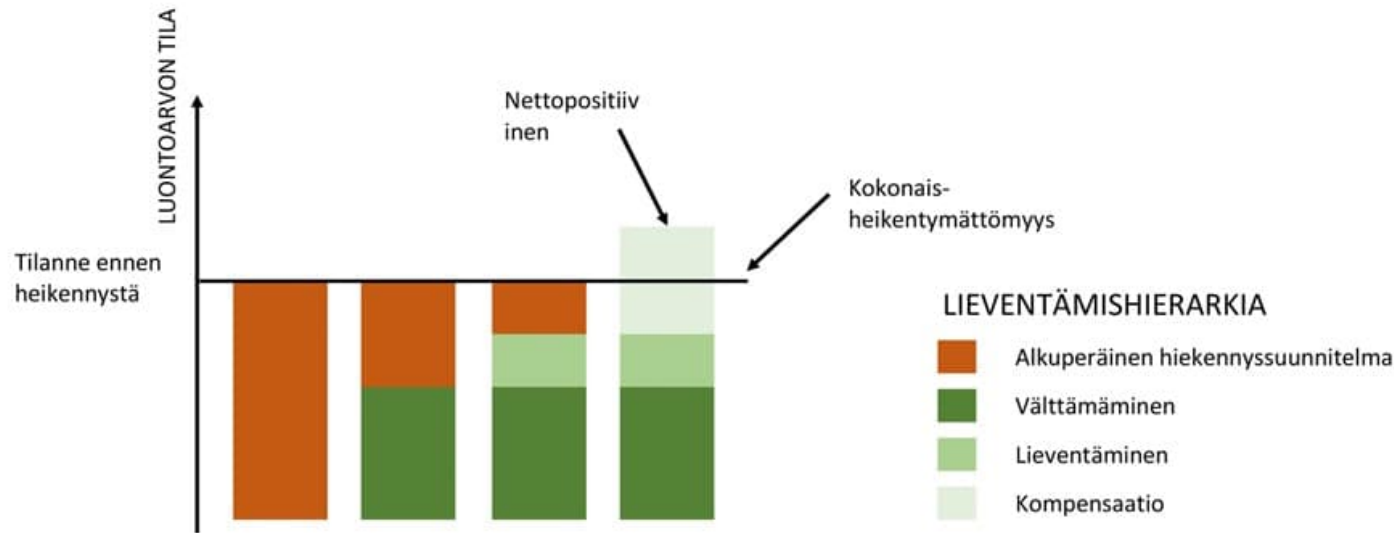
Eri lakien välisten suhteiden ja metsätuhojen huomioiminen maisematyölupamenettelyssä eivät ole yleiskaavallinen asia, jonka vuoksi

asiaan ei oteta kantaa yleiskaavamääräyksissä. Metsätuhot otetaan tapauskohtaisesti huomioon maisematyölupien käsittelyssä käyttäen lupaharkintaa.

3.1.11. Ekologinen kompensatio

Suomi on sitoutunut luontokadon pysäyttämiseen kansainvälisesti ja kansallisesti. Kuntien maankäyttö on keskeisessä roolissa tarkasteltaessa luontokadon pysäyttämistä, elinympäristöjen määrän vähentymistä ja niiden laadun heikkenemistä. Kunnilla on kova paine yhtäältä vaalia luontoarvoja ja toisaalta yhteensovittaa kuntien kasvu ja luonnon monimuotoisuuden turvaaminen. Kuntien toiminnassa suoraa luontokatoa aiheuttaa erityisesti kaavoituksella ohjattu maankäyttö. Tästä aiheutuvaa luontohaittaa voidaan vähentää ohjaamalla rakentamista luonnon kannalta vähemmän haitallisille alueille. Luontohaittaa voidaan myös lieventää luontoa säästävin suunnitteluratkaisuina tai korvaamalla väistämättömiä luontohaittoja ekologisen kompensaation keinoin. Ekologinen kompensatio on osa lieventämishierarkiaa (kuva 17). Ensisijaisesti lieventämishierarkia ohjaa välttämään luontohaittojen syntymistä eli sijoittamaan toiminto (esimerkiksi rakentaminen) siten, että sen luonnolle aiheuttama negatiivinen vaikutus on mahdollisimman pieni.

Toissijaisesti hierarkia ohjaa lieventämään luontohaittaa heikennysalueella eli rakennettavalla alueella, mikä voidaan toteuttaa erilaisin luontopohjaisin ja teknisin ratkaisuina kuten luontoarvoja säästäväillä tai niitä korjaavilla toimenpiteillä heikennysalueella. Jos luontohaittaa ei kyetä estämään välttämällä eikä lieventämällä, voidaan ottaa käyttöön hierarkian viimeinen porras eli ekologinen kompensatio. Kompensatio tarkoittaa luontohaitan hyvittämistä lisäämällä ja suojelemalla luonnon monimuotoisuutta toisaalla. Aluetta, jossa kompensatio tehdään, kutsutaan hyvitysalueeksi. Ekologisen kompensaation tavoitteena on saavuttaa luonnon kokonaisheikentymättömyys. Ekologinen kompensatio on erotettava hiilikompensaatiosta, jolla pyritään pienentämään hankkeiden tai toimenpiteiden ilmastovaikutuksia.

Kuva 17 Lieventämishierarkian tavoitteena on ensisijaisesti välttää luontoarvojen heikentäminen, toissijaisesti lieventää ja viimeisenä keinona on kompensointi. Kompensaation tavoitteena on saavuttaa vähintään luontoarvon tilan kokonaisheikentymättömyys.

Kuntien maankäyttöä ja siten myös luontohaittojen välttämistä ohjaavat muun muassa maankäyttö- ja rakennuslaki (MRL, 132/1999) sekä luonnonsuojelulaki (LSL, 9/2023). Heikennettävien luontoarvojen kompensointi on uuden luonnonsuojelulain mukaisesti kunnille vapaaehtoista.

Lahten kaupunki on ollut vuosina 2021–2022 mukana Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitran ja Kuntaliiton rahoittamassa No Net Loss City –hankkeessa, jossa on yhteistyössä tutkijoiden ja asiantuntijoiden kanssa kehitetty toimintamalli ja työkalut ekologisten kompensatioiden käyttöönottamiseksi osaksi suomalaisten kuntien maankäytön suunnittelua

ja toteutusta. Hanketta ovat vetäneet Jyväskylän yliopisto, Helsingin yliopisto, Luonnontieteellinen Keskusmuseo (LUOMUS) ja Suomen ympäristökeskus. No Net Loss City –hankkeen yhteydessä Lahti on ollut mukana pilotoimassa ekologista kompensatiota ja testannut laadittua laskentamallia. Pilottihankkeen yhteydessä päätettiin Kytölä II asemakaavahankkeen myötä menetetyt luontoarvot kompensoida rauhoittamalla suojeluhyvityksenä Alvojärven metsä. No Net Loss City –hanke on päätynyt, mutta työ jatkuu BOOST-hankkeessa.

Ekologisesta kompensatiosta ei ole vielä olemassa valtakunnallista ohjetta ekologiseen kompensatioon tarkoitettujen alueiden kaavamerkinnoistä ja

-määräyksistä. Lahden suunta -työn 2021–2025 kierroksella on tarkasteltu ekologisen kompensaation pilottikohteen, Alvojärven metsän, yleiskaavallista merkintää ja -määräystä. Koska alueelle ei ole vielä haettu ELY-keskuksen päätöstä ekologisen kompensaation korvaavuudesta, alue on osoitettu yleiskaavan luonto- ja viherympäristökartalla 3 potentiaalisesti ekologisen kompensaation hyvitysalueeksi. Lisäksi on käynnistetty Jyväskylän yliopiston kanssa yhteistyönä selvitys muiden potentiaalisten ekologiseen kompensointiin soveltuvien hyvitysalueiden tunnistamiseksi ja

tämän työn tulokset tulevat pääosin näkymään yleiskaavassa vasta seuraavilla kierroksella. Muutamia potentiaalisia alueita on kuitenkin jo tunnistettu omien taustatietojen ja maastokäyntien pohjalta ja näiden kohteiden osalta yleiskaavaan merkitään potentiaalisen ekologisen kompensaation hyvitysalue Kivimaalle ja Holmaan. Näiltä alueilta poistetaan voimassa olevan yleiskaavan mukaiset asumisen aluevaraukset ja alueet merkitään virkistysalueiksi.

3.1.12. Tärkeät ekosysteemipalvelut

Yleiskaavan lähestymistapa luonnonympäristöön on ihmiskeskeinen, koska kaupunki on ensisijaisesti ihmisten elinympäristö. Terve, tasapainoinen ja monimuotoinen luonto on kuitenkin myös ihmiselle välttämätön.

Ekosysteemi ja sen sisältämän luonnon monimuotoisuuden tuottamat hyödyt kuten ravinto, raaka-aineet, puhdas vesi ja ilma luovat pohjan kaikelle ihmisen toiminnalle. Näitä hyötyjä kutsutaan ekosysteemipalveluiksi.

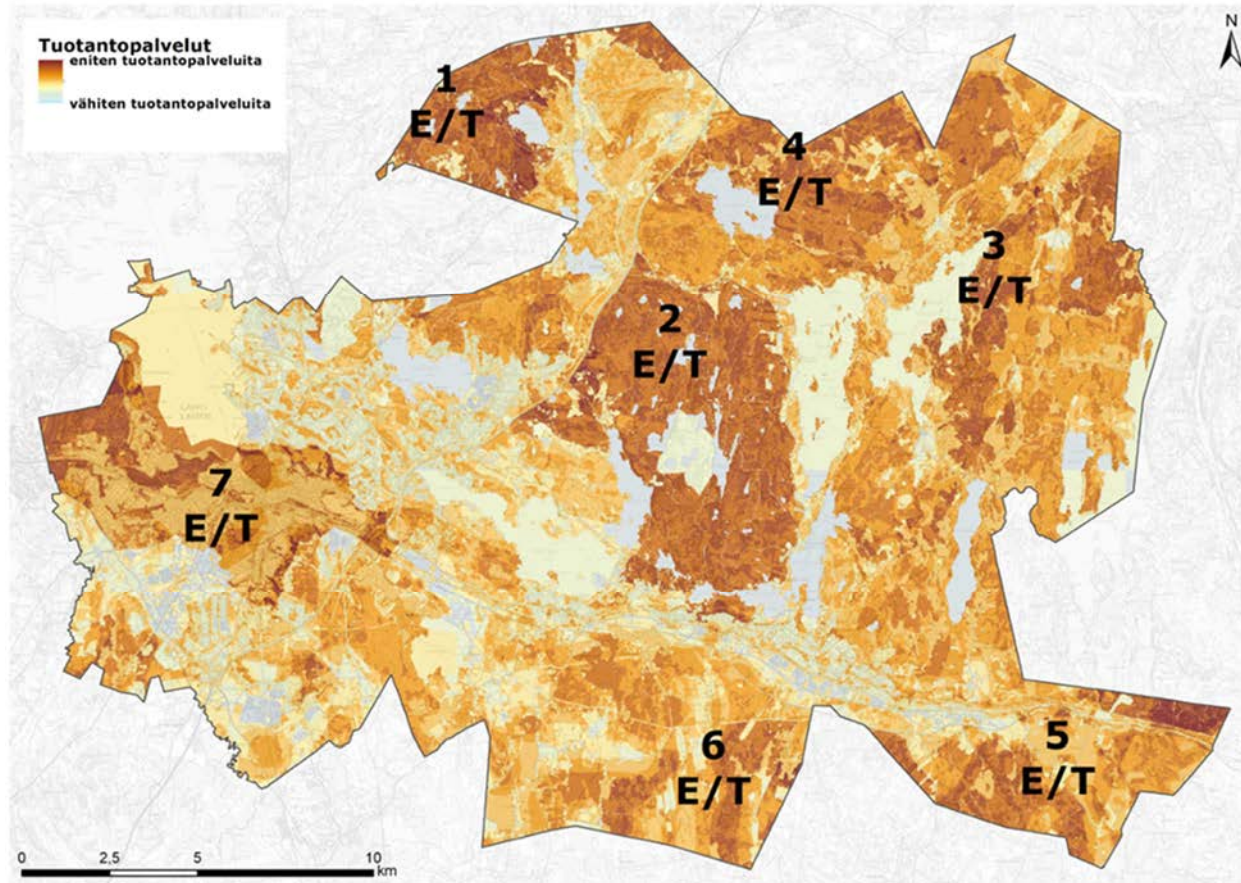
Ihmisen luonnosta saamat aineelliset ja aineettomat hyödyt ovat ihmiselle korvaamattomia. Ilman ekosysteemipalveluja emme pysy hengissä. Luonnonvaroista saamme myös toimeentulomme, vaikkakin nykyään useimmiten välillisesti. Ekosysteemipalvelut voidaan jakaa neljään luokkaan: tuotantopalveluihin, tukipalveluihin, sääteleviin ja kulttuurisiin palveluihin (kuva 18). Lahden tärkeimmät ekosysteemipalvelut ovat puhdas vesi (pohjavesi ja vesistöt), metsien tarjoamat raaka-aineet, maatalous sekä ulkoilu- ja virkistysmahdollisuudet.

Edellisellä Lahden suunta -työn 2017–2020 kierroksella laaditun Lahden tärkeimmät ekosysteemipalvelut –selvityksen perusteella voidaan tuo-tanto-, säätelevi-, ylläpito- sekä kulttuuripalvelujen osalta tunnistaa ekosysteemipalveluiden kannalta tärkeitä alueita. Lahden kaupungin alueella nämä ovat erityisesti Lahden urheilukeskus (Salpausselän hiihtokeskus ja ulkoilualue), Nastolan nauhataajaman, Salajärven ja vt4 välinen alue, Arkiomaa-Alanen sekä Ruuhijärven alue. Myös

pienet ja paikalliset kohteet voivat olla ekosysteemipalvelujen näkökulmasta arvokkaita alueita. Myös vesistöjen rooli on niiden monimuotoisuuden ja ekosysteemipalvelujen tarjonnan takia todellisuudessa tärkeämpi, kuin selvityksen synteetikartta osoittaa.

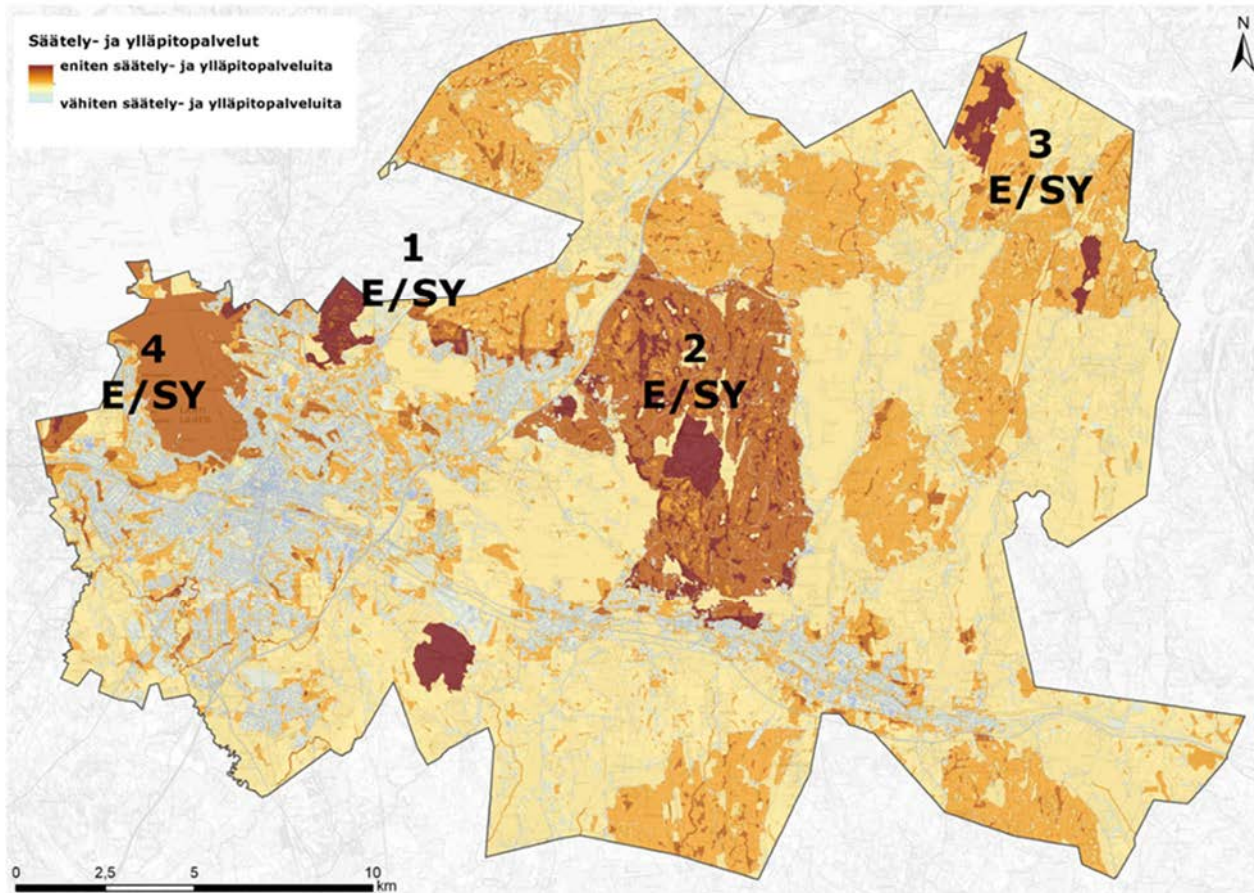
Kuva 18 Ekosysteemipalvelut voidaan jakaa tuotantopalveluihin, tukipalveluihin, säätelevä palveluihin ja kulttuurisiin palveluihin.

Kuva 19 Tärkeimmät tuotantopalvelut sijoittuvat metsä- ja peltoalueille sekä Salpausselän pohjavesialueelle.

Lahten tärkeimmät alueet ekosysteemi- palveluiden tuotantopalvelujen kannalta:

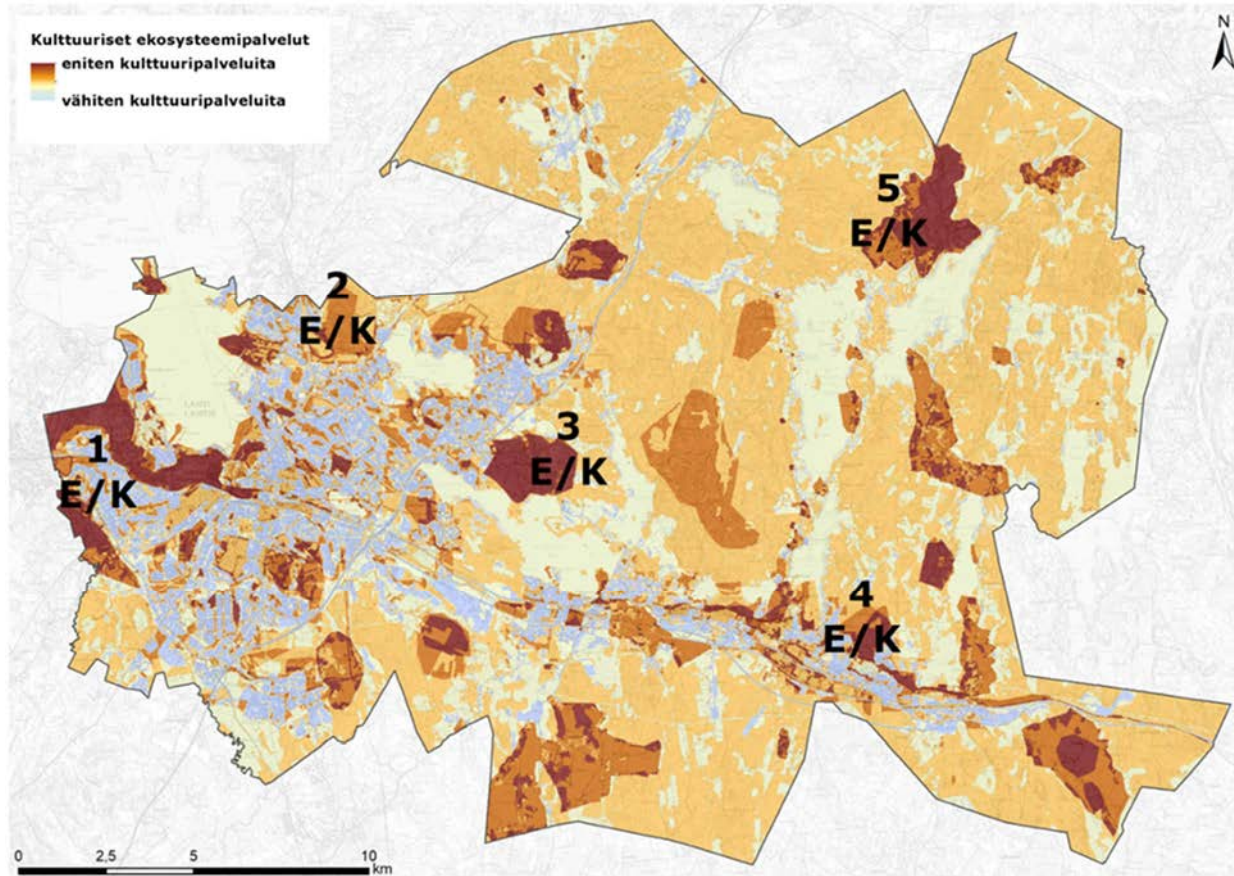
1. Arkiomaa-Alanen: Metsäalueet, ravinto ja materiaalit, biomassa. Pohjavesialue.
2. Nastolan, Salajärven ja vt4 välinen alue. Metsäalueet, ravinto ja materiaalit, biomassa.
3. Ruuhijärven itäpuoli, Metsäkylä: Metsä- ja peltoalueet, ravinto ja materiaalit. Pohjavesialueet.
4. Pärnämäki – Ruuhijärvi: Metsä- ja peltoalueet, ravinto ja materiaalit. Biomassa.
5. Uusikylä – kaupungin itäinen raja: Peltoalueet, ravinto.
6. Pensuo – Nastolan Montari: Metsä- ja Peltoalueet.
7. Salpausselkä Lahden keskustasta länteen: Metsäalueet (ravinto). Pohjavesialueet. Vesijärvi.

Kuva 20 Tärkeimmät säätely- ja ylläpitopalvelut sijoittuvat laajoille metsäalueille hiilivarastoihin ja -nieluihin sekä Vesijärvelle.

Lahten tärkeimmät alueet ekosysteemi- palveluiden säätely- ja ylläpitopalvelujen kannalta:

1. Holman Pesäkallio: Hiilivarastot ja -nielut, luonnon monimuotoisuus.
2. Nastolan, Salajärven ja vt4:n välinen alue: Hiilivarastot ja -nielut, luonnon monimuotoisuus.
3. Ruuhijärvi – kaupungin itäinen raja: Hiilivarastot ja -nielut.
4. Vesijärvi ja taajamien puistot ja metsäalueet: Pienilmasto. Virtausten säätely sekä haitta-aineiden puhdistus. Pihoihin ja puutarhoille kohdistuvat palvelut.

Kuva 21 Tärkeimmät kulttuuriset palvelut sijoittuvat virkistyskäytössä oleville metsäalueille, kulttuurimaisemien alueille sekä asukkaiden lähimetsiin.

Lahten tärkeimmät alueet ekosysteemipalveluiden kulttuuripalvelujen kannalta:

1. Lahden urheilukeskus (Salpausselän hiihtokeskus ja ulkoilualue) – Jalkaranta – Vesijärvi > suojelualueita, geologia, metsä ja puhdas vesi, virkistyskäyttö, maisema, historialliset ja kaupunkikuvalliset arvot, koulun lähimetsä, mielipaikka/kulttuuriset palvelut.

2. Pesäkallion – Merrasjärven alue – Alasenjärven alue – Viuha - Ahtiala > suojelualueita, luonnon ydinalue, virkistyskäyttö, koulun lähimetsä, mielipaikka alue.

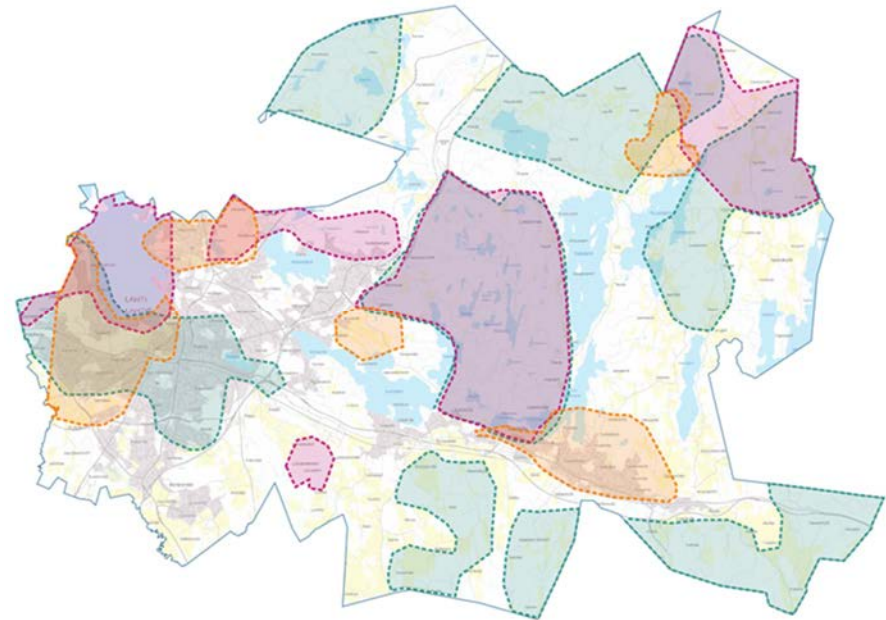
3. Koiskalan kartanon alue ja sen itäpuoliset metsäalueet järvineen (Lapakisto – Sammalisto) > suojelualueita, luonnon ydinalueita, metsä/tuotanto- ja säätelypalvelut, virkistyskäyttö, mielipaikka/kulttuuriset palvelut. Lisäksi Renkomäki (harju) ja Ämmälä (kulttuurimaisema) ja virkistysalue + suo > suojelualueita, geologia, metsä ja puhdas vesi, virkistyskäyttö, kulttuurimaisema, koulun lähimetsä, mielipaikka.

4. Nastolan taajaman pohjoispuoliset metsäalueet > suojelualueita, koulun lähimetsiä ja mielipaikkoja/kulttuurisia palveluja.

5. Ruuhijärvi - historialliset ja maisemalliset arvot.

Edellisellä Lahden suunta -työn 2017–2020 kierroksella ekosysteemipalvelut huomioitiin yleiskaavan yleismääräyksissä tuomalla esiin ilmastonmuutoksen hillintään ja muutokseen vapautumista ja sopeutumista, kiertotaloutta ja monimuotoisen kaupunkiluonnon arvoja. Pohjavettä ja sen suojelua koskevat kaavamerkinnot ja -määräykset turvaavat Lahden merkittävintä ekosysteemipalvelua. Ja kulttuuripalveluihin kiinnitettiin huomiota virkistysalueita ja maa- ja metsätalousalueita koskevissa kaavamerkinnoissa ja -määräyksissä.

Tällä Lahden suunta -työn 2021–2025 kierroksella haluttiin ekosysteemipalvelut nostaa esiin myös kaavakartoille aluerajauksina (kuva 22). Alueet määriteltiin selvityksen pohjalta asiantuntijatyönä ja ne kuvaavat keskeisimmät ja ekosysteemipalvelujen kannalta tärkeimpiä alueita. Keskeiset aluerajausten määrittelyssä käytetyt kriteerit olivat: 1) alue tuottaa useita erilaisia ekosysteemipalveluita; 2) käyttöpaine on merkittävä ja/tai kasvaa merkittävästi uusien asuinrakentamiselle osoitettujen alueiden sijoittumisen takia; 3) alueella korostuu maisemaan ja luontoon pohjautuva virkistystoiminta ja/tai elinkeinoja, mikä edellyttää eri toimijoiden ja intressien yhteensovittamista ekosysteemipalveluiden turvaamiseksi. Aluerajaukset ovat laajoja kokonaisuuksia. Pieniä ja paikallisesti arvokkaita ekosysteemipalveluja on kaavaratkaisussa vaikea nostaa esille.

Kuva 22 Lahden tärkeimpien ekosysteemipalveluiden aluerajaukset kaavakartalla. Kulttuuripalvelut (oranssi), säätel- ja ylläpitopalvelut (punainen) ja tuotantopalvelut (vihreä).

Ekosysteemipalveluille on luotu oma kaavamerkintä eri ekosysteemipalveluille ja kaavamääräyksessä korostetaan kunkin ekosysteemipalvelun erityistarpeita maankäytön suunnittelun ja rakentamisen näkökulmasta. Ekosysteemipalvelujen kaavaratkaisuja on esitetty yleiskaavan kulttuuriympäristökartalla 2, luonto- ja viherympäristökartalla 3 ja vesiensuojelu ja -hallintakartalla 4.

3.1.13. Maisema

Maisemarakenne

Lahten maisemarakennetta on muovannut merkittävästi viimeisin jääkausi, jolloin pysähtyneen jään reunalle muodostui I Salpausselkä. Salpausselkä kulkee koko kaupungin halki ja toimii Lahden maisemarakenteen selkärankana (kuva 23).

Kuva 23 Lahden maisematyyppit pelkistettynä.

Salpausselkä jakaa Lahden maisemarakenteen eri maisematyyppeihin. Eteläpuolella sijaitsee Porvoonjoen laakson viljelyseutua ja Pohjoispuolelle sijoittuu Vesijärvi sekä Nastolan monijärvinen järvisyys.

Salpausselän eteläpuolella avautuu tasaisehko savikkoinen viljelyseutu, jolle on tyypillistä vähäiset järvet ja laajat peltoaukeat, joita rytmittävät metsäiset kallio-moreeniselänteet. Sorasta ja hiekasta muodostuneen Salpausselän pohjoisrinteet ovat jyrkät ja varjoisat, kun taas etelää kohden suuntautuvat sekä paahderinteet että loivemmat pienilmastollisesti suotuisat vaihtumisvyöhykkeet. Tasaisilla lakialueiden mäntykankailla vaihtelua maisemaan tuovat niin pitkät näkymät etelään ja pohjoiseen, kuin supprien muodostamat omat pienoismaisemat. I Salpausselän pohjoispuolelta alkaa Järvi-Suomi. Nastolan järvisyys muodostuu pienempien järvien ja jyrkkäpiirteisten selänteiden muodostamasta mosaiikista, jossa on nähtävissä kalliooperan ruhjeista johtuvaa suuntautuneisuutta. Aivan kaupungin koillisreunalla ulotutaan II Salpausselän eteläreunalle.

Lahden kaupunkirakenne on yhdistelmä vanhan Lahden melko tiiviistä kehämäisesti laajenneesta rakentamisesta ja vanhan Nastolan nauhamaisesta taajamarakenteesta. Lahden keskusta sijoittuu I Salpausselän ja Vesijärven muodostamaan maisemalliseen solmukohtaan,

jossa kaksi erilaista maisemaelementtiä, vesi ja selänne, kohtaavat (kuva 24). Myös Nastolan puolella maiseman solmukohtiin sijoittuu vanhoja kyläkeskittyviä.

Kuva 24 Salpausselän reunamuodostelma Vesijärven suunnalta.

Maiseman historia

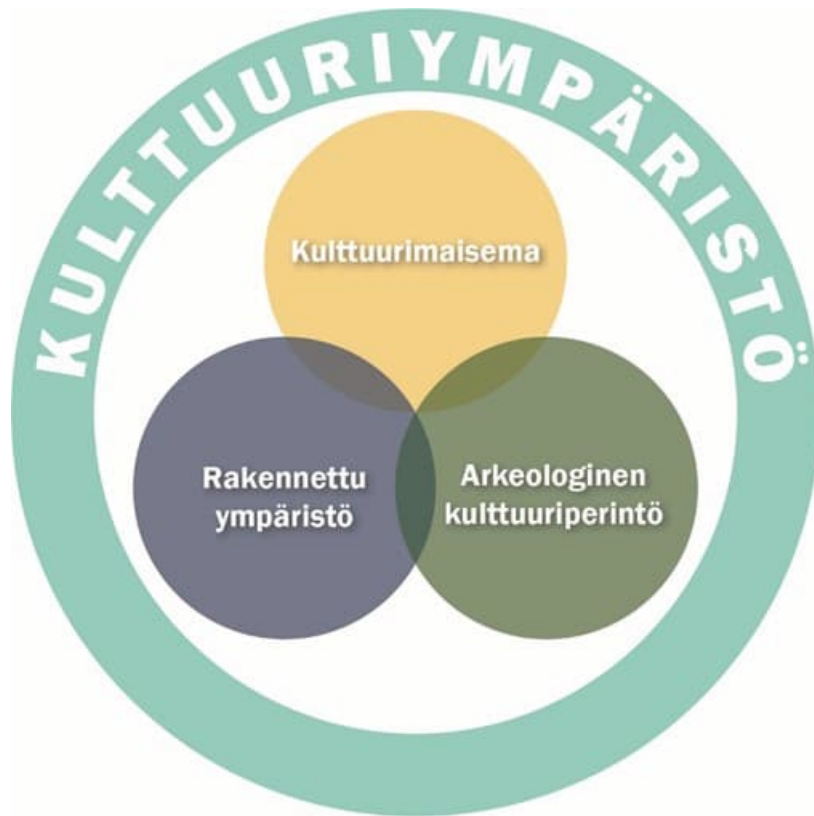
Esihistoriallisen ajan asutuksen vaikutukset maisemaan ovat melko vähäisiä. Näkyvimpiä merkkejä ovat hautaröykkiöt, uhrikivet ja linnavuoret. Pitkäaikainen asutus on voinut kuitenkin vaikuttaa myös alueen kasvillisuuteen ja näkyä siten maisemassa. Ensimmäiset asukkaat saapuivat Lahden alueelle kivikaudella jään vetäytyessä ns. Ancylusjärvi-vaiheen aikana. Kivikautiset asuinpaikat sijoituivat silloisen vedenrajan tuntumaan ja merkittävin löydetty kivikautinen asuinpaikka Lahden alueella on ollut Ristolassa. Maanpinnan kohottua ja vedenpinnan laskettua monet kivikautiset asuinpaikat hylättiin ja siirryttiin vedenrajaa seuraten uusille asuinpaikoille. Pronssikautisia löytöjä Lahden alueelta on huomattavasti vähemmän. Asuinpaikkoja on tunnistettu Kymijärven, Kärkjärven, Ruuhijärven ja Arrajärven rannoilta. Rautakautisia asuinpaikkoja ja löytöjä sen sijaan on useita. Rautakaudella maanviljely ja karjanhoito olivat jo yleistyneet, joten asutus oli paikallaan pysyvää. Monet vanhat kylät sijaitsivatkin paikoilla, joilla on ollut asutusta jo rautakaudella. Lahden merkittävimmät rautakautiset asutuskeskittymät ovat tämän hetken tiedon mukaan sijainneet Ahtialan Paakkolanmäellä ja Ruuhijärven kylällä. Kalkkolan linnavuori Nastolan Salajärven itärannalla on myös merkittävä rautakaudelle ajoitettu muinaisjäänös.

Lahden läpi kulkenut Ylinen Viipurintien yhdisti Hämeen ja Viipurin linnat toisiinsa. Varhaisimmat maininnat tiestä ovat 1400-luvulta. Tie kulki

Salpausselkää myötäillen ja haarautui Joutjärven kohdalla niin, että pohjoinen haara kulki Heinolan Härkälään ja sieltä edelleen Iitin Vuolenkoskelle Toista Salpausselkää mukaillen. Eteläisempi päätie jatkui Lahden läpi Ensimmäistä Salpausselkää pitkin kohden itää. Lahden vanha kyläasutus sijoittui, paitsi tiestön varsille, hyvälle vanhoille viljelysmaille ja vesistöjen rannoille. Sarkajaon vakiintumisen myötä 1500-luvulla syntyivät alueella tyypilliset ryhmäkylät. Lahden vanhimpia kyliä ovat Okeroinen, Simola, Ämmälä, Lankila, Villähde, Nastola, Kumia, Uusikylä, Arrajärvi, Immilä, Järvinen, Ruuhijärvi, Pyhäntaka, Vanaja, Seesta, Ahtiala, Koiskala, Järvenpää, Lahti, Jalkaranta ja Mukkula. 1600-luvulla myös Lahden alueen aatelasutuksen merkitys kasvoi, minkä seurauksena Koiskalan, Erstan sekä Seestan kartanot perustettiin. Kartanoilla oli merkittävä vaikutus paikallisessa hallinnossa sekä alueen kulttuurielämässä. Kartanoiden kautta maaseudulle saatiin tietoa uusista ajatuksista ja vaikutteista maailmalta.

Lahden kaupungin syntyyn vaikutti erityisesti Riihimäki-Pietari rautatien valmistuminen 1870. Lahden erinomainen sijainti Vesijärven ja Salpausselän solmukohdassa mahdollisti rautatien rakentamisen myötä merkittävästi teollisuuden kasvun ja Lahti saikin kaupunkioikeudet 1905.

3.1.14. Kulttuuriympäristöt

Kuva 25 Kulttuuriympäristötyypit.

Suomalaisessa maankäytön suunnittelussa kulttuuriympäristöjä arvotetaan yleisesti kolmiportaisesti: valtakunnallisesti, maakunnallisesti ja paikallisesti merkittävänä ympäristöinä. Valtakunnallisesti arvokkaat alueet perustuvat valtakunnallisiin inventointeihin, jotka on vahvistettu

Kuva 26 Nastolan kirkko on sekä arvokas rakennetun kulttuuriympäristön kohde että arvokas kulttuurimaisema.

valtioneuvoston päätöksellä. Maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet perustuvat maakuntakaavoituksen yhteydessä tehtyihin maisemaselvityksiin. Paikallisesti arvokkaat alueet ovat kuntien omassa maankäytön suunnittelussa rajaamiaan kohteita.

Valtakunnallisesti, maakunnallisesti ja paikallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt sekä maisema-alueet on esitetty yleiskaavan kulttuuriympäristökartalla 2.

Kulttuurimaisema

Kulttuurimaisemasta puhuttaessa ajatellaan usein maaseudun idyllistä viljelymaisemaa. Kulttuurimaisema on kuitenkin laajempi käsite, jolla tarkoitetaan maisemaa, joka on syntynyt ihmisen toiminnan tuloksena. Maaseudun kulttuurimaisemassa luonnon muovaamat elementit, kuten metsät joet ja järvet ovat selkeästi havaittavissa ja osa maisemakokonaisuutta. Pääosassa on kuitenkin ihmisen muokkaama luonto, kuten pellot, talousmetsät, hakamaat ja niityt, jotka lomittuvat maaseudun rakennetun ympäristön kanssa. Kaupunkimaisemassa korostuu rakennettu ympäristö. Rakennetut viheralueet, puistot, katunäkymät ja aukiot ovat kaupunkikuvassa merkittäviä elementtejä. Kaupunkimaisemaa ovat myös muut rakennetut alueet kuin ydinkeskustat. Kerrostaloalueilla ja työpaikka-alueilla maiseman kannalta merkittävää on rakentamisen suhde viheralueisiin ja luontoon. Pientaloalueilla rakennusten pihoilla on suuri merkitys aluekokonaisuuksien maisemakuvaan.

Maisemansuojelulla pyritään säilyttämään maiseman arvokkaiksi koettuja ominaispiirteitä. Koska maiseman merkittävät piirteet ovat monessa tapauksessa syntyneet ihmisen pitkään jatkuneen toiminnan tuloksena, voi toiminnan päättymisen olla riski näille piirteille. Käytännössä suojelu ei siis tarkoita alueen säilyttämistä koskemattomana, sillä maiseman säilymiseksi alue tarvitsee yleensä hoitoa ja kunnossapitoa. Erityisesti maaseudun kulttuurimaisemat tarvitsevat maatalouden harjoittamista, jotta alueiden arvot säilyvät.

Kuva 27 Paakkolanmäen arvokasta kulttuurimaisemaa hoidetaan laiduntamalla.

Lahden yleiskaavassa on useita maisemaan liittyviä ja sen säilyttämiseen liittyviä kaavamääräyksiä. Merkinnät pohjaavat valtakunnallisiin, maakunnallisiin ja paikallisiin selvityksiin.

- Merkittävin maisema-arvoihin liittyvä strateginen määräys on Salpausselkä-merkintä, joka leikkaa läpi koko kaava-alueen koskettaen monia eri aluevarauksia.
- Metsäisillä virkistysalueilla - kuten virkistysalueet, retkeilyalueet, urheilualueet sekä maa- ja metsätalousalueet, joille sijoittuu ulkoilua - on kaavamerkinnoissä pyritty kiinnittämään huomiota myös alueen maisema-arvoihin. V-alkuisille kaavamerkinnoille on myös merkitty tarve maisematyölupaan.
- Maisemallisesti arvokkaat peltoalueet on rajattu paikallisesti arvokkaat kulttuurimaisemat -selvityksen ja Lahden niittyverkostonselvityksen perusteella.
- Myös loma-asumiseen ja matkailuun osoitetuilla alueilla on pyritty kiinnittämään erityistä huomiota alueen maisema-arvoihin, jotta alueet pysyvät houkuttelevina ja viihtyisinä myös rakentamisen tiivistyessä.
- Asuin- ja kyläalueilla maisematyölupaa edellytetään arvokohteissa, jotka on tunnistettu paikallisissa selvityksissä.
- Keskusta-alueilla ja kaupungin sisääntuloväylien varsilla (kaupan alueet ja elinkeinoelämän alueet) tulee huomioida myös maiseman ominaispiirteet. Myös kaupungin maamerkkien näkyvyys on tuotu esille sisääntuloväylien yhteydessä.

Yleiskaavatyön tueksi on valmisteltu paikallisesti arvokkaat kulttuurimaisemat -selvitys, jossa on käyty läpi koko Lahden maantieteellinen alue ja rajattu arvokkaat kulttuurimaisemakohteet kartalle sekä laadittu kohteista kuvaukset. Aineistosta tuotetaan myös tietokanta kaupunkisuunnittelun käyttöön.

Paikallisesti arvokkaat maisemat -aineisto on tuotu kartalle maakunnallisesti ja valtakunnallisesti arvokkaiden alueiden rinnalle. Selvityksen pohjalta on tehty muutoksia maisemallisesti arvokkaisiin peltoalueisiin.

- Kokonaan uusia maisemallisesti arvokkaita peltoalueita on lisätty Miekkiöön, Renkomäen kyläkeskukseen, Orrilaan, Montariin, Vehkosiltaan, Oulajalle, Torakalliolle, Metsäkylään, Saviolle, Ohrapähän ja Lehmuksen.
- Kaavakartalta on poistettu Kujalan, Tervalan, Seppälän ja Mäkelän peltoalueet. Kujalan alue on muutettu pääosin M-alueeksi, sekä alueen reunoilla on muutettu asumisen ja työpaikkojen aluerajauksia (AT, T). Tervalan ja Mäkelän alueet on muutettu M-alueiksi ja Seppälän alue on liitetty osaksi AT-alueita.

Kulttuuriympäristöistä järjestettiin asukastilaisuus 13.9.2022 ja paikallisesti arvokkaista kulttuurimaisemista karttakysely 8.-25.9.2022. Kyselystä saatiin palautetta aluerajauksista ja kohteista. Palautteen perusteella käytiin tarkistamassa maastossa uusia kohteita ja laajennettiin Okeroisten, Renkomäen, Koiskalan, Paakkolanmäen ja Pyhättömänmäen kulttuurimaisemarajauksia. Merrasojanpuiston kohdetyyppiä muutettiin ja kokonaan uusina aluerajauksina lisättiin Kittelän pientaloalue, Ortodoksikirkko sekä Kiveriön useampi pientaloalue. Luonnosvaiheessa saatiin palautetta Toivonojan kartanon perinnelaitumien rajauksista. Luonnosvaiheen jälkeen paikallisesti arvokkaiden kulttuurimaisemien rajauksiin on tullut seuraavat muutokset. Ämmälän perinneympäristö on poistettu omana kohteenaan, mutta sisällytetty Ämmälän kulttuurimaiseman rajaukseen. Suppalan pientaloalueen rajausta on poistettu. Uusina kohteina on lisätty Kulttuuripuisto, Vanhankartanonpuisto, Karirannankujan pientaloalue ja Luhdanojan perinneympäristö. Perinneympäristöjen rajauksia on tarkennettu metsäkeskukselta saadun uuden perinnebiotooppiaineiston pohjalta. Muutoksia tehtiin Jussilan perinneympäristön, Riikin perinnelaitumen sekä Toivonojan perinneympäristön rajauksiin. Toivonojalla myös kartanon rajausta tarkennettiin niittyrajausten mukaisesti. Lisäksi Mukkulan kirkon rajausta laajennettiin koskemaan koko piha-alueita.

Rakennettu kulttuuriympäristö

Rakennettua kulttuuriympäristöä ovat eri ikäiset rakennukset ja rakennetut alueet sekä niitä yhdistävät liikenneväylät ja energiaverkot. Rakennettu ympäristö on kehittynyt vaiheittain. Valtaosa Suomen rakennetusta ympäristöstä on hyvinvointivaltion rakentamisen ajalta. Koko maahan rakennettiin 1900-luvun jälkipuolella koulutuksen, terveydenhuollon, asumisen, työnteon ja vapaa-ajan ympäristöjä.

Arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt tarjoavat usein alueella kulkijalle mielihyvää tuottavia elämyksiä, värejä ja kauneutta, ihmisen kokoisia kaupunkitiloja, vehreitä ja täysikasvuisiksi varttuneita viherympäristöjä sekä tarinoita paikan historiasta. Kaikki niitä elementtejä, jotka on tutkimuksissa tunnistettu terveyttä ja hyvinvointia edistävän ympäristön

kulmakiviksi. Toisaalta myös harmaa teollisuusrakennus tai betonibrutalismia edustava kohde voi olla arvokas rakennettu kulttuuriympäristö. Silloin kohteiden arvot eivät aukea kaikille yhtä helposti. Parhaimmillaan arvokas rakennettu kulttuuriympäristö on vetovoimainen ja haluttu asuinalue, jonka rakennuksia ja ympäristöä asukkaat itse vaalivat kaikessa toiminnassaan. Tai viihtyisä ja asiakkaiden täyttämä, omaleimainen kahvila tai muu tapahtumapaikka. Elävä ympäristö, jossa syntyy uusia tarinoita ja joka juurruttaa syvälle omaan kotikaupunkiin.

Lahden kaupungissa on pitkään ymmärretty arvokkaiden rakennettujen kulttuuriympäristöjen merkitys osana Lahden vetovoimaa sekä niiden vaalimisen tärkeys. Kaupungissa on vuosikymmenien ajan tehty yhdessä työtä arvokkaiden alueiden ja kohteiden eteen. Erityisen tärkeäksi on

tunnistettu hyvä yhteistyö ja rakentava keskustelu eri viranomaistahojen välillä. Keskustelun pohjaksi tarvitaan kuitenkin kattavasti tietoa arvokkaista kohteista. Lahdessa on ollut tapana laatia kulttuuriympäristöjen inventointeja poikkihallinnollisesti omana virkatyönä. Yhteinen keskustelu inventointivaiheessa on luonut pohjan yhteiselle ymmärrykselle kohteiden arvoista ja muutostöissä vaalittavista ominaispiirteistä. Yhteisinä virkatöinä Lahdessa on valmistunut kolme selvitysinventointia paikallisista rakennetuista kulttuuriympäristöistä. Selvitys Lahden kulttuurihistoriallisista kohteista on vuodelta 2000. Selvitys Lahden sodanjälkeisestä rakennusperinnöstä on vuodelta 2012. Nastolan kulttuuriympäristöselvitys on vuodelta 2020. Paikallisen tason kohteista on asemakaavoituksen yhteydessä tehty myös tarkempia kohdekohtaisia selvityksiä.

Lahden yleiskaavan 2035 (Y-205) valmistelun yhteydessä laadittu päivitysinventointi arvokkaista rakennetuista kulttuuriympäristöistä kokoaa yhteen näiden aikaisempien inventointien tiedot. Päivitysinventointityön tarkoituksena oli yhdistää ja harmonisoida kolmen aikaisemmin laaditun inventoinnin tieto rakennetuista kulttuuriympäristöistä digitaaliseen tietomalliin. Työssä otettiin huomioon tiedon yhteensopivuus museon kehitteillä olevaan kulttuuriympäristötietokantaan (Collecte). Tietokannan kohteet esitetään Rakennettujen kulttuuriympäristöjen päivitysinventointiraportin lopussa kohdekohtaisina kortteina.

Työn aikana on tarkasteltu myös arvokohteisiin ja arvoalueisiin kohdistuneita muutoksia: uudisrakentamista sekä rakennuskohtaisia

muutoksia. Muutostieto on viety tietokantaan ja sen pohjalta on päivitetty joidenkin kohteiden aluerajauksia. Keskustan aluerajauksen (2012) alueella on nostettu joitakin inventoinnissa esiteltyjä kohteita tietokantaan omina pistekohteinaan. Samoin asemakaavalla suojellut kohteet on tuotu mukaan tietokantaan. Paikallisesti arvokkaista maisemista on laadittu saman aikaisesti uutta selvitystä. Sen uusia aluerajauksia on hyödynnetty tässä työssä joidenkin alueiden rajaustarkennuksissa. Merkittävä muutos on myös kohdearvotusten päivittäminen.

Ehdotusvaiheessa tietomalliin on tehty päivityksiä ja korjauksia. Myös joidenkin raportissa esiteltyjen kohteiden aluerajauksia on tarkistettu ehdotusvaiheen maastokatselmuksissa ennen ehdotuksen nähtävilläoloa. Lisäksi selvitysraporttia ja tietomallia on ehdotusvaiheen nähtävilläolon jälkeen on täydennetty kohdekorttien valokuvien, teemakarttojen sekä arvotusten osalta. Lopulliseen muotoonsa korjatut kohdekortit on tulostettu tietomallista osaksi päivitysinventointia. Kesällä ja syksyllä 2024 ennen hyväksymiskäsittelyä tehdyt muutokset ovat luonteeltaan teknisiä eivätkä vaikuta yleiskaavan ratkaisuihin. Sen sijaan ne parantavat selvitysraportin ja tietomallin sisältöä. Kaikki muutokset on dokumentoitu huolellisesti päivitysinventointiin.

Päivitysinventoinnissa suuri kehitysaskel on ollut kaiken tiedon muokkaaminen museon valtakunnalliseen tietojärjestelmään sopivaan tietomallimuotoon. Uusi tietomallimuotoinen paikkatieto mahdollistaa niin tiedon jakamisen kuin erilaisten analyysikarttojen laatimisen ja kokonaisuuden tarkastelun uudella tavalla. Tieto ei kuitenkaan ole koskaan

valmista, vaan rakennetun kulttuuriympäristön tietomalli vaatii jatkuvaa päivitystä ja seuranta erityisesti muutostöiden osalta.

Päivitysinventointi muodostaa tietopohjan Lahden yleiskaavan 2035 (Y-205) kartalle 2: Kulttuuriympäristö. Maakunnallisesti ja paikallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt esitetään Lahdessa ensimmäistä kertaa oikeusvaikutteisella yleiskaavakartalla, siksi niihin liittyvän pohjatiedon harmonisointi ja päivittäminen on ollut tärkeää. Yleiskaavatason suunnittelussa kiinnitetään erityisesti huomiota alueiden ominaispiirteisiin ja niiden tunnistamiseen. Siksi valtaosa selvityksen kohteista on laajempia aluekohteita. Mukana on myös yksittäisiä pienempiä arvokohteita ja tiiviillä keskusta-alueella rajausten kohdentaminen tarkemmin rakennuksiin valittiin toimivimmaksi esitystavaksi.

Yleiskaavan kaavamääräysten ja -merkintöjen tavoitteena on ollut tunnistaa arvokkaat rakennetut ympäristöt ja ohjata muutosten suunnittelua alueen arvoja kunnioittaen ja ominaispiirteitä vaalien. Yleiskaavassa ei määrätä, mille kohteille tai alueille tavoitellaan jatkossa asemakaavallista suojelua tai mistä kohteista vaaditaan tarkempia rakennushistoriallisia selvityksiä. Laajoissa alueissa on aina mukana monen tasoisia kohteita. Ominaispiirteet ja arvot vaihtelevat eri alueilla ja laadittu päivitysinventointi antaa kohdekohtaista lisätietoa. Valmis kohdetieto nopeuttaa jatkosuunnittelua sekä auttaa vaalimaan arvoja ja ominaispiirteitä muutoskohteissa. Lopulliset ratkaisut tehdään kuitenkin aina tarkemmassa suunnittelussa. Rakennuksen käyttö on arvokkaalle rakennukselle aina parasta suojelua, ja rakennuksia onkin historian aikana usein muutettu tai

laajennettu vastaamaan sen hetkisiä käyttötarpeita. Samoin aluekohteet ovat kehittyneet aikojen saatossa ja niitä on täydennysrakennettu. Lahden rakennetuissa kulttuuriympäristöissä on paljon kerroksellisuutta ja myös tulevaisuudessa tilaa laadukkaasti suunnitelluille muutoksille. Vaalimalla muutoskohteiden ominaispiirteitä ja arvoja sekä suunnittelemalla muutokset laadukkaasti ja ammattitaidolla, voimme yhdessä jatkossakin säilyttää Lahden rakennetut kulttuuriympäristöt osana elävää, elinvoimaista ja hyvinvoivaa kaupunkia.

Lahden alueella on parhaillaan käynnissä maakuntatasoisen Päijät-Hämeen rakennetun kulttuuriympäristöselvityksen päivitys. Aiempi maakuntatasoinen selvitys on vuodelta 2006. Maakunnallista selvitystä on valmisteltu samanaikaisesti Lahden rakennettujen kulttuuriympäristöjen päivitysinventoinnin kanssa ja esimerkiksi aluerajausmuutoksia on voitu harmonisoida rinnakkaisessa valmistelussa sekä maakunnallisesti arvokkaiden kulttuuriympäristöjen päivitystyön, että maisemaselvityksen valmistelun kanssa. Maakuntatasoinen selvitys on valmistumassa vuoden 2024 loppuun mennessä. Maakunnallisten arvokkaiden rakennettujen kulttuuriympäristöjen aluerajausmuutokset voidaan kuitenkin huomioida yleiskaavakartalla vasta, kun maakunnallinen selvitys valmistuu ja Päijät-Hämeen maakuntakaavan valmistelu etenee. Maakunnallinen aineisto tulee siis huomioitaviksi vasta seuraavalla yleiskaavakierroksella.

Arkeologinen kulttuuriperintö

Arkeologiseen kulttuuriperintöön on tullut useita muutoksia ja tarkennuksia yleiskaavatyön ehdotusvaiheessa. Kulttuuriympäristökarttaan 2 on päivitetty Museoviraston muinaisjäännösrekisterin mukaiset kiinteät muinaisjäännökset, muut kulttuuriperintökohteet sekä mahdolliset muinaisjäännökset. Päivityksen takia useampi luonnosvaiheessa esitetty muinaismuistoalue (SM) on poistunut tai merkintä on muuttunut pistemäiseksi kohdemerkinnäksi (muinaismuistokohde tai muu muinaismuistokohde).

Museoviraston muinaisjäännösrekisterin mukaisista kiinteistä muinaisjäännöksistä aluerajauksen sisältävät suuria alueita kohteet on merkitty kaavakartalla muinaismuistoalueena (SM). Pienialaiset kohteet on esitetty pistemäisellä muinaismuistokohde-merkinnällä. Kaikkia aluerajauksen sisältäviä kiinteitä muinaisjäännöksiä ei ole esitetty aluevarauksena kohteiden pienipiirteisyyden takia. Ratkaisulla on haluttu varmistaa kaavakarttojen luettavuus. Kiinteiksi muinaisjäännöksiksi luokitellut historialliset kylätontit on merkitty kaavakartalle historiallinen kylätontti -kohdemerkinnällä. Muut kulttuuriperintökohteet sekä mahdolliset muinaisjäännökset on esitetty muu muinaismuistokohde -merkinnällä. Muinaismuistokohteiden luettelo on selostuksen liitteenä 1.

Yleiskaavaehdotuksen valmistelun aikana on laadittu arkeologinen esiselvitys koko kaupungin alueelle. Selvityksen tarkoituksena on ollut tunnistaa arkeologisesti potentiaalisia kohteita, listata alueet, joiden

arkeologinen selvitys vanhenee seuraavan kymmenen vuoden aikana sekä määritellä mahdolliset vähäisen potentiaalin alueet. Vähäisen potentiaalin alueiden tunnistamisesta huolimatta, Päijät-Hämeen alueellinen vastuumuseo arvioi viime kädessä kaikkien alueiden arkeologisten arvojen selvitystarpeen maankäytön jatkosuunnittelun aikana. Edellä mainittujen lisäksi selvityksessä arvioitiin yleiskaavan valmistelun aikana tunnistettujen väliaikaisten rakentamisen kiertotalouden tukitoimintoalueiden arkeologinen potentiaali. Kaikkia tunnistettuja väliaikaisia rakentamisen kiertotalouden tukitoimintoalueita ei esitetä kaavakartalla, vaan osa on jätetty reservialueiksi tuleville yleiskaavakerroksille.

Selvityksessä arkeologisesti potentiaalisiksi alueiksi tunnistettiin Ämmälän ja Renkomäen rakentumattomat alueet Orimattilan rajan tuntumassa, Okeroisten alue, Evatun alue, Seestan ja Pyhantaan alueet, Ruuhijärven ja Immilän kylät lähiympäristöineen, Ruuhijärven, Salajärven, Arrajärven ja Sylvöjärven lähiympäristöt, Iso-Kukkasen ja Pikku-Kukkasen ranta-alueet, Orrilanmäen alue sekä Riikin ja Konnilan peltoalue. Heikon arkeologisen potentiaalin alueiksi tunnistettiin Katinhännän alue Nastolan koillisosassa, Luhtaanmaan ja Lapakiston laaja alue Salajärven ja valtatie 4 välisellä alueella, Sydänkankaan alue Ahtialan pohjoisosassa sekä Mölänkorven alue Pensuon ja Nastolan Montarin eteläpuolella. Väliaikaisista rakentamisen kiertotalouden tukitoimintoalueista arkeologista selvitystä suositeltiin yhteensä 11 alueelle. Arkeologinen esiselvitys on yleiskaavan liitemateriaaleina.

3.2. Kestävästi hyvinvoiva

A photograph of two women walking on a dirt path through a forest. The trees are tall and thin, with some green and some yellowing leaves, suggesting an autumn setting. The lighting is soft and natural. The women are dressed in light-colored coats and scarves. The path is slightly uneven and leads into the distance.

”Lahti on kaikkien lahtelaisten kaupunki, jossa jokaisella on mahdollisuus osallistua yhteisön kehittämiseen.”

3.2.1. Hyvinvointi

Olemme kaikki oman kotikaupunkimme ja asuinympäristömme asiantuntijoita. Tiedämme, mitkä asiat toimivat hyvin ja missä olisi korjaustarvetta. Osaamme kertoa, missä paikoissa viihdymme parhaiten ja mistä syystä. Asuinympäristöjä voidaan lähestyä kaupunkisuunnittelussa ympäristöterveyden näkökulmasta ja pohtia erilaisten terveyshaittojen ehkäisyä: Kuinka asuinalueista saadaan mahdollisimman meluttomia ja pölyttömiä? Miten säilytämme kaikille elintärkeän juomaveden puhtaana? Millä toimenpiteillä suojelemme luontoa ja samalla itseämme erilaisilta ympäristömyrkyiltä?

Terveellisemmän elinympäristön tavoittelu on ohjannut vahvasti myös kaupunkisuunnittelun kehittymistä. Modernistisen kaupunkisuunnittelu-aatteen myötä ensimmäisten teollisuuskaupunkien savuisiin ja ahtaisiin asuinoloihin haluttiin tuoda uudentlaisilla suunnitteluratkaisuilla valoa ja ilmaa.

Nykyisin suunnittelupöydällä tarkastellaan yhä useammin, kuinka asuinympäristöt parhaalla mahdollisella tavalla edistäisivät asukkaiden hyvinvointia. Pohdinnan keskiössä on tällöin asukkaan fyysisen, henkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin muodostama kokonaisuus. Parhaimmillaan kaupunkiympäristö vahvistaa useampaa hyvinvoinnin osa-aluetta samanaikaisesti. Fyysinen aktiivisuus edistää fyysistä terveyttä ja siksi arkiliikkumista tukeva kestävä kaupunkiympäristö on tavoittelemisen

arvoinen. Lyhyet etäisyydet, laadukkaat reitit ja hyvin saavutettavat lähipalvelut ja lähiluonto kannustavat kävelemään ja pyöräilemään. Kaupunkivihreä ja erilaiset luontoympäristöt hoitavat samalla mielen hyvinvointia rauhoittaen ja rentouttaen.

Kauniiden maisemien lisäksi nautimme ympäristön väreistä, materiaaleista ja yksityiskohdista. Usein kokemus kaupungista muodostuu juuri kävely-ympäristön kautta. Mieleenpainuvissa ympäristöissä yhdistyvät laadukas ja toimiva arkkitehtuuri sekä ihmiselle sopiva mittakaava. Sosiaalista hyvinvointia voidaan kaupunkisuunnittelussa edistää suunnittelemalla kaupunkitiloja, jotka houkuttelevat viipyilemään. Näin luodaan mahdollisuuksia kohtaamisille ja yhteisöllisyyden kasvuille. Korkeatasoinen ympäristö tuottaa positiivisia kaupunkikokemuksia ja saa asukkaat viihtymään kotikaupungissaan.

Laajemmin ajateltuna ihmisen ja luonnon hyvinvointi ovat tiukasti sidoksissa toisiinsa ja erityisesti luonnon monimuotoisuuden väheneminen on uhka myös ihmiselle. Meillä kaikilla on oma tapamme elää ja liikkua. Yhdessä voimme kuitenkin kehittää elämäntapojamme ja kotikaupunkiamme entistä kestävämpään ja hyvinvointia edistävämpään suuntaan. Puhtaassa, virkistävässä ja liikkumaan aktivoivassa ympäristössä myös me ihmiset voimme hyvin.

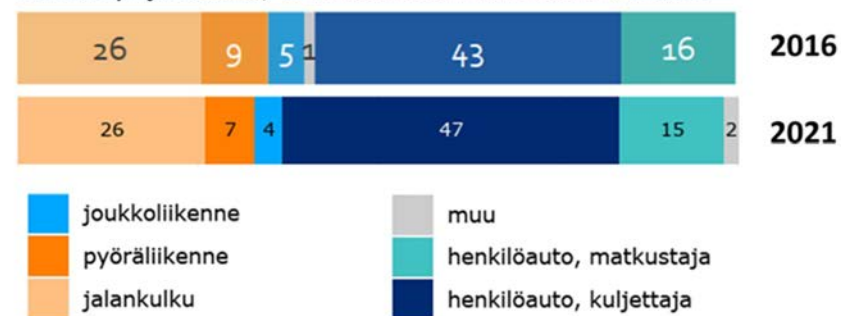
3.2.2. Arkiliikkuminen

Valtakunnallisia henkilöliikennetutkimuksia laaditaan säännöllisesti ja Lahti on ollut mukana Päijät-Hämeen maakunnan kattaneessa tarkemmassa otoksessa vuosina 2016 ja 2021. Vuonna 2016 toteutetun henkilöliikennetutkimuksen mukaan Lahden kaupungin sisällä tehdyistä matkoista 29 % kuljettiin jalan, 11 % pyöräiltiin, 56 % kuljettiin autolla ja 4 % joukkoliikenteellä. Kestävillä kulkutavoilla tehtiin siten 44 % kaupungin sisäisistä matkoista. Kun huomioidaan myös ne lahtelaisten tekemät matkat, joiden lähtö- tai määräpaikka on Lahden ulkopuolella, autoilun osuus kasvaa hieman ja vastaavasti kestävien kulkutapojen osuus vähenee. Kokonaisuudessaan lahtelaiset tekevät noin kolme matkaa päivän aikana ja matkaa kertyy keskimäärin 36 kilometriä. Suurin osa sekä matkojen lukumäärästä että matkasuoritteesta karttuu henkilöautolla. Suurin matkaryhmä kaupungin sisällä tehdyistä matkoista ovat vapaa-ajan matkat, joita on tehdyistä matkoista kolmannes.

Vuoden 2021 henkilöliikennetutkimuksessa Lahden kaupungin sisäisistä matkoista tehtiin jalan yhä 29 %, mutta pyöräilyn osuus tehdyistä matkoista väheni kolmella prosenttiyksiköllä ja osuus oli 8 %. Joukkoliikennematkojen osuus oli sama 4 % matkoista kuin viisi vuotta aiemmin. Autolla joko kuljettajana tai matkustajana tehtävien matkojen osuus nousi yhdellä

prosenttiyksiköllä ja oli 57 %. Kulkutavalla muu tehtiin 2 % matkoista. Kestävillä kulkutavoilla tehtyjen matkojen osuus kaupungin sisäisistä matkoista laski kolmella prosenttiyksiköllä ja oli 41 %. Kun huomioidaan myös ne lahtelaisten tekemät matkat, joiden lähtö- tai määräpaikka on Lahden ulkopuolella, autolla tehtävien matkojen osuus nousi suuremmaksi kuin vuonna 2016 ja osuus oli 62 %. Vastaavasti kestäville kulkutavoilla tehdyt matkat vähenivät. Vuosi 2021 oli kuitenkin koronapandemian vuoksi poikkeuksellinen myös liikenteen ja liikkumisen kannalta. Monin paikoin oli voimassa etätyösuositus ja julkisten tilojen käyttöä sekä kokoontumisia rajoitettiin, mikä vaikutti ihmisten liikkumiseen.

Kulkutapajakauma, % lahtelaisten kaikista matkoista

Kuva 28. Lahtelaisten tekemien matkojen kulkutapajakauma vuosina 2016 ja 2021.

Edellisellä Lahden suunta -kierroksella kaupungin strategisena tavoitteena oli, että vuonna 2030 yli puolet Lahdessa tehdyistä matkoista tehdään kestäville kulkutavoilla eli kävellen, pyörällä tai joukkoliikenteellä. Sama

tavoite on kirjattu Lahden kaupunkiseudun maankäyttöä, asumista ja liikennettä koskevaan MAL-sopimukseen vuosille 2021–2031 sekä Lahden kaupungin ilmasto-ohjelmaan.

Vuoden 2016 valtakunnallisen henkilöliikennetutkimuksen työmatkoja koskevia tietoja on tarkasteltu yhdessä yhdyskuntarakenteen seurantajärjestelmän (YKR) vuoden 2017 työmatkatietojen kanssa Päijät-Hämeen liitossa laaditussa työssä. YKR-aineiston työmatkatiedot on

reititetty asuin- ja työpaikkaruudun välille tieverkkoa pitkin. Reititettyjen työmatkatietojen perusteella lahtelaisen työmatkan pituus on keskimäärin 20 kilometriä, mutta asuinkunnassaan työssäkäyvien työmatka on keskimäärin vain 6,7 kilometriä. Lahtelaisten työmatkoista hieman yli 60 % onkin alle 10 kilometrin mittaisia ja edellytykset kestävien kulkutapojen käytölle tällaisilla matkoilla ovat hyvät. Työmatkojen pituusjakaumassa nousevat esille yli 100 kilometrin työmatkat, jotka suuntautuvat tyypillisimmin pääkaupunkiseudulle.

3.2.3. Kävely ja pyöräily – kestävät kulkumuodot

Kävelyn tavoitteelliset laatureitit

Käveltävyys Lahden taajama-alueella

Maisema-arkkitehtuurin opinnäytetyönä on selvitetty käveltävyyttä Lahden kaupungin taajama-alueella. Diplomityössä pyrittiin löytämään uusia maisema-arkkitehtonisia lähestymistapoja käveltävyyden analysoimiseen ja edistämiseen. Tavoitteena oli myös määritellä merkittävimmät kävelyn laatuun vaikuttavat tekijät Lahden taajama-alueella. Analyysin lisäksi työssä etsittiin tulevaisuuden suuntaviivoja Lahden taajama-alueen kävelyverkostolle ja luonnosteltiin kävely- ja ulkoilureittien verkko. Analysointi ja suunnittelu tehtiin käyttäjälähtöisestä näkökulmasta.

Suomen ympäristökeskuksen luoma yhdyskuntarakenteen vyöhykejako kuvaa suurpiirteisesti laadukkaiden kävelyreittien tarvetta ja kysyntää Lahden taajama-alueen eri osissa. Suurin tarve laadukkaille kävely-

ympäristöille sijoittuu Lahden ydinkeskustaan. Kysyntä on vastaavasti pienempää väljemmän yhdyskuntarakenteen vyöhykkeillä.

Merkittävimmät kävely-ympäristön laatuun vaikuttavat tekijät koko Lahden taajama-alueella ovat liikenteeseen, viheralueisiin sekä kulttuurihistoriaan liittyvät tekijät. Moottori- ja raideliikenteen haittavaikutukset ovat merkittävimpiä kävely-ympäristöjen laatua heikentäviä tekijöitä. Liikenne aiheuttaa melua sekä heikentää turvallisuutta ja turvallisuuden tunnetta. Rautatie ja suuret ajoväylät synnyttävät huomattavaa estevaikutusta, mikä heikentää kävelyreitistön jatkuvuutta.

Sini- ja viheralueet sekä kulttuurihistoriaan liittyvät tekijät ovat tärkeimpiä kävely-ympäristöjen laatua nostavia tekijöitä. Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt sekä Lahden kaupungin inventoinneissa

tunnistetut arvokkaat katuympäristöt tarjoavat kävelijälle nautinnollista katseltavaa. Viher- ja sinialueiden merkitys alueen asukkaille korostuu Lahden kaupungin toteuttamissa asukaskyselyissä. Luonnolla on tutkitusti myös positiivisia terveysvaikutuksia.

Kävelyn laatureitit kaavakartalla

Kävelyn laatureittien linjaamista ovat ohjanneet kolme pääperiaatetta: yhdyskuntarakenteen tiheyden mukailu, vetovoimakohteiden suosiminen ja liikenteen aiheuttamien haittojen välttely. Vetovoimakohteilla tarkoitetaan edellä lueteltuja kävely-ympäristöjen laatua nostavia tekijöitä.

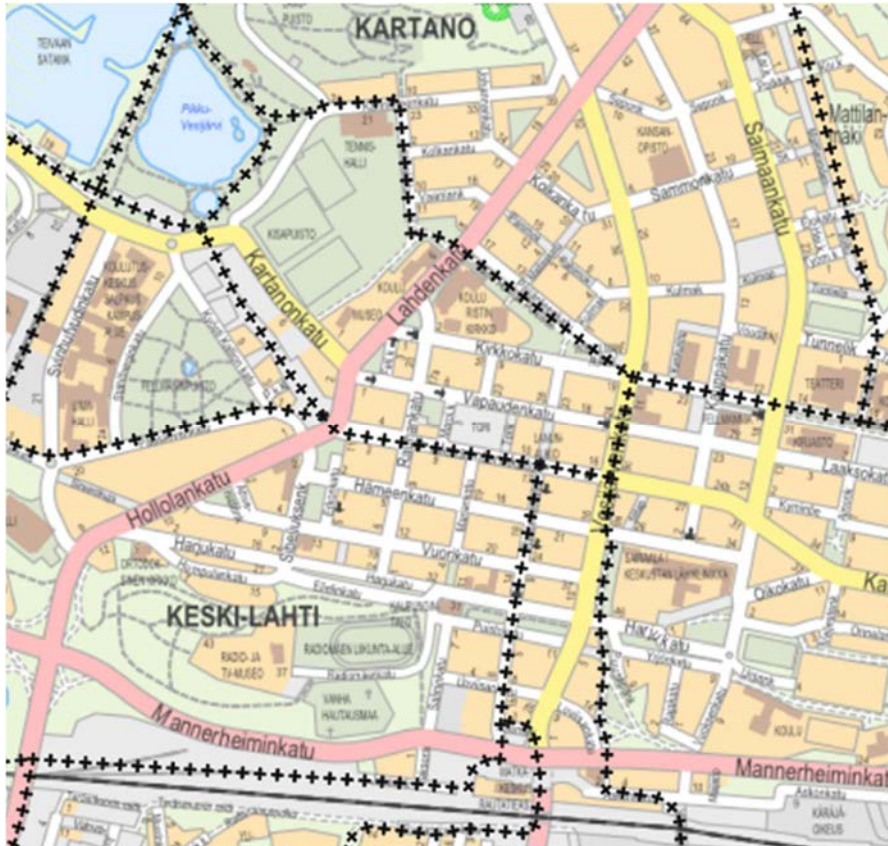
Diplomityössä linjattiin kävelyn reitit koko kaupungin alueelle. Koska yleiskaava on nimensä mukaisesti yleispiirteinen maankäytön suunnitelma, valittiin opinnäytetyön pohjalta tärkeimmät kävelyn laatureitit kestävän liikumisen kartalla 6 esitettäväksi. Laatureitit sijoittuvat yleiskaavan palvelukeskittymien läheisyyteen ja muodostavat niissä yhtenäisen verkon. Kävelyn laatureitit ovat linjassa myös yleiskaavan kanssa samaan aikaan laaditun Keskustavision 2040 kanssa. Keskustavisiotyön perusteella täydennettiin laatureitti urheilukeskuksen ja Vesijärven matkustajasataman välille. Yleiskaavaehdotuksessa laatureittejä täydennettiin asiantuntijatyönä myös Hennalan, Villähteen, Nastolan ja Uudenkylän rautatieasemien ympäristöön osaltaan varmistamaan asemien saavutettavuutta kestävillä kulkutavoilla. Lahden matkakeskus oli jo kaavan luonnosvaiheessa kävelyn laatureitin varrella. Pippon asema sen sijaan jäi ilman kävelyn laatureittiä. Asema sijaitsee kuitenkin pyöräilyn tavoitteellisen aluereitin varrella ja aseman ympärillä olevat

elinkeinoelämän alueet tulee niihin liittyvän kaavamääräyksen mukaan suunnitella kestävien kulkutapojen saavutettavuutta edistäen. Lisäksi ehdotusvaiheessa kävelyn tavoitteellisten laatureittien kaavamääräykseen täydennettiin viherympäristön monimuotoisuuden ja terveyshyötyjen huomioiminen.

Ehdotusvaiheen jälkeen kävelyn laatureittejä muokattiin palvelukeskittymiin ehdotusvaiheessa tehtyjen muutosten mukaisiksi. Laune-Liipolan palvelukeskittymään liittyvää reittiä lyhennettiin Liipolan ostoskeskuksen eteläpuolelta ja keskustasta Möysään johtava reitti päätettiin Ahtialantien kiertoliittymään. Villähteen kehitettävä alueellinen palvelukeskittymä kytkettiin kävelyn laatureittiin yhdistämällä Erstan itäpuolelle päättynyt reitti Villähteen itäpuolelta alkavaan Rakokiveen johtavaan reittiin. Lahden ydinkeskustassa kävelyn laatureitti täydennettiin Vesijärvenkadun ja Rautatienkadun välille.

Yleiskaavaan merkittyjen reittien sijainnit ovat suuntaa antavia. Reittien tarkat sijainnit sekä nykyinen ja tuleva laatu on tarkistettava tarkemman suunnittelun yhteydessä. Diplomityössä esitetyt kaikki pää- tai ulkoilureiteiksi merkityt reittiosuudet eivät ole nykytilassaan laadukkaita. Kaavaan merkittyjen reittien laatuun tulee kiinnittää huomioita tulevaisuuden suunnittelussa.

Kävelyn pääreitit ovat tärkeitä yhteyksiä urbaanissa kaupunkiympäristössä. Ulkoilureitit ovat kävelyn pääreittejä vihreämpiä reittiosuuksia. Ne kulkevat suurelta osin metsissä.

Kuva 29. Kävelyn laatureitit Lahden keskustassa.

Käveltävyyden edistämisen toimenpiteet kävelyn laatureiteillä

Alfonzonin (2005) esittelemä käveltävyyden tarvehierarkia antaa ohjeet resurssiensaalle käveltävyyden edistämiseksi. Käveltävyyden tarvehierarkian mukaisesti ensimmäisenä tulee edistää kävely-ympäristön soveltuvuutta (esim. esteettömyys) ympäristön käyttäjille. Kun reitin

soveltuvuus on varmistettu, voidaan siirtyä pohtimaan kävely-ympäristön saavutettavuutta, saavutettavuuden jälkeen turvallisuutta, turvallisuuden jälkeen mukavuutta ja viimeisenä kävely-ympäristön nautinnollisuutta. Jos huomio kiinnitetään esimerkiksi pelkästään katukuvan elävöittämiseen, saattaa kävely-ympäristön käyttöaste jäädä alhaiseksi muun muassa syrjäisen sijainnin tai reitin jyrkkyyden vuoksi.

Kävelyn tarvehierarkian avulla käveltävyyttä voidaan edistää myös Lahden taajama-alueella. Laadukkaiden kävelyreittien tulee vastata kaikkiin käveltävyyden tarvehierarkian tasoihin. Kävelyn laatureittejä linjatessa on keskitytty tarvehierarkian tasoihin, jotka ovat pysyvimpiä ominaisuuksia. Näitä ovat esimerkiksi kulttuurihistorialliset arvot, laajojen sini- ja viheralueiden sijainnit sekä suurimmat moottori- ja raideliikenteen reitit. Tarkemman tason suunnittelussa on tärkeää varmistaa, että laadukkaaseen kävely-ympäristöön tähtäävillä reiteillä kaikki tarvehierarkian tasot täyttyvät. Tällöin puututaan myös helpommin muutettavissa oleviin elementteihin. Tämä voi tarkoittaa esimerkiksi kävelyreitien yleisen varustuksen parantamista kuten penkkien tai valaistuksen lisäämistä. Käytännön ratkaisut saattavat vaihdella eri reittiosuuksien välillä ympäristöjen erilaisuuden vuoksi.

Kävelyreittien laatuun liittyvät kysymykset eivät kuitenkaan tule huomioiduksi liikennemallissa, jonka mukaan jalan tehtävien matkojen osuus vähenee Lahden keskustassa ja sen pohjoispuolella. Liikennemalliin liittyy tältä osin epävarmuutta. Jatkossa onkin tärkeää varmistaa laadukkaat, sujuvat ja turvalliset kävelyn olosuhteet erityisesti palvelukeskittymissä.

Pyöräilyn pääverkko

Yleiskaavassa esitetyt tavoitteelliset pyöräilyn pää- ja aluereitit perustuvat vuonna 2019 valmistuneeseen Lahden pyöräiliikenteen tavoiteverkon määrittelyyn. Työssä laadittiin kaupungin keskeisimmät toiminnot yhdistävä pyöräilyverkko vuodelle 2030 ja se esitettiin Lahden yleiskaavassa 2030 (Y-203). Pyöräiliikenteen pääreitit ovat nopeita, turvallisia, sujuvia ja hyvin kunnossapidettyjä reittejä asuinalueilta keskustaan palvelun ensisijaisesti työ- ja koulumatkapyöräilyä. Aluereitit täydentävät pääreittejä. Pyöräilyn reittejä täydentävät paikallisreitit, mutta niitä ei ole esitetty yleiskaavakartalla. Lainvoimaiseen yleiskaavaan 2030 (Y-203) nähden Karistossa on huomioitu kaavarungon tieverkon muutokset ja päivitetty aluereitin yhteys Karistosta Villähteen suuntaan vastaavasti.

Ehdotusvaiheessa pyöräilyn tavoitteellisiin reitteihin tehtiin luokitusmuutoksia, reittien linjaukset säilyvät ennallaan. Nastolassa taajamarakenteen sisällä Tuhkamäentien ja Muovitien välillä kulkeva aluereitti nostettiin pääreitiksi Kouvolaantien pääreitien rinnalle. Tämä luokitusmuutoksen linjaus palvelee Nastolan kirkonkylän ja Rakokiven alueiden sisäistä liikkumista ja liikennemallin mukaan reitti on myös yleiskaavan tavoitevuonna 2035 käytetympi kuin Kouvolaantietä seuraava

pääreitti. Lahden keskustan eteläpuolella Helsingintien varressa kulkevaa pyöräilyn tavoitteellista pääreittiä jatkettiin Eteläiseltä Rengastieltä Ala-Okerointentielle. Helsingintien varren pääreitti päättyy nykyisin Eteläisen Rengastien kohdalle. Reitin pidentämistä puoltavat toteutuneet elinkeinoelämän alueet sekä Ala-Okerointientien eteläpuolelle suunnitellut uudet elinkeinoelämän alueet. Luokitusmuutoksella varmistetaan laadukkaat pyöräilyn yhteydet Lahden keskustasta alueelle. Tämä pääreitti on jäänyt myös muita pääreittiä lyhyemmäksi ja silläkin perusteella pääreitti ulotetaan nykyistä etelämmäksi.

Vuonna 2022 määriteltiin koko Päijät-Hämeen maakunnan kattava pyöräilyn pääverkko. Työssä huomioitiin yhtenä lähtötietona myös Lahden pyöräiliikenteen tavoiteverkon määrittely, ja kaupungin sekä maakunnan pyöräilyn pääverkot ovat hyvin linjassa keskenään. Arkipyöräilyn potentiaali ohjasi työtä ja tuloksena muodostettiin yhteinen ja selkeä näkemys pääreittien linjauksista sekä listattiin puuttuvat yhteydet ja laadunparannustarpeet. Työn perusteella on täydennetty Lahden yleiskaavakartalla esitettyjä pyöräilyn tavoitteellisia pää- ja aluereittejä lisäämällä aluereitti Messiläntien varteen.

3.2.4. Yhteisöllisyyttä vahvistava kaupunkisuunnittelu

Sosiaalista hyvinvointia voidaan kaupunkisuunnittelussa edistää suunnittelemalla kaupunkitiloja, jotka houkuttelevat viipyilemään. Näin luodaan mahdollisuuksia kohtaamisille ja yhteisöllisyyden kasvulle. Korkeatasoinen ympäristö tuottaa positiivisia kaupunkikokemuksia ja saa asukkaat viihtymään kotikaupungissaan.

Tällä kierroksella on syntynyt uutta tietoa kaupunkisuunnittelun keinoista vahvistaa yhteisöllisyyttä korkeakoulu yhteistyön tuloksena. Tämä

yksityiskohtaisempi suunnitteluteema ei näy yleiskaavaratkaisuissa, mutta opiskelijatöiden tuloksia ja periaatteita voidaan hyödyntää tarkemmassa suunnittelussa. Kaupunkisuunnittelun keinot vahvistaa yhteisöllisyyttä vaihtelevat kaupunkirakenteen sisällä alueittain ja jatkossa olisi toivottavaa jalostaa yhteisöllisyyttä vahvistavat keinot osaksi kaupunkirakenteen periaatteellista poikkileikkausta.

3.2.5. Alueellinen eriytyminen

Sosiaalinen kestävyys on yksi kestävän kaupungin kulmakivistä. Sosiaalisesti kestävä kaupunki tarjoaa asukkailleen turvallisen ja viihtyisän asuinympäristön. Asuinalueiden eriytymisessä on kyse hyvinvointieroista, jotka paikantuvat asuinalueille. Tällä kehityskululla puolestaan tunnistetaan olevan monia negatiivisia vaikutuksia esimerkiksi koetun turvallisuuden tunteen, lasten oppimistulosten kuin asuntojen arvokehityksen näkökulmasta. Myös Lahdessa on havaittavissa kehityskulkuja, joissa sosioekonomisin mittarein tarkasteltuna väestö jakautuu melko voimakkaasti eri alueille. Havainnot ovat linjassa valtakunnallisten havaintojen kanssa: usein etenkin uudemmat

pientaloalueet korostuvat sosioekonomisilla mittareilla hyvinvoivina ja vastaavasti 1960–70-lukujen kerrostalovaltaiset lähiöt näyttävät sosioekonomisin mittarein heikompina.

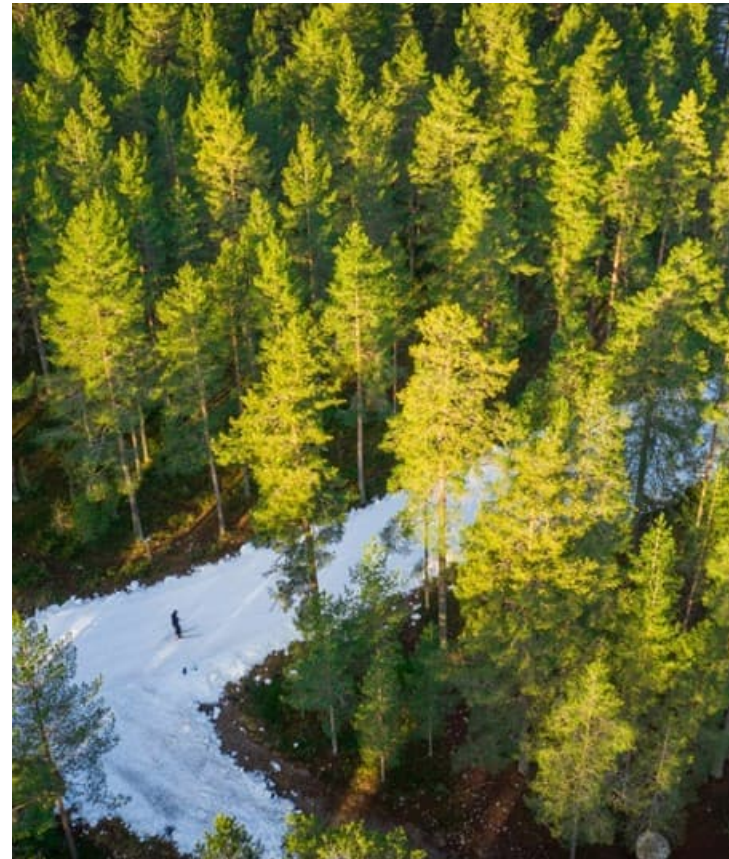
Eriytymisuhan alaisilla alueilla tulee kiinnittää erityistä huomiota lähipalveluihin ja saavutettavaan kaupunkirakenteeseen. Asuinalueiden eriytymistä ja sitä aiheuttavaa valikoivaa muuttoliikettä voidaan ehkäistä uudisrakentamisella, palveluverkkojen ja lähipalveluiden vahvistamisella ja kiinnittämällä huomiota kaupunkiympäristön toimivuuteen. Asukkaiden osallistaminen omaa asuinaluetta koskevaan päätöksentekoon on tärkeää.

3.2.6. Virkistysalueet

Virkistysalueverkosto on kaupunkilaisten kohtaamisen ja hyvinvoinnin edellytys. Viheralueet vaikuttavat positiivisesti ihmisten terveyteen ja houkuttelevat liikkumaan ja ulkoilemaan. Mielenkiintoiset, paikan ja maiseman omista lähtökohdista ammentavat viheralueet edistävät alueen asukkaiden omaehtoista toimintaa ja kaupunkikulttuuria. Lahden virkistysalueverkoston vahvuus tulee erilaisista maisematyypeistä ja niiden ominaispiirteiden vahvistamisesta alueiden suunnittelussa ja hoidossa.

Seudulliset virkistysalueet ja -yhteydet

Lahdessa maakunnallisesti merkittäviä virkistysalueita sijaitsee läntisellä Salpausselällä, Okeroinen-Renkomäki-Kujala -akselilla, Pesäkallio-Viuha-alueella sekä Turranmetsässä. Myös Lapakisto on maakunnallisesti merkittävää retkeilyalue. Merkittäviä ulkoiluun liittyviä matkailutoimijoita Lahden seudulla ovat Messilä, Pajulahti ja Vierumäki, jotka sijoittuvat hyvin seudullisesti merkittävien ulkoilualueiden läheisyyteen. Lahti on myös osa Salpausselkä Geopark -aluetta, jonka tarkoituksena on edistää kestävää, geologiaa esille tuovaa luontomatkailua. Seudullisia virkistysyhteyksiä on osoitettu Lahdesta kattavasti kaikkiin suuntiin. Salpausselän suuntaisesti Hollolaan ja Iittiin sekä Asikkalan, Heinolan ja Orimattilan suuntiin. Erityisesti Pajulahden ja Vierumäen välinen yhteys on merkittävä. Seudullinen veneilyreitti kulkee Lahdesta Päijänteelle Vääksyn kanavan

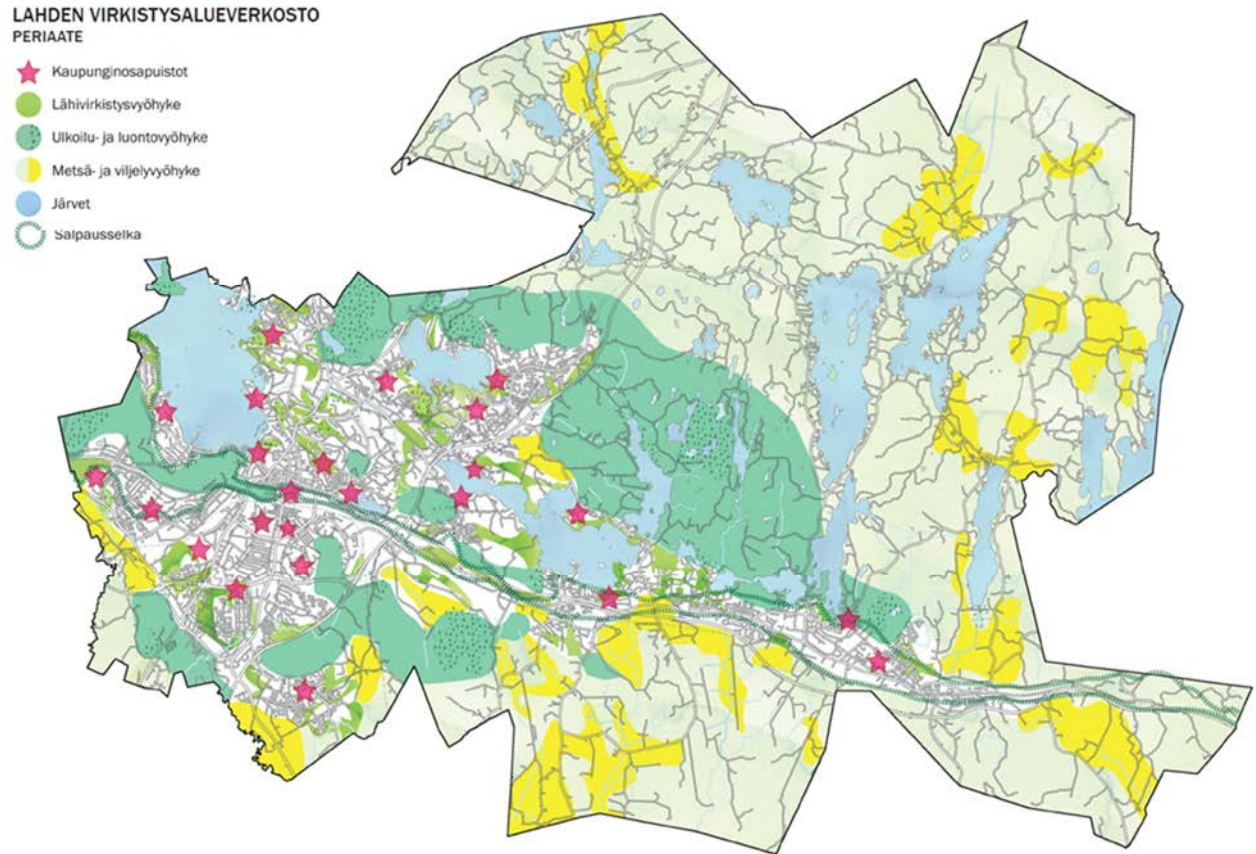

Kuva 30 Ensilumenlatu Salpausselän virkistysalueella.

kautta. Melontayhteyksiä on lisäksi Porvoonjokea pitkin sekä Kymijärveltä Nastolan järviketjun kautta Kymijoenle.

Virkistysalueverkosto

Virkistysalueverkosto on jaettu kolmeen vyöhykkeeseen: lähivirkistysvyöhykkeeseen, ulkoilu- ja luontovyöhykkeeseen sekä metsä- ja viljelyvyöhykkeeseen (kuva 31). Lähivirkistysvyöhyke tukeutuu kiinteästi kaupunkirakenteeseen, kun taas ulkoilu- ja luontovyöhyke kehystää taajamaa rakenteen ulkokehällä kuitenkin välillä rakenteen sisään kurkottaen. Metsä- ja viljelyvyöhyke on verkoston uloin kehä, jolla virkistyskäytön paineet ovat vähäisimmät.

Kuva 31 Lahden virkistysalueverkoston periaatteet.

Metsä- ja viljelyvyöhyke

Metsä- ja viljelyvyöhyke muodostuu pääasiassa viljelyalueista ja muista metsäalueista. Muut metsäalueet tarkoittavat lähinnä talousmetsää, mutta alueella on myös luonto- tai kulttuuriympäristöarvoiltaan merkittäviä kohteita. Viljelyalueiksi on merkitty merkittävimmät avoimet peltoalueet. Myös pienempiä viljelyalueita sisältyy vyöhykkeeseen. Metsä- ja viljelyvyöhyke on suurimmaksi osaksi yksityisessä omistuksessa ja alueenvirkistyskäyttö tapahtuu jokamiehen oikeuksien puitteissa. Alueille on merkitty tavoitteellisia virkistysyhteyksiä olemassa oleville ulkoilureiteille, yksityisteille ja polkuverkostolle. Virkistysyhteyksien toteuttaminen, rakentaminen ja opastaminen vaatii tarkempaa suunnittelua. Tarvittaessa reittien toteuttaminen, rakentaminen ja opastaminen tapahtuu sopimuksien tai reittitoimituksien kautta myöhemmässä suunnitteluvaiheessa.

Ulkoilu- ja luontovyöhyke

Ulkoilu- ja luontovyöhyke sijoittuu kaupunkitaajaman reunoille, mutta myös keskeisimmät kaupunkirakenteen sisällä olevat viheralueet, kuten Urheilukeskus ja Kisapuisto, on sisällytetty tähän vyöhykkeeseen. Vaikka näihin alueisiin kohdistuu kasvupaineita, niitä uudistetaan siten, että ne säilyvät virkistysalueena. Ulkoilun kannalta merkittäviä metsäalueita on merkitty Rälssi-Jokimaalle, Renkomäki-Kerinkallio-Kujalaan, Salpausselän länsiosaan, Karistoon, Villähteelle, Turranmetsään, Pesäkallio- Viuha-Kunnas-alueelle ja laajemmin Koiskala- Lapakiston -alueelle. Ulkoilun kannalta merkittävät metsäalueet ovat osin kaupungin ja osin yksityisten

Kuva 32 Lahden terveismetsä sijaitsee Kintterön alueella Päijät-Hämeen keskussairaalan vieressä.

omistamia. Yksityisten omistamat metsät ovat enimmäkseen metsätaloustaloudessa. Lapakiston alueella on jo nykyisellään runsaasti

reitistöjä ja Lapakiston nykyisen luonnonsuojelualan käyttöaste on hyvin suuri. Alueella on myös Pajulahden urheiluopiston reitistöjä.

Lähivirkistysvyöhyke

Lähivirkistysvyöhyke muodostuu pääasiassa kaupunkirakenteen sisäisistä lähivirkistysalueista. Alueet ovat suurimmaksi osin asemakaavoitettuja viheralueita. Asuinalueiden keskeisimmistä lähivirkistysalueista on muodostettu uusi virkistysalueverkoston taso, kaupunginosapuisto. Kaupunginosapuistojen sijoittelussa on hyödynnetty Lahden leikkialueiden palveluverkkotarkastelussa määriteltyjä alueellisia leikkipuistoja. Kaupunginosapuistoiksi on määritelty 24 aluekokonaisuutta.

Kaupunginosapuistot

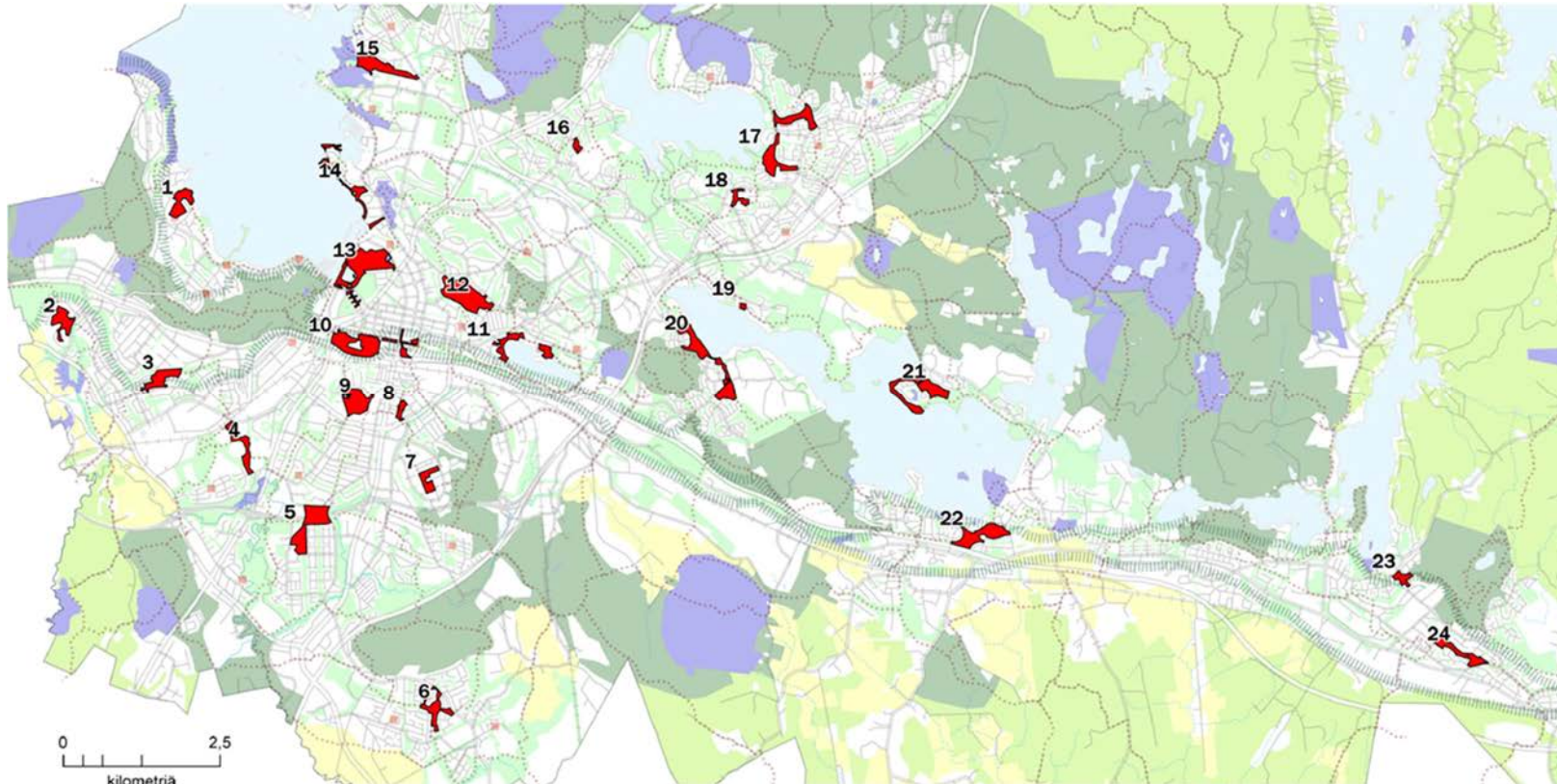
Kaupunginosapuistot ovat alueita, joille keskitetään toimintoja, joiden kunnossapitoon ja metsänhoitoon panostetaan. Kaupunginosapuistojen ajatuksena on keskittää rajalliset resurssit viisaasti käytetyimpiin viheraluekokonaisuuksiin, kehittäen erityisesti näitä alueita jatkossa. Kaupunginosapuistot sijaitsevat virkistysalueverkoston keskeisillä osilla, helposti saavutettavissa (kuva 34). Ne ovat monipuolisia sekä monimuotoisia ja tarjoavat erilaisille käyttäjäryhmille paikan yhteisölliseen toimintaan.

Kaupunginosapuistot vahvistavat alueen identiteettiä ja niiden hyvällä suunnittelulla sekä toteutuksella on mahdollista parantaa asuinalueen

Kuva 33 Lanupuisto on yksi kaupunginosapuistoista.

imagoa. Kaupunginosapuisto voi sisältää vaihtelevasti luonto-, kulttuuri- ja toiminta-alueita. Rakennetuille alueille sijoittuvat mm. leikkipaikat ja pelikentät. Luontoalueita kehitetään alueen luontoarvot ja monimuotoisuus huomioiden. Kulttuuriympäristön erityispiirteet säilytetään ja niitä tuetaan. Suurin osa kaupunginosapuistoiksi rajatuista kohteista ovat nykyisiä viheralueita. Osa kaupunginosapuistoista liittyy kuitenkin tulevaan kaupunkirakenteeseen, ja niiden suunnittelu ja kehittäminen ajoitetaan alueen muun rakentamisen yhteyteen. Tällaisia alueita ovat mm. Hennala ja Niemelänniemi.

Kuva 34 Lahden kaupunginosapuistot (punaisella).

Muutoksia yleiskaavan virkistysaluevarauksiin tai ulkoilureitteihin:

- Savontien varressa oleva elinkeinoelämän aluetta T-13 on pienennetty. Savontien eteläpuolella oleva osuus elinkeinoelämän alueesta on yleiskaavaan 2035 (Y-205) muutettu lähivirkistysalueeksi (VL). Lähivirkistysalue on piirretty vastaamaan lähemmin asemakaavoitetun alueen VL-alueita, joten yleiskaavan asumiseen osoitetun alueenkin (A) pinta-ala on pienentynyt. Savontien ja Vitikantien risteysalueen

pohjoispuolella oleva laajempi elinkeinoelämän aluevaraus on osoitettu ulkoilu- ja retkeilyalueeksi (VR). Alueen toteuttaminen elinkeinoalueena olisi ollut kaavataloudellisesti kallista. Lisäksi Pesäkallion luonnonsuojelualueen sekä retkeily- ja ulkoilualueen esitystarkkuutta on yleispiirteistetty ja tavoitteellisten ulkoilureittien sijaintia alueella on tarkistettu.

- Holmassa oleva asuinalueen aluevaraus A-27 ja Holmantien ja Savontien risteyksessä oleva lähivirkistys muutetaan elinkeinoelämän ja kaupan alueeksi (T/Pkm) ja samalla aluevarausta pienennetään jättäen alueen pohjoisosassa oleva niittyalue ulkoilu- ja retkeilyalueeksi (VR). Niittyalue osoitetaan potentiaalisesti ekologisen kompensaation hyvitysalueeksi.
- Vastaavasti Hörölässä supistetaan asuinalueen aluevarausta A-9 osoittamalla rakentamaton alue lähivirkistysalueeksi (VL). Alue osoitetaan myös potentiaalisesti ekologisen kompensaation hyvitysalueeksi.
- VT12:n varrelta Kolavan eritasoliittymälle varatun alueen ympäristöstä supistetaan elinkeinoelämän aluetta laajentamalla tärkeää ekologista käytävää.
- Urheilu- ja virkistysalue (VU) laajenee etelässä maa- ja metsätalousalueelle (M-3) ja mahdollistaa Jokimaan raviradan toiminnan kehittämisen tulevaisuudessa.
- Yleiskaavan tavoitteelliset ulkoilureitit eivät osoita ulkoilureitin tarkkaa paikkaa, vaan kuvaavat ulkoilureittien yleispiirteisen sijainnin ja osoittavat yhteystarpeita niissä paikoissa, joissa ulkoilureittejä ei tällä hetkellä ole. Jalkarannassa tavoitteellisen ulkoilureitin sijaintia on asukkaiden toiveista täsmennetty Korpikankareen ja Rautakankareen ranta-alueella vastaamaan paremmin Virkistysalueiden yleissuunnitelmassa (VIRE) osoitettua reittilinjausta, joka mukailee olemassa olevaa polkuverkkoa.

3.2.7. Lähiluontoverkosto – luonnon monimuotoisuus

Lahden suunta - työn 2021–2025 kierroksen aikana laadittava Lahden yleiskaava 2035 (Y-205) muodostuu kuudesta eri teemaisesta, oikeusvaikutteisesta kaavakartasta. Yleiskaavan jakaminen useammalle kaavakartalle tuo mahdollisuuden esittää aikaisempaa enemmän luontotietoa kaavakartalla. Lahden viherverkostosta esitetään luonto- ja viherympäristökartalla 3 erilaiset virkistysalueet, hautausmaat, maa- ja metsätalousalueet, luonnonsuojelualueet ja Natura-alueet sekä tavoitteelliset ulkoilureitit. Luonto- ja viherympäristökartalla 3 esitetään

edellä kuvattujen merkintöjen lisäksi pistemäisinä lain nojalla suojellut arvokkaat luontokohteet:

- Luonnonsuojelulain nojalla suojeltu luontotyyppi.
- Luonnonsuojelulain nojalla suojeltu luonnonmuistomerkki.
- Metsälain mukaiset erityisen tärkeät elinympäristöt.

Oikeusvaikutteisen luonto- ja viherympäristökartan 3 laatimisen tueksi laadittiin yleiskaavatasoinen luontotyyppiselvitys, jossa täydennettiin ja päivitettiin olemassa olevaa luontotietoa. Luontotyyppikartoitukset keskitettiin vanhan Lahden ja Nastolan taajaman alueille ja taajaman läheisille viheralueille, joilla on maankäytön muutospainetta. Luontotyyppiselvityksen maastokäynnit aloitettiin vuonna 2022 ja työ jatkui kaupungin omistamilla mailla kesällä 2023.

Luontotyyppiselvityksen luontotyyppikuviot luokiteltiin luontoarvokohteiksi. Luokat määritettiin seuraavanlaisiksi:

Luokka 1: Lainsäädännöllä turvatut kohteet

- Tunnetut luonnonsuojelualueet ja Natura 2000 -alueet, sekä suojeluun varatut alueet.
- Virallisesti rajatut luonnonsuojelulain suojeltujen luontotyyppien esiintymät.
- Luonnonmuistomerkit.
- Kaikki vesilain suojellut luontotyytit.

Luokka 2: Erityisen tärkeät kohteet

- Ennalta tunnetut valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaat luontokohteet.
- Uhanalaisten sekä luontodirektiivin liitteen I luontotyyppien merkittävät esiintymät.
 - Edustavuudeltaan ja luonnontilaisuudeltaan erinomaisiksi tai hyviksi määritetyt luontotyyppikuviot.

- Luonnonsuojelulla suojeltujen luontotyyppien kriteerit täyttävät, virallisesti rajaamattomat esiintymät.
- Erityisesti huomioitavien ja silmälläpidettävien luontotyyppien muodostamat merkittävät kokonaisuudet.
- METSO-ohjelman luokan I kriteerit täyttävät kohteet.
- Ekologisen verkoston kannalta erittäin tärkeät kohteet (luonnon ydinalueet).

Kuva 35 Suot ovat lajistoltaan monimuotoisia elinympäristöjä.

Luokka 3: Monimuotoisuutta turvaavat kohteet

- Paikallisesti arvokkaat luontokohteet.
- Uhanalaisten sekä luontodirektiivin liitteen I luontotyyppien muut kuin merkittävät esiintymät.
 - Edustavuudeltaan ja luonnontilaisuudeltaan vähintään kohtalaisiksi määritetyt luontotyyppikuviot.
- Erityisesti huomioitavien ja silmälläpidettävien luontotyyppien muodostamat muut kuin merkittävät kokonaisuudet.

- Ekologisen verkoston kannalta tärkeät kohteet.

Luokka 4: Monimuotoisuutta tukevat kohteet

- Luontoarvokohteet, jotka eivät sisälly aiempiin luokkiin.
 - esim. silmälläpidettävät luontotyyppikuviot sekä uhanalaiset luontotyyppikuviot, joiden edustavuus ja luonnontilaisuus ovat heikkoja.

Kuva 36 Linnaistensuon pitkospuut.

Luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeinä alueita uudella luonto- ja viherympäristökartalla 3 esitetään luontotyyppiselvityksen luontoarvokituksen 1–2 luokan mukaiset kohteet niiltä osin, kun luontokuviot eivät sisälly jo lain nojalla suojeltuihin luontokohteisiin. Joitakin päällekkäisiä tietoja kaavan luonnonsuojelualueiden (SL) kanssa esiintyy, johtuen siitä, että kaikista suojelualueista ei ole vielä rauhoituspäätöstä. Lisäksi luonnon

monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeinä alueina esitetään Lahdessa aikaisemmin kartoitetut ja tiedossa olevat luonnon arvokohteet (LUMO-kohteet). Luontotyyppiselvityksen ja muiden luontotietojen kanssa päällekkäiset LUMO-kohteet on karsittu, ellei kohde sisällä erityisiä lajistotietoja.

Luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeistä alueista luonto- ja viherympäristökartalla 3 esitetään pistemäisellä kohdemerkinnällä alle kahden hehtaarin suuruiset kohteet ja yli kahden hehtaarin kokoiset alueet esitetään viivarajauksena. Kahdenkin hehtaarin kokoiset kohteet ovat yleiskaavakartalla pieniä alueita. Esitystekniikan vuoksi luontotyyppien kuviorajauksia ja LUMO-kohteiden rajauksia on yleispiirteistetty kaavakartalle. Vierekkäisiä kuviorajauksia on yhdistetty toisiinsa, kuviorajaukset on piirretty jatkumaan teiden ylitse ja pinta-alaltaan pieniä kuviorajauksen sisällä olevia alueita on otettu mukaan rajaukseen.

Luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeät alueet on numeroitu indeksikarttaan. Indeksikartat ja kohdeluettelot ovat tämän selostuksen liitteessä 2. Luontotyyppiselvityksen kuviot ja LUMO-kohteet tarkkoine rajauksineen on kaikkien suunnittelijoiden saatavilla kaupungin sisäisessä paikkatietojärjestelmässä antaen yleiskaavakarttaa tarkempaa luontotietoa kohteista. Tiedot ovat lisäksi saatavilla luontotyyppiselvityksen kohdekorteista.

Vesilain mukaiset suojellut luontotyytit, kuten luonnontilaiset lähteet ja norot esitetään sekä luonto- ja viherympäristökartalla 3, että vesiensuojelu ja -hallintakartalla 4. Vesilain mukaiset suojellut luontotyytit on numeroitu indeksikarttaan. Indeksikartat ja kohdeluettelot ovat tämän selostuksen liitteessä 3.

Lain nojalla suojellut luontokohteet ja muut luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaat luontokohteet ovat pääsääntöisesti yksittäisiä ja pienialaisia luontoalueita. Luonnonsuojelualueiden

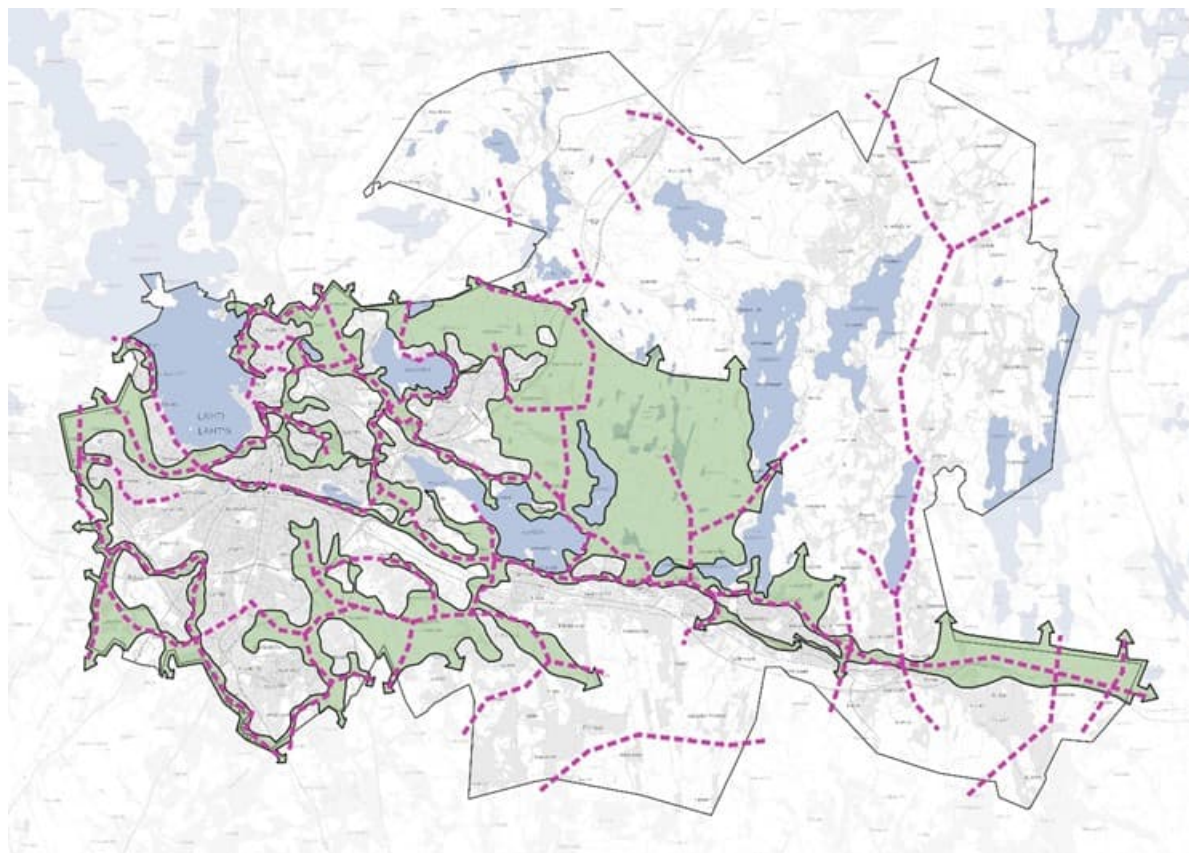
pinta-alat vaihtelevat 0,1 hehtaarista yli 200 hehtaariin. Luontokadon ja luonnon monimuotoisuuden köyhtymisen pysäyttämisen kannalta ekologisesti toimiva viherverkosto turvaa luontoarvojen säilymistä pirstaleisia ja pienialaisia luontokohteita paremmin.

Merkittävä luontoverkosto

Lahten yleiskaavan 2035 (Y-205) luonto- ja viherympäristökartalla 3 esitetään uusi, strateginen kaavamerkintä: Merkittävä luontoverkosto (kuva 37). Merkinnällä halutaan nostaa esiin Lahden luonnon ydinalueita ja erilaisia luonnon arvokohteita, sekä näiden välisiä yhteyksiä ja yhteystarpeita. Merkinnällä pyritään tuomaan esiin erilaisten luontoalueiden muodostama verkosto, joka yhdistää muutoin niin irrallisena olevia luonnon arvokohteita. Merkinnällä halutaan korostaa aluekokonaisuuksia ja yhteyksiä, jotka ovat merkityksellisiä luontokadon pysäyttämisen kannalta. Strateginen merkintä tuo esiin myös verkoston yhteydet kuntarajan ulkopuolelle.

Merkittävän luontoverkoston laadinnassa on lähtötietoina käytetty olemassa olevia

suojelualueita, luonnon ydinalueita ja yhtenäisiä laajoja metsäalueita. Verkoston muodostuksessa on lisäksi huomioitu tiedossa olevat arvokkaat luontokohteet sekä Suomen ympäristökeskuksen Zonation-analyysiin perustuvat luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeät metsäalueet.

Kuva 37 Yleiskaavan merkittävä luontoverkosto merkintä (vihreä rajaus) painottuu taajama-alueiden läheisyyteen. Ekologiset yhteydet (violetti katkoviiva) osoittavat tärkeimmät yhteydet ja yhteystarpeet luontoalueiden välillä.

Strategisen merkinnän tavoitteena on kiinnittää huomiota luontokadon pysäyttämiseen ja ekologisesti toimivan luontoverkoston säilyttämiseen. Verkosto koostuu yhtenäisistä metsäalueista ja niiden välisistä ekologista yhteyksistä. Strategisen merkinnän tavoitteena on ohjata verkoston alueella tapahtuvaa maankäyttöä siten, että alueella tehtävissä suunnitelmissa ja toimenpiteissä otettaisiin huomioon alueen sijainti verkostossa ja toimenpiteiden vaikutus verkoston toimivuuteen. Merkittävän luontoverkoston alueella on kiinnitettävä huomiota luonnon monimuotoisuuden lisäämiseen, luonnonsuojelualueiden perustamiseen sekä alueiden ennallistamiseen. Lisäksi tulisi kiinnittää huomiota suojavyöhykkeiden perustamiseen luonnonsuojelualueiden ja muiden arvokkaiden luontokohteiden ympärille. Edellisessä osiossa kuvattu ekologinen kompensointi on yksi menetelmä, jolla merkittävän luontoverkoston toimivuutta ja yhtenevyyttä voidaan parantaa. Verkoston toimivuutta pystyttäisiin monin paikoin parantamaan esimerkiksi ennallistamalla alueiden luonnontilaisuutta.

Yleiskaavassa esitetty viherrakenne noudattelee Päijät-Hämeen maakuntakaavassa 2014 osoitettuja virkistysalueita (V) sekä ulkoiluun suunnattuja maa- ja metsätalousalueita (MU) Pippoon ja Rälssin alueita lukuun ottamatta. Rälssin osalta ei ole esitetty muutoksia Lahden yleiskaavaan 2030 (Y-203) verrattuna. Pippoon on tehty rajausmuutoksia kaavarunkosuunnitelman ja asemakaavoituksen tarkempien tietojen pohjalta.

Yleiskaavan merkittävä luontoverkosto noudattelee hyvin Lahden kaupunkiseutusuunnitelmassa esitettyä viherverkostoa. Verkostot

Orimattilan Heinämaan suunnasta Linnaistensuon kautta Karistoon ja Pippoon ovat yhteneväiset näissä suunnitelmissa, samoin kuin Lapakiston alue. Nastolan Montarin alue on yksityisessä omistuksessa olevana maa- ja metsätalousalueena jätetty yleiskaavassa merkittävän luontoverkosto -rajauksen ulkopuolelle, mutta alueelle ei ole osoitettu rakentamista Lemuntien alueen elinkeinoelämän aluetta lukuun ottamatta.

Ekologiset yhteydet

Toimivan viherverkoston merkitystä on korostettu luonto- ja viherympäristökartalla 3 lisäksi toisella uudella strategisella kaavamerkinnällä: Merkittävä ekologinen yhteys. Merkinnällä osoitetaan sekä olemassa olevia ekologistia yhteyksiä, että yhteystarpeita, joiden toimivuuden parantamiseen tulisi kiinnittää tarkemmassa suunnittelussa huomiota.

Maakunnallisia ja paikallisia yhteystarpeita on tarkasteltu kattavasti Lahden ekologinen verkosto 2019 selvityksen yhteydessä, jota käytettiin yleiskaavaehdotuksen pohjatietona yhteyksiä määritellessä. Tarkastelussa käytettiin lisäksi apuna merkittävä luontoverkosto -kaavarajausta ja liito-oravakartoitusten aineistoja. Kaavamerkinnällä on osoitettu kaikki maakunnalliset ekologiset yhteydet ja yhteystarpeet, sekä merkittävimmät paikalliset yhteydet ja yhteystarpeet. Yleiskaavassa esitetty ekologisten yhteyksien verkosto noudattelee hyvin Päijät-Hämeen maakuntakaavan 2014 sekä Lahden kaupunkiseutusuunnitelman mukaisia yhteystarvemerkintöjä täydentäen näissä esitettyjä yhteyksiä paikallisilla yhteyksillä. Kaupunkiseutusuunnitelmassa esitetty yhteys Kerinkallio -

Saksala - Ruola on jätetty yleiskaavassa esittämättä vaikean toteutettavuuden vuoksi.

3.2.8. Luonnonsuojelu

Lahdessa on nykyisin 31 luonnonsuojelulain perusteella rauhoitettua luonnonsuojelualuetta, jotka koostuvat 43 erillisestä suojelupäätöksen saaneesta alueesta. Nämä alueet on yleiskaavassa merkitty luonnonsuojelualueiksi (SL). Lisäksi Lahdessa on 21 luonnonsuojelulailta suojeltua usein pinta-alaltaan pientä luontotyyppin suojelualuetta. Pinta-alallisesti suurimmat luontotyyppin suojelualueet, kuten Kärkjärven lehmuslehto ja Niemenkallion jalopuumetsä, on esitetty yleiskaavassa luonnonsuojelualueen (SL) aluemerkinällä ja muut kohteet pistemäisellä merkinällä.

Luonnonsuojelulailta suojeltujen alueiden pinta-ala on yhteensä noin 1055 ha ja ne kattavat reilut 2 % kaupungin kokonaispinta-alasta. Rauhoitetut alueet edustavat lahtelaista suoluontoa, kosteikkoja ja metsäluontoa. Lahden ympäristöohjelman tavoitteena vuoteen 2030 on, että rauhoitettujen alueiden osuus Lahden kokonaispinta-alasta on 5 %. Lisäksi tavoitteena on vähintään 8 % koko pinta-alasta suojeltua aluetta sisältäen sekä rauhoitetut luonnonsuojelualueet että luonnon monimuotoisuuden kannalta merkittävät alueet eli LUMO –kohteet.

Lahden kaupunki on valmistellut luonnonsuojeluohjelmaa, jonka tavoitteena on linjata luonnon suojelutoimet tulevaisuudeksi vuosikymmeneksi.

Suojeluohjelmaa tarvitaan luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen ja ihmisten viihtymiselle tärkeiden luontoalueiden säilyttämiseen.

Kuva 38 Luhdanjoen tulvaniitty on luontoarvoiltaan merkittävä.

Kuva 39 Enonsaaren luonnonsuojelualueelta avautuu hienoja näkymiä Vesijärvelle.

Luonnonsuojeluohjelmalla pyritään säilyttämään Lahden luonnon tyypillisiä ja harvinaisia piirteitä sekä täydentämään olemassa olevaa suojelualueverkostoa. Ohjelman toteutumisesta on hyötyä myös

ihmiselle, sillä monimuotoinen luonto antaa viihtyisyyteen ja terveyteen liittyviä hyötyjä.

Luonnonsuojeluohjelmaan kootaan tärkeimmät tavoitteet ja toimenpiteet, joiden avulla kaupunki voi turvata luonnon monimuotoisuuden säilymistä. Ohjelmassa esitetään luontokohteita, joiden suojeleminen takaisi osaltaan luonnon monimuotoisuuden säilymistä. Ohjelman tavoitteena on keskittyä luonnonsuojeluverkoston laajentamiseen luonnonsuojelulain mukaisen suojelun kautta. Luonnonsuojeluohjelma on valmistunut, mutta siltä puuttuu vielä poliittinen käsittely.

Monet laadittavan luonnonsuojeluohjelman kohteista sisältyvät Lahden yleiskaavan 2035 (Y-205) luonto- ja viherympäristökartalla 3 esiintyviin luonnon arvokohteisiin ja kuuluvat merkittävän luontoverkoston alueeseen. Osa luonnonsuojeluohjelman alueista on ennakoivasti osoitettu yleiskaavassa luonnonsuojelualueena (SL). Lisäksi sopimuksien mukaisesti suojeltavaksi on osoitettu kolme valtion omistamaa aluetta. Ennakoidusti kaavassa osoitettavia alueita on yhteensä 8 kappaletta:

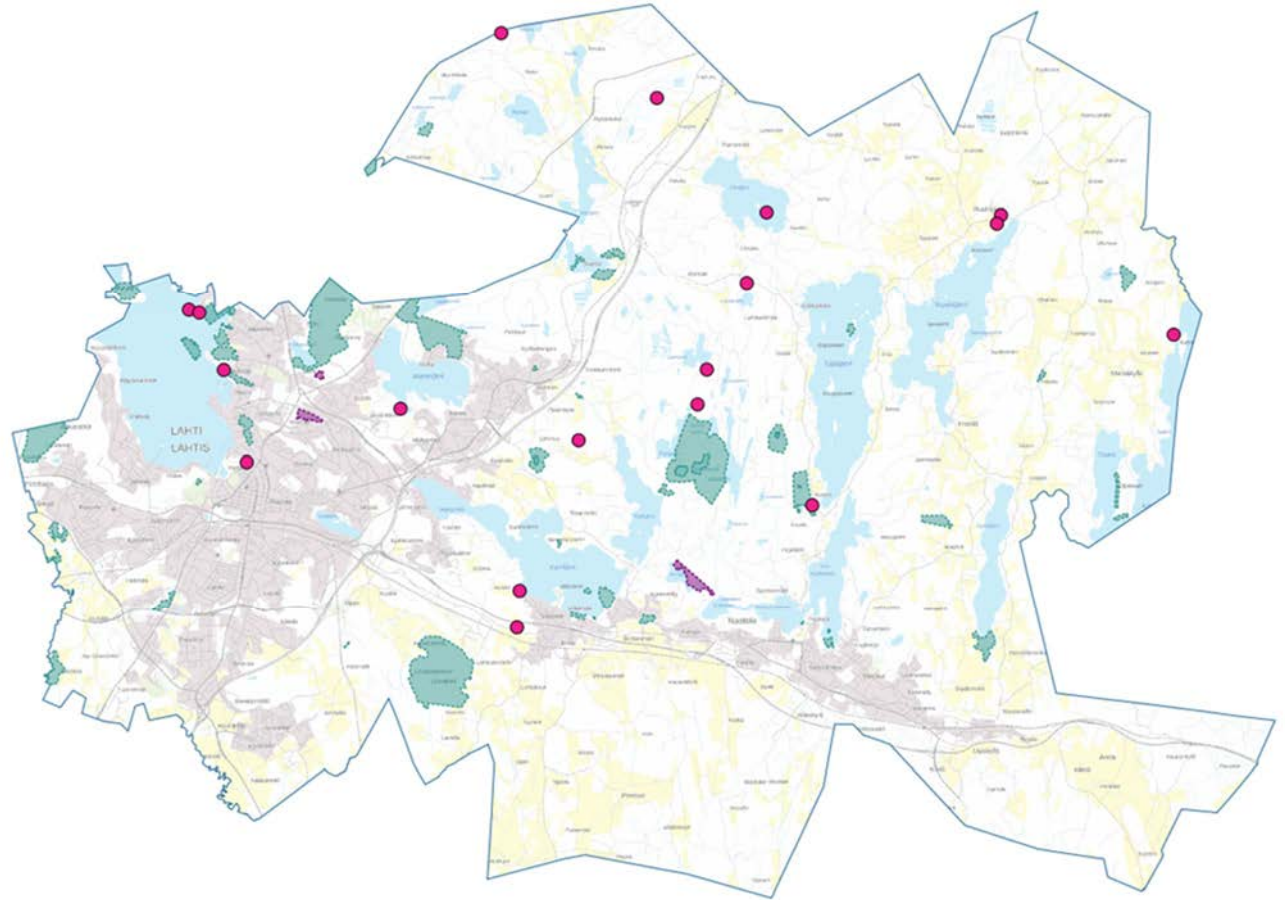
- Tuomiranta
- Kukonkoski
- Osa Niemenmäen alueesta
- Sikoniittu
- Suoperän tila
- Mukkulan saaret
- Kangaslammi
- Enonsaari.

Jos alueiden metsätaloudellisista menetyksistä, eli puuston arvosta, halutaan korvauksia valtiolta, voidaan kohteet esittää yleiskaavassa luonnonsuojelualueina (SL) vasta rauhoituspäätöksen jälkeen.

Lahden yleiskaavan 2030 (Y-203) lainvoimaistumisen jälkeen Lahden kaupunki on tehnyt päätöksen useamman uuden luonnonsuojelualueen perustamisesta valmisteilla olevan luonnonsuojeluohjelman mukaisesti. Alueet osoitetaan ELY-keskuksen rauhoituspäätöksen jälkeen yleiskaavaan luonnonsuojelualueiksi (SL). Yksi rahoitetuista alueista on Hirvilammin luonnonsuojelualue, joka on pinta-alaltaan 28 hehtaaria. Alue osoitetaan luonnonsuojelualueena (SL) Lahden yleiskaavassa 2035 (Y-205).

Yleiskaavassa on osoitettu ohjeelliset ulkoilureitit, jotka sijoittuvat osin myös luonnonsuojelualueille. Ohjeelliset ulkoilureitit eivät osoita ulkoilureitin tarkkaa paikkaa, vaan kuvaavat ulkoilureittien yleispiirteisen sijainnin ja osoittavat yhteystarpeita niissä paikoissa, joissa ulkoilureittejä ei tällä hetkellä ole.

Luonnonsuojelualueille osoitetut reitit ovat pääosin nykyisiä, jo olemassa olevia reittejä. Uusille luonnonsuojelualueille osoitetaan reittejä vain tarvittaessa ja ne suunnitellaan luontoarvot huomioiden.

Kuva 40 Yleiskaavassa esitetyt luonnonsuojelualueet (vihreä) ja suojellut luontotyypit (punainen piste). Violetilla on esitetty potentiaaliset ekologisen kompensaaation hyvitysalueet, joita käsitelty tarkemmin luvussa 3.1.11.

3.2.9. Liito-oravan huomiointi yleiskaavassa

Lahden suunta -työn 2021–2025 aikana on laadittu Lahden liito-oravakartoitus maastossa vuonna 2023. Kartoitus on laadittu vastaavalle alueelle, kuin Lahden luontotyyppiselvitys ja kattaa siten taajamarakenteen ja sen läheisyydessä olevat viheralueet. Selvitys valmistui keväällä 2024. Liito-oravakartoitus käsittää sekä kaupungin että yksityisten maanomistajien mailla sijaitsevat liito-oravan ydin- ja elinalueet. Aikaisemmat liito-oravaselvitykset on toteutettu vuosina 2002–2003 ja 2014–2016.

Lahden yleiskaavan 2035 luonto- ja viherympäristökartalla 3 on esitetty Lahden arvokkaimmat luontoarvot. Kaavaratkaisu perustuu ajatukseen, ettei yleiskaavassa esitetä yksityiskohtaisia lajistotietoja, vaan pysytään luontotyyppien tarkkuustasolla. Direktiivilajien, kuten liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikat ovat suojeltuja ilman erillistä päätöstä tai rajausta.

Yleiskaavan aluevaraukset ovat yleiskaavan esitystavan mukaisesti laajoja ja yleispiirteisiä kokonaisuuksia. Rakentamisen aluevarauksien alueilla on tiedossa olevia luontoarvoja, jotka tulee ottaa huomioon alueen asemakaavoituksen yhteydessä.

Lahden yleiskaavan 2035 kaikkia kartoja (1–6) koskevat yleismääräykset määrittävät alueiden suunnittelun tavoitteeksi edistää muun muassa

luontokadon pysäyttämistä ja monimuotoista kaupunkiluontoa. Tavoitteen mukaisia mainintoja sisältyy useiden maankäyttömuotojen kaavamääräyksiin.

Yleiskaavan maankäyttöluokista liito-oravan elinympäristöjä säästäviksi voidaan tulkita luonnonsuojelualueet (SL) sekä virkistysalueet (VR, VR-3, VL), joiden kaavamääräyksissä edellytetään maiseman ja luonnonympäristön ominaispiirteiden huomioon ottamista. Ulkoilu- ja retkeilyalueen (VR) merkintöjen kaavamääräys on lähivirkistysalueen (VL) merkintää hieman vahvempi, sillä siinä mainitaan myös luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen. Virkistysalueilla hakkuut vaativat maisematyöluvan hakemisen.

Muiden maankäyttöluokkien alueilla on mahdollista virkistysalueita voimakkaampi luonnonympäristön muuttaminen luonnon ja maiseman huomioon ottamiseen liittyvistä määräyksistä huolimatta. Direktiivilajien esiintyminen alueilla tulee kuitenkin ottaa huomioon joka tapauksessa.

Lahden suunta -työn yhteydessä tarkasteltiin liito-oravien elinympäristöjen sijoittumista eri maankäyttömuodoille ja merkittävän luontoverkoston alueelle. Lisäksi pohdittiin liito-oravakannan vähentymisen syitä. Työssä käytettiin apuna ulkopuolista asiantuntijaa.

Liito-oravien elinympäristöjen sijoittuminen eri maankäyttöalueille

Vuoden 2023 liito-orava kartoituksen mukaan liito-oravan elinalueita on todettu ja arvioitu yhteensä noin 125 hehtaarin alueella. Lahden liito-oravien elinalueiden pinta-alasta sijoittui luonnonsuojelualueille vain alle yksi prosentti. Alueen käyttämistä kauttakulkureittinä indikoivia yksittäisiä papanahavaintoja tehtiin lisäksi kolmella muulla suojelualueella. Vuosien 2014–2016 kartoituksessa liito-oravien reviierejä ja elinalueita havaittiin useilla suojelualueilla.

Vuoden 2023 kartoituksen mukaan kokonaan tai lähes kokonaan muuttuvan maankäytön mahdollistavien merkintöjen alueelle sijoittuvia liito-oravan elinalueita ovat Ämmälän (A), Kaukkarin läntisen alueen (A), Lehmuksen (TY), Levelän (A), Niemen (A), Hennalan (TY/A) ja Möysä 4:n (T) elinalueet. Muuttuvan maankäytön merkinnöiksi katsotaan kaikki rakentamiseen varatut alueet (A, C, L, P, R ja T), maa- ja metsätalousalueet (M, MA, MY ja MU) sekä erityisalueet (E). Lisäksi merkittävässä määrin virkistysalueiden ulkopuolista aluetta on kaavoitettu seuraaville liito-oravakohteille: Aurinkorinne (ajoharjoitteluradan alue) (A, T), Niemelänniemi (A), Ala-Kunnas (T-1, A), Sylvia-koti (PY), Kiveriö ja Metsäpelto (A) sekä Saksala (A). Useilla muilla elinalueilla on kaavoitettu vähäisempiä osia muuttuvan maankäytön alueille, jotka saattavat kuitenkin heikentää liito-oravan elinalueita.

Taulukko 1 Liito-oravien elinalueiden jakautuminen eri maankäyttöalueille Lahden yleiskaavassa 2035. Osa pinta-alasta on luokittelematonta. (Liito-oravatiedot aineistosta Metsänen ym. 2024).

Yleiskaavamerkintä	Elinalueet kpl	Elinalueet % pinta-aloista	Pinta-ala (ha) (124,51 ha)
A	16	17,92	22,31
C	1	0,31	0,39
E	1	0,48	0,60
L	0	0,00	0,00
MA	1	0,02	0,02
MY/MU	0	0,00	0,00
M	2	1,65	2,05
P	2	1,55	1,93
R	0	0,00	0,00
T	9	7,59	9,45
VL/VR	25	59,93	74,62
SL	1	0,75	0,90
YHTEENSÄ	58	90,17	112,27

Vuoden 2023 kartoituksen elinalueiden pinta-alasta noin 60 prosenttia sijoittui virkistysalueille (Taulukko 1). Lahdessa on useita virkistysalueita, jotka ovat luontoarvoja vaalivan hoidon ansiosta luonnontilaisuudeltaan edustavia ja joilla liito-oravat viihtyvät.

Vuoden 2023 kartoituksen naarasreviirien elinalueista vajaa puolet sijoittuu kokonaisuudessaan luontoverkoston alueelle. Muiden maankäyttömuotojen alueelle sijoittuvilla elinalueilla tai niiden osilla tulee yksityiskohtaisessa kaavoituksessa varmistaa alueiden säilyminen elinkelpoisena liito-oraville.

Liito-oravalle soveltuvia elinympäristöjä on Lahden liito-oravakartoitusten alueella todettu ja arvioitu yhteensä noin 1900 hehtaarin alueella (Taulukko

2). Tästä määrästä noin 37 % sijoittuu muuttuvan maankäytön aluevarauksien alueille. Osassa näitä alueita on luontoverkostokartan rajauksin tai pistesymboleilla osoitettu merkittäviä luontoarvoja.

Taulukko 2 Liito-oravalle soveltuvien elinympäristöjen jakautuminen eri maankäyttöalueille Lahden yleiskaavassa 2035. Osa pinta-alasta on luokittelematonta. (Liito-oravatiedot aineistosta Metsänen ym. 2024)

Yleiskaavamerkintä	Soveltuvia kpl	Soveltuvat alueet % pinta-aloista	Pinta-ala (ha) (1879,59 ha)
A	213	13,31	250,19
C	2	0,01	0,17
E	11	0,03	0,60
L	1	0,06	1,04
MA	21	1,74	32,64
MY/MU	43	5,56	104,54
M	37	7,11	133,63
P	16	0,36	6,77
R	11	0,38	7,11
T	63	5,82	109,46
VL/VR	185	46,66	876,96
SL	27	12,68	238,30
YHTEENSÄ	630	93,71	1761,41

Yleiskaavassa virkistysalueiksi (VL, VR) on osoitettu kaupungin omistuksessa olevat metsäalueet. Yksityisten maanomistajien omistuksessa olevat maa- ja metsätalousalueet ovat pääsääntöisesti yleiskaavassa osoitettu talousmetsän elinkeinon turvaavilla merkinnöillä (M, MU). Tästä syystä ristiriitaisuuksia liito-oravien elinalueiden osalta esiintyy jollakin alueilla. M-alueen kaavamääräys ei turvaa liito-oravalle elinkelpoisten alueiden säilyttämisistä ja ekologisen verkoston jatkuvuuden

turvaamista. Liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikat ovat kuitenkin suojeltuja ilman erillistä päätöstä tai rajausta.

Viherrakenne ekologisten yhteyksien turvaajana

Lahden yleiskaavan 2035 luonto- ja viherympäristökartalla 3 on esitetty viheralueiden muodostama viherrakenne, merkittävä luontoverkosto ja kaupungin merkittävimpiä luonnonalueita yhdistävät ekologiset yhteydet. Lisäksi kartalta ilmenevät luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeät alueet. Merkintöjen kaavamääräyksissä kuvastuu yhteysverkon tärkeys luontoarvojen säilymiselle.

Taulukko 3 Lahden yleiskaava 2035:n merkittävän luontoverkoston kattavuus liito-oravan elinalueilla ja soveltuvissa elinympäristöissä (prosenttiosuus elinalueiden pinta-alasta).

Merkittävä luontoverkosto	Kpl kattavuus	% kattavuus	ha kattavuus	Lähtö ha
Ydinalueita	38/42	86,45	49,71	57,50
Elinalueita	28/35	79,46	98,94	124,51
Soveltuvia	241/355	76,84	1444,24	1879,59

Merkittävän luontoverkoston rajausta käsittää laajalti kaupungin viheralueita, ja se kattaa merkittävän osan vuoden 2023 kartoituksen liito-oravien elinalueiden yhteispinta-alasta, josta lähes 80 prosenttia sijoittuu verkoston alueelle (ydinalueista 86 prosenttia). Soveltuvista elinympäristöistä osuus on noin 77 prosenttia (Taulukko 3). Soveltuvienkin alueiden pinta-ala on varsin suuri, mikä alueiden säilyessä edistää liito-oravan elinmahdollisuuksia luontoverkoston alueella. Soveltuvat elinympäristöt ovat tärkeitä, koska liito-oravan reviirien ja elinpiirien rajat ja painopisteet muuttuvat tai ne siirtyvät kokonaan muualle uusien sukupolvien asettuessa alueelle. Liito-oravan keskimääräinen elinikä on kaksi vuotta. Merkittävän

luontoverkoston alueelle 100 %:n kattavuudella sisältyy ydinalueista 29 kohdetta, elinalueista 14 kohdetta ja soveltuvista alueista 89 kohdetta.

Yleiskaavassa esitetyt ekologiset yhteydet ja yhteystarpeet kuvaavat pääosaksi hyvin myös liito-oravan tarvitsemien yhteyksien päälinjoja (Taulukko 4), joiltakin osin yleiskaavan ekologiset yhteydet ja liito-oravakartoituksen mukaiset kulkuyhteydet eroavat toisistaan.

Taulukko 4 Kaavaehdotuksen luontoverkoston yhteyksien ja liito-oravaverkoston pituuksien vertailu. (Liito-oravatiedot aineistosta Metsänen ym. 2024)

Merkittävä luontoverkosto	Yhteydet (km)	Luontoverkoston kattavuus	Liito-oravaverkoston (v. 2023) pituus (km)
	110,19	48,56	226,90

Luontoverkoston vaikuttavuuden arvioinnissa on hyvä muistaa, että taajamien metsäsaarekkeiden, metsiköiden ja pienten kapeiden puustovyöhykkeiden (esim. puistojen ja kadunvarsien puurivit) väliset liito-oraville tarpeelliset yhteydet jäävät yleiskaavatasolla helposti esittämättä niiden pienipiirteisyyden vuoksi. Yksittäinen liito-oravaesiintymä voi kuitenkin olla riippuvainen kapeista puustoyhteyksistä, jotka liittyvät esiintymän laajempaan reittiverkkoon. Kuvassa 41 on verrattu yleiskaavan luontoverkoston aluetta vuoden 2023 liito-oravakartoituksen yhteyksiin, joista noin puolet jää yleiskaavan luontoverkoston ulkopuolelle. Tämä korostaa yhteyksien tarkastelun tarvetta asemakaavoituksessa ja muussa tarkemmassa suunnittelussa.

Luonto- ja viherympäristökartta 3 on muiden yleiskaavan karttojen tavoin oikeusvaikutteinen, ja näin suunnittelua ohjaava ja sitova. Merkittävän luontoverkoston alueella sallitaan alueiden pääkäyttötarkoituksen

mukainen toiminta, mikä voi synnyttää ristiriitatilanteita luontoympäristöön kohdistuvan toiminnan tarpeiden ja luontoarvojen säilyttämisen välillä. Tärkeää on kuitenkin muistaa, että liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikat ovat suojeltuja lain nojalla.

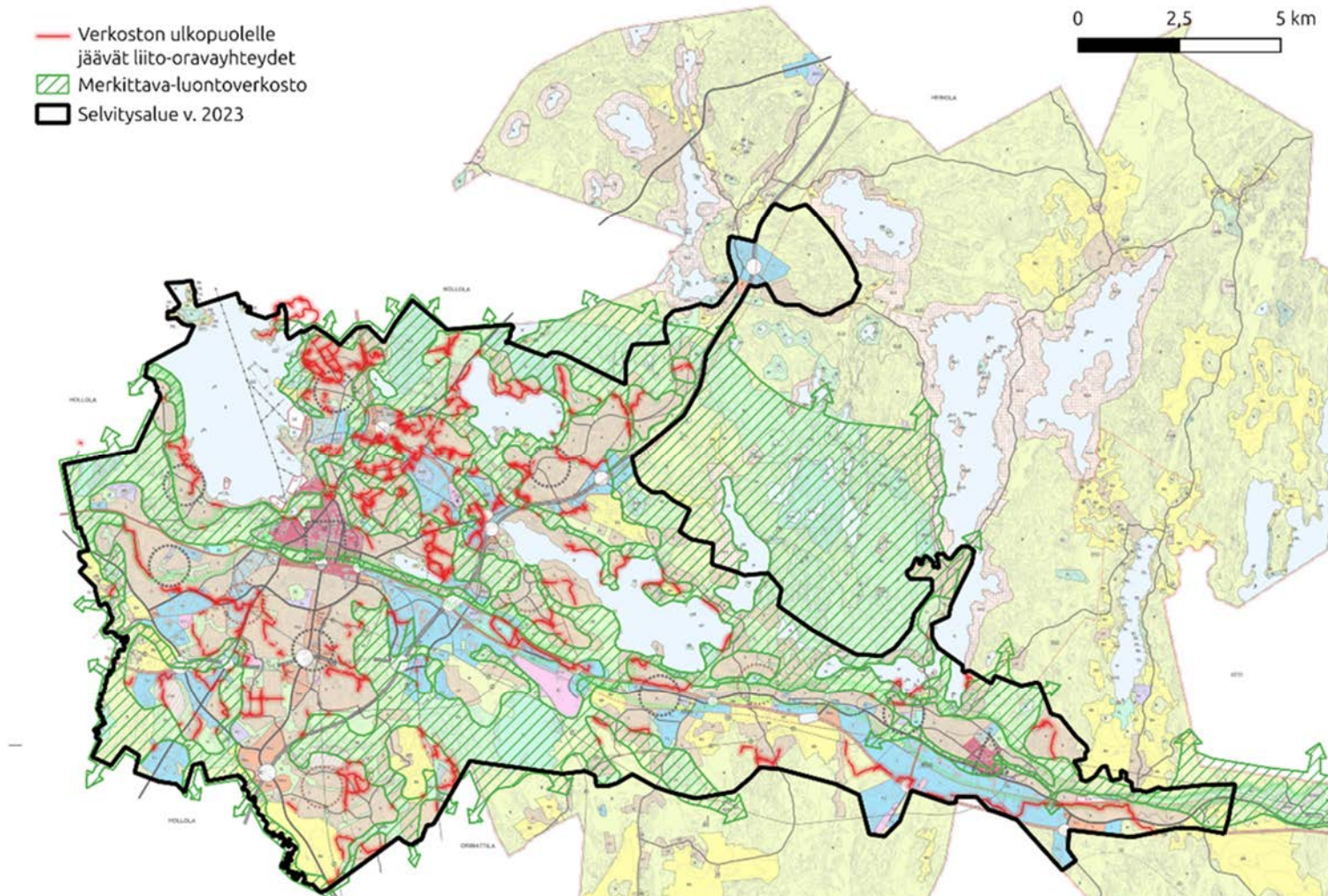
Liito-oravakannan vähentymisen syyt

Liito-oravakannan kehityssuunta on ollut pitkään laskeva koko Suomessa. Myös Lahden kartoitukset osoittavat selvän vähentymisen. Vuoden 2023 kartoituksessa naarasreviirien määrä väheni noin puoleen vuosien 2014–2016 kartoituksesta.

Tärkeimpänä syynä liito-oravan vähenemiseen pidetään metsien hakkuita, joiden takia sopivia elinympäristöjä häviää ja joutuu eristyksiin. Liikenneverkkojen rakentaminen ja muut maankäytön muutokset ovat myös vähentäneet liito-oravan elinmahdollisuuksia. Näiden syiden ohella voi jokin tuntematon luonnollinen kannan säätelytekijä vaikuttaa populaatioon.

Kannan lasku laajalla alueella heijastuu myös säästyneisiin kytkeytyneisiin elinympäristöihin, jotka eivät saa uusia asukkaita yhtä nopeasti kuin aiemmin. Lahden kaupungin alueella elinympäristöt ovat pääasiassa säilyneet hyvin säästeliään metsänhoidon ja luontoarvojen vaalimisen ansiosta etenkin Salpausselän pohjoispuolella. Liito-oravan väheneminen Lahdessa voi olla osaksi heijastusta kaupungin ulkopuolisista hakkuista. Salpausselän eteläpuoliset tiehankkeet ja laaja-alainen rakentaminen ovat

todennäköisesti myös heikentäneet liito-oravan mahdollisuuksia tulla toimeen kaupungin alueella.

Kuva 41 Lahden yleiskaavan 2035 luontoverkoston alue ja sen ulkopuolelle jäävät liito-oravan liikkumiseen soveltuvat reitit. (Liito-oravatiedot aineistosta Metsänen ym. 2024)

Päätelmiä

Tilanteessa, jossa liito-oravakanta on heikentynyt ja liito-oravan elinmahdollisuudet ovat heikentyneet, korostuu maankäytön suunnittelun merkitys jäljellä olevien elinympäristöjen ja niiden välisten ekologisten yhteyksien turvaajana. Lahden yleiskaava 2035 on pääosaksi myönteinen liito-oravan elinmahdollisuuksien säilymisen kannalta. Kaikkia kaavakarttoja koskevissa yleismääräyksissä on painotuksia, joiden mukaan tulee muun muassa edistää luontokadon pysäyttämistä ja monimuotoista kaupunkiluontoa. Pääosa liito-oravan elinalueiden pinta-alasta on kaavoitettu osaksi merkittävää luontoverkosta, jossa kaavamääräyksen mukaan alueella tehtävissä toimenpiteissä tulee kiinnittää huomiota luonnon monimuotoisuuden lisäämiseen. Osa liito-oravan elinalueista sijoittuu luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeille alueille.

Osa liito-oravan elinalueista ja liito-oravalle soveltuvista alueista sijoittuu muuttuvan maankäytön alueille, joilla liito-oravan elinympäristöjä heikentävät toimet ovat mahdollisia, eivätkä alueita koskevat kaavamääräykset yksiselitteisesti turvaa näiden alueiden liito-oravien säilymistä. Liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikat ovat kuitenkin luonnonsuojelulla suojeltuja. Muuttuvan maankäytön alueiden osalta alueiden asemakaavoitus ja muut alueella tehtävät toimenpiteet ovat avainasemassa tarkasteltaessa liito-oravan säilymisen edellytysten turvaamista alueella. Liito-oravasta on Lahdessa hyvää ja ajantasaista inventointitietoa, jota on mahdollista hyödyntää alueidenkäytön suunnittelussa kaikilla suunnittelutasoilla.

3.3. Kestävästi uudistuva

“Lahti on innostava ja palveleva kaupunki, joka tunnetaan uudistuvasta ja kokeilevasta toiminnastaan.”

3.3.1. Palvelut

Kaupunkilaiset tarvitsevat arjessaan monenlaisia palveluita. Palveluiden sijoittamista ja saavutettavuutta suunniteltaessa tulisi hyödyntää ihmislähtöisen suunnittelun hyviä periaatteita, kuten esimerkiksi toimintojen sekoittamista ja mahdollisimman lyhyitä etäisyyksiä toimintojen välillä, sekä kaupunkitilan tekemistä kävelylle ja pyöräilylle houkuttelevaksi ja turvalliseksi (Gehl, 2018). Tämä mahdollistaa sen, että kävely ja pyöräily voivat olla luonnollinen osa päivittäisiä toimintoja edistäen siten kaupunkilaisten terveyttä ja parantaen kaupungin ekologista kestävyyttä.

Osa kaupunkilaisten palveluista on lähipalveluita, osa on keskittynyt palvelukeskittymiin. Palvelukeskittymä ja lähipalvelut ovat molemmat kaupunkisuunnittelun käsitteitä, jotka liittyvät palveluiden sijaintiin ja saavutettavuuteen. Kaupunkialueilla palvelukeskittymiä ovat keskustat, alakeskukset ja lähiokeskukset (Rehunen & Vesala, 2012). 15 minuutin kaupunki on kaupunkisuunnittelun käsite, jossa ihmisten arjen tarpeet ja palvelut, kuten työ, kauppa, koulutus, terveys ja vapaa-aika, ovat helposti saavutettavissa 15 minuutin kävely- tai pyörämatkan päässä mistä tahansa kaupungissa. Palvelukeskittymä edistää 15 minuutin kaupunkia, koska se on alue, joka tarjoaa monipuolisia ja helposti saavutettavia palveluita asukkaiden ja asiakkaiden tarpeisiin. Palvelukeskittymä voi sisältää esimerkiksi kunnan ja sote-alueen palvelupisteen, päivittäis- ja erikoistavaran kaupan, majoitus- ja ravitsemusliikkeen, kirjaston, oppilaitoksen, päiväkodin, nuorisotalon ja leikkipuiston.

Palvelukeskittymässä voi hoitaa useita asioita samalla kertaa, mikä säästää aikaa ja vähentää tarvetta pitkiin siirtymiin. Palvelukeskittymä voi koostua useista lähipalveluista, mutta lähipalvelu ei välttämättä ole osa palvelukeskittymää.

Lähipalvelujen käsite on hankalasti määriteltävissä (Zitting & Ilmarinen, 2010). Yleisesti ottaen lähipalvelulla tulisi tarkoittaa arkipäiväistä palvelua, jolle on tarpeeksi asiakkaita muutaman tuhannen ihmisen väestöpohjalta ja jolla on matala käyttökynnys sekä saavutettavuuden että ihmisläheisyyden näkökulmasta. Arjessa yleisimmin käytettyjä palveluja ovat erikokoiset päivittäistavara-kaupat, koulut, kirjasto, terveyskeskus, postin myyntipiste, huoltoasema, Alkon myymälä ja apteekki (Rehunen & Vesala, 2012).

Palvelukeskittymän ja lähipalvelun tavoitteena on parantaa kaupunkilaisten elämänlaatua, hyvinvointia ja yhteisöllisyyttä sekä vähentää autoriippuvuutta ja liikenteen aiheuttamia ruuhkia, päästöjä ja melua. Yleinen tavoite julkisten palveluiden osalta on koota palveluita yhteen palvelun tuottamisen ja tilojen ajallisestikin tehokkaan käytön kannalta järkeviksi tai tarkoituksenmukaisiksi yksiköiksi sijainteihin, jotka ovat hyvin saavutettavissa kävellen, pyörällä ja joukkoliikenteellä, ja alueille, joissa on kysyntää palveluille. Joissakin tapauksissa tämä tarkoittaa oman lähipalvelupaikan siirtymistä toiseen paikkaan tai etäämmälle. Keskittäminen väistämättä pidentää etäisyyksiä palveluihin. Etäisyyksien

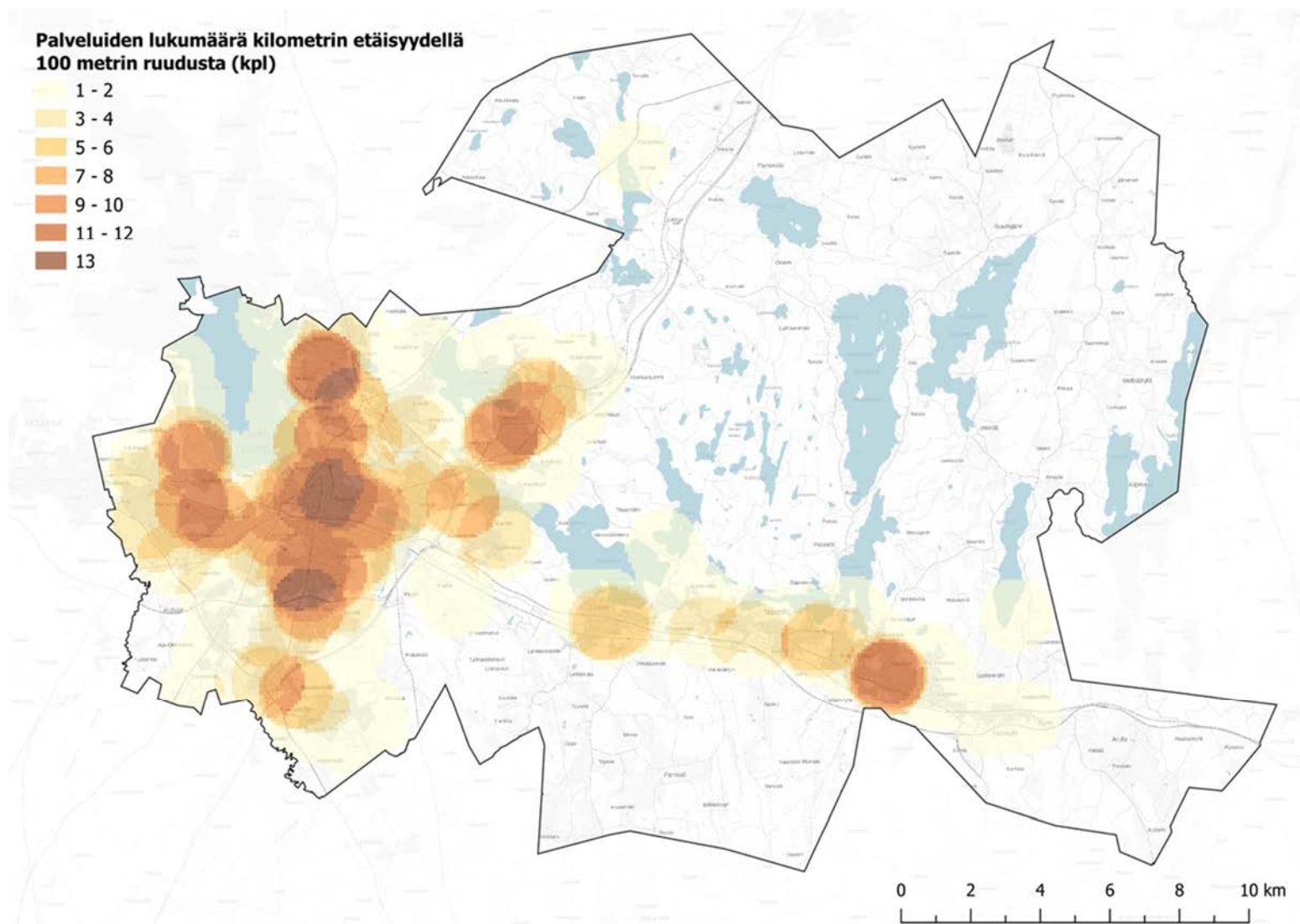
kasvaessa entistä suurempi merkitys on kestävästä liikkumisesta edistävillä toimenpiteillä, joilla vaikutetaan yksittäisten ihmisten ja perheiden liikkumistottumuksiin sekä koulujen käytäntöihin. Lahden suunta -kontekstissa pyritään ratkaisuihin, joissa kaikki eri näkökulmat on punnittu ja vaikutus mahdollisimman monen lahtelaisen arkeen olisi myönteinen.

Lahdessa on omaleimaisia alueita, joilla liikutaan eri tavoin ja joissa on erilainen palvelutarjonta (kuva 7). Keskustan ja Rakokiven palvelukeskitymissä palvelut ovat hyvin saavutettavissa kaikilla kulkumuodoilla. Lahden keskusta merkittiin kestävästä yhdyskuntarakenteen karttaan 1 maakunnalliseksi palvelukeskitymäksi monipuolisen ja kuntarajat ylittävän palveluvalikoimansa vuoksi. Rakokiven keskuksen halutaan tarjoavan jatkossakin monipuolisimpia palveluja Nastolan alueelle, joten se merkittiin kunnalliseksi palvelukeskitymäksi.

Tässä yleiskaavatyössä pyrittiin tunnistamaan keskustojen lisäksi muitakin palvelujen keskittymiä. Lähtökohdaksi paikkatietopohjaiseen analyysiin otettiin arjessa yleisimmin käytetyistä palveluista peruskoulut, päiväkodit, päivittäistavarakaupat, elintarvikekioskit, postin palvelu- ja pakettipisteet, kirjastot, nuorisotilat, palvelutalot, julkiset hammashoitolat, apteekit ja leikkipuistot, ja merkittiin kartalle niiden palvelupisteet ja 1 km vaikutusalue. Vaikutusalueiden päällekkäisanalyysillä laskettiin palveluiden lukumäärät 100 x 100 metrin ruuduissa (kuva 42). Nykyisen palvelutarjonnan runsauden perusteella Ahtialan, Mukkulan, Laune-Liipolan (Laune ja Liipola on yhdistetty yhdeksi luonnosvaiheen jälkeen), Metsäkankaan, Erstan, Jalkarannan ja Nastolan kirkonkylän alueet

tunnistettiin alueellisiksi palvelukeskitymiksi, joista löytyy keskeisiä kaupunkilaisten tarvitsemia palveluita. Kivimaalla ja Möysässä on myös hyvä palvelutarjonta, mutta koska alueet kuuluvat yhdyskuntarakenteellisesti keskustan reunavyöhykkeeseen ja linkittyvät voimakkaasti keskustan palveluihin, niin niitä ei merkitty kartalle omina palvelukeskityminään kaavan luonnosvaiheen jälkeen. Hennalan, Kariston, Renkomäen ja Villähteen alueet tunnistettiin alueiksi, jotka voivat kehittyä alueellisiksi palvelukeskitymiksi tulevaisuuden asukasmäärän kasvupotentiaalin puolesta (ks. taulukko 1). Kariston ja Renkomäen osoittaminen kehitettäviksi alueiksi perustuu lisäksi nykyisten Karisman kauppakeskuksen ja Renkomäen ABC:n alueen palveluiden sijoittumisen epäsuhtaan asumiseen nähden. Kummaltakin asuinalueelta puuttuu mm. lähikauppa. Villähteen merkintää on kaavan luonnosvaiheen jälkeen siirretty lännemmäksi liikenteelliseen solmukohtaan, ja nyt nämä neljä kehitettävää alueellista palvelukeskitymää täydentävät palvelukeskitymien verkostoa ja ovat hyvin saavutettavissa kävellen, pyöräillen ja joukkoliikenteellä.

Kaupungin muut taajama-alueet ovat etäpalvelualueita, jossa on yhdestä kahteen arkista palvelua kävely- tai pyöräilyetäisyydellä, mutta muuten palvelut ovat saavutettavissa omalla autolla, joukkoliikenteellä tai kuljetuksin. Taajama-alueen ulkopuolisella haja-asutusalueella palvelut ovat saavutettavissa vain omalla autolla tai kuljetuksin.

Kuva 42 Analyysitulokset arkisten palvelujen lukumäärästä kilometrin etäisyydellä 100 x 100 metrin ruuduista

Asukasmäärä vaikuttaa palveluiden kysyntään. Yli puolet lahtelaisista asuu tässä yleiskaavatyössä tunnistetuissa palvelukeskitymissä (taulukko 5). Nykyisten palveluiden ja niiden toimipaikkojen kannattavuutta tuetaan täydennysrakentamiseen ohjaavilla yleiskaavamääräyksillä. Asuinaluevarauksiin lisättiin määräys lähipalvelujen tarpeiden ja rakennusten muuntojoustavuuden huomioon ottamisesta tarkemmassa suunnittelussa. Asuinalueille asemakaavoitetaan siis tarpeen mukaan tontteja lähipalveluiden toimipisteille, joita tulee voida muuntaa toiseen käyttöön alueen elinkaaren ja väestörakenteen muuttuessa. Vuoteen 2035 mennessä palvelukysynnän arvioidaan kasvavan voimakkaimmin keskustassa, Hennalassa, Niemessä, Karistossa, Renkomäessä, Kytölässä, Koiskalassa ja Villähteellä. Palvelukeskitymien alueet rakentuvat kuitenkin markkinalähtöisesti kaupungin kasvunopeuden mukaan, joten esimerkiksi Villähteen alueen kehittyminen voi ajoittua vasta yleiskaavan tavoitevuoden tienoille tai sen jälkeen. Mikäli kaupunki ei kasvakaan vaan väestö alkaa supistua, voi palvelukeskitymien verkko harveta alueilta, joilla väestöpohjaa ei ole enää riittävästi.

Yleiskaavan merkityt palvelukeskitymät toteuttavat maakuntakaavaa sijaitsemalla suurelta osin kaavassa esitetyillä keskusta-alueiden (C) ja keskustan alakeskusten (ca) alueilla. Kiveriön alakeskuksen katsotaan kuitenkin kuuluvan keskustan maakunnallisen palvelukeskitymän vaikutusalueeseen ja Uudenkylän alakeskuksen Rakokiven kunnallisen palvelukeskitymän vaikutusalueeseen, joten niille ei ole osoitettu omaa merkintää. Erityyppiset palvelukeskitymät on merkitty kestävän yhdyskuntarakenteen karttaan 1 kukin omalla strategisella merkinnällään. Merkintä on symbolinen ja kattaa kartalla alueen, jonka säde on noin 500 metriä maastossa. Merkintä ei osoita suoraan paikkaa maastossa, johon palveluita on keskitetty tai tulisi sijoittaa, vaan se osoittaa sen asuinalueen, jonka palvelutarjontaa halutaan tukea uudis- tai täydennysrakentamisella, ja sen noin kilometrin säteisen vaikutusalueen sijainnin kyseisellä asuinalueella, josta taulukon 5 tiedot on laskettu.

Julkisille palveluille on osoitettu kestävän yhdyskuntarakenteen kartalla 1 alueita myös omalla aluevarausmerkinnällään (PY, PY/T). Näihin aluevarauksiin ei ole tehty merkittäviä muutoksia yleiskaavaan Y-203 verrattuna.

Taulukko 5 Palvelukeskittymien noin 1 km:n vaikutusalueen väestömäärä ja arvio pitkän aikavälin kasvupotentiaalista sekä tilastoalueita koskevat väestöennusteet (2022).

Palvelukeskittymä (tilastoalueet)	Väestömäärä vaikutusalueella 31.12.2022	Arvio kaavavarannon rakentumisen mahdollistamasta väestön kasvupotentiaalista vaikutusalueella	Väestösuunnite 2035: trendinmukainen kasvu	Väestöennuste 2035: kasvu 0.5 % vuodesta 2026
Keskusta (101-113, 115-119, 123, 308)	18740	4100	17553	18718
Rakokivi ja Nastolan kirkonkylä (921, 922, 923, 925, 926, 927)	5764	1100	5401	5418
Metsäkangas (702, 703, 704, 705, 708)	7365	800	7175	7184
Laune-Liipola (610, 611)	6467	1000	6141	6235
Mukkula (201, 202, 203, 204)	6919	300	6033	6096
Jalkaranta (802, 803, 804)	3943	130	3698	3697
Ahtiala (405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 416)	3346	440	3290	3301
Ersta (914, 916, 919)	2189	1700	2359	2729
Hennala (601, 602, 607, 608, 609)	5449	5500	6417	7008
Karisto (501)	2456	1800	3059	3158
Renkomäki (625)	2252	400	2553	2557
Villähde (915, 917, 918)	1473	1800	1492	1986

Palveluverkon suunnittelu osana yleiskaavatyötä

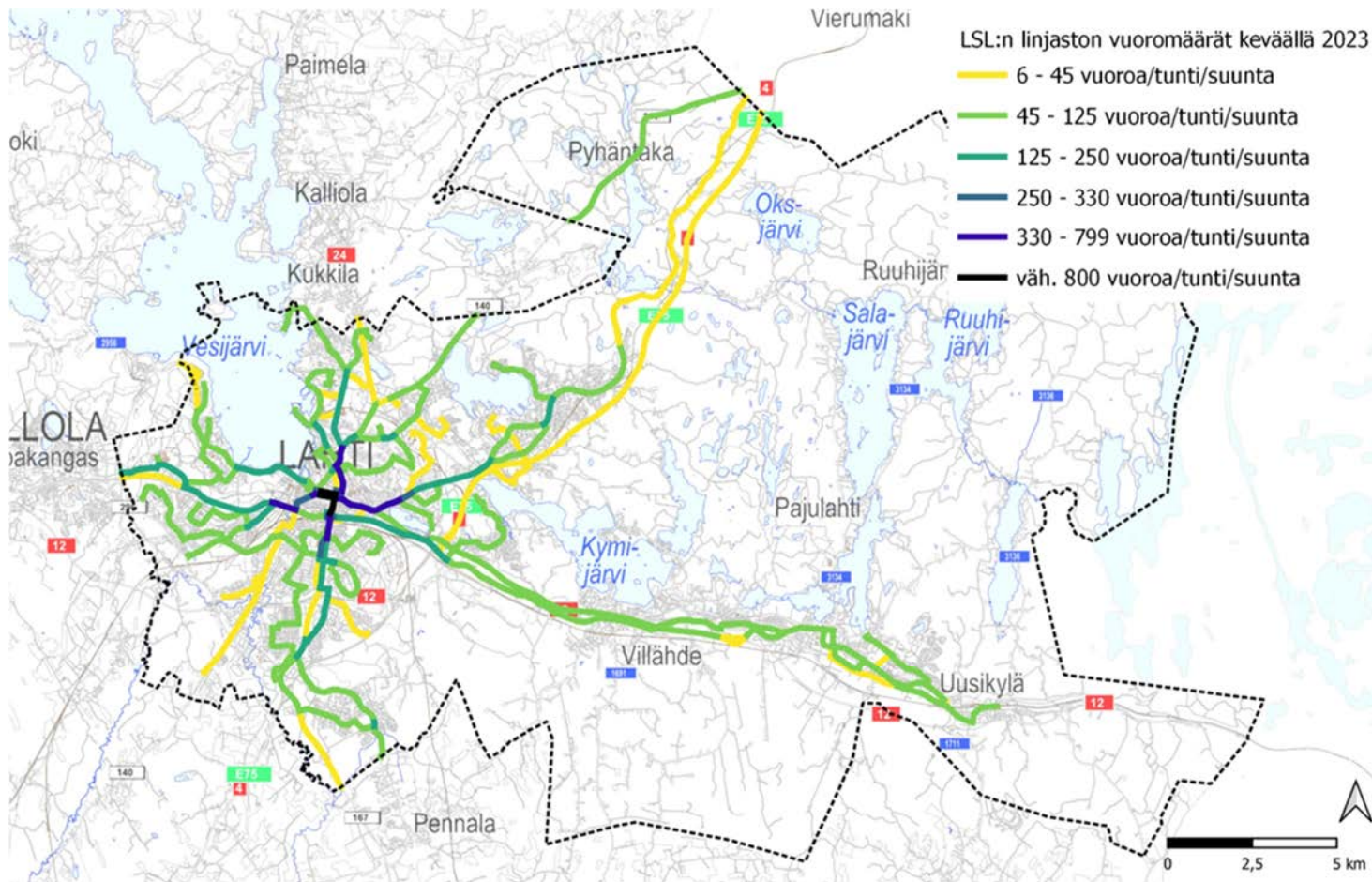
Palveluverkon suunnittelu on merkittävä osa Lahden suunta -työtä. Jatkuvasa prosessissa muodostuu pitkän aikavälin strateginen näkemys palveluiden ja niiden sijaintien tulevaisuudesta, ja ajankohtaisia yksittäisiä hankkeita voidaan käsitellä joustavasti osana strategista kokonaiskuva.

Yleiskaava on strategian kuva fyysisessä kaupunkiympäristössä. Kestävän kaupunkiliikunnan ohjelmalla edistetään ihmisten arkiliikunnan viisaita valintoja erilaisin toimenpitein, joista osa liittyy fyysiseen ympäristöön, osa toimintaan. Lahdessa sivistyksen palvelualueen vastuulla oleva lasten ja nuorten palveluverkkosuunnittelu on vastikään yhdistetty yleiskaavan suunnitteluprosessiin. Palveluverkkotyön integroiminen vahvasti yleiskaavaan edistää palvelualueiden välistä yhteistyötä ja tuo siihen kokonaisnäemyksen palveluiden pitkäjänteisestä kehittämisestä. Palveluiden sähköistyessä lasten ja nuorten palvelut ovat jatkossakin niitä palveluita, joilla on fyysinen palvelupaikka. Lasten ja nuorten

palveluverkkosuunnitelman näkökulmasta yleiskaava luo edellytykset perusopetuksen, varhaiskasvatuksen ja nuorisopalvelujen palvelupisteiden sijoittumiselle paikkoihin, jotka tukevat lasten itsenäistä liikkumista. Kestävän kaupunkiliikunnan ohjelma kokoaa yhteen toimenpiteet, joiden avulla rohkaistaan mahdollisimman monia lapsia ja perheitä kävelemään ja pyöräilemään alle kolmen kilometrin matkat.

Lahden suunta -prosessissa muodostuu näkymä Lahden suunta -työn 2021–2025 tavoitevuoteen 2035 ja työn vaikutukset ulottuvat vuosikymmenten päähän. Palveluverkkosuunnitelman tarkasteluväli on 5–10 vuotta. Hyväksymisvaiheessa arvioidaan tavoitteiden toteutumista mm. seuraamalla, miten kehittyvät lasten kävelen ja pyörällä kuljetut koulumatkat, joihin palveluverkkoa koskevat päätökset vaikuttavat merkittävästi.

3.3.2. Joukkoliikenne

Kuva 43. Lahden seudun liikenteen linjaston vuorotarjonta Lahdessa keväällä 2023.

Lahtelaisia palveleva joukkoliikenne perustuu pääasiassa paikalliseen linja-autoliikenteeseen ja lisätarjontaa tuo markkinaehtoinen linja-autoliikenne sekä junaliikenne Helsingin, Riihimäen ja Kouvolan suuntiin. Lahden matkakeskus on tärkeä solmupiste kaupungin ja maakunnan rajan ylittävillä matkoilla, ja se palvelee lahtelaisten ohella myös muita alueella liikkuvia.

Lahden seudun joukkoliikenteessä on kesällä 2022 otettu käyttöön viimeisetkin vuoden 2019 runkolinjastosuunnitelmaan perustuvat joukkoliikenteen runkolinjat. Näistä Lahden kaupungin sisäisiä linjoja koskevat liikennöintisopimukset ovat voimassa vuosiin 2029–2030 asti ja optiovuodet näistä kaksi vuotta eteenpäin. Lahdesta Päijät-Hämeen muihin kuntiin liikennöivien seudullisten linjojen liikennöintisopimukset ovat voimassa vuosiin 2024–2026 asti. Lahden seudun liikenne (LSL) laatii parhaillaan palvelutasosuunnitelmaa, jossa määritellään sekä kuntien sisäisen että kuntien välisen joukkoliikenteen palvelutaso lyhyelle (2030) ja pitkälle (2040) aikavälille. Palvelutasosuunnitelman luonnos sekä siitä saadut lausunnot on huomioitu yleiskaavatyön ehdotusvaiheessa kestävän liikkumisen vyöhykkeiden sekä joukkoliikenteen kehitettävän saavutettavuusvyöhykkeen määrittelyssä.

Uudenmaan ELY-keskuksen ja Päijät-Hämeen liiton tilaamassa Kestävät matkaketjut Päijät-Hämeessä -selvityksessä tunnistettiin maakunnan keskeisimmät matkaketjut, joissa matkan pääkulutapana on joukkoliikenne. Matkaketjulla tarkoitetaan kahta tai useampaa matkaa liityntä- ja runko-osuuksineen. Matkaketjun ensimmäinen matka voi olla

esimerkiksi pyöräily kotoa bussipysäkille, pyörän pysäköiminen, kävely liityntäpysäköinnistä pysäkille, runkomatka bussilla ja kävely pysäkiltä esimerkiksi työpaikalle. Matkaketjun toinen matka on paluumatka, esimerkiksi työpaikalta kotiin.

Työssä tarkasteltiin maakunnan sisäisiä matkaketjuja sekä tärkeimpiä maakunnan ulkopuolelle ulottuvia matkaketjuja. Matkaketjut tunnistettiin alueen tärkeimpien solmupisteiden ja niiden palvelutason, matkustussuuntien ja käyttäjäryhmien avulla. Lahdessa sijaitsevat tällä hetkellä maakunnan ainoat terminaaleiksi luokitellut solmupisteet: matkakeskus ja kauppatori. Keskeisiä solmupysäkkejä on nykytilanteessa yhdeksän, joista kolme on lähijunaliikenteen rautatieasemia (Nastola, Villähde ja Uusikylä), kolme kunnan ja maakunnan sisäisen bussiliikenteen solmupisteitä (Kansanopisto, Siltapuisto ja Vapaudenkatu) ja kolme pelkästään kunnan sisäisen bussiliikenteen solmupisteitä (Kulmakatu, Reuna ja Seponkatu). Vilkkaita pysäkkejä on 15. Yleiskaavan tarkasteluissa korostuvat korkeimpien luokkien pysäkit eli terminaalit ja keskeiset solmupysäkit.

Selvityksessä matkaketjut myös luokiteltiin niiden merkittävyyden mukaan viiteen luokkaan. Valkoisella taustalla tärkeimmät maakunnan sisäiset matkaketjut, keltaisella taustalla tärkeimmät Lahdesta maakuntarajan ulkopuolelle suuntautuvat matkaketjut ja lihavoidulla tekstillä maakunnan tärkeimmät matkaketjut.

Taulukko 6. Tärkeimmät Lahdesta lähtevät tai Lahteen saapuvat matkaketjut.

Tärkeysluokka 1	Tärkeysluokka 2	Tärkeysluokka 3	Tärkeysluokka 4	Tärkeysluokka 5
Nastola-Lahti	Heinola-Lahti	Vääksy-Lahti	Lahti-Järvelä	Padasjoki-Lahti
Salpakangas-Lahti	Orimattila-Lahti	Lahti-Heinola	Järvelä-Lahti	Hartola-Lahti
Lahti-pääkaupunkiseutu	Lahti-Salpakangas	Lahti-Orimattila	Hämeenkoski-Lahti	Lahti-Mikkeli
	Lahti-Riihimäki	Lahti-Kouvolan suunta	Kausala-Lahti	
		Lahti-Tampere	Lahti-Jyväskylä	
		Lahti-Hämeenlinna		

Selvityksen mukaan pääosin joukkoliikenteellä tehtävistä matkaketjuista Nastolasta ja Salpakankaalta Lahteen suuntautuvat matkaketjut ovat erittäin tärkeitä Päijät-Hämeen maakunnan sisäisiä matkaketjuja (taulukko 6). Toiseksi tärkeimpiä maakunnan sisäisiä matkaketjuja ovat ketjut Heinolasta ja Orimattilasta Lahteen sekä Lahdesta Salpakankaalle. Matkaketjut ovat tärkeitä erityisesti pendelöinnin näkökulmasta. Matkaketjut Vääksystä Lahteen, Lahdesta Heinolaan ja Lahdesta Orimattilaan ovat kolmanneksi tärkeimpiä maakunnan sisäisiä matkaketjuja ja näissäkin matkaketjuissa korostuu pendelöinti.

Kaupungin ja maakunnan ulkopuolelle suuntautuvilla matkoilla Lahden matkakeskus on keskeisin solmupiste. Tärkein matkaketju suuntautuu pääkaupunkiseudulle ja toiseksi tärkein Riihimäelle. Molemmat suunnat ovat tärkeitä useiden eri matkaryhmien, kuten työhön liittyvien ja vapaa-ajan matkojen kannalta.

Kestävän liikkumisen vyöhykkeet

Yleiskaavan kestävän liikkumisen kartalla 6 on esitetty liikenneverkko sekä kestäviin kulkutapoihin liittyvät kaavamerkinnot. Strategiset vyöhykemerkinnät osoittavat alueet, joilla arjen matkat on mahdollista tehdä kestäväillä kulkutavoilla, ja ohjaavat näille alueille myös täydennysrakentamista. Vyöhykkeillä osoitetaan kestävän yhdyskuntarakenteen kannalta olennaiset alueet ja liikennemallitarkastelut osoittavat joukkoliikennematkojen osuuden ja suoritteen kasvavan.

Kestävän liikkumisen kartalle 6 on määritelty pääosin linja-autoliikenteen linjastoon perustuvat kestävän liikkumisen vyöhykkeet 1 ja 2, joukkoliikenteen kehitettävä saavutettavuusvyöhyke sekä keskeiset joukkoliikennekäytävät. Vyöhykkeet on piirretty 400 metrin linnuntie-etäisyydelle linja-autoliikenteen reitistä. Etäisyys vastaa noin 600 metrin kävelymatkaa. Luonnosvaiheessa kestävän liikkumisen vyöhykkeet oli nimetty joukkoliikenteen saavutettavuusvyöhykkeiksi ja ehdotusvaiheessa nimeämistä selkeytettiin kuvaamaan laajemmin kestävästä liikkumisesta. Ehdotusvaiheessa vyöhykkeet lisättiin myös rautatieasemien ympärille, 800 metrin linnuntie-etäisyydelle. Raideliikenteen nopeampi matka-aika perustelee linja-autoliikenteeseen verrattuna laajempaa etäisyysvyöhykettä asemien ympärillä.

Kestävän liikkumisen vyöhykkeellä 1 liikennöi sekä nykyisin että tulevaisuudessa tihein linja-autoliikenteen vuorotarjonta, vähintään kaksi vuoroa tunnissa suuntaansa arkipäivisin, tai vyöhyke sijaitsee rautatieaseman ympärillä. Usealla alueella joukkoliikennelinjoja on

enemmän kuin kaksi tunnissa ja tällaiset alueet ovat varsin hyvin kestävästi saavutettavissa. Kaavamääräyksen mukaan vyöhykkeellä tulee edistää joukkoliikenteen kannalta riittävän tehokasta täydennysrakentamista, joten täydennys- ja uudisrakentaminen tulisi ensisijaisesti osoittaa tälle vyöhykkeelle. Uusi asutus parantaa myös joukkoliikenteen kehittämisen edellytyksiä ja tukee kestävästä yhdyskuntarakennetta. Vyöhykkeellä toiminnot tukeutuvat helposti saavutettavaan joukkoliikenteeseen ja laadukkaisiin pyöräilyreitteihin sekä palvelukeskitymissä myös kävelyyn.

Kestävän liikkumisen vyöhykkeellä 2 linjoja on alle kaksi tunnissa suuntaansa arkipäivisin ja joukkoliikenneyhteys on vyöhykettä 1 harvempi. Nämä vyöhykkeet ovat kuitenkin säännöllisen joukkoliikennetarjonnan piirissä ja siten tukevat kestävästä yhdyskuntarakennetta. Kaavamääräyksen mukaan vyöhykkeellä sijaitsevien toimintojen tulee tukeutua joukkoliikenteeseen, laadukkaisiin pyöräilyreitteihin sekä palvelukeskitymissä kävelyyn. Pyhäntäantiella vuoromääriä on saman verran kuin etelämpänä Savontiellä, mutta etäisyys taajama-alueen palveluista on pidempi. Lisäksi Lahden seudun joukkoliikenteen palvelutasosuunnitelmassa vuodelle 2040 Lahden ja Heinolan välisessä liikenteessä painottuu tulevaisuudessa nopeampi yhteys moottoritietä pitkin, joten Pyhäntäantie on esitetty vyöhykkeellä 2. Rakentamisen kohdentaminen myös tälle vyöhykkeelle tuottaa kestävästä yhdyskuntarakennetta. Lahden ja Heinolan väliselle moottoritiele ei kuitenkaan esitetty kestävästä liikkumisen vyöhykettä, koska sen varrella ei Lahdessa ole pysäkkejä. Luonnosvaiheessa esitetty matalamman

joukkoliikennetarjonnan vyöhyke Uuden Orimattilantien varresta poistettiin, koska tien varteen vesistötulvavaaran alueelle ei esitetä asumista. Alueella on myös maisema-arvoja.

Nykyisen joukkoliikennetarjonnan ja maankäytön kehittymisen sekä joukkoliikenteen palvelutasosuunnitelman perusteella on myös tunnistettu alueita, joissa joukkoliikenneyhteyksiä tulisi kehittää. Parannustoimet voivat tarkoittaa esimerkiksi kokonaan uutta joukkoliikennelinjaa tai nykyisen vuorotarjonnan lisäämistä. Tunnistetuilla alueilla joukkoliikenteen palvelutason parantaminen tukisi myös täydennysrakentamista ja vähentäisi yhdyskuntarakenteen hajautumisen riskiä. Täydennys- ja uudisrakentaminen hyvien joukkoliikenteen yhteyksien äärelle tukee kestävästä yhdyskuntarakennetta, jossa arjen matkoja on mahdollista tehdä kestäväillä kulkutavoilla eli jalan, pyörällä tai joukkoliikenteellä. Kestävän liikkumisen kannalta kehitettävien alueiden tunnistaminen ehkäisee myös yhdyskuntarakenteen hajautumista, jos näillä alueilla joukkoliikenteen yhteydet paranevat ja uusi rakentaminen tiivistää ja täydentää nykyistä yhdyskuntarakennetta.

Joukkoliikenteen kehitettäviin saavutettavuusvyöhykkeisiin tehtiin yleiskaavan ehdotusvaiheessa muutoksia. Kaavakartalta tunnistettiin alueita, joilla liikkuminen voi nojautua tulevaisuudessa vahvasti oman auton käyttöön ja näillä alueilla joukkoliikenteen kehittämismahdollisuudet on syytä selvittää, jotta yhdyskuntarakente ei hajautuisi. Joukkoliikenteen kehitettäviä saavutettavuusvyöhykkeitä on kaavakartalla esitetty seitsemän: Helsingintien ja Ala-Okerointientien varteen, Nikkilään, Kytölään,

Pippoon, Karistoon, Koiskalantien varteen Villähteen pohjoispuolelle sekä Nastolan kirkonkylän ja Pajulahden välille. Helsingintien varrella on nykyisin aikataulultaan harvaa ja matka-ajaltaan hidasta joukkoliikennettä, mutta myös paljon työpaikkoja, joten palvelutason parantaminen mahdollistaisi kestäviä työmatkoja sekä Helsingintien että Ala-Okerointientien varrella. Ehdotusvaiheessa kehitettävä vyöhyke laajennettiin myös Ala-Okerointientien varteen. Nikkilässä on tarpeen parantaa nykyistä vuorotarjontaa uuden asutuksen lisätessä potentiaalisia matkustajia alueella. Vyöhykkeestä rajattiin lisäksi pois moottoritien kaakkoispuolelle ulottuva osa. Kytölään rakentuu uutta asutusta ja nykyinen vuorotarjonta on harvaa. Luonnosvaiheessa Nikkilän ja Kytölään alueet esitettiin harvemman joukkoliikenteen saavutettavuusvyöhykkeellä ja palvelutason nostotarpeen ansiosta ne esitetään nyt kaavakartalla kehitettävänä vyöhykkeinä. Pippoon rakentuu suuri työpaikkakeskittymä ja uudet joukkoliikenneyhteydet parantaisivat mahdollisuuksia kestäviin työmatkoihin. Kariston asuinalueella joukkoliikenteen kehittämistarpeet perustuvat kasvavaan asukasmäärään. Alueella on tällä hetkellä joukkoliikenneyhteys, joka kehittyessään parantaisi myös uusien alueiden kestävien kulkutapojen käytön edellytyksiä. Koiskalantien varsi Villähteeltä Ahtialan suuntaan on tällä hetkellä henkilöautoilun ja pyöräliikenteen varassa. Tien varrelle on rakentunut ja kaavoitettu uutta asumista, joten on tarvetta myös parantaa joukkoliikenteen yhteyksiä. Joukkoliikenneyhteyden parantaminen ehkäisisi myös yhdyskuntarakenteen hajautumista alueella ja vyöhyke täydennettiin kaavakartalle ehdotusvaiheessa. Uusi joukkoliikenneyhteys Nastolasta Pajulahden aloitti liikennöinnin syksyllä 2023. Linja on jatkoa yhdelle Nastolan alueen linjoista, mutta vuorotarjonta on vielä toistaiseksi

vähäinen. Joukkoliikenneyhteyden kehittäminen palvelee sekä työpaikalle tehtäviä että vapaa-ajan matkoja.

Lahden keskustasta on esitetty säteittäiset erityisen korkean palvelutason joukkoliikennekäytävät kaavakartalla esitettyjen erilaisten keskusten suuntiin. Joukkoliikennekäytävien määrittelyssä on huomioitu myös Kestävät matkaketjut Päijät-Hämeessä -selvityksessä tunnistetut keskeiset matkaketjut. Kaavakartalla esitetyt joukkoliikennekäytävät ulottuvat keskustasta Mukkulaan, Ahtialaan, Rakokiveen, Renkomäkeen,

3.3.3. Raideliikenne

Uusiksi asemapaikoiksi on yleiskaavakartalla esitetty Hennalan ja Pippon asemat. Molemmat asemat on esitetty Päijät-Hämeen maakuntakaavassa 2014 uusina asemina. Hennalan asema on esitetty jo lainvoimaisessa Lahden yleiskaavassa 2030 (Y-203) ja tämän kaavatyön uutena avauksena on esitetty pidemmällä aikajänteellä toteutettava Pippon asema. Näillä uusilla asemilla pysähtyisi ainoastaan lähijunaliikenne.

kuntarajalle Salpakankaan suuntaan sekä Jalkarantaan ja näillä yhteysväleillä joukkoliikenteen vuorotarjonta on tiheintä, useita vuoroja tunnissa suuntaansa arkipäivisin. Päijät-Hämeen liityntäpysäköinnin kehittämissuunnitelmassa tunnistetut polkupyörien ja autojen liityntäpysäköinnin kehittämistarpeet sijoittuvat pääosin näille kaavakartalla osoitetuille keskeisille joukkoliikennekäytävälle. Joukkoliikennekäytävän merkintä ei ota kantaa, mitä katua joukkoliikenteen linja Lahden ydinkeskustassa käyttää, vaan yksityiskohtaiset reitit ratkaistaan tarkemmassa suunnittelussa.

Kaukojunaliikenteen ainoa pysähdyspaikka on myös jatkossa Lahden matkakeskus, josta on hyvät jatkoyhteydet linja-autoliikenteeseen. Hennalassa pysähtyisivät sekä Helsingin että Riihimäen suunnan junat ja Pippossa Lahden ja Kouvolan väliset junat. Matkakeskuksen sekä nykyisten ja uusien rautatieasemien kaavamääräyksissä ohjataan edistämään saavutettavuutta eri kulkutavoilla sekä riittävää liityntäpysäköintiä.

Kuva 44. Junaliikenteen mahdolliset seisakepaikat Lahden kaupungin alueella.

Uusiin asemiin liittyy myös parantamistarve nykyisellä Keravalta Lahden kautta Kouvolaan kulkevalla radalla. Väylävirasto on päivittänyt vuonna 2018 valtakunnallisen näkemyksen siitä, miten maankäytössä on tarve varautua rautateiden lisäraiteisiin. Näkemyksen mukaan Kerava–Lahti–Kouvola–Luumäki-välillä tulee varautua neljään raiteeseen. Lahden kaupunkiseutusunnitelman yhteydessä selvitettiin näiden kahden lisäraiteen sijoittumisen mahdollisuudet yleispiirteisellä tasolla. Lahden matkakeskuksen ympäristössä raiteita on jo nykyisellään neljä, mutta muualla maankäytön suunnittelussa tulisi huomioida, ettei suunnitellulla uudella maankäytöllä vaikeuteta lisäraiteiden toteutumista tulevaisuudessa. Nykyisen radan maastokäytävässä kaksi lisäraidetta sijoittuu eri puolille nykyistä rataa eri puolilla aluetta.

Nastolan alueen asemiin ei tässä yleiskaavassa esitetä muutoksia. Alueen kolmen aseman tulevaisuus ja sijoittuminen tulee ajankohtaiseksi siinä vaiheessa, kun nykyiselle radalle päätetään rakentaa kaksi lisäraidetta. Nykyiselle radalle rakennettavat lisäraiteet ovat tapa lisätä raideliikenteen kapasiteettia Helsingin seudun ja Itä-Suomen välillä. Lisäraiteiden suunnittelusta tai rakentamisesta ei kuitenkaan ole tehty päätöksiä, ja lisäraiteet ovat pitkän aikavälin tavoite. Nykyisin Villähteen ja Nastolan asemat sijaitsevat kulkuraiteilla eikä asemilla ole erillisiä ohitusraiteita. Uudenkylän aseman kohdalla raiteita on nykyisin kolme. Lahden ja Kouvolan välillä samoilla raiteilla kulkee tällä hetkellä nopea henkilöliikenne, lähijunaliikenne sekä tavaraliikenne. Osana lisäraiteiden selvitystä tutkittiin myös junaliikenteen mahdolliset seisakepaikat Lahden kaupungin alueella. Soveltuvia paikkoja löytyy hyvin Nastolan ja Uudenkylän

nykyisten asemien väliltä sekä Villähteen ja Lahden matkakeskuksen väliltä (kuva 44).

Lähijunien liikennöinti Lahden ja Kouvolan välillä perustuu tällä hetkellä liikenne- ja viestintäministeriön ja VR-Yhtymä Oy:n väliseen sopimukseen henkilöjunaliikenteen ostamisesta. Sopimus on voimassa vuoteen 2030. Samassa sopimuksessa on mukana myös Z- ja G-junien liikenne. 2030-luvulle tultaessa nykyisen tasoiseen henkilöjunaliikenteen julkisesti

Lähijunaliikenteen mahdollisuudet Heinolan ja Orimattilan radoilla

Väylävirasto selvitti vuonna 2021 alueellisen junaliikenteen mahdollisuuksia käyttäjäpotentiaalin, maankäytön tilanteen, infrastruktuurin kehittämistarpeiden ja radan kapasiteetin näkökulmista. Valtakunnallisissa selvityksissä oli mukana seitsemän eri aluetta ja Lahden seudulta tarkasteltiin yhteysväliä Heinola–Lahti–Orimattila. Tällä yhteysvälillä ei ole henkilöliikennettä, vaan sähköistämättömät raiteet ovat nykyisin vain tavaraliikenteen käytössä satunnaisia museojunien tapahtumia lukuun ottamatta. Molemmat radat Lahdesta Heinolaan ja Loviisaan ovat vähäliikenteisiä, ja niillä kulkee nykyisin muutama juna arkipäivisin.

Väyläviraston selvityksissä yhteysväleille tehtiin alustava alueellisen junaliikenteen aikataulurakenne ja sen avulla muodostettiin tarpeelliset infrastruktuurin kehittämistoimenpiteet sekä toimenpiteiden alustavat kustannusarviot. Vuorotarjonnassa ja infrastruktuurin toimenpiteissä huomioitiin nykyinen ratainfrastruktuuri, rataosuuden nykyinen

tuettuun palvelutarjontaan ja nykyisiin julkisen palveluvelvoitteen alaisen liikenteen sopimusjärjestelyihin on odotettavissa todennäköisiä ja merkittäviä muutoksia. Näitä aiheuttaa muun muassa muuttuneesta sääntely-ympäristöstä, kysynnästä, palveluiden rahoituksesta, kaluston sekä infrastruktuurin kunnosta ja määrästä sekä toistaiseksi puuttuvista poliittisista päätöksistä koskien hallintoa, resursseja ja rakennejärjestelyjä. Henkilöjunaliikenne tulee tuolloin hankkia uudella tavalla ja hankinnan järjestämiseen liittyy epävarmuuksia.

säännöllinen junaliikenne syksyllä 2021 sekä vuoden 2030 valtakunnalliset liikenne-ennusteet. Tarkastelut keskittyivät lähivuosien liikenteen aloitusmahdollisuuksiin. Selvityksissä liikennöinti on ensimmäisessä vaiheessa suunniteltu kaupunkien keskustojen välisenä ja lisäksi Vierumäellä olisi seisake. Pitkällä tähtäimellä mahdollisiksi seisakkeiksi on Lahden kaupungin alueelta tunnistettu Orimattilaan johtavan radan varressa Lotila ja Heinolaan johtavan radan varressa Ahtiala, Kiiskilänmäki, Hiekk anummi ja Mäkelä. Maankäytölliset valmiudet alueelliselle junaliikenteelle ovat olemassa.

Vaikka nykyisen rataverkon kunto ja varustelu Orimattila–Lahti–Heinola yhteysvälillä asettavat rajoituksia liikenteelle, ei henkilöliikenteen aloittaminen rataosilla rataverkon infrastruktuurin kannalta kuitenkaan ole mahdotonta. Infrastruktuuria, kapasiteettia ja kalustoa koskevassa selvityksessä todettiin, että Lahden kaupungin alueella rataa liittyvää infrastruktuuria on tarve parantaa Lahden aseman läheisyydessä. Jotta

alueellinen junaliikenne voisi hyödyntää Lahden aseman nykyisiä laitureita 2 ja 3, tarvittaisiin vaihdemuutos Lahden ratapihalla laitureiden itäpuolella. Muutoksella mahdollistetaan junan liikennöinti useammalla raiteella. Lisäksi koko tarkasteltavalla rataosuudella Lahdesta Heinolan ja Orimattilan suuntiin on tarve nostaa nopeus 60 km/h:sta 80 km/h:iin.

Alueellisen junaliikenteen selvityskokonaisuuteen liittyi myös liikennöintikustannusten ja matkustajapotentialin selvitys, jota myös kertaalleen päivitettiin yleiskaavan luonnosvaiheen jälkeen. Liikenne- ja viestintävirasto Traficom selvityksen ja sen päivityksen mukaan Heinola–Lahti–Orimattila-yhteysväillä alueellisen junaliikenteen toteuttaminen lähivuosina olisi hyvin kustannustehotonta. Liikennöintikustannukset ylittävät merkittävästi lipputulot ja arvioitu subventioaste on jopa 92–96 %. Selvityksen johtopäätösten mukaan yhteysvälin joukkoliikennettä voisi

kehittää lähivuosina tarkoituksenmukaisemmin kehittämällä linja-autoliikennettä.

Orimattilan ja Heinolan radoilla ei Lahden yleiskaavan aikajänteellä, vuoteen 2035 mennessä ole edellytyksiä henkilöjunaliikenteelle. Yleiskaavalla ei kuitenkaan vaikeuteta junaliikenteen mahdollisuuksia tulevaisuudessa, sillä junaliikenteen järjestämiseen sekä käytettävään tekniikkaan voi tulla muutoksia, joiden myötä liikennöinti voi olla tulevaisuudessa kustannustehokkaampaa järjestää. Lahden ja Heinolan välinen junaliikenne vaikuttaisi toteutuessaan erityisesti Ahtialan joukkoliikennesaavutettavuuteen. Tämän rataosan kehittäminen kytkeytyy pitkän aikavälin Lahti–Heinola–Mikkeli-ratayhteyteen ja edellyttää selvitystä koko ratakäytävästä ja sen liikennöinnistä. Selvityksessä olisi tarpeen tarkastella myös asemapaikkojen sijoittuminen Lahden ja Heinolan välillä.

3.3.4. Kaupunkijakelu

Lahden kaupunki tavoittelee kaupungin sisäisen logistiikan kehittämistä ja raskaan liikenteen vähentämistä ydinkeskustassa. Nykyiset ja lähitulevaisuuden citylogistiikan suuntauksat kohdistuvat kävely- ja pyöräilyinfrastruktuureja käyttäviin, kestäviin kuljetusmuotoihin. Tällaisia ovat muun muassa Postin käytössä olevat sähköskootterit, rahtipyörät ja viime vuosina pääkaupunkiseudulla kokeillut autonomiset robotit. Laajamittaiset ja yhtenäiset pyöräilyn ja kävelyn reittiverkostot

mahdollistavat tällaisten logistiikkaratkaisujen tehokkaan käytön ja niiden osuus lähikuljetuksista tulee kasvamaan.

Kattava kävely- ja pyöräilyverkosto palvelukeskittymien välillä vähentää myös yksityishenkilöille kuljetettavista paketeista syntyvää autoliikennettä. Suomalaiset suosivat pakettiautomaatteja kotiinkuljetuksen sijaan, joten pakettiautomaattien sijainnin lisäksi kattavat yhteydet asukkaiden ja pakettiautomaattien välillä vaikuttavat logistiikasta syntyvään

liikenteeseen. Lahden keskusta ja keskustan lähimmät palvelukeskittymät ovat lähijakelualueella, jossa sijaitsee myös suurin osa noutopisteistä.

Lähijakelun siirtyminen sähköskootterien ja robottien käyttöön ei kuitenkaan merkittävästi vaikuta Lahden keskustan raskaan liikenteen määriin ilman jakeluketjun jaksottamista Lahden alueella. Rambollin tekemän citylogistiikan selvityksen mukaan Lahden kaupungin alueen jakelu koostuu pääsääntöisesti pääkaupunkiseudulta suoraan kauppoihin tapahtuvasta jakelusta. Tämän lisäksi kuljetusten kannalta tärkeitä reittejä ovat keskusta-alueella sijaitsevat Uudenmaankatu, Aleksanterinkatu ja Vapaudenkatu, mikä lisää raskaan liikenteen määrää keskustassa.

Täten ilman erillistä lähijakelun vaihetta Lahden keskustan alueella, raskaan jakeluliikenteen määrä tulee pysymään korkeana. Yksi tällainen ratkaisu olisi yksi tai useampi yhteislastauskeskus, joka sijaitisi lähellä palvelukeskittymiä ja mihin pääkaupunkiseudulta tulevat kuljetukset päätyisivät. Yhteislastauskeskuksesta kuljetukset lähtisivät pienemmissä erissä kestäviä kuljetusmuotoja käyttäen kävely- ja pyöräilyreittejä pitkin päämääriinsä. Näin raskaan jakeluliikenteen osuus Lahden keskusta-alueella vähenisi merkittävästi.

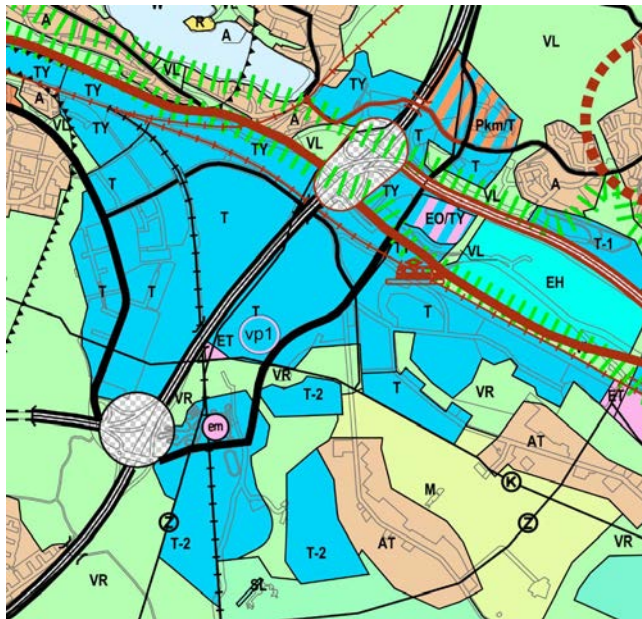
3.3.5. Päästötön liikenne, vaihtoehtoisten polttoaineiden jakeluinfra

Yleiskaavassa on varauduttu ajoneuvoliikenteessä käytettävien polttoaineiden muutokseen. Sekä Pippo-Kujala-Lotilan (vp1) että Nastola-Uusikylä radanvarren (vp2) elinkeinoelämän alueille on osoitettu selvitystarpeen merkintä raskaan liikenteen vaihtoehtoisten polttoaineiden jakelulle (kuva 45 ja kuva 46). Liikenteen käyttövoima siirtyy fossiilisista polttoaineista vähäpäästöisempiin polttoaineisiin ja merkinnällä huomioidaan näiden fossiilisille polttoaineille vaihtoehtoisten polttoaineiden jakelu. Vaihtoehtoisia polttoaineita voivat olla esimerkiksi sähkö, biokaasu tai vety, eikä merkinnällä rajata polttoainetta tarkemmin.

Lahden sähköisen liikenteen klusterin toimeksiannosta selvitettiin raskaan liikenteen latausinfra tarpeita ja mahdollisuuksia Päijät-Hämeessä.

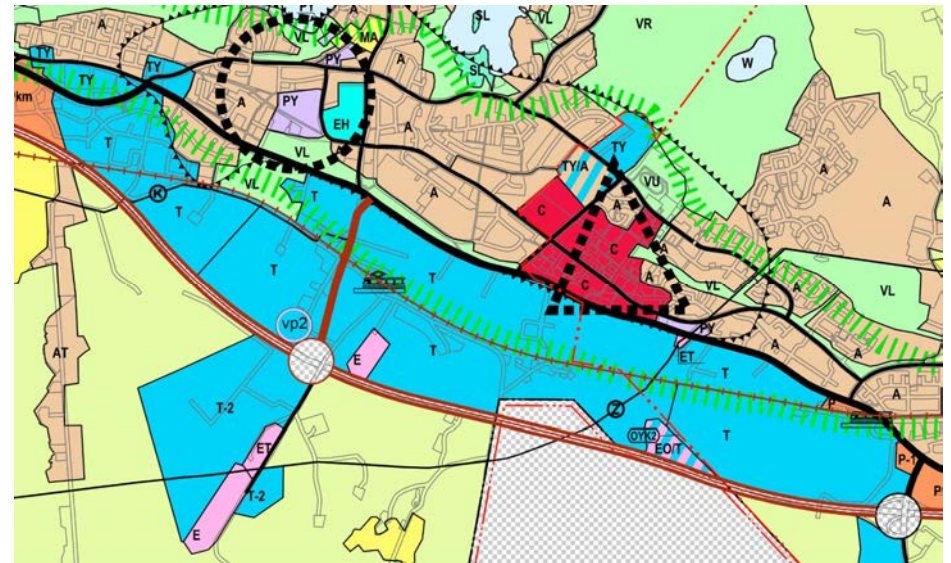
Selvityksessä huomioitiin Euroopan laajuinen liikenneverkko TEN-T, jonka varrelle kohdistuu tulevaisuudessa velvoitteita järjestää vaihtoehtoisten polttoaineiden jakelua. Lahdesta tarkastelussa olivat valtatie 4 ja 12. Selvityksessä potentiaalisiksi paikaksi tunnistettiin Pippon alue. Alueelle rakennetaan sähköasema, mikä tukee myös latausinfra toteuttamista. Nastolasta selvityksessä tutkittiin Villähteen ABC:n ympäristöä, mutta sijainti on kaukana sähköasemasta ja tilaa raskaan liikenteen tarpeisiin on vähän. Yleiskaavatyössä käytiin keskustelu Lahti Energia Sähköverkko Oy:n kanssa ja yleiskaavassa osoitetulle uudelle Nastola-Uusikylä radanvarren elinkeinoelämän alueelle on mahdollista osoittaa tulevaisuudessa myös raskaan liikenteen latauspiste. Tämän uuden elinkeinoelämän alueen

toteutuminen sekä vaihtoehtoisen polttoaineen jakelun järjestäminen on kytköksissä valtatie 12 parantamiseen sekä uuden Veljeskylän eritasoliittymän rakentamiseen elinkeinoelämän alueen läheisyyteen. Raskaan liikenteen latausaseman kannalta sijainti on lähempänä Uudenkylän sähköasemaa. Lahti Energia Sähköverkko Oy:n mukaan nykyisellä verkkorakenteella Uudenkylän sähköaseman häiriötilanteessa sähkön toimitus voi olla haasteellista. Yleiskaavan mukaisten elinkeinoelämän aluevarausten toteutuessa sähköverkoja kuitenkin vahvistetaan joka tapauksessa ja latausinfraan toteuttaminen onnistuu tuolloin samassa yhteydessä.

Kuva 45 Vaihtoehtoisten polttoaineiden jakelupiste (vp1) Pippo-Kujala-Lotilan alueella.

Molempien selvitystarpeella merkittävien elinkeinoelämälle varattujen alueiden poikki kulkee kaasulinja ja Pippon-Kujalan-Lotilan alueella on jo nykyisellään liikennekaasun jakeluasema. Elinkeinoelämän aluevarauksissa on sijainnin perusteella huomioitu sijainti pohjavesialueilla ja näitä alueita koskevissa kaavamääräyksissä huomioidaan pohjaveden pilaantumiselle aiheutuvat riskit. Jakeluinfran tarkempi sijoittuminen elinkeinoelämän alueilla ja eri polttoaineisiin liittyvät yksityiskohdat, kuten suojaetäisyydet, ratkaistaan tarkemmassa suunnittelussa.

Kuva 46. Vaihtoehtoisten polttoaineiden jakelupiste (vp2) Nastola-Uusikylä radanvarren alueella.

OSA II: Miten Lahden suunta -työ 2021–2025 syntyi?

Lahden suunta -työn selostuksen toisessa osassa on kerrottu Lahden suunta -työn valmistelusta, kuvattu suunnitteluprosessin eteneminen sekä työnaikainen vuorovaikutus. Lahden suunta -työtä tehdään kaupungin strategian mukaisesti yhdessä ja suuri joukko asiantuntijoita osallistuu sen valmisteluun. Erilaisissa tilaisuuksissa, sidosryhmätapaamisissa ja työpajoissa rakennetaan pohjatietoa sekä hiotaan yleiskaavaratkaisuja ja kestävän kaupunkiliikkumisen ohjelman sisältöä.

1. Lahden suunta -työn 2021–2025 valmistelu

1.1. Lahden suunta -työn etenemisen keskeiset vaiheet

Tavoitevaihe 2021–2022

10.3.2022	Työ tulee vireille kaavoituskatsauksen julkaisun myötä.
4.4.2022	Osallistumis- ja arviointisuunnitelma nähtäville.
7.4.2022	Valtuustoseminaari: Lahden suunta -työn 2021–2025 esittely tavoitteiden valmistelusta.
17.5.2022	Kaupunginhallituksen ja kaupunkiympäristölautakunnan iltakoulu.
15.6.2022	Kaupunkiympäristölautakunta käsittelee Lahden suunta -työn tavoitteet.
20.6.2022	Kaupunginhallitus käsittelee Lahden suunta -työn tavoitteet.
5.9.2022	Kaupunginvaltuusto hyväksyy Lahden suunta -työn tavoitteet.
1.11.2022	Maankäyttö- ja rakennuslain mukainen aloitusvaiheen viranomaisneuvottelu.

Luonnosvaihe 2022–2023

23.1.2023	Lahden suunta sidosryhmätilaisuus elinkeinoelämän toimijoille.
29.3.2023	Kaupunginhallituksen ja kaupunkiympäristölautakunnan iltakoulu.
15.2.2023	Lahden suunta –työn esittely kaupunkiympäristölautakunnalle.
11.5.2022	Sujuva ja laadukas arkiliikkuminen -asukastilaisuus.
24.5.2022	Kiertotalous yleiskaavassa -asukastilaisuus.
13.9.2022	Lahtelaiset maisemat ja arvorakennukset -asukastilaisuus.
27.9.2022	Kävelyn laatureitit -asukastilaisuus.
11.10.2022	Luonnon monimuotoisuus -asukastilaisuus.
1.11.2022	Aloitusvaiheen viranomaisneuvottelu.
29.3.2023	Kaupunginhallituksen ja kaupunkiympäristölautakunnan iltakoulu.
19.4.2023	Lahden suunta -työn esittely valtuustoryhmien puheenjohtajatoimikunnalle.
25.4.2023	Työpaja kumppanuuspöydille.
9.5.2023	Lahden suunta –luonnoksen esittely yleisötaloudessa Rakokivessä.
11.5.2023	Lahden suunta –luonnoksen esittely yleisötaloudessa Triossa.
25.5.2023	Lahden suunta–työn esittely Lahden kaupunkiseudun yhdyskuntasuunnittelun ja maakunnan teknisen ja ympäristötoimen yhteistyöryhmille.

7.6.2023	Pop-up piste markkinatorilla: ”Kysy Lahden suunnasta”.
14.6.2023	Lahden suunta -työn luonnos kaupunkiympäristölautakunnassa nähtävileasettamiskäsittelyssä. Asiantuntijaesittely.
26.6-1.9.2023	Lahden suunta -työn luonnoksen nähtävilläolo.

Ehdotusvaihe 2023–2024

24.8.2023	Metsäteemakeskustelu.
4.10.2023	Välineuvottelu Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (ELY) ja Päijät-Hämeen liiton kanssa.
16.10.2023	Sisäinen valmistelutyöpaja asiantuntijoille.
19.10.2023	Sisäinen valmistelutyöpaja asiantuntijoille.
16.11.2023	Lahtelaisilla oli mahdollisuus osallistua ehdotuksen valmisteluun asukastyöpajassa, johon kutsuttiin myös kumppanuuspöydät Kaupunginhallituksen ja kaupunkiympäristölautakunnan iltakoulu.
14.12.2023	Sisäinen asiantuntijatyöpaja kaavamääräyksistä.
4.1.2024	Metsäteemakeskustelu.
24.2.2024	Lahden suunta –työn ehdotuksen esittely kaupunkiympäristölautakunnalle.
20.3.2024	Esittely ja työpaja valtuustoseminaarissa.
19.4.2024	Lahden suunta -työn ehdotus kaupunkiympäristölautakunnassa.
24.4.2024	Lahden suunta -työn ehdotus kaupunginhallituksessa.
29.4.2024	Lahden suunta -työn ehdotuksen esittely yleisötaloudessa Triossa.
16.5.2024	Lahden suunta -työn ehdotuksen nähtävilläolo.
10.5-30.6.2024	Lahden suunta -työn ehdotuksen nähtävilläolo.

Hyväksymisvaihe 2024–2025

11.9.2024	Maankäyttö- ja rakennuslain mukainen ehdotusvaiheen viranomaisneuvottelu.
11.9.2024	Lahden suunta -työn tilannekatsaus kaupunkiympäristölautakunnalle.
17.10.2024	Lahden suunta -työn hyväksymiskäsittelyaineiston esittely valtuustoseminaarissa.
2.12.2024	Hyväksymiskäsittely kaupunginhallituksessa.
9.12.2024	Hyväksymiskäsittely kaupunginvaltuustossa.

1.2. Lahden suunta -työn ratkaisut pohjautuvat ajantasaiseen ja yhdessä tuotettuun tietoon

Lahden suunta -työ 2021–2025 käynnistyi samanaikaisesti kaupungin strategian laatimisen kanssa ja erityisesti alkuvaiheen työskentelyä ohjasivat vahvasti edelliseltä kierrokselta siirtyneet teemat. Tällä kierroksella merkittäviä teemoja ovat olleet elinkeinoelämä, kiertotalous yleiskaavatasolla, kaupunkirakenteen vyöhykkeet ja kestävä liikkuminen, rakennetut kulttuuriympäristöt ja maisemat sekä arvokkaat luontokohteet.

Sidosryhmien kanssa määriteltiin aluksi selvitystarpeet ja lisäksi tunnistettiin maankäytön ja liikkumisen osalta tulevaisuuden näkymiä ja muutostarpeita. Selvitysten laatiminen käynnistyi ja uutta lähtötietoa luonnosvalmistelun pohjaksi tuotettiin mm. elinkeinoelämän mahdollisuuksista Lahdessa, kiertotalouden mahdollisuuksista yleiskaavatasolla, paikallisista maisemista, arvokkaista luontotyypeistä, kaupunkilogistiikasta, kävely-ympäristöjen laadusta sekä kaupunkipientaloista. Lisäksi päivitettiin tieto paikallisista kulttuuriympäristöistä ja laadittiin erilaisia paikkatietoanalyyssejä kaupunkirakenteen vyöhykkeistä yleiskaavan luonnosratkaisujen pohjaksi.

Uudet selvitystarpeet onnistuttiin ennakoimaan työn aloitusvaiheessa hyvin. Myös uusi kaupungin strategia jatkoi vahvalla kestävyyslinjalla ja asetti Lahdelle kunnianhimoisen tavoitteen edistää niin ekologista, sosiaalista

kuin taloudellista kestävyyttä. Uusi kaupungin strategia ja Lahden suunta -työn 2021–2025 tavoitteet eivät siis tuoneet keväällä 2022 uusia suuria lähtötietotarpeita. Tiettyjä strategisesti tärkeitä teemoja, kuten elinkeinoelämää ja kiertotaloutta vain syvennettiin valikoidusti käynnissä olevissa selvityksissä.

Joidenkin selvitysten osalta työ jatkui vielä ehdotusvaiheessa tarkasteluteemaa syventäen. Esimerkiksi viimeinen kilometri -hanke tuotti ehdotusvaiheessa lisätietoa kaupunkijakelusta ja arvokkaiden luontotyyppien inventointeja toteutettiin vielä kesällä 2023 joillekin Lahden kaupungin omistamille ja jo entuudestaan tiedossa oleville luonnon monimuotoisuuskohteille, jotta tietomallista ja tiedosta saadaan yhdenmukaista. Samoin ehdotusvaiheessa päivitettiin vielä paikallisten rakennettujen kulttuuriympäristöjen tietomallin sisältöjä ja tarkistettiin joitakin aluerajauksia. Myös selvitys liito-oravista valmistui keväällä 2024. Kesällä ja syksyllä 2024 ennen hyväksymiskäsittelyä neljän selvityksen sisältöihin ja tietomalleihin on tehty täydennyksiä ja korjauksia, mutta muutokset ovat luonteeltaan teknisiä eivätkä vaikuta yleiskaavan ratkaisuihin.

Prosessin tavoitteiden mukaisesti laadittuja selvityksiä on hyödynnetty sekä yleiskaavan että kestävän kaupunkiliikkumisen ohjelman valmistelussa. Itse tehtyjen tai teetettyjen selvitysten lisäksi, valmistelussa on hyödynnetty myös erilaisia seudullisia ja valtakunnallisia selvityksiä. Esimerkiksi liikenne- ja rataverkon suunnittelukysymykset vaativat seudullisia tarkasteluja.

Uutta tietoa on useissa teemoissa, kuten arvokkaat luontotyypit ja paikalliset kulttuuriympäristöt, valmisteltu tietomallipohjaisesti. Tämä mahdollistaa kohdetiedon esittämisen karttasovelluksissa paikkasidonaisesti, mutta tuottaa pdf-muotoon tulostettuna valtavan

pitkiä selvityslitteitä. Samanlainen, laaja aineisto ovat myös kaavamääräyksiä täydentävät alueelliset suunnitteluohjeet.

Ehdotusvaiheessa nähtäville listattavien aineistojen määrä kasvoi lähes kahdellakymmenellä asiakirjalla luonnosvaiheesta, kun mukaan lisättiin uudet Lahden suunta -työn 2021–2025 valmisteluun liittyvät asiakirjat sekä ehdotusvaiheessa valmistuneet selvitykset.

Paikkatietopohjaista tietoa alueiden arvoista ja kaavallisista ratkaisuksista julkaistiin osallisille luonnoksen ja ehdotuksen nähtävilläolon aikana myös Lahden karttapalvelussa helpommin tutkittavassa muodossa.

1.3. Lahden suunta -työ valmisteltiin yhdessä osallisten kanssa

Lahden suunta -työssä rakennamme tulevaisuuden kestävää kaupunkia yhdessä kaupunkilaisten, toimijoiden, päättäjien ja asiantuntijoiden kanssa. Hedelmällisin aika yhteistyölle ja keskusteluille on työn alkuvaiheessa, jotta eri näkökulmia ehditään sovittaa yhteen luonnosta valmisteltaessa. Kaupungin strategian mukaisesti lahtelaisia on haluttu kutsua aktiivisesti mukaan työhön.

Lahden suunta -työtä 2021–2025 on edistetty yleiskaavan ja kestävän kaupunkiliikkumisen ohjelman -työryhmissä ja työtä on ohjannut Lahden suunta -työn ohjausryhmä. Lisäksi Lahden suunta -työn valmistelun etenemisestä on kerrottu säännöllisesti kaupunkisuunnittelun sekä

Uudenmaan ja Hämeen ELY-keskusten yhteisissä tapaamisissa ja seudullisessa yhdyskuntasuunnittelun työryhmässä. Lahden suunta -työn 2021–2025 aloitusvaiheen viranomaisneuvottelu pidettiin 1.11.2022.

Osana luonnosvaiheen valmistelua vuonna 2022 järjestettiin viisiosainen asukastilaisuussarja Lahden suunta -kierroksen 2021–2025 tärkeistä teemoista: 1) Sujuva ja laadukas arkiliikkuminen, 2) Kiertotalous yleiskaavassa, 3) Lahtelaiset maisemat ja arvorakennukset, 4) Kävelyn laatureitit sekä 5) Luonnon monimuotoisuus. Lisäksi elinkeinoelämän toimijoille järjestettiin oma tilaisuutensa elinkeinoelämän nykytilasta ja tulevaisuuden näkymistä. Tilaisuuksien lisäksi teemoista kerättiin tietoa

karttakyselyjen avulla. Luonnosaineistoja työpajaistettiin kumppanuuspöytien kanssa huhtikuussa 2023 ja asukkaille järjestettiin lisäksi toukokuussa 2023 kaksi esittelytilaisuutta, joissa käytiin läpi Lahden suunta -työn luonnoksen keskeisiä sisältöjä ja muutoksia sekä nähtävilläolon tavoitteellista aikataulua. Tavoite- ja luonnosvaiheen valmistelu on lisäksi sisältänyt erilaisia työpajoja ja keskustelutilaisuuksia niin asiantuntijoiden kuin päättäjien kanssa. Lahden suunta -työn luonnosratkaisut valmisteltiin lähtötietojen, uuden selvitys- ja osallistiedon sekä erilaisissa vuorovaikutteisissa asukas-, asiantuntija- ja päättäjätörypajoissa käytyjen keskustelujen pohjalta.

Luonnosvaiheen nähtävilläolon aikana kesällä 2023 saatiin yhdeksän viranomaislausuntoa ja 20 mielipidettä, joista kuusi tuli erilaisilta yhdistyksiltä. Syksyllä 2023 Lahden suunta -työn ehdotusta valmisteltiin kesän 2023 aikana saadun palautteen ja tunnistettujen kehitettävien teemojen osalta. Myös selvitysluonnoksia ja tietomalleja viimeisteltiin lopulliseen muotoonsa. Vuorovaikutteinen suunnittelu jatkui syksyn 2023 aikana sisäisillä asiantuntijatyöpajoilla ja teemakohtaisilla neuvotteluilla.

1.4. Ehdotusvaiheessa tehdyt muutokset

Lahden yleiskaavan 2035 luonnokseen ehdotusvaiheessa tehdyt muutokset on esitelty kahdessa erillisessä selvityksessä, joista toisessa vertaillaan kaavamääräyksissä tapahtuneita muutoksia ja toisessa kaavakartoilla tapahtuneita muutoksia kuvaparien kautta.

Lahtelaisilla oli mahdollisuus osallistua ehdotuksen valmisteluun asukastyöpajassa 16.11.2023. Myös päättäjille järjestettiin ehdotusvalmistelusta iltakoulu joulukuussa.

Lahtelaisilla oli mahdollisuus tutustua Lahden suunta -työn 2021–2025 ehdotukseen asukastilaisuudessa 16.5.2024 ja ehdotus oli nähtävillä 10.5.–30.6.2024. Ehdotuksesta saatiin kymmenen viranomaislausuntoa, neljä muistutusta yhteisöiltä ja viisi muistutusta yksityishenkilöiltä. Syksyllä 2024 Lahden suunta -työn 2021–2025 aineistoihin tehtiin tarvittavia, vähäisiä muutoksia, ehdotuksesta saadun palautteen perusteella. Kaikki palaute ei aiheuttanut työhön muutoksia eivätkä muutokset edellyttäneet ehdotuksen asettamista uudelleen nähtäville. Suunnitellut muutokset käytiin läpi ehdotusvaiheen viranomaisneuvottelussa 11.9.2024. Päättäjille muutoksia ja kokonaisuutta esiteltiin kaupunkiympäristölautakunnassa 11.9.2024 ja valtuustoseminaarissa 17.10.2024. Tämän jälkeen Lahden suunta -työn 2021–2025 aineistot viimeisteltiin joulukuun 2024 hyväksymiskäsittelyä varten.

Kestävän kaupunkiliikkumisen ohjelman 2021–2025 ehdotuksen valmistelussa täydennettiin toimenpidekokonaisuuksia tarkemmalle toimenpidetasolle, päivitettiin tilannekatsaus ensimmäisen kaupunkiliikkumisen ohjelman toimenpiteiden etenemiseen, tarkistettiin

joidenkin toimenpidekokonaisuuksien nimiä sekä täydennettiin ohjelmaan joillakin uusilla taustatiedoilla ja tilastoilla. Erityisesti keskityttiin uusien toimenpidekokonaisuuksien sisältöjen valmisteluun.

Ehdotusvaiheessa nähtäville listattujen aineistojen määrä kasvoi lähes kahdellakymmenellä asiakirjalla luonnosvaiheesta, kun mukaan lisättiin uudet Lahden suunta -työn valmisteluun liittyvät asiakirjat sekä ehdotusvaiheessa valmistuneet selvitykset.

1.5. Ennen hyväksymiskäsittelyä tehdyt keskeiset muutokset

Lahden suunta -työn 2021–2025 ehdotuksesta saatiin kymmenen viranomaislausuntoa, neljä muistutusta yhteisöiltä ja viisi muistutusta yksityishenkilöiltä. Kokonaisuuteen tehtiin palautteiden pohjalta yhteensä 34 muutosta, joista 27 perustui lausuntoihin, viisi muutosta yhteisöjen muistutuksiin ja kaksi muutosta yksityishenkilöiden muistutuksiin. Lisäksi aineistokokonaisuuksiin tehtiin ennen hyväksymiskäsittelyä parikymmentä valmistelussa tarpeelliseksi tunnistettua teknisluonteista muutosta ja korjausta.

Oikeusvaikutteisissa kaavamääräyksissä tehtiin muutoksia yleismääräykseen ja seitsemään kaavamääräykseen:

- Yleismääräyksessä täsmennettiin viittausta yleiskaavamääräyksiä täydentäviin alueellisiin suunnitteluohjeisiin.
- Kiertotalousalueiden 1-indeksin alueiden kaavamääräystä tarkennettiin siten, että alueella ei sallita esikäsitteilyä.
- Kiertotalousalueiden -2-indeksin alueiden kaavamääräystä täydennettiin maininnalla, että toiminnan luonne selkeytyy siten, että toiminnan seurauksena jäteperäistäkin materiaalia tulee voida

hyödyntää myöhemmin rakentamisessa uusiotuotteena tai -materiaalina, jonka jätteeksi luokittelu on päättynyt.

- Kiertotalousalueiden -1- ja 2- indeksien kaavamääräyksiä täydennettiin maininnalla, että väliaikainen toiminta ei saa vaikeuttaa kaavan toteuttamista ja väliaikaisen toiminnan edellyttämään lupaan tulee asettaa määräaika. Lisäksi toiminnan sijoittumisessa aluevaraukselle tulee huomioida riittävä etäisyys häiriintyviin kohteisiin siten, että toiminnasta ei aiheudu kohtuutonta naapurushaittaa.
- Luonnonsuojelun alueiden (SL) kaavamääräystä täydennettiin sisältämään myös perustettavaksi tarkoitetut luonnonsuojelun alueet, kuten lainvoimaisessa Lahden yleiskaavassa 2030 on esitetty.
- Retkeily- ja ulkoilualueen VR-3 kaavamääräystä täsmennettiin MRL 128 §:n mukaisen toimenpiderajoituksen osalta.
- Ampumaradan laskennalliseen 60 dB meluvyöhykkeen kaavamääräykseen lisättiin kaavamääräyksen tarkempi selite, joka on Lahden lainvoimaisessa yleiskaavassa 2030.

- Ampumaradan laskennalliseen 65 dB meluvyöhykkeen kaavamääräykseen lisättiin otsikkotasolle määräyksen desibeliraja 65 dB
- Teknisenä korjauksena Maakaasun pääputki -kaavamääräys muutettiin muotoon Maakaasun runkolinja.

Kaavakartta:

- Kaksi kaavakarttaa nimettiin uudelleen. Kartan 3: Viherrakenne nimeksi muutettiin 3: Luonto- ja viherympäristö ja kartan 4: Sinirakenne nimeksi muutettiin 4: Vesiensuojelu ja -hallinta.
- Lisättiin viisi luonnonsuojelualue (SL) merkintää:
 - Luonnonsuojelualueiden (SL) merkinnät Sietikassa, Villähteen lehdossa ja Haapalanmäellä muutettiin vastaamaan tehtyä luonnonsuojelupäätöstä.
 - Kalkkusenjärven luonnonsuojelualue (SL) lisättiin kaavakartoille 1: Kestävä yhdyskuntarakenne ja 3: Luonto- ja viherympäristö. Samalla Kalkkusen järven rantavyöhykkeen (RV/1) -rasteri pienentyi.
 - Metsähallituksen omistamalle Enonsaaren kiinteistölle osoitettiin luonnonsuojelumerkintä (SL) omistajan pyynnöstä.
- Luontoarvoja turvattiin kahdella aluelaajennuksella: Ympäristöarvoja sisältävä maa- ja metsätalousalue (MY) laajennettiin kattamaan koko luonnonsuojeluohjelman Hautaanmäen alue. Paakkolanmäen perinnebiotoopin alueelta lähivirkistysalueen (VL) rajausta laajennettiin käsittämään koko keskeinen niittyalue.
- Vesilain mukaiset kohteet lisättiin näkymään kartalla 3: Luonto- ja viherympäristö.
- Kahdeksan LUMO-kohteen luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä alue -merkintä poistettiin päällekkäisen merkinnän vuoksi. Neljä kohdetta oli päällekkäinen luonnonsuojelulain 95 §:n mukaisen luonnonmuistomerkin kanssa ja neljä kohdetta sijoittui rauhoitus päätöksen saaneille uusille luonnonsuojelualueille (SL).
- Turranmetsän alueella laajennettiin luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeää aluetta pienelle lehtokuviolle.
- Latomäen alueelle merkittiin uuden ratavarauksen lisäksi myös nykyinen rata.
- Kujalan käsittelykeskukselle lisättiin nykyinen kaasulinja.
- Kävelyn tavoitteelliset laatureitit tarkistettiin suhteessa palvelukeskittyymiin ja niihin tehtiin neljä muutosta.
- Merkittävän luontoverkoston yli kuntarajojen menevä yhteysnuoli poistettiin Hangasmäen (Hollola) kohdalla ristiriitaisen kaavamerkinnän (TPY) vuoksi.
- Lisäksi kartoille tehtiin joitakin teknisluonteisia korjauksia, kuten ET (4) aluerajauksen tarkistus asemakaavan mukaiseksi, luonnosvaiheen otsikon korjaus kartalle 3: Viherrakenne, ekosysteemin kulttuuripalvelujen (esp-k) kaavamääräyksen lisäys kartalle 3, kaavamerkinnän ja vesilain mukaisen suojellun luontotyyppin selitteen lisäys sekä kahden virheellisesti merkityn vesilain mukaisen kohteen kohdemerkinnän poisto.
- Salpausselkä -merkinnän piirtojärjestystä kartoilla korjattiin paremman luettavuuden saavuttamiseksi.

- Yleiskaavakarttoihin 1–6 toteutettiin uusi pohjakartta, jossa näkyvät rakennuksien ja korkeuskäyrien lisäksi myös tiestö ja rautatiet. Pohjakartan visuaalinen ilme suunniteltiin ja sävytettiin yksilöllisesti tukemaan kunkin yleiskaavakartan kaavamerkintöjen väritystä. Kartan 2: Kulttuuriympäristö luettavuutta parannettiin tummentamalla paikallisesti arvokas rakennettu kulttuuriympäristö -merkinnän väriä.

Muut aineistot

Yleiskaava-alueiden kaavamääräyksiä täydentävät alueelliset suunnitteluohjeet, jotka sisältävät alueellisia lisätietoja tai tavoitteita, eivätkä saa oikeusvaikutuksia. Alueellisiin suunnitteluohjeisiin on tehty täsmennyksiä ja pieniä korjauksia elinkeinoelämän ja kaupan alueisiin liittyen. Lahden keskusta-alueen suunnitteluohjeita on päivitetty keväällä 2024 hyväksytyyn Keskustavision 2040 mukaisiksi. Täydennyksiä on tehty myös Lahden toisen keskusta-alueen, Rakokiven suunnitteluohjeisiin. Uusille luonnonsuojelualueille (SL) on laadittu suunnitteluohjeet. Lisäksi teknisinä korjauksina on korjattu joitakin kirjoitusvirheitä, poistettu tarpeettomia tyhjiä rivejä sekä muutamia mainintoja pohjavedenottoista, ulkoilureiteistä, maisemallisista arvoista ja ekologisesta yhteydestä, koska nämä teemat on jo määrätty yleiskaavakartoilla.

Lahden suunta -työn selostukseen on tehty joitakin lisäyksiä ja täsmennyksiä, kuten kuvaus ja perustelut tarkemman suunnittelun tuloksena syntyneille yleiskaavan siirtymille maakuntakaavasta, tarkastelut liito-oravakannan vähentymisestä ja elinympäristöistä, täsmennetty kuvaus

kestävän liikkumisen vyöhykkeistä, Liikenne 12 suunnitelman laatimisen huomioiminen, kuvaus meluntorjunnan tarpeesta, yhteenveto vaikutusten arvioinnista, vaikutusten arvioinnin yhteenvetotaulukko, täsmennys rataverkkoon ja raideliikenteeseen liittyvistä selvitystarpeista, täsmennys luonnonsuojelualueiden ulkoilureiteistä sekä kuvaus palvelukeskittymämerkintöihin tehdyistä muutoksista. Lisäksi selostukseen on päivitetty ja täydennetty teemakartat ja liiteluettelot, täydennetty kulttuuriympäristötekstiä, lisätty kuvaus ennen hyväksymiskäsittelyä tehdyistä muutoksista sekä tehty erilaisia teknisluonteisia korjauksia.

Neljän selvityksen sisältöihin ja tietomalleihin on tehty täydennyksiä ja korjauksia, mutta muutokset ovat luonteeltaan teknisiä eivätkä vaikuta yleiskaavan ratkaisuihin. Korjatut ja täydennetyt selvitykset ovat: Esiselvitys arkeologisesta selvitystarpeesta Lahden kaupungin alueella (6.11.2024), Rakennettujen kulttuuriympäristöjen päivitysinventointi (18.11.2024), Lahden luontotyyppiselvitykset (9.10.2024) sekä Selvitys Lahden elinkeinoelämän mahdollisuuksista 2024.

Yleiskaavan toteutusohjelma 2026–2035 on laadittu syksyn 2024 aikana. Toteutusohjelma sisältää tavoitteellisen aikataulun, jossa pyritään eri tavoitekorien kautta ennakoimaan, missä järjestyksessä erityyppiset alueet toteutuvat vuoteen 2035 mennessä ja mitkä alueet jäävät vuoden 2035 jälkeen toteutuviksi tulevaisuuden reservialueiksi. Yleiskaavan toteutusohjelma toimii ohjeena yksityiskohtaisempien maankäytön toteutusohjelmien laatimiselle. Kaupunkiympäristölautakunta hyväksyy yleiskaavan toteutusohjelman 2026–2035 samassa kokouksessa muiden kaupunkisuunnittelun ja toteutuksen työohjelmien kanssa.

1.6. Vaikutusten arviointi

Lahden suunta -työn 2021–2025 luonnoksen vaikutuksia arvioitiin ulkopuolisena asiantuntija-arviona keväällä 2022 ennen luonnoksen nähtävälleasettamiskäsittelyä. Vaikutusten arvioinnissa hyödynnettiin Lahden suunta -työn selvitys- ja lähtötietoja. Vaikutusten arviointi on toteutettu maankäyttö- ja rakennuslain (9§) ja maankäyttö- ja rakennusasetuksen (1§) mukaisesti keskittyen yleiskaavan merkittäviin välittämiin ja välillisiin vaikutuksiin. Luonnosvaiheen vaikutusten arvioinnissa arvioitiin myös koko Lahden suunta -työtä ja kestävän kaupunkiliikkumisen ohjelmaa. Lisäksi päivitetyn liikennemallin pohjalta laadittiin erillinen yleiskaavan liikennevaikutusten arviointi. Luonnosvaiheen lausunnossaan Elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskus tunnisti laadituissa vaikutustenarvioinneissa täydentämistarpeita.

Vaikutusten arviointia täydennettiin saadun palautteen pohjalta osana Lahden suunta -työn 2021–2025 ehdotuksen valmistelua keväällä 2024 ennen ehdotuksen nähtävälleasettamiskäsittelyä. Liikenteellisten vaikutusten arviointia täydennettiin erillisellä taustaraportilla, joka tarkentaa luonnosvaiheen vaikutustenarviointia tiettyjen muutosalueiden osalta. Lahden yleiskaavan 2035 ehdotusvaiheen vaikutusten arviointi laadittiin omana raporttinaan, joka sisältää myös kestävän kaupunkiliikkumisen ohjelman tarkempien toimenpiteiden vaikutusten arvioinnin. Kaikki luonnos- ja ehdotusvaiheen vaikutustenarviointiraportit (4

kpl) ovat mukana kaava-asiakirjoissa ja ne olivat nähtävillä ehdotusvaiheessa.

Ennen hyväksymiskäsittelyä Lahden suunta -työn selostukseen lisättiin Elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskuksen ehdotusvaiheen lausunnon mukaisesti Vaikutusten arviointi -kappaleeseen tiivistelmä vaikutusten arvioinneista sekä selostuksen liitteeksi yhteenvetotaulukko uusien ja muuttuvien aluevarausten vaikutusten arvioinnista.

1.5.1. Yhteenveto yleiskaavan vaikutuksista

Yleiskaavassa on uuden rakentamisen osalta tukeuduttu vahvasti olemassa olevaan rakennettuun ympäristöön. Voimassa olevaan yleiskaavaan verrattuna maankäyttöratkaisuja on muutettu edullisemmaksi. Yleiskaavan maankäyttöratkaisuilla pystytään vahvistamaan yhdyskuntarakenteen toimivuutta ja edistämään taloudellisuutta ja ekologista kestävyyttä.

Yleisesti ottaen yleiskaavan vaikutukset liikenteeseen ovat vähäisiä, vaikka alueellista vaihtelua esiintyykin. Voimassa olevasta yleiskaavasta muuttuvat alueet sijoittuvat pääosin kestävän liikkumisen kannalta suotuisille vyöhykkeille.

Asuin-, elinkeino- ja tuulivoima-alueiden toteuttamisesta syntyy kaupungille suoria taloudellisia hyötyjä. Lisäksi voidaan arvioida, että yleiskaavaehdotuksen mahdollistama maltillinen asukasmäärän kasvu ei todennäköisesti nosta painetta kunnallispalvelujen järjestämiseen.

Yleiskaavassa tärkeänä teemana on myös ollut rakennetun ympäristön sekä luonnonympäristön arvojen vaaliminen sekä virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyys. Yleiskaavassa on asianmukaisesti osoitettu luonnon- ja kulttuuriympäristön kannalta arvokkaat alueet, joka mahdollistaa kyseisten arvojen säilymisen muiden aluevarausten kanssa.

Lähtökohtaisesti yleiskaavaehdotuksen vaikutustenarvioinnin kautta voidaan todeta, että kaavassa on huomioitu yhdyskuntarakenteen kehitys kokonaisvaltaisella tavalla ja yleiskaavan ratkaisuilla voidaan edistää tasapainoista kehitystä koko Lahden kaupungin alueella. Yleiskaava ja SUMP vastaavat pääosin hyvin työlle asetettuja tavoitteita MRL:n tavoitteiden lisäksi. Yleiskaavan strateginen suunnitteluperiaate luo mahdollisuuksia myös asemakaavatason osalta tarkoituksenmukaisten ratkaisujen kehittämiseen mm. asumisen, palveluiden ja työpaikkojen osalta.

Kooste uusien ja muuttuvien aluevarausten vaikutusten arvioinnista on selostuksen liitteessä 5.

1.7. Yleiskaavatyön 2017–2020 kierrokselta siirtyneet asiat

Yleiskaavatyön 2017–2020 kierrokselta saatujen lausuntojen ja muistutusten vastineissa esitettiin asioita siirrettäväksi yleiskaavatyöhön 2021–2025. Seuraavassa on kooste siirtyneistä asioista teemoittain ja tieto siitä, miten Lahden suunta -työn 2021–2025 kierroksella asiaa on käsitelty.

- Yleiskaavan kehittymisen myötä tavoitteena on esittää yleiskaava useammalla oikeusvaikutteisella kaavakartalla. Tarkastellaan, mitä tietoa hulevesien hallinnasta on järkevä tuoda viher-sini – kaavakartan kaavamerkintöihin- ja määräyksiin. Tarkastellaan mitä tietoja Kulttuuriympäristö -kartalla on syytä esittää ja millaisia kaavamääräyksiä on syytä antaa. Infra –kartalla hyvä tarkastella, esitetäänkö joukkoliikenteen runkolinjat siinä vai onko tieto liian usein muuttuvaa kaavakartalle.
 - Lahden suunta -työssä 2021–2025 on laadittu kuusi eri teemaista, oikeusvaikutteista yleiskaavakarttaa. 1) Kestävä yhdyskuntarakenne, 2) Kulttuuriympäristö, 3) Luonto- ja viherympäristö, 4) Vesiensuojelu ja -hallinta, 5) Kiertotalous ja 6) Kestävä liikkuminen.
 - Luonnon monimuotoisuuden kannalta merkittävien alueiden LUMO-kohdeluettelo on päivitetty ja aineistosta on

poistettu muiden aineistojen kanssa päällekkäiset kohteet. LUMO-kohteet on esitetty yleiskaavan kartalla 3: Luonto- ja viherympäristö.

- Laadittu yleiskaavatasoinen luontotyyppiselvitys ja arvokkaat luontotyypit on esitetty yleiskaavan kartalla 3: Luonto- ja viherympäristö.
- Hulevesien hallintaan liittyen on laadittu omat kaavamerkinnät- ja määräykset yleiskaavan kartalle 4: Vesiensuojelu ja -hallinta.
- Laadittu selvitys paikallisista kulttuurimaisemista. Kulttuurimaisemien ja rakennetun kulttuuriympäristön arvot on esitetty kaavakartalle 2: Kulttuuriympäristö.
- Joukkoliikenteen runkolinjoja koskeva tieto koettiin liian usein muuttuvaksi tiedoksi kaavakartalle. Kestävän liikkumisen teemat koottiin kaavakartalle 6: Kestävä liikkuminen, jossa on esitetty rakentamista ohjaavat joukkoliikenteen saavutettavuusvyöhykkeet sekä keskeisimmät joukkoliikennekäytävät.

- Maaseutupoliittisen ohjelman kytkeminen Lahden suuntatyöhön.
 - Maaseutupoliittisen ohjelman teemoja päädyttiin kirjaamaan valmistelussa olevaan asuntopoliittiseen ohjelmaan ja linjaukset heijastuvat sitä kautta maaseutualueiden maankäyttöön yleiskaavoituksen ja rakennusjärjestyksen määräyksien lisäksi.
- Lahden suunta -työn 2021–2025 yhteydessä tulisi laatia selvitys Lahden seudun raideliikenteen seisakkeista ja kehittämistarpeista. Selvityksessä on syytä tarkastella myös seisakkeiden asemaa yhdyskuntarakenteessa. Selvityksen perusteella päätetään, onko seisakkeiden paikkoja tarpeen siirtää, vähentää tai lisätä yleiskaavakartalla.
 - Koska raideliikenteen kysymykset ovat seudullisia, selvitettiin raideliikenteen kysymyksiä osana Lahden kaupunkiseutusuunnitelmaa. Kerava-Lahti-Kouvola-rataosuuden lisäraiteita koskevassa selvityksessä tutkittiin myös junaliikenteen mahdolliset seisakepaikat Lahden kaupungin alueella. Tekninen selvitys asemien sijoittumisesta on tehty, mutta liikennöinnin sovittaminen muuhun junaliikenteeseen sekä lähijunien vaatima ratakapasiteetti vaativat vielä selvittämistä. Tulevat muutokset ostoliikenteen järjestämisessä 2030-luvulla

aiheuttavat epävarmuutta henkilöliikenteen tulevaisuuteen.

- Lahden suunta -työn 2021–2025 yhteydessä tarkastellaan Kariston itäosien A-aluevarauksen pienentämistä parhaillaan käynnissä olevan kaavarunkotyön pohjalta.
 - Kariston kaavarunkotyö on käynnissä, mutta työ on viivästynyt luontoselvitysten takia eikä ennen Lahden suunta ehdotuksen nähtävillä oloa ole ollut käytettävissä uusia kaavarunkotasoisia suunnitelmia alueelle. Yleiskaavan aluevarauksia muutetaan tarvittaessa kaavarunko perusteella kaavarunko valmistumisen jälkeen. Suunnittelun ollessa vielä kesken on ennenaikaista tehdä muutoksia yleiskaavan aluevarauksiin.
- Lahden pyöräliikenteen tavoiteverkko ja yleiskaavakartalla esitetyt tavoitteelliset pyöräilyn pää- ja aluereitit tarkistetaan seutuyhteyksien osalta Lahden suunta -työn 2021–2025 kierroksella.
 - Päijät-Hämeen pääpyörätieverkko -selvitys on tehty osana Päijät-Hämeen liikennejärjestelmätyötä ja näiltä osin on tehty tarvittavat muutokset kaavakarttaan: Messiläntielle on lisätty tavoitteellinen aluereitti.

- Kiertotalousteeman tarkastelu yleiskaavatasolla.
 - Lahden suunta -työn 2021–2025 kierroksella laadittiin laaja kiertotalousteeman selvitys. Yleiskaavataso kiertotalousteemaksi tunnistettiin maamassojen kierto ja sen hallinta, sekä uusitut energiamuodot. Selvityksen perusteella yleiskaavaluonnokseen laadittiin oma kiertotalousteemainen yleiskaavakartta. Ehdotusvaiheessa tässä kaavakartassa 5: Kiertotalous on esitetty massalogistiikkaan ja sen toimivuuteen tähtääviä yleiskaavamerkintöjä ja -määräyksiä, sekä selvitystarvemerkitöjä aurinkoenergian ja tuulivoiman hyödyntämiseen liittyen.
- Ekosysteemipalveluiden käsittely yleiskaavatasolla.
 - Edellisellä Lahden suunta -työn 2017–2020 kierroksella laaditun Lahden tärkeimmät ekosysteemipalvelut selvityksen pohjalta työstettiin yleiskaavamerkintä ja -määräys yleiskaavaan. Ekosysteemipalvelut on osoitettu kaavakartoilla 2) Kulttuuriympäristö, 3) Luonto- ja viherympäristö ja 4) Vesiensuojelu ja -hallinta.
- Elinkeinoelämän alue T-29 merkittiin Sammalmetsän osalta selvitysalueeksi Lahden yleiskaavaan 2030 (Y-203). Alueen maankäyttö tarkastellaan ja ratkaistaan.
 - Sammalmetsän alueelle laadittiin luontotyyppikartoitus täydentämään olemassa olevia luonto- ja lajistotietoja. Arvokkaat luontotyypit ja tiedossa olevat lajistot sijoittuvat pääosin selvitysalueena tarkastellun alueen ulkopuolelle, yleiskaavan 2030 (Y-203) ja yleiskaavaluonnoksen 2035 (Y-205) mukaiselle maisemallisesti arvokkaalle peltoalueelle (MA), eivätkä suoraan poissulje alueen kehittämismahdollisuuksia elinkeinoelämän alueeksi.
 - Päivitetty liito-oravaselvitys 2023 valmistui keväällä 2024 ja sen mukaan alueella ei esiinny liito-oravia. Edellisen liito-oravaselvityksen mukaan selvitysalueella sijaitsee jonkin verran liito-oravan papanapuita. Liito-oravat ja alueen muut arvokkaat luontoarvot otetaan huomioon alueen tarkemmassa suunnittelussa.
 - Koiskala-Tiiranmäen alueelle laadittiin myös arkeologinen tutkimus, jonka mukaiset muinaismuistokohteet sijoittuvat vastaavasti pääosin maisemallisesti arvokkaan peltoalueen (MA) puolelle Sammalmetsän alueella.
 - Risteysalueen elinkeinoelämän alue on osoitettu Päijät-Hämeen maakuntakaavassa 2014 työpaikka-alueena.
 - Selvitysalue päätettiin yleiskaavaluonnokseen palauttaa elinkeinoelämän alueeksi (T).

- Ruukinkadun jatke on esitetty Lahden yleiskaavassa 2030 (Y-203) uutena väylänä. Tekninen ja ympäristölautakunta esitti kokouksessaan 19.5.2020 § 62 merkinnän poistamista. Merkinnän poistaminen kuitenkin vaatii laajemmin alueen liikenneverkon uudelleen arvioinnin, joka tehdään Lahden suunta -työn 2021–2024 kierroksella.
 - Ruukinkadun jatkeen ratkaisu on pitkälti sidoksissa voimassa olevan yleiskaavan selvitysalueena osoitetun Sammalmetsän kaavaratkaisun kanssa. Selvitysalue päätettiin palauttaa elinkeinoelämän alueeksi (T) tehtyjen selvityksien pohjalta.
 - Ruukinkadun poistamisen liikenteellisiä vaikutuksia on kuvattu yleiskaavan liikenteellisten vaikutusten arvioinnissa. Uuden tieyhteyden vaikutus muuhun tieverkkoon on vähäinen, tosin yleiskaavan tarkkuustason tarkastelu ei ota huomioon yksittäisten liittymien välityskykyä ja viiveitä.
 - Ruukinkadun jatke päätettiin jättää yleiskaavaluonnokseen vastaavalla linjauksella ja kaavamerkinnällä kuin voimassa olevassa yleiskaavassa 2030 (Y-203).

1.8. Lahden suunta prosessi on jatkuva

Lahdessa on tehty valtuustokausittain päivittyvää yleiskaavaa vuodesta 2009 lähtien. Yleiskaavan kanssa samaan prosessiin on yhdistetty Kestävän kaupunkiliikkumisen ohjelman laatiminen, sekä ympäristöohjelman ja palveluohjelman teemoja soveltuvilta osin. Kokonaisuus on nimetty Lahden suunta -työksi. Jatkuva työ etenee neljän vuoden sykleissä valtuustokausittain. Päivityvyys tarkoittaa, että valtuustokauden alussa valtuusto laatii strategian ja asettaa Lahden suunta -työlle tavoitteet. Kauden lopussa valtuusto hyväksyy Lahden suunta -työn. Lahden suunta -työn 2021–2025 tavoitevuosi on 2035.

Lahden suunta -työssä keskustellaan kaupungin tulevaisuudesta monella tasolla ja vaihtoehtoisia ratkaisuja ajankohtaisiin suunnittelukysymyksiin etsitään yhteisöllisesti, osallisten kanssa. Keskustelussa nousee esille monenlaisia kysymyksiä. Millaista on tulevaisuuden asuminen Lahdessa? Entä millä tavoin kaupungissa liikutaan ja miten palvelut hankitaan? Millainen on kaupungin työpaikkatarjonta tulevaisuudessa? Entä mikä synnyttää hyvinvointia lahtelaisille?

Yleiskaavassa esitettyjä ratkaisuja tarkistetaan säännöllisesti olosuhteiden muuttuessa ja selvitystietojen päivittyessä. Vuoropuheluun Lahden tulevaisuudesta osallistuvat yrittäjät, maanomistajat, asiantuntijat, viranomaiset ja päättäjät. Suurin osallisten ryhmä ovat kuitenkin uuden Lahden 120 000 asukasta nuorimmista vanhimpiin.

Paraskaan suunnitelma ei kuitenkaan ole koskaan valmis – niin kuin ei kaupunkikaan. Moniin avoinna oleviin kysymyksiin voidaan jatkuvassa prosessissa palata seuraavalla valtuustokaudella, kun maailma on jo hitusen muuttunut ja käytössä on uutta tietoa. Jatkuva prosessi pitää yleispiirteisen maankäytön ja liikkumisen suunnittelun ajan tasalla ja antaa kokonaiskuvan kaupungin strategisesta maankäytön ja liikenteen kehityksestä yli valtuustokausien, tuleville vuosikymmenille.

1.9. Seuraavalle yleiskaavakierrokselle siirtyvät teemat

Seuraavat teemat ja syventymistarpeet ovat nousseet esille Lahden suunta -työn 2021–2025 loppuvaiheessa, ehdotuksesta saaduissa lausunnoissa ja muistutuksissa. Näihin teemoihin ei ehditty syventymään ennen hyväksymiskäsittelyä, mutta ne siirretään tarkasteltaviksi valtuustokaudella 2025–2029 käynnistyvän työn yhteydessä.

- Tarkastellaan liito-orava-alueiden esittämistä yleiskaavakartalla.
 - Huomioidaan maakunnallisten arvokkaiden rakennettujen kulttuuriympäristöjen aluerajausmuutokset yleiskaavakartalla, kun maakunnallinen selvitys valmistuu ja Päijät-Hämeen maakuntakaavan valmistelu etenee.
 - Luonnonsuojeluohjelman alueet on mahdollista tuoda yleiskaavakartalle ennakoidusti luonnonsuojeluohjelman hyväksymiskäsittelyn jälkeen.
 - Tarkastellaan Ämmälän ja Kaukasen alueen asumisen ja elinkeinoelämän varauksia sekä radan länsi- että itäpuolella suhteessa luonnonsuojeluohjelman Myllyojan metsään. Asuinaluevarausta ei voi rajata enää pienemmäksi radan länsipuolella ilman, että se vaikuttaa koko Kaukasen alueen käyttömahdollisuuksiin tulevaisuudessa.
 - Huomioidaan Uudenmaan ELY-keskuksen selvityksen tulokset maantieverkon seudullisesta merkittävydestä.
- Syvennetään yleiskaavan ilmastovaikutusten arviointia kokonaisvaltaisemmaksi ja käytetään ilmastovaikutusten arvioinnin tukena yleiskaavan mittakaavatasolle soveltuvaa arviointimenetelmää.
 - Tarkistetaan Hollolan kunnan ehdotusvaiheen viranomaisneuvottelussa esiin tuomat, kuntarajalla sijaitsevat, yhteissuunnittelua vaativat kohteet.
 - Lahden suunta -työtä kehitetään jatkuvasti erityisesti vuorovaikutuksen ja osallisten vinkkelistä. Aineistokokonaisuuden kehittäminen osallisille helpommin käsiteltäväksi kokonaisuudeksi on tärkeä näkökulma kehitystyössä huomioitavaksi.

2. Lahden suunta -työn 2021–2025 tekijät

2.1. Kuka valmistelee Lahden suunta -työn päätöksentekoon?

Lahden suunta -työn sisällön tekemiseen osallistuu suuri joukko ihmisiä: asukkaita, viranomaisia, asiantuntijoita ja eri intressiryhmien edustajia. Päätöksentekoon menevät aineistot valmistellaan Kaupunkiympäristön palvelualueen kaupunkisuunnittelun yksikössä. Kaupunkiympäristö-lautakunta asettaa aineistot nähtäville ja kaupunginvaltuusto päättää niiden hyväksymisestä. Valmistelun ydintiimin muodostaa yleiskaavoitus muutaman keskeisen asiantuntijan kanssa. Työskentelyn vuorovaikutteisiin menetelmiin kuuluvat erilaiset keskustelutilaisuudet ja työpajat niin asukkaiden ja toimijoiden kuin kaupungin omien asiantuntijoiden kanssa. Eri teemojen tietopohja ja suunnitteluratkaisut jalostuvat pienissä tehotiimeissä poikkihallinnollisesti parhaiden asiantuntijoiden voimin.

Lahden suunta -työn kokonaisuudesta ja yleiskaavatyöstä vastaa yleiskaava-arkkitehti. Yleiskaavatyötä tukemaan ja ohjaamaan on nimetty työryhmä, joka kokoontuu muutaman kerran vuodessa. Kestävän kaupunkiliikkumisen ohjelman kokoamisesta ja toimenpiteiden koordinoimisesta vastaa kestävän liikkumisen asiantuntija ja ohjelmalla on oma työryhmänsä. Kestävän kaupunkiliikkumisen teemojen käsittelyyn on myös perustettu kestävän liikkumisen asukasraati, jota voidaan hyödyntää valmistelutyössä. Yleiskaavatyöllä ja kestävän kaupunkiliikkumisen ohjelmalla on yhteinen Lahden suunta -ohjausryhmä, joka kokoontuu neljä kertaa vuodessa. Lasten ja nuorten palveluverkkoa suunnitellaan omassa suunnitteluryhmässään. Kaikki ryhmät ovat kaupunkitasoisia ja niissä on mukana ihmisiä eri palvelualueilta.

2.2. Lahden suunta -työtä tekevien eri työryhmien jäsenet

Alho Olli, kaupunkikehitysjohtaja / Kymp

Alm Sari, kehittämisjohtaja / Konsernihallinto

Halme Minna, aluekoordinaattori, itäinen alue / Sivistyksen palvelualue, lasten ja nuorten kasvu

Harju Mika, varhaiskasvatusjohtaja / Sivistyksen palvelualue, lasten ja nuorten kasvu

Heikkinen Matti, liikenneinsinööri / Kymp kaupunkisuunnittelu

Heinäaro Aliisa, kestävän liikkumisen asiantuntija / Kymp kaupunkisuunnittelu

Heinämäki Juuso, vuorovaikutussuunnittelija / Kymp kaupunkisuunnittelu

Helin Tuomas, kaavoitusarkkitehti / Kymp Kaupunkisuunnittelu

Helminen Juha, suunnittelujohtaja / Kymp kaupunkisuunnittelu

Honkanen Petri, suunnittelujohtaja 30.9.2023 asti / Kymp kaupunkisuunnittelu

Huovinen Jaana, kaavoitusarkkitehti / Kymp kaupunkisuunnittelu

Hämäläinen Päivi, vastaava päiväkodin johtaja, eteläinen alue / Sivistyksen palvelualue, lasten ja nuorten kasvu

Ihanus Marianne, kaavoituskoordinaattori / Kymp kaupunkisuunnittelu

Jakonen Pirkko-Leena, suunnittelupäällikkö / Kymp kaupunkisuunnittelu

Jokinen Lauri, joukkoliikennepäällikkö 13.8.2024 alkaen / Kymp kaupunkitekniikka

Jämsen Virve, opetus- ja kasvatusjohtaja / Sivistyksen palvelualue, lasten ja nuorten kasvu

Järveläinen Juhani, hulevesi-insinööri / Kymp rakennus- ja ympäristövalvonta

Kajander Sami, paikkatietoinsinööri / Kymp kaupunkisuunnittelu

Keskinen Rea, asemakaavavalmistelijä / Kymp kaupunkisuunnittelu

Kivilahti Jouni, nuorisotoimenjohtaja / Sivistyksen palvelualue, lasten ja nuorten kasvu

Kivineva Pauliina, vuorovaikutussuunnittelija 13.10.2023 asti / Kymp kaupunkisuunnittelu

Kokkonen Päivi, kehittämisspäällikkö / Konsernihallinto

Kortelainen Vuokko, viestintäsuunnittelija / Konsernihallinto

Koskelainen Liisa-Marjatta, tutkimuspäällikkö / Sivistyksen palvelualue, museo

Kujala Kirsi, kaupunginpuutarhuri / Kymp kaupunkisuunnittelu

Lahtinen Jatta, suunnitteluinsinööri / Kymp kaupunkisuunnittelu

Lastikka Mika, kaupungininsinööri / Kymp kaupunkitekniikka

Lehmuskoski Markus, asemakaava-arkkitehti / Kymp kaupunkisuunnittelu

Leppäaho Pasi, kunnossapitopäällikkö / Kymp kaupunkitekniikka

Malin Ismo, vesiensuojelupäällikkö / Kymp rakennus- ja ympäristövalvonta

Marjamäki Emma, ympäristökasvattaja / Kymp rakennus- ja ympäristövalvonta

Markkula Sari, suunnittelija / Kymp kaupunkisuunnittelu

Marola Jesse, erityisasiantuntija / Konsernihallinto

Martikainen Jaana, liikenneinsinööri / Kympp Kaupunkisuunnittelu
Mustakallio Marja, kaavoitusarkkitehti / Kympp Kaupunkisuunnittelu
Naasko Olli-Mirjam, viestintäpäällikkö / Konsernihallinto
Niskanen Riitta, hankepäällikkö / Kympp kaupunkisuunnittelu
Norrlin Roosa, tutkija / Sivistyksen palvelualue, museo
Ojala Elina, ympäristöjohtaja / Konsernihallinto
Palomäki Johanna, kaupunginarkkitehti / Kympp kaupunkisuunnittelu
Parjanen Veikko, suunnitteluavustaja / Kympp kaupunkisuunnittelu
Peltonen Petri, suunnitteluinsinööri / Kympp kaupunkisuunnittelu
Pirttilä Leena, rakennuttajapäällikkö / Lahden tilakeskus
Puusaari Riina, suunnitteluinsinööri / Kympp kaupunkisuunnittelu
Rantanen Virpi, palvelupäällikkö, nuorisopalvelut, itäinen alue / Sivistyksen palvelualue, lasten ja nuorten kasvu
Saarela Matti, vastaava rehtori, pohjoisen ja Nastolan alue / Sivistyksen palvelualue, lasten ja nuorten kasvu
Salminen Tuula, suunnitteluinsinööri / Kympp kaupunkisuunnittelu
Salomaa Iiris, asiantuntija fysioterapeutti / Päijät-Sote
Saresma Kirsikka, vastaava rehtori, eteläinen ja keskustan alue / Sivistyksen palvelualue, lasten ja nuorten kasvu
Sieppi Päivi, ympäristöneuvontapäällikkö / Konsernihallinto
Silvast Maria, maisema-arkkitehti / Kympp kaupunkisuunnittelu
Sivonen Markku, rakennuslupapäällikkö / Kympp rakennus- ja ympäristövalvonta

Suokas Sanna, yleiskaavoittaja / Kympp kaupunkisuunnittelu
Suvisilta Jaana, palvelujohtaja 31.12.2023 asti / Konsernihallinto
Solonen Petri, maankäyttöinsinööri / Kympp Kaupunkisuunnittelu
Särkkä Anna-Maaria, metsäpäällikkö / Kympp rakennus- ja ympäristövalvonta
Särkkäaho Rauno, joukkoliikennepäällikkö, 13.8.2024 asti / Kympp kaupunkitekniikka
Sääksniemi Johanna, yleiskaava-arkkitehti / Kympp kaupunkisuunnittelu
Tiittanen Riku, projektipäällikkö / Kympp kaupunkitekniikka
Tikkala Jaakko, suunnitteluinsinööri / Kympp kaupunkisuunnittelu
Toivonen Olli, strategiapäällikkö / Konsernihallinto
Tuhkanen Jani, rakennuttamispäällikkö / Kympp kaupunkitekniikka
Turunen Heikki, lukiojohtaja / Sivistyksen palvelualue, lukiokoulutuspalvelut
Ukkonen Markku, kehittämisasiantuntija / Konsernipalvelut
Uronen Carita, suunnitteluinsinööri / Kympp kaupunkisuunnittelu
Vanhala Maria, suunnitteluinsinööri / Kympp kaupunkisuunnittelu
Vanninen Helene, asuntoasianpäällikkö / Kympp kaupunkisuunnittelu
Virtanen Satu, kiertotalousasiantuntija / Kympp kaupunkisuunnittelu
Väisänen Petteri, projektipäällikkö / Kympp Kaupunkitekniikka

OSA III: Suunnittelun lähtökohdat ja muutokset voimassa oleviin yleiskaavoihin

A person wearing a black leather jacket and blue jeans is riding a bicycle on a paved path. The path is surrounded by lush green trees and bushes. In the background, a multi-story building is visible, and other people can be seen walking on the path. The overall scene is bright and sunny.

Lahden suunta -työn selostuksen kolmannessa osassa on kuvailtu tarkemmin suunnittelun lähtökohdat ja esitelty muutosesitykset lainvoimaisiin yleis- ja osayleiskaavoihin sekä kestävän kaupunkiliikkumisen ohjelmaan. Sen lisäksi on käsitelty yleiskaavan oikeusvaikutuksia.

1. Suunnittelun lähtökohdat

1.1. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ohjaavat suunnittelua

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (VAT) ovat osa maankäyttö- ja rakennuslain mukaista alueidenkäytön suunnittelujärjestelmää. Niiden kautta valtioneuvosto linjaa koko maan kannalta merkittäviä alueidenkäytön kysymyksiä. Tavoitteilla varmistetaan, että valtakunnallisesti merkittävät asiat huomioidaan kaavoituksessa ja valtion viranomaisten toiminnassa. Uudistetut valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet tulivat voimaan 1.4.2018. Valtioneuvosto päätti tavoitteiden uudistamisesta 14.12.2017.

Tavoitteiden uudistamisella pyritään vastaamaan alueidenkäytön tulevaisuuden haasteisiin ja edistämään kansainvälisten sopimusten täytäntöönpanoa Suomessa. Uudistetut tavoitteet jakautuvat viiteen kokonaisuuteen, jotka ovat:

- toimivat yhdyskunnat ja kestävä liikkuminen
- tehokas liikennejärjestelmä
- terveellinen ja turvallinen elinympäristö
- elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö sekä luonnonvarat
- uusiutumiskykyinen energiahuolto.

Lahden suunta -työn 2021–2025 kannalta kaikkien viiden kokonaisuuden valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ovat tärkeitä. Kestävän kaupunkiliikkumisen ohjelma tukee toimivat yhdyskunnat ja kestävä liikkuminen, sekä tehokas liikennejärjestelmä kokonaisuuksien tavoitteita ja Lahden yleiskaava 2035 kattaa kaikki VAT- kokonaisuudet.

1.2. Liikenne 12 ohjaa kestäväään liikkumiseen kaupunkiseudulla

Ensimmäinen valtakunnallinen liikennejärjestelmäsuunnitelma (Liikenne 12) valmistui keväällä 2021. Liikenne 12 on strateginen suunnitelma liikennejärjestelmän kehittämisestä ja se huomioi kaikki väylämuodot, liikenteen palvelut, tiedon sekä henkilö- ja tavaraliikenteen. Suunnitelma päivitetään hallituskausittain ja kesällä 2023 käynnistyi valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman päivittäminen.

Lahden yleiskaavan laadinnassa on huomioitu voimassa oleva, keväällä 2021 valmistunut Liikenne 12 -suunnitelma ja tälle suunnitelmalle on asetettu kolme tavoitetta: saavutettavuus, kestävyys ja tehokkuus. Tavoitteet ovat rinnakkaisia ja ne kaikki pyrkivät hillitsemään ilmastonmuutosta. Kaupunkiseuduilla kuten Lahden seudulla korostuu liikennejärjestelmän kestävyys.

Valtakunnallisen liikennejärjestelmän tavoitteiden mukaan ihmisten mahdollisuudet valita kestävämpiä liikkumismuotoja paranevat erityisesti kaupunkiseudulla. Saavutettavuuden tavoitteessa huomioidaan elinkeinojen, työssäkäynnin ja asumisen tarpeet sekä eri aluetasot kansainvälisestä tasosta alueiden sisäiseen saavutettavuuteen. Olemassa olevaa liikennejärjestelmää pyritään käyttämään tehokkaasti ja uusilla liikenneinvestoinneilla edistetään kestäväää liikennettä.

Kestävä yhdyskuntarakenne ja liikennejärjestelmä on myös Lahden yleiskaavan tavoite. Lahti Päijät-Hämeen maakunnan ja Lahden kaupunkiseudun keskustaupunkina on tärkeä liikenteen solmupiste, ja liikenteen ratkaisut vaikuttavat myös kaupungin rajojen ulkopuolella. Kaavan ratkaisulla lisätään ihmisten mahdollisuuksia valita kestäviä kulkutapoja. Joukkoliikenteen saavutettavuus ohjaa rakentamista ja keskeisimmissä solmupisteissä lisätään liityntäpysäköintiä. Pyöräilyn pääverkkoa on täydennetty maakunnallisen tarkastelun perusteella ja palvelukeskittymien lähiympäristöihin on määritetty kävelyn tavoitteelliset laatureitit. Autoliikenteen yhteyksiä parannetaan pääsääntöisesti nykyistä tieverkkoa kehittämällä.

Lahden suunta -työn kanssa samaan aikaan on ollut käynnissä Liikenne 12 -suunnitelman päivittäminen. Liikenne 12 -suunnitelman tavoitteet on päivitetty ja uudet tavoitteet ovat toimivuus, turvallisuus ja kestävyys. Suunnitelman valmistuttua sen sisältö voidaan huomioida seuraavalla kaavakierroksella.

1.3. Maakuntakaavassa ratkaistaan aluerakenne

Päijät-Hämeen maakuntakaava 2014 on saanut lainvoiman 14.5.2019. Lainvoimainen maakuntakaava löytyy Päijät-Hämeen liiton internetsivuilta: <https://paijat-hame.fi/maakuntakaava-2014/>

Maakuntakaavassa Lahden taajama-alue on pääosin taajamatoimintojen aluetta (A). Kaupunkialue (ka) on osoitettu Lahden kaupunkialueelle. Merkinnällä osoitetaan kaupunki- ja taajama-alueet, joita eheytetään, ja alueelle on osoitettu yleismääräyksestä poikkeava merkitykseltään seudullisen vähittäiskaupan suuryksikön koon alaraja (erikoistavarakauppa, joka voi perustellusta syystä sijoittua myös keskusta-alueen ulkopuolelle kuten auto-, huonekalu-, puutarha- ja maalauskauppa 12 000 k-m², muu erikoistavarakauppa 5 000 k-m²).

Lahden keskusta ja rautatieaseman ympäristö on merkitty keskustatoimintojen alueeksi (C), samoin kuin Nastolan Kirkonkylän ja Rakokiven alue. Lahden keskustan osalta ei ole maakuntakaavassa määrätty vähittäiskaupan 2000 k-m² ja sen ylittävien suuryksiköiden yhteenlaskettua enimmäiskerrosalaa, Nastolan kuntakeskuksen osalta enimmäiskerrosalaksi on määrätty 30 000 k-m². Maakuntakaavassa osoitettuja keskustatoimintojen alakeskuksia (ca) ovat Kärpänen, Laune, Mukkula, Kiveriö, Ahtiala, Jalkaranta, Karisto, Renkomäki, Villähde ja Uusikylä. Näille on määrätty vähittäiskaupan 2000 k-m² ja sen ylittävien

suuryksiköiden yhteenlasketun kerrosalan enimmäismääräksi Villähteelle ja Uuteenkylään 8 000 k-m², muiden osalta 10 000 k-m².

Vähittäiskaupan suuryksiköiden alueita (KM) on osoitettu Launeelle, Uudenmaankadun varteen, Valtatien 4 Renkomäen eritasoliittymän ympäristöön, Holman risteysalueelle sekä Nastolan Kauppakaareen. Vähittäiskaupan suuryksikön kohdemerkintä (km) on osoitettu Helsingintien varteen Hennalaan ja Karistoon. Vähittäiskaupan suuryksiköiden alueille ja kohdemerkinnöille määritelty vähittäiskaupan enimmäismitoitus on alue- ja kohdekohtaisesti kuvattu maakuntakaavan määräyksissä. Vähittäiskaupan kehittämisen kohdealue (kma) on rajattu Pippon, Pekanmäen ja Uudenkylän alueelle. Palvelukeskittymiä (P) varten on osoitettu merkinnät Päijät-Hämeen keskussairaalan alueelle ja Pajulahden urheiluopiston alueelle. Loma- ja matkailualueeksi (R) on osoitettu Kärkjärven koillisranta Lapakiston luonnonsuojelualueen lähellä ja Mukkulan kartanon alue.

Työpaikka-alueet (TP) sijoittuvat Kukonkosken ympäristöön, Pekanmäen ja Lotilan alueille, Holma-Kymijärven maantien tuntumaan, Lehmuksen alueelle, Niemeen, Kolavaan, Varjola-Veljeskylän alueelle, Uuteenkylään ja valtatie 4 Seestan eritasoliittymän ympäristöön. Teollisuus- ja varastoalueita (T) on osoitettu Niemeen, Mukkulaan, Hennalaan, Metsä-Pietilään, Kujalaan, Jokimaalle, Villähteelle, Kouvolantien varteen Nastolan Kirkonkylään ja Uuteenkylään. Kymijärven voimalaitos on merkitty

suuronnettomuusvaaralliseksi laitokseksi (Tkem) ja sen ympärille on merkitty konsultointivyöhyke (kons). Uudessakylässä Kuivannontien varressa on puolustusvoimien Terrikallion alue (EP), jolle on osoitettu suojavaöhyke sv-merkinnällä. Muita erityisalueita ovat Levon hautausmaa (EH1), Kujalan jätteenkäsittelyalue (EJ2), Nastolan Montarin käytöstä poistettu jätteenkäsittelyalue (Ejm3) ja Kymijärven lämpövoimalaitos (EN1). Maa-ainesten ottoalue (eo) on merkitty Renkomäkeen ja Nastolan Arolaan. Moottoriurheilukeskus (em) on merkitty Pippoon. Maakuntakaavassa on osoitettu luonnonvaralogistiikan kehittämisen kohdealue (llk) Nastolan Montariin ja Kirviään.

Luonnonsuojelualueita (SL) maakuntakaavaan on Lahden alueelle osoitettu 20 kappaletta, joista suurimmat ovat Pesäkallion, Lapakiston ja Linnaistensuon luonnonsuojelualueet. Virkistysalueina (V) on merkitty Kaarlammin, Renkomäen, Kujalan, Enonsaaren, Kerinkallion, Jokimaan, Pirttiharjun, Läntisen Salpausselän, Ala-Okeroinen, Takkulan, Pesäkallion, Viuhan ja Turranmetsän virkistysalue. Virkistyskohteita ovat Arvojärven ja Ahvenlammen virkistyskohteet. Viheryhteystarpeita (vy) on osoitettu väleille Ala-Okeroinen - Pirttiharju, Kujala – Karisto, Jokimaa – Renkomäki, Kerinkallio-Kujala, Salpausselkä – Karisto, Salpausselkä – Latokarkea-Pesäkallio, Karisto-Nastolan kirkonkylä, Kangas - Kakarlamminkallio, Uusikylä - Kähärä ja Kottero - Haarankylä. Maa- ja metsätalousvaltaiseksi alueeksi, jolla on erityisiä ulkoilun ohjaamistarpeita (MU) on osoitettu Lapakiston luonnonsuojelualueita ympäröivät metsäalueet Pajulahdesta Seestaan asti.

Maakuntakaavassa on osoitettu Lahden alueelle kolme kehittämisen kohdealuetta (kk), joihin kohdistuu maakunnallisesti tai seudullisesti tärkeitä alueiden käytöllisiä kehittämistarpeita. Lahden radanvarsi (kk6) suunnitellaan korkeatasoiseen ja tehokkaaseen asuin- ja työpaikkakäyttöön sekä julkisille ja yksityisille palveluille matkakeskukseen tukeutuen. Niemi-Mukkula (kk7) aluetta uudistetaan ja kehitetään kampusalueena sekä asuin- ja työpaikkatoiminnoille. Radan ja vt 12 varressa Nastolassa (kk8) lisätään asumista henkilöliikenteen asemien läheisyyteen.

Maakuntakaavassa Lahden eteläinen kehätie on osoitettu Launeelle uutena kaksiajorataisena päätienä tai -katuna ja entinen valtatie 12:n linjaus on Lahden osalta osoitettu Hollolan rajalta VT4:n liittymään saakka kaksiajorataisena pääkatuna ja siitä Nastolan eritasoliittymään asti merkittävästi parannettavana kaksiajorataisena päätienä. Valtatie 12 välillä Nastolan eritasoliittymä - Uudenkylän eritasoliittymä on merkitty merkittäväksi parannettavana valtatieksi ja siitä eteenpäin aina maakunnan rajalle asti valtatie 12 on esitetty uuteen linjaukseen uutena valtatieksi. Maakuntakaavassa on myös esitetty ohjeellisena pääratana Lahti-Mikkeli ratalinjaus. Lahden alueelle ei ole osoitettu yhtään tuulivoimatuotantoon soveltuvaa aluetta.

Suurin osa Nastolan alueesta on maakuntakaavassa maaseutumaista aluetta. Lähikeskuskyläksi on merkitty Pyhäntä, Seesta-Luhtaanmaa, Kumia, Ruuhijärvi, Haravakylä ja Tapiola. Haja-asutuskylä ovat Immilä ja Mäkelä. Maaseudun kehittämisen kohdealue (mk) on osoitettu Mäkelä-Pyhäntä-alueelle.

Kulttuuriympäristön tai maiseman kannalta valtakunnallisesti merkittäviä alueita (kmv) ovat Salpausselän hiihtostadion, Hennalan kasarmit, Lahden suurradioasema, Lahden rautatieasema ja varikkoalue, Lahden kaupungintalo ja kauppatori, Harjukatu, Onnelantien ja Kymintien pientaloalueet sekä Karjalankadun pienkerrostalot, Harjukadun pienkerrostaloalue, Koiskalan kartano, Fellmanninpuisto, Anttilanmäen esikaupunkiasutus, Tapanilan ruotsalaistaloalue, Seestan kartano, Toivonojan kartano, Erstan kartano, Seestan mylly, Immilän mylly ja Kumian mylly. Kulttuuriympäristön tai maiseman kannalta maakunnallisesti arvokkaita alueita ovat Koiskalan kulttuurimaisema, Okeroisten

kulttuurimaisema, Harjumäen maisema-alue, Immilän kulttuurimaisema, Arrajoen kulttuurimaisema, Tapiolan ja Pensuon alue, Uudenkylän kulttuurimaisema, Ruuhijärven kylän kulttuurimaisema, Toivonojan kulttuurimaisema, Seestan kulttuurimaisema ja Kankaan kulttuurimaisema.

Päijät-Hämeen maakuntavaltuusto on päättänyt käynnistää Päijät-Hämeen 2060 maakuntakaavan laadinnan. Kaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelma (OAS) oli nähtävillä 14.2.-15.3.2024.

1.3.1. Siirtymät maakuntakaavasta

Yleiskaavassa on maakuntakaavaan verrattuna muutamia tarkemman suunnittelun tuloksena syntyneitä siirtymiä, joista seuraavana kuvatut ovat syntyneet viimeisimmällä Lahden suunta -työn kierroksella.

Holman risteyksen maakuntakaavan taajamatoiminnoille osoitettu alue on osoitettu yleiskaavassa yhdistetyksi palvelujen ja elinkeinoelämän alueeksi, johon alue soveltuu saavutettavuutensa ja meluolosuhteidensa puolesta paremmin kuin asumiseen. Alue on jo pääosin asemakaavoitettu ja rakennettu elinkeinoelämän käyttöön.

Maakuntakaavan keskustatoimintojen alakeskuksia ei ole merkitty yleiskaavaan. Merkintää korvaa strateginen alueellinen palvelukeskittymämerkintä, jolla ei kuitenkaan säädetä vähittäiskaupan suuryksiköistä, vaan merkintä on luonteeltaan laadullinen. Kiveriön alue kuuluu keskustan maakunnallisen palvelukeskittymän vaikutusalueeseen ja Uudenkylän alue kuuluu Rakokiven kunnallisen palvelukeskittymän vaikutusalueeseen, joten niille ei ole osoitettu yleiskaavassa omaa merkintää.

1.4. Kiertotaloutta palvelevan jätteenkäsittelyalueen vaihemaakuntakaava

Jätteiden hyötykäytön kehittyessä seudullisesti palveleva Kujalan jätteenkäsittelyalue ei enää riitä takaamaan kiertotaloutta palvelevan yritystoiminnan kehittymisen tarpeita. Kiertotaloutta palvelevalla jätteenkäsittelyalueen vaihemaakuntakaavalla on ratkaistu seudullisesti merkittävän jätteenkäsittelyalueen sijoittuminen Lahden seudulla. Uutta aluetta on etsitty Päijät-Hämeessä erityisesti elinkeinoelämän tarpeisiin ja Päijät-Hämeessä syntyvien jätteiden käsittelyyn. Kotitalouksien jätteiden seudullinen käsittely jatkuu Kujalassa, jossa ei kuitenkaan ole tilaa uusille toimijoille.

Vaihemaakuntakaavalla on tarkasteltu Lahden seudun kiertotalouteen painottuvan jätteenkäsittelyalueen sijoittuminen. Alueen toteutusvaihtoehtoja vertailtiin ja niiden vaikutuksia arvioitiin suunnittelun

yhteydessä tehdyssä ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä (YVA), jota vietiin eteenpäin vaihemaakuntakaavan kanssa samanaikaisesti. Vaihemaakuntakaavalla ratkaistiin jätteenkäsittelyalueen sijainti ja siihen liittyvät liikenteen ja teknisen huollon verkostot. Seudullinen elinkeinoelämän jätejakeiden kierrätykseen kaavailtu jätteenkäsittelyalue on vaihemaakuntakaavassa osoitettu Hollolan Kehätien alueelle.

Kiertotaloutta palvelevan jätteenkäsittelyalueen vaihemaakuntakaava on hyväksytty 28.1.2021 Päijät-Hämeen maakuntavaltuuston kokouksessa ja se on saanut lainvoiman 8.6.2023. Lainvoimainen kaava löytyy Päijät-Hämeen maakuntaliiton internetsivuilta: <https://paijat-hame.fi/jatteenkasittelyalueen-vaihemaakuntakaava/>.

1.5. Lahden kaupunkiseutusuunnitelma

Lahden kaupunkiseutusuunnitelma osoittaa yhdyskuntarakenteen kasvusuunnat Lahden kaupunkiseudulla. Hyväksytyt aineisto sisältää suunnitelmakartat (koontikartta, väestö ja asuminen, elinkeinot ja työpaikat, liikenne, viherverkosto), karttoja täydentävät tekstikuvaukset, karttamerkintöjen kuvaukset sekä liitekartat.

Kaupunkiseutusuunnitelmassa on määritetty keskusverkko, keskusten kasvualueet sekä mitoitusluvut. Kaupunkiseutusuunnitelman mukaan vuonna 2060 MAL-alueella on 217 500 asukasta ja 85 420 työpaikkaa. Lahden osalta kasvu olisi 15 410 asukasta ja 10 200 työpaikkaa. Kaupunkiseutusuunnitelmalla ei ole oikeusvaikutuksia, mutta se on otettu huomioon Lahden yleiskaavaa valmisteltaessa. Suunnitelma toimii seudun osalta pohjana myös maakuntakaavan laatimisessa. [Kaupunkiseutusuunnitelman aineisto](#) on luettavissa Päijät-Hämeen maakuntaliiton internetsivuilta.

Kaupunkiseutusuunnitelma toimii pohjana valtion ja seudun kesken solmitussa maankäytön, asumisen ja liikenteen seudullisessa MAL-sopimuksessa sovituille toimenpiteille, ja sitä hyödynnetään sekä kuntien yleiskaavojen laadinnassa että Päijät-Hämeen kokonaismaakuntakaavan 2060 uudistamisessa. Päijät-Hämeen liitto valmisteli suunnitelmaa kahden vuoden ajan yhteistyössä kuntien kanssa. Kaupunkiseutusuunnitelma on

hyväksytyt MAL-alueen kaupunkien ja kuntien valtuustoissa sekä Päijät-Hämeen maakuntavaltuustossa vuonna 2023.

Kaupunkiseutusuunnitelmassa Lahden keskusta lähialueineen on merkitty kaupunkikeskukseksi, Rakokiven keskus aluekeskukseksi ja Villähde paikalliskeskukseksi. Niemessä Mukkulankadun varrella sijaitseva korkeakoulukampus on merkitty innovaatiokeskukseksi. Niemestä Holman-Kymijärven maantien (vt 24), Kariston ja Pippon kautta vt 4:ään rajautuvan alueen länsipuoli on kaupunkiseutusuunnitelmassa osoitettu elinkeinoelämän ydinalueeksi. Elinkeinoelämän kehittämisvyöhyke ulottuu valtateitä pitkin kuntarajoille muualla paitsi idässä, jossa vyöhyke päättyy Uuteenkylään. Lahden taajama-alue on osoitettu tiheäksi taajamaksi, jonka reunoilla on kapea harvan taajaman vyöhyke. Pyhäntaka, Seesta, Ruuhijärvi, Kumia ja Tapiola on osoitettu tiivistyväksi kyläalueeksi. Henkilöliikenteen seisakkeita on osoitettu Okeroisiin, Hennalaan, Matkakeskukseen, Ahtialaan, Karistoon, Villähteelle, Nastolaan ja Uuteenkylään. Vt 4 ja päärata on osoitettu TEN-T ydinverkkoon kuuluviksi. Joukkoliikenteen keskeinen yhteysväli on merkitty Lahden keskustasta Hollolaan, Vääkseen, Heinolaan, Uuteenkylään ja Orimattilaan. Pippon logistiikka-alue on osoitettu merkittäväksi tavaraliikenteen alueeksi. Samalle alueelle, valtateiden 4 ja 12 risteykseen on sijoitettu päästöttömien käyttövoimien jakelupiste. Toinen jakelupiste on sijoitettu Nastolaan valtatielle 12 suunnitellun Veljeskylän eritasoliittymän kohdalle. Kartalla on

osoitettu myös tieverkko, pääpyörätieverkko, viherverkoston ydinalueet ja kriittiset viheryhteydet niiden välillä, luonnonsuojelualueet sekä I ja II Salpausselkä. Liitekartoilla on osoitettu lisäksi laajat toteutumattomat yritysalueet sekä matkailu- ja tapahtumakohteet.

1.6. MAL-sopimus

Lahden kaupunki on yhtenä valtion ja Lahden seudun kuntien välisen maankäytön, asumisen ja liikenteen (MAL-) sopimuksen sopijaosapuolena sitoutunut

- luomaan edellytyksiä tarvetta vastaavalle monipuoliselle asuntotuotannolle ja liikennejärjestelmän ja maankäytön yhteensovittamiselle ja kehittämiselle
- edistämään vähähiilistä ja kestävästä yhdyskuntarakennetta ja sitä tukevaa liikennejärjestelmää
- parantamaan elinympäristön viihtyisyyttä ja sosiaalista kestävyyttä,
- mahdollistamaan sujuva arki, työmarkkinoiden toimivuus ja elinkeinoelämän elinvoimaisuus
- torjumaan segregatiota ja asunnottomuutta
- edistämään asuinalueiden monimuotoisuutta ja alueiden asuntokannan monipuolisuutta
- kasvattamaan kestävien liikkumismuotojen osuutta tehdyistä matkoista

- parantamaan liikenneturvallisuutta ja liikennejärjestelmän taloudellisuutta
- lisäämään työpaikkojen ja palveluiden saavutettavuutta.

MAL-sopimuksessa sovittujen toimenpiteiden avulla Lahden kaupunki toteuttaa kaupunkiseutusuunnitelmaa.

1.7. Lahden lainvoimaiset yleiskaavat

Lahdessa on voimassa koko kaupungin yleiskaavan lisäksi kahdeksan osayleiskaavan merkintöjä ja määräyksiä Lahden yleiskaavassa 2030 (Y-203) osoitetuilla osayleiskaava-alueilla OYK1, OYK2, OYK3 ja OYK4 sekä rantavyöhykkeillä RV/1, RV/2, RV/3 ja RV/4.

Valtuustokaudella 2017–2020 laadittu, koko kaupungin kattava oikeusvaikutteinen Lahden yleiskaava 2030 (Y-203) hyväksyttiin Lahden kaupunginvaltuustossa 25.1.2021, ja se sai lainvoiman 2.12.2022.

Lahdessa on sen lisäksi voimassa viisi oikeusvaikutteista osayleiskaavaa ja yksi oikeusvaikutteinen rantayleiskaava. Lisäksi Okeroisten ja Miekkiö-Renkomäki-Ämmälä osayleiskaavojen merkintöjä on noudatettu tarkentavina määräyksinä ko. kaavojen alueilla. Voimassa olevien osayleiskaavojen merkinnät on siirretty ja yleispiirteistetty Lahden yleiskaavaan 2030 (Y-203).

Lahden yleiskaava 2030 (Y-203) lainvoimaistumisen myötä ko. kaava kumosi Lahden läntisten osien osayleiskaavan ja Turpeensalmen osayleiskaavan kokonaisuudessaan. Lisäksi yleiskaava kumosi Villähde-Koiskalan osayleiskaavan, Luoteis-Nastolan osayleiskaavan sekä Kallio-, Pitkä- ja Särkijärven alueen osayleiskaavan ja Iso-Kukkasen, Sala- ja Ruuhijärven rantayleiskaavan osittain. Lahden yleiskaavan 2030 (Y-203) kartalla esitetään aluerajauksena tai rasterilla ne alueet, joilla em. kaavojen merkinnät ja määräykset jäivät voimaan. Kokonaisuudessaan voimaan jäivät Enonsaaren ja Uudenkylän osayleiskaavat.

Voimassa olevista yleiskaavoista on koottu epävirallinen yleiskaavayhdistelmä, jota voi katsella Lahden karttapalvelussa.

Voimassa oleviin yleiskaavoihin voi tutustua yleiskaavoituksen kotisivuilla www.lahti.fi/yleiskaavoitus.

2. Muutokset lainvoimaisiin yleiskaavoihin

Tässä luvussa on kuvattu merkittävimmät muutokset voimassa olevien lainvoimaisten yleiskaavojen aineistoihin.

Lahden suunta -työn 2021–2025 yhteydessä yleiskaava laaditaan ensimmäistä kertaa kuuden oikeusvaikuttaisen kaavakartan kokonaisuutena. Lahden yleiskaavan 2035 (Y-205) eri teemaiset kaavakartat ovat 1: Kestävä yhdyskuntarakenne, 2: Kulttuuriympäristö, 3: Luonto- ja viherympäristö, 4: Vesiensuojelu ja -hallinta, 5: Kiertotalous ja 6: Kestävä liikkuminen. Useiden yleiskaavakarttojen ansiosta kartoilla pystytään esittämään entistä enemmän tietoa ja tuomaan esiin eri teemojen strategisia tavoitteita.

Yleiskaavamerkintöjä on kahdenlaisia: strategisia kehittämismerkintöjä ja maankäyttömerkintöjä. Yleiskaavamerkinnät ja -määräykset esitetään kaavakarttakohtaisesti. Myös yleismääräykset ja suunnittelu- ja toteutusohjeet ovat kaavakarttakohtaisia. Yleiskaava-alueiden kaavamääräyksiä täydentävät alueelliset suunnitteluohjeet. Ne sisältävät alueellisia lisätietoja tai tavoitteita, eivätkä saa oikeusvaikutuksia. Kartan 1: Kestävä yhdyskuntarakenne, yleiskaava-alueiden suunnitteluohjeet on koottu omaan asiakirjaansa. Sen sijaan kartan 4: Vesiensuojelu ja -hallinta, valuma-alueita ja hulevesien hallinnan kehittämisalueita koskevat aluekuvaukset ja suunnitteluohjeet on esitelty Lahden suunta selostuksen Kaupunkihydrologia-kappaleessa. Pääväylille ei ole tällä kierroksella laadittu väyläkuvauksia.

Seuraavaksi on kuvattu Lahden yleiskaava 2035 (Y-205) ehdotuksen kaavakartat ja niiden sisältö pääpiirteissään:

Kartta 1: Kestävä yhdyskuntarakenne

- kaikki maankäyttömuodot alueina mm. asuminen, palvelut, elinkeinoelämä, keskusta-alueet, virkistys, maa- ja metsätalous, vesialueet
- pääliikenneverkko
- voimalinjat ja maakaasun pääverkosto
- osayleiskaavojen rajaukset ja rantavyöhykkeet
- uudet strategiset kehittämismerkinnät, jotka painottavat täydennysrakentamista ja aluekehitystä:
 - palvelukeskittymät
 - kaupunkipientalovyöhykkeet.

Kartta 2: Kulttuuriympäristö

- rakennetut kulttuuriympäristöt (3 tasoa: valtakunnallinen, maakunnallinen ja paikallinen)
- arvokkaat maisemat (3 tasoa: valtakunnallinen, maakunnallinen ja paikallinen)
- muinaismuistoalueet ja –kohteet
- maisemapellot
- uusi strateginen kehittämismerkintä: tärkeä ekosysteemien kulttuuripalvelu.

Kartta 3: Luonto- ja viherympäristö

- virkistysalueet, hautausmaat, maa- ja metsätalousalueet
- Natura-alueet ja luonnonsuojelualueet

- tavoitteelliset ulkoilureitit ja melontareitit
- suojellut luontotyytit, luonnonmuistomerkit, metsälain erityisen tärkeät elinympäristöt
- luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeät alueet.
- vesilain suojellut vesiluontotyytit
- merkittävä ekologinen yhteys
- potentiaaliset ekologisen kompensaation hyvitysalueet.
- uudet strategiset kehittämismerkinnät:
 - tärkeät ekosysteemipalvelut (tuotantopalvelut, säätely- ja ylläpitopalvelut sekä kulttuuripalvelut)
 - merkittävä luontoverkosto.

Kartta 4: Vesiensuojelu ja -hallinta

- pohjavesialueet
- hulevesimääräykset: hulevesien hallinnan kehittämisalue, merkittävä kaupunkipienjärvi, merkittävä hulevesien purkureitti, vesistötulvavaara-alue, valuma-alue
- tavoitteelliset melontareitit
- vesilain suojellut vesiluontotyytit
- uudet strategiset kehittämismerkinnät:
 - tärkeät ekosysteemipalvelut (tuotantopalvelut, säätely- ja ylläpitopalvelut sekä kulttuuripalvelut).

Kartta 5: Kiertotalous

- voimalinjat yms. kunnallistekniset verkostot

- erityisalueet mm. yhdyskuntateknisen huollon alueet, jätteenkäsittelyalueet, maa-ainesten otto- ja vastaanottoalueet
- uudet maa-ainesten ja uusiomateriaalien kiertoon liittyvät merkinnät:
 - maarakentamiseen liittyvät lyhytaikaisen varastoinnin alueet
 - väliaikaiseen rakentamisen kiertotaloustoimintaan soveltuvat alueet
 - ylijäämämaiden hyötykäyttökohteet
- uusiutuvan energian merkinnät:
 - aurinkoenergian tuotannon selvityskohde
 - tuulivoiman tuotannon selvitysalue.

Kartta 6: Kestävä liikkuminen

- tieliikenneverkko
- rataverkko ja raideliikenteen seisakkeet
- päivitetty pyöräilyn tavoitteelliset pää- ja aluereitit
- kävelyn tavoitteelliset laatureitit
- selvitystarve raskaan liikenteen vaihtoehtoisten polttoaineiden jakelulle
- uudet strategiset kehittämismerkinnät, jotka painottavat täydennysrakentamista, aluekehitystä ja palvelutasoa:
 - keskeiset joukkoliikennekäytävät
 - kestävän liikunnan vyöhykkeet 1 ja 2
 - joukkoliikenteen kehitettävä saavutettavuusvyöhyke.

Seuraavaksi on kuvattu keskeisimmät muutokset voimassa olevan Lahden yleiskaavan 2030 (Y-203) ja voimassa olevien osayleiskaavojen alueilla kaavoittain.

2.1. Lahden yleiskaava 2030 (Y-203)

Lahden yleiskaava 2035 (Y-205) tulee kumoamaan Lahden yleiskaavan 2030 (Y-203) kokonaisuudessaan.

Koko kaupungin kattavan Lahden yleiskaavan 2035 (Y-205) tarkoitus on jatkossa ohjata maankäytön kehitystä strategisella tasolla. Kuuden oikeusvaikutteisen kaavakartan kokonaisuus tuo mukanaan lähes viisikymmentä uutta yleiskaavamerkintää ja -määräystä, joilla edistetään kaupungin strategian tavoitteiden toteutumista. Kaavamerkintöjä on kahdenlaisia: strategisia kehittämismerkintöjä ja maankäyttömerkintöjä.

Keskeiset uudet strategiset kehittämismääräykset ja -merkinnät liittyvät kestäväan kaupunkirakenteeseen, luonnon monimuotoisuuteen ja ekosysteemipalveluihin:

- Suunnataan täydennysrakentamista ja aluekehittämistä, ohjataan joukkoliikenteen saavutettavuutta ja palvelutasoa sekä vahvistetaan käveltävää 15 minuutin kaupunkia. Kokonaisuus käsittää palvelukeskittymä -merkinnät (4 kpl), uudet kestävän liikkumisen vyöhykkeet 1 ja 2, joukkoliikenteen kehitettävä saavutettavuusvyöhyke

ja keskeinen joukkoliikennekäytävä -merkinnät (4 kpl) sekä kävelyn tavoitteelliset laatureitit (1 kpl).

- Tavoitellaan monipuolisempaa asuntotarjontaa "Kaupunkipientalojen vyöhyke" -merkinnällä (1 kpl).
- Tunnistetaan luonnon ydinalueiden ja arvokohteiden muodostaman verkostokokonaisuus yhteyksineen ja yhteystarpeineen ja ehkäistään tulevaisuusorientoituneesti luontokatoa "Merkittävä luontoverkosto" -merkinnällä (1 kpl)
- Turvataan tärkeimmät ekosysteemipalvelut (3 kpl).

Lisäksi uusilla maankäyttömääräys ja -merkintäkokonaisuuksilla:

- Turvataan luonnon monimuotoisuuskohteita ja ehkäistään luontokatoa (4 kpl).
- Edistetään merkittävien ekologisten yhteyksien säilymistä (1 kpl).
- Ennakoidaan tulevaa ekologiseen kompensointiin liittyvällä uudella merkinnällä (1 kpl).
- Kehitetään hulevesien hallintaa ja vesiensuojelua sekä suojellaan tulvien aiheuttamilta vahingoilta (6 kpl).

- Mahdollistetaan maa-ainesten ja uusiomateriaalien kiertoa ja hyötykäyttöä (3 kpl).
- Edistetään uusiutuvan energian hyödyntämistä (2 kpl).
- Edistetään vaihtoehtoisten polttoaineiden jakelua (1 kpl).
- Suojellaan kulttuuriympäristöjä ja maisemia (6 kpl + 1 vanha).

Lahden yleiskaavan 2035 (Y-205) aluevarauksissa on luovuttu kaavakartalla näkyvistä suunnitteluohjeiden indeksinumeroista. Tämä selkeyttää esitystapaa kestävän yhdyskuntarakenteen kartalla 1. Samalla indeksinumerointi vapautuu käytettäväksi esimerkiksi maamassojen kiertotaloutta ohjaavissa määräyksissä. Kartan ulkoinen ilme on muutenkin selkeämpi, kun eri kaavamerkitöjä on siirretty esitettäväksi muilla eri teemaisilla kaavakartoilla.

Lahden yleiskaavassa 2035 (Y-205) esitetään edelleen paljon kaavamääräyksiä ja -merkintöjä, jotka eivät ole muuttuneet edelliseltä kierrokselta eli Lahden yleiskaavasta 2030 (Y-203).

Seuraavassa on lueteltu keskeiset muutokset teemoittain:

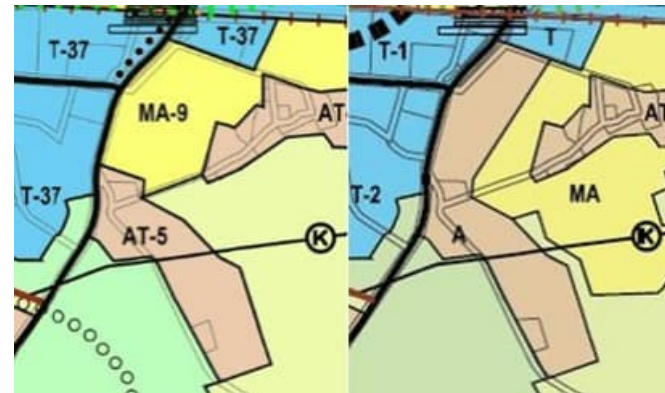
Asumisen alueiksi muuttuvat alueet Niemessä (kuva 47), Karistossa (kuva 48), Villähteellä (kuva 49), Okeroisissa Ruokosuontien alueella (kuva 50) ja Kotiniemessä (kuva 51).

Kuva 47 Niemi, T-alue muuttuu A-, P-, LS- ja VL-alueiksi.

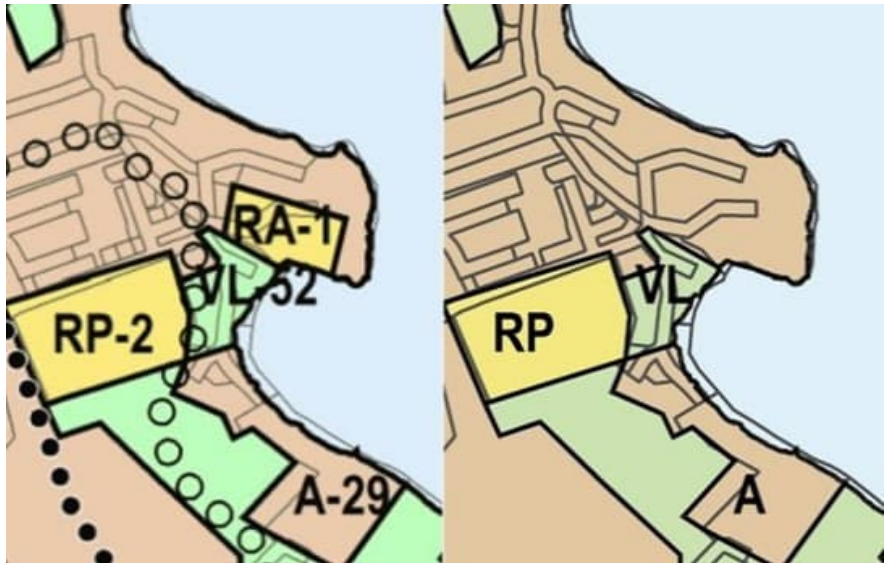
Kuva 48 Karisto, RP-alue muuttuu A-alueeksi.

Kuva 49 Villähde, MA- ja AT- aluetta muuttuu A-alueeksi.

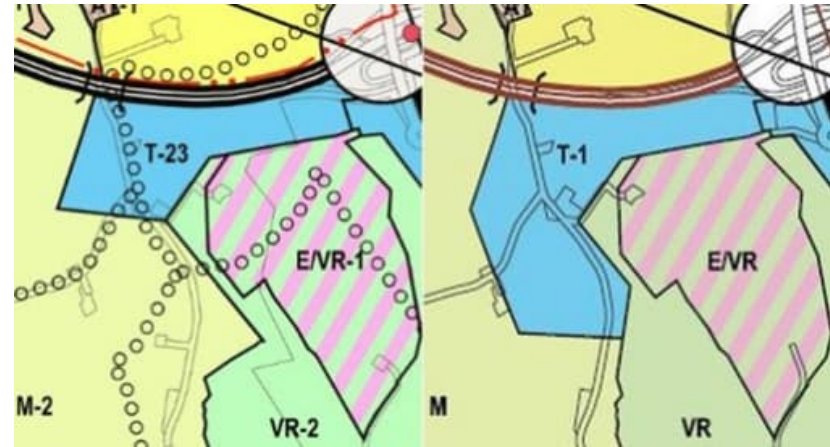

Kuva 50 Okeroinen, Ruokosuontien alue, AT-alue muuttuu A-alueeksi.

Kuva 51 Kotiniemi, RA-alue muuttuu A-alueeksi.

Elinkeinoelämän tai kaupan alueiksi muuttuvat alueet Rälssissä (kuva 52), Pippossa (kuva 53), Hennalassa (kuva 54), Okeroisissa (kuva 55), Renkomäessä (kuva 56), Lehmuksessa (kuva 57) ja Holmassa (kuva 58).

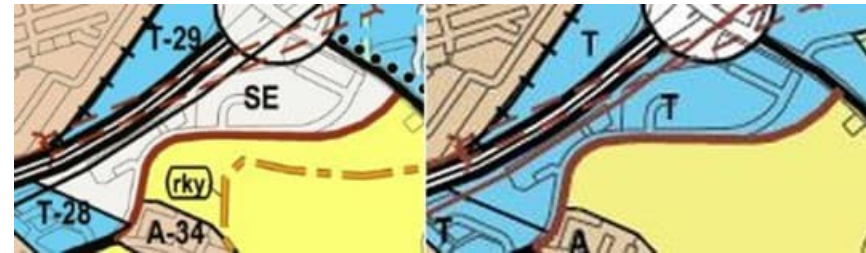
Kuva 52 Rälssi, M-aluetta muuttuu T- ja VR-alueeksi.

Kuva 53 Pippo, Pkm-, T-, VR-, AT- ja MA-aluemuutoksia.

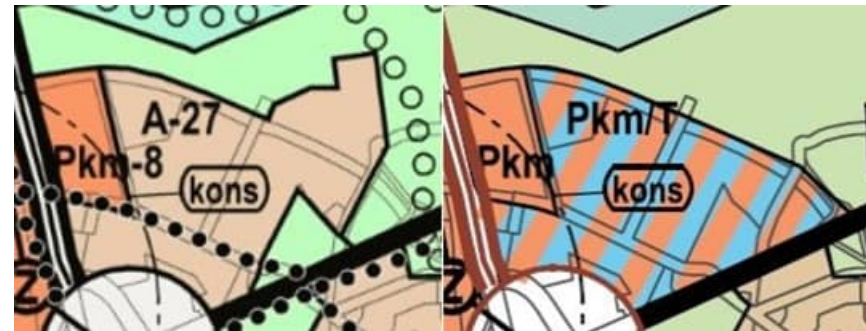
Kuva 54 Hennala, A- ja VL-alueita muutetaan T- tai VL-alueiksi.

Kuva 57 Lehmus, SE-alue muutetaan T-alueeksi.

Kuva 55 Okeroinen, AT-alueita muutetaan TY-alueiksi.

Kuva 58 Holma, A- ja VR-alueita muutetaan Pkm/T-alueiksi ja A-alueita muutetaan VR-alueiksi ja samalla ekologisen kompensaation potentiaalisiksi hyvitysalueiksi (Kaavakartta 3: Luonto- ja viherympäristö).

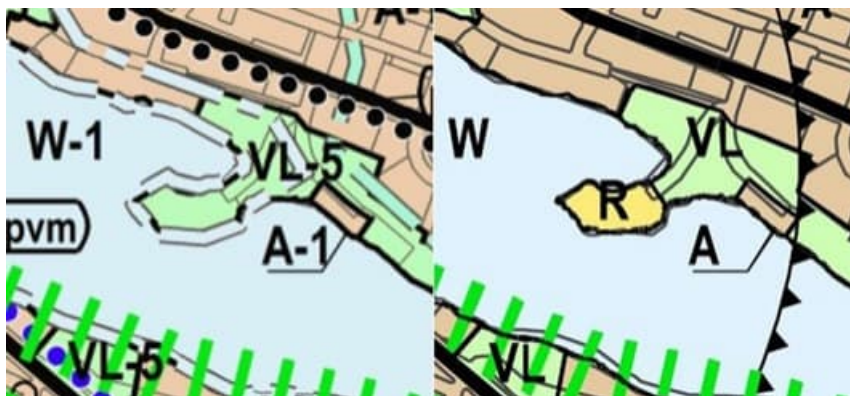
Kuva 56 Renkomäki, M- ja VL-alueita muutetaan Pkm-alueiksi ja M- ja Pkm-alueita muutetaan MA-alueiksi.

Teollisuusalueella sijaitsevat vanhat Nastolan ja Veljeskylän kaatopaikat muutetaan erityisalueiksi (kuva 59).

Kuva 59 Nastola, vanhojen kaatopaikkojen alueet muuttuvat E-alueiksi.

Loma- tai vapaa-ajanalueeksi muuttuvat alueet Joutsaassa (kuva 60), Oksjärvellä (kuva 61) ja Kumiantien varrella (kuva 62). Samalla Oksjärven pohjoispuolen rantavyöhykkeen (RV/1) rasteria on hieman pienennetty.

Kuva 60 Joutsaari, VL-alueetta muuttuu R-alueeksi.

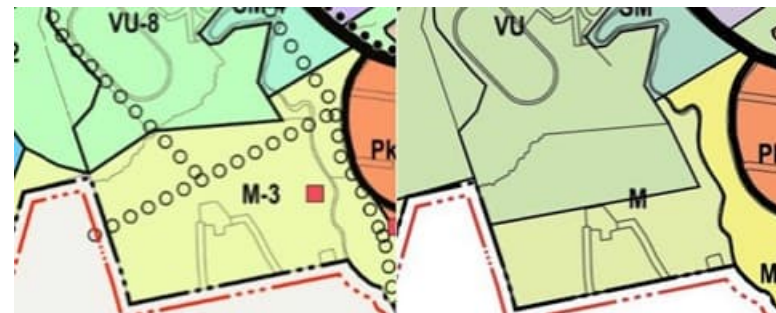

Kuva 61 Oksjärvi, AT-alueetta muuttuu RA- ja M-alueiksi.

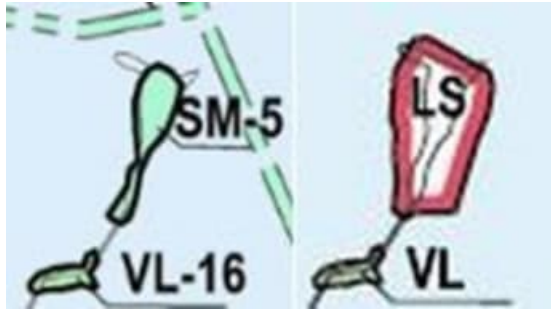
Kuva 62 Kumiantien varsi, At-alueetta muuttuu RA- ja M-alueiksi.

Urheilu- ja virkistysalue laajenee etelään ja mahdollistaa Jokimaan ravidan toiminnan kehittämisen tulevaisuudessa (kuva 63).

Kuva 63 Jokimaa, M-alueetta muuttuu VU-alueeksi.

Satama-alue supistuu Niemessä (kuva 47). Muinaismuistoalue muuttuu satama-alueeksi Myllysaarissa (kuva 64).

Kuva 64 Myllysaari, SM-alue muuttuu LS-alueeksi.

Viheralueiksi muuttuvat elinkeinoelämän alue Savontiellä (kuva 65) sekä asumisen alueet Holmassa (kuva 58), Hörölässä (kuva 66), Kalliojärventiellä (kuva 67) ja Ämmälässä (kuva 68). Holman ja Hörölän muutosalueet osoitetaan lisäksi ekologisen kompensaation potentiaalisiksi hyvitysalueiksi.

Kuva 65 Savontie, T-alue muuttuu A-, VR- ja VL- alueeksi, ja A-alue muuttuu VL-alueeksi.

Kuva 66 Hörölä, A-alue muuttuu VL- alueeksi ja samalla ekologisen kompensaation potentiaalisiksi hyvitysalueeksi (Kaavakartta 3: Luonto- ja viherympäristö).

Kuva 67 Kalliojärventie, A-alue muuttuu VL-alueeksi.

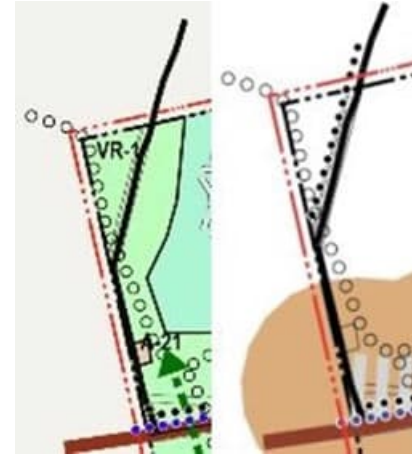
Kuva 68 Ämmälä, A- ja SM- aluetta muuttuu MU- alueeksi.

Kuva 69 Esimerkki voimaan tulevaan potentiaalisen ekologisen kompensointi hyvitysalue -merkinnästä Alvojärven MU-alueelle (Kaavakartta 3: Luonto- ja viherympäristö, osoitettu vinoruutumerkinnällä).

Liikenneverkon muutokset:

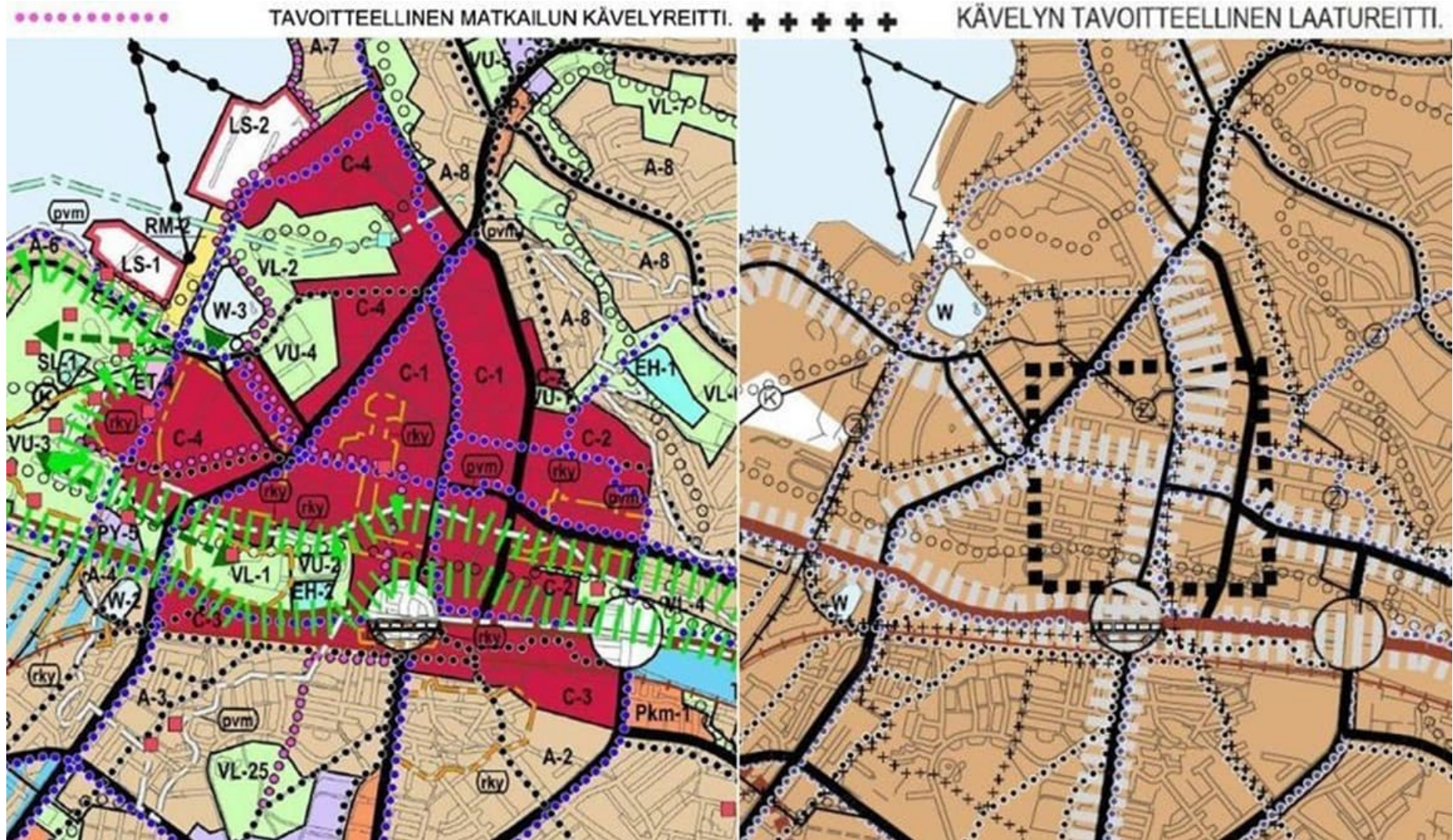
- pyöräilyn aluereitin täydennys Messiläntien varteen (kuva 70)
- Kariston uudet katulinjaukset (kuva 71)
- uudet kävelyn tavoitteelliset laatureitit palvelukeskittymiin (kuva 72)
- pyöräilyn pääreitit lisäys Helsingintien varteen (kuva 73) ja taajamarakenteen sisään Nastolassa (kuva 74)
- VT24 ja VT12 merkittävästi parannettavat tieosuudet (kuva 75 ja 77)
- Ahtialan Selkätien katkaisu ajoneuvoliikenteen läpiajolta (kuva 76).

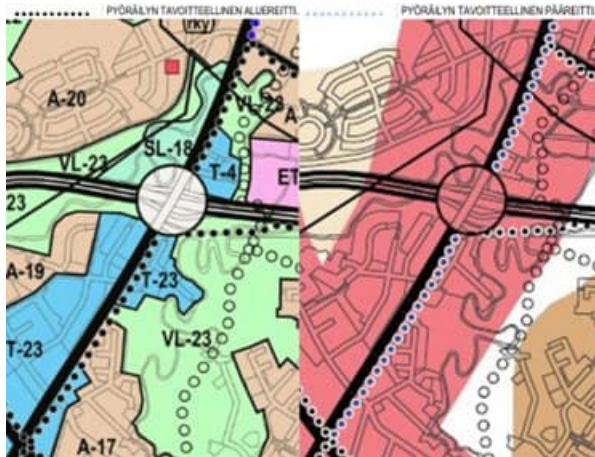
Kuva 70 Messiläntie, pyöräilyn aluereitin täydennys.

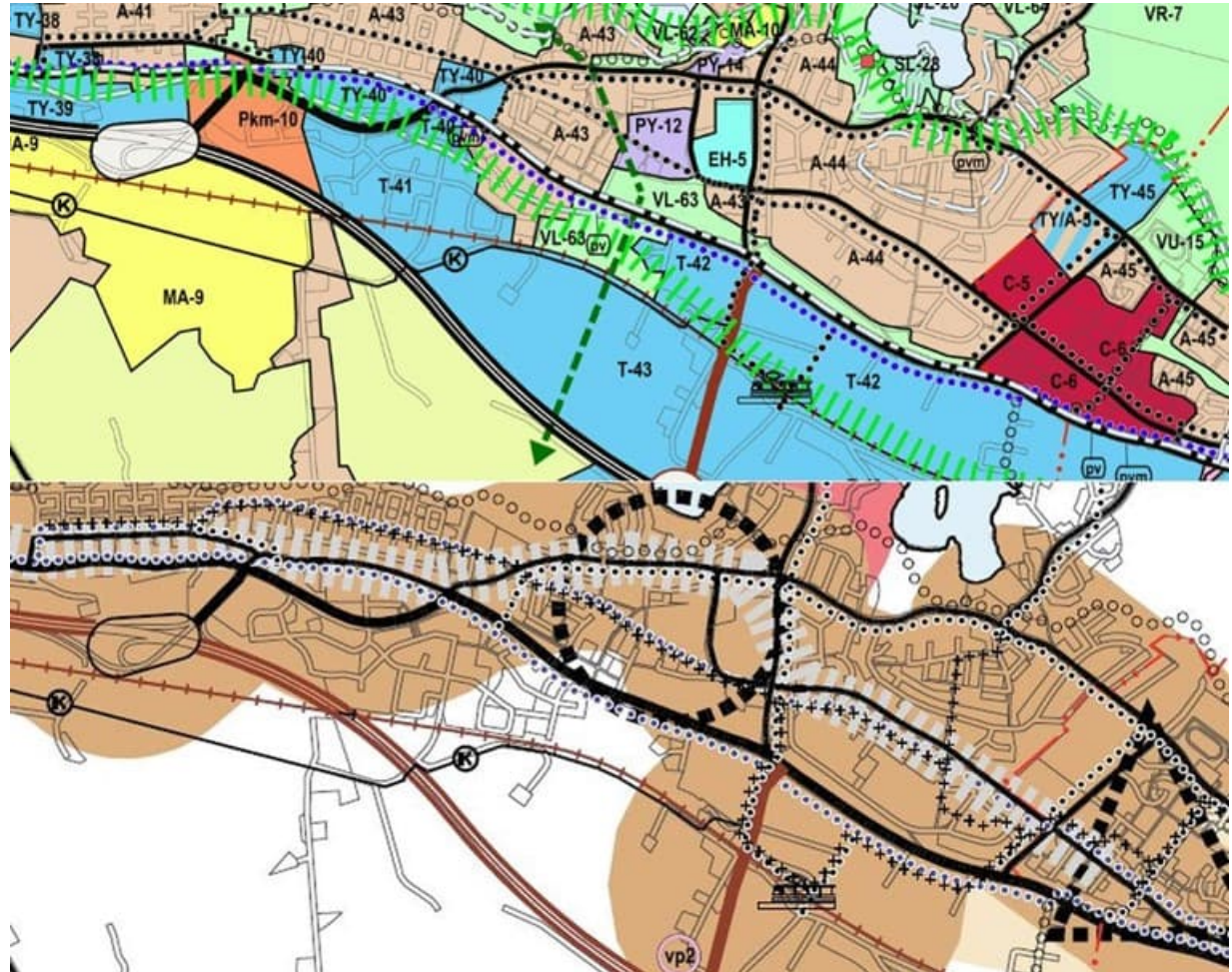
Kuva 71 Karisto, katulinjauksen muutos.

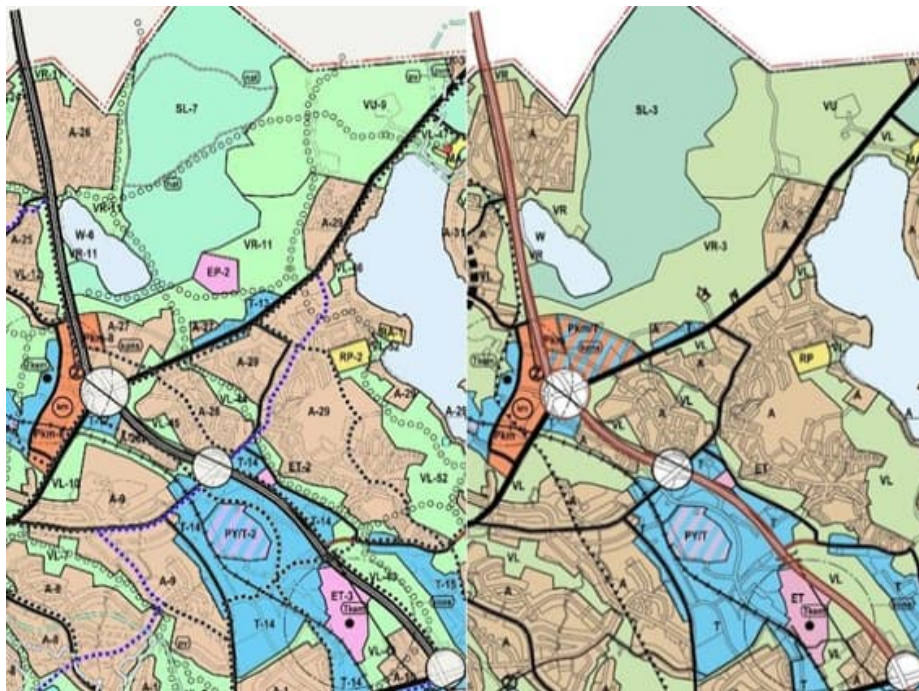
Kuva 72 Kävelyn merkintä- ja reittimuutokset Lahden keskustassa.

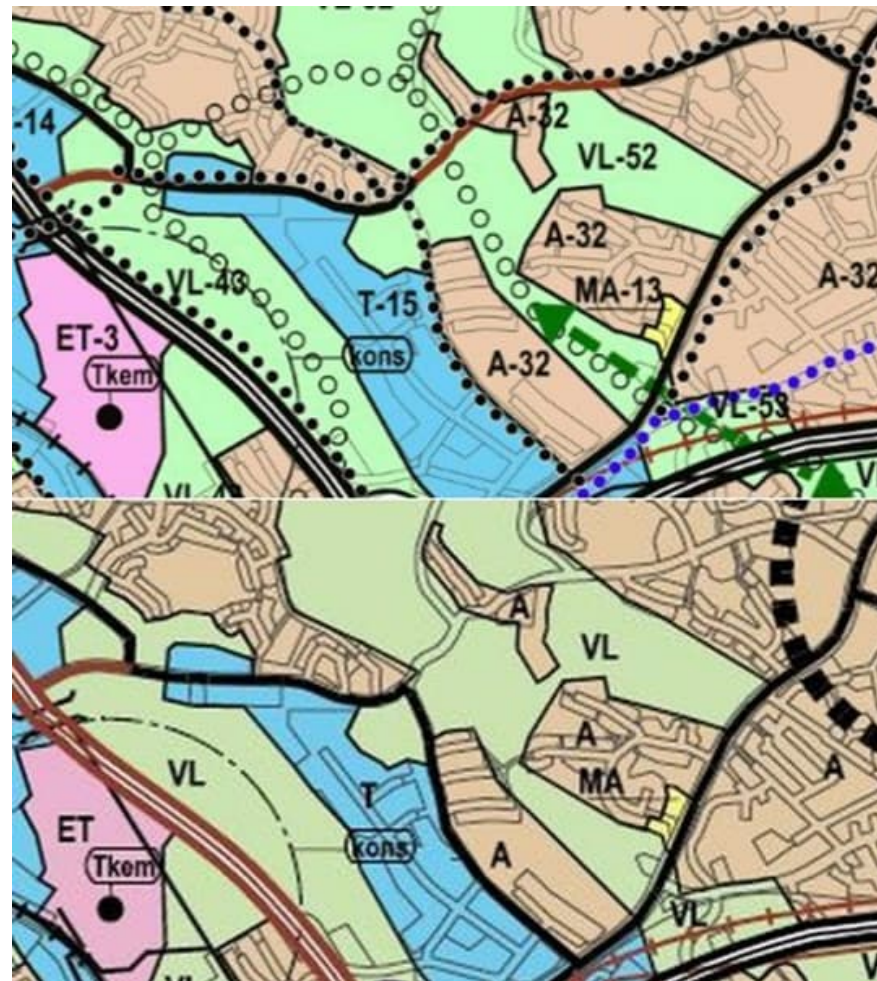
Kuva 73 Helsingintie, pääpyöräreitien jatke.

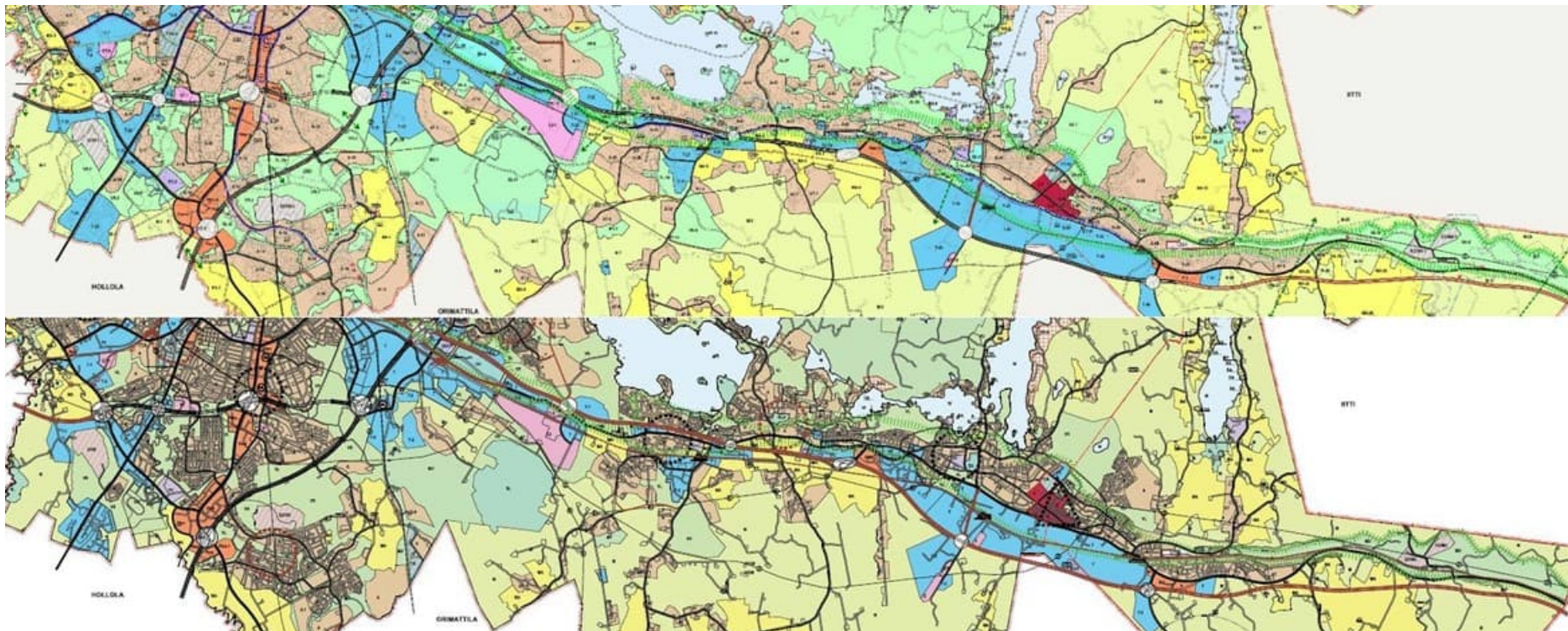
Kuva 74 Nastola, uusi taajaman pääpyöräreitti.

Kuva 75 VT24, muutos merkittävästi parannettavaksi tieksi.

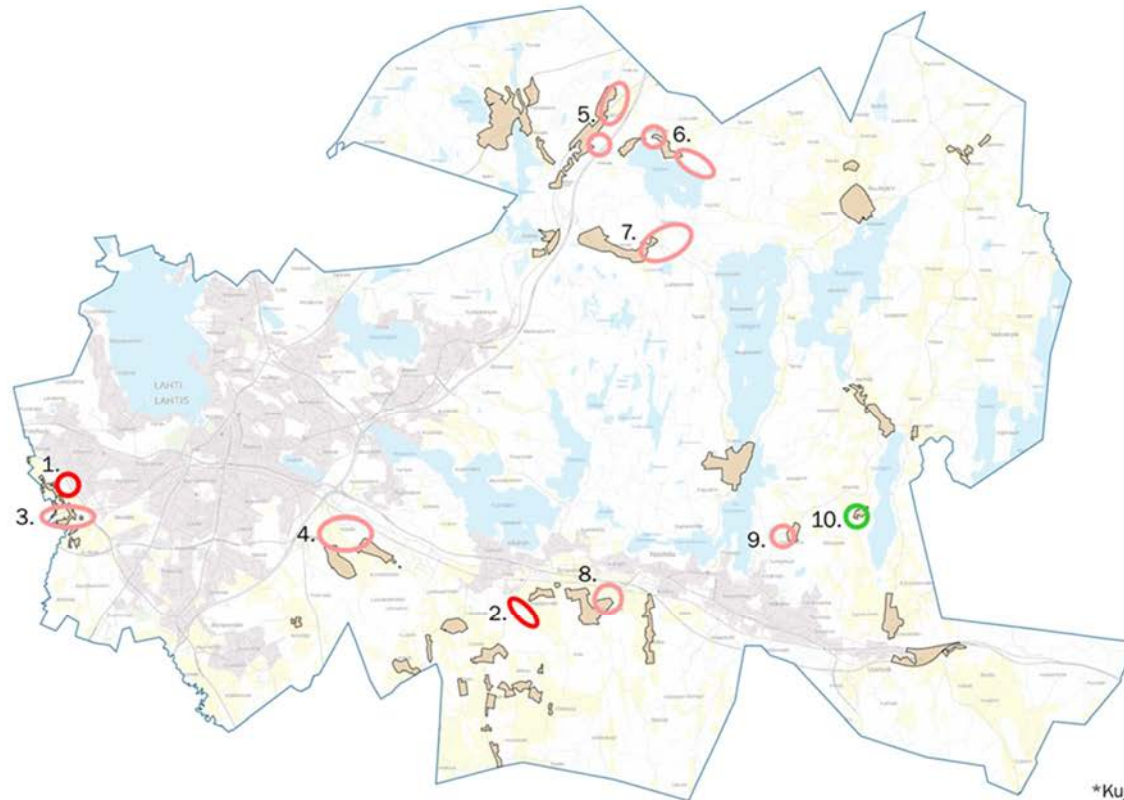
Kuva 76 Ahtialan selkätie, kadun katkaisu ajoneuvoliikenteeltä ja reitin uudelleenlinjaus.

Kuva 77 VT12, osien muutos merkittävästi parannettavaksi tieksi.

Kyläalueet muuttuvat kymmenessä kohteessa (kuva 78). Okeroisissa ja Pihtilänmäellä osa kyläalueesta muuttuu asuinalueeksi (A). Toivonojan kyläaluetta laajennettiin ja muutamiin kyläalueisiin tehtiin pieniä rajausmuutoksia. Maisemapeltoihin liittyy myös paljon muutoksia. Uusia tai laajenevia alueita on 20, ja suurimmat alueet Metsäkylässä (kuva 80). Kokonaan tai osittain poistuu 9 aluetta, joista laajin Kujalassa (kuva 81).

Muutokset kyläalueisiin (AT)

AT KYLÄALUE.
 Alue varataan kylämäisen rakentamisen alueeksi. Kyläalueelle voidaan sijoittaa asumista, maatilojen talouskeskuksia, vapaa-ajan asuntoja, palveluita ja sellaisia työ- ja liiketiloja, joista ei aiheudu ympäristöön melua, tärinää, ilman pilaantumista, raskasta liikennettä tai muuta näihin verrattavia haittoja. Alueella tulee parantaa kävelyn ja pyöräilyn liikenneturvallisuutta. Alue sisältää maisemallisesti arvokkaita peltoalueita. Suunnittelutarvealue. Kulttuurihistoriallisesti arvokkaissa kohteissa edellytetään maisematyölupaa (MRL128 §).

- Kokonaan poistuvia alueita:
 1. Okeroinen (muuttunut A-alueeksi)
 2. Pihtilänmäki (muuttunut A-alueeksi)
- Alue supistunut:
 3. Okeroinen
 4. Kujala*
 5. Mäkelä
 6. Pärnämäki
 7. Seesta-Luhtaanmaa
 8. Haravakylä
 9. Vehkosilta
- Alue laajentunut:
 10. Toivonoja

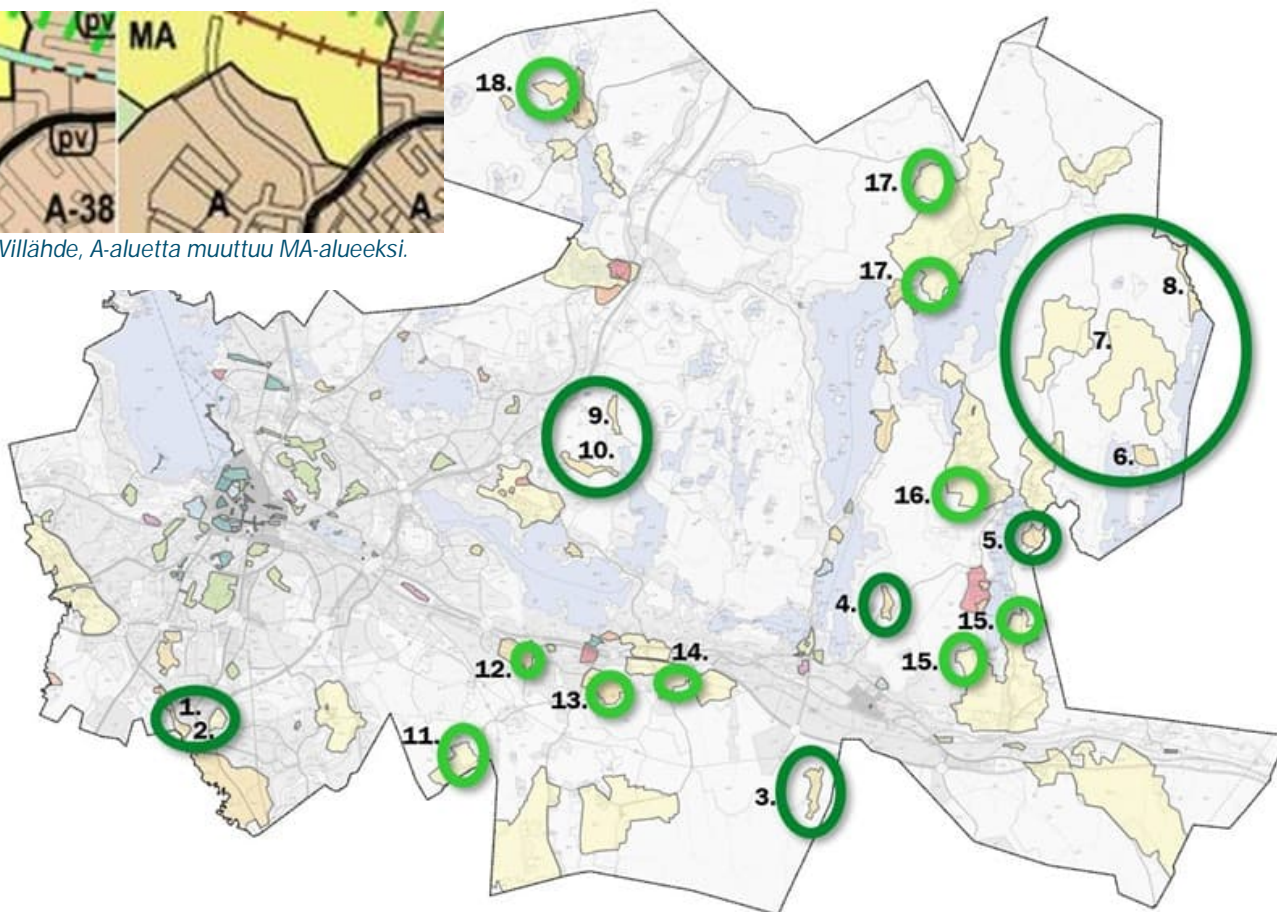
*Kujalassa rajausmuutoksia sekä yksi kokonaan poistunut AT-alue

Kuva 78 Muutokset kyläalueisiin.

Muutokset maisemapeltoihin (MA)

Kuva 79 Esimerkiksi Villähde, A-alueita muuttuu MA-alueeksi.

MA

MAISEMALLISESTI ARVOKAS PELTO
Merkinnällä osoitetaan maisemallisesti pelto- ja niittyalueet. Alue sisältää myös arvokkaita perinnebiotooppeja sekä maatil. hajakennuspaikkoja. Alueiden säilyminen avoimena ja viljelykäytössä on maisemakuvan kannalta tärkeää.

Kokonaan uusia alueita:

1. Miekkiö
2. Renkomäen kylä
3. Montari
4. Vehkosilta
5. Oulaja
6. Torakallio
7. Metsäkylä
8. Savio
9. Ohrapää
10. Lehmus

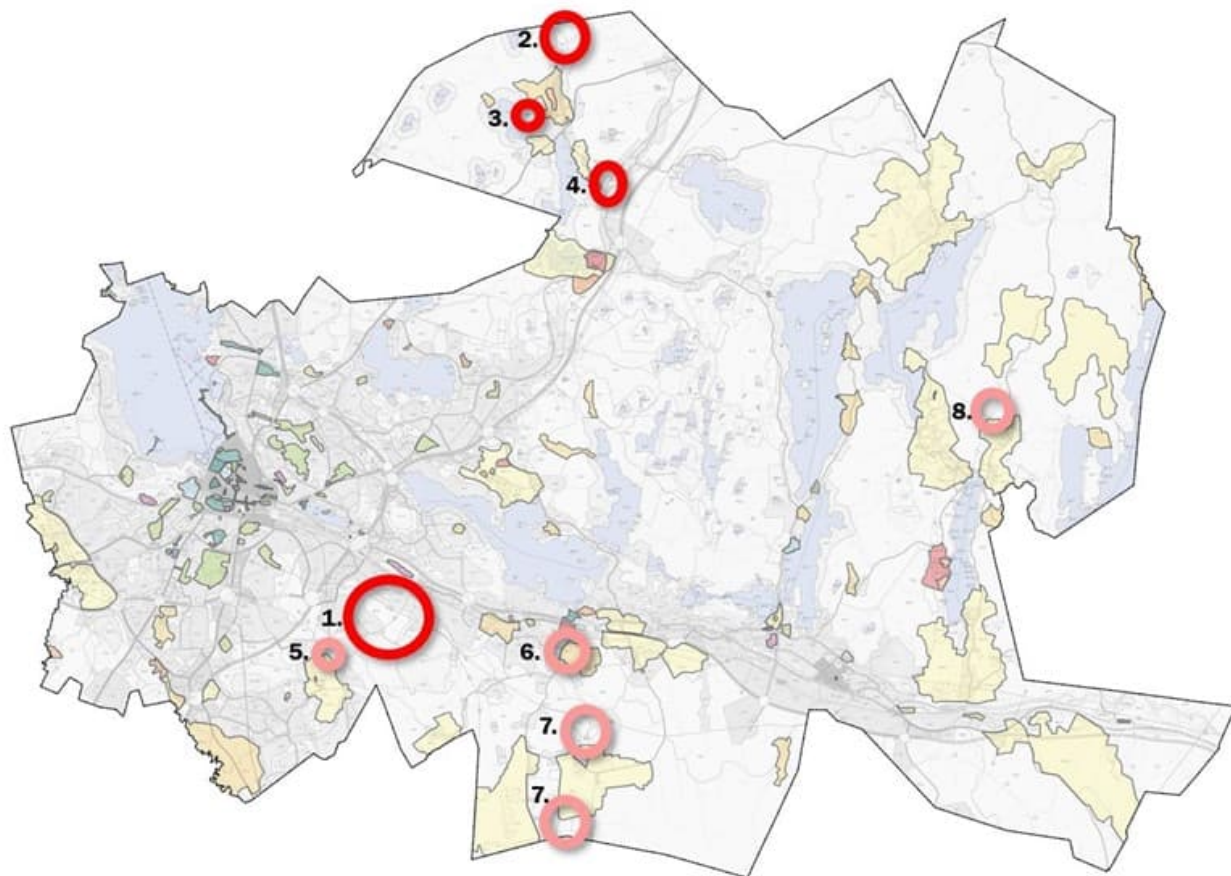
Rajausmuutoksia:

11. Lankila
12. Riiki-Konnila
13. Villähde
14. Haravakylä
15. Uusikylä
16. Immilä
17. Ruuhijärvi
18. Evattu

Muutokset maisemapeltoihin (MA)

MA

MAISEMALLISESTI ARVOKAS PELTOALUE.
Merkinnällä osoitetaan maisemallisesti arvokkaita avoimet pelto- ja niittyalueet. Alue sisältää myös maakunnallisesti arvokkaita perinnebiotooppeja sekä maatalo- ja hajakennuspaikkoja. Alueiden säilyminen avoimina ja viljelykäytössä on maisemakuvan kannalta tärkeää.

- Kokonaan poistuvia alueita:
1. Kujala
 2. Tervalva
 3. Seppälä
 4. Mäkelä

- Rajausmuutoksia:
5. Ämmälä
 6. Villähde
 7. Pensuo
 8. Arrajärvi

Kymmenen nykyisin ympäristöluvalla toimivaa pienempää maa-ainesten ottoaluetta on tuotu näkyviin kaavakartalle (kuva 82).

Kuva 82 Kymmenen kartalle lisättyä olemassa-olevaa maa-ainesten ottoaluetta.

Lisäksi yleiskaavamerkintöihin ja kaavakarttoihin on tehty joitakin pienempiä muutoksia, tarkistuksia ja päivityksiä:

- Muinaismuistokohteiden tiedot on päivitetty Museoviraston rekisterin mukaiseksi mm. Koiskalassa ja Ristolaitumella. Uutena kaavamerkintänä on tullut historiallinen kylätontti. Kohteiden esitystavassa on myös tapahtunut jonkin verran muutoksia. Esimerkiksi muinaismuistoalueita on muuttunut pistemäisiksi muinaismuistokohteiksi.
- Joutjärven kirkon pappilarakennus on osoitettu asuinalueeksi (A) julkisten palvelujen ja hallinnon alueen (PY) sijaan.
- Pikku-Kukkasen pohjoisrannalla olemassa oleva lomarakennuspaikka on korjattu maa- ja metsätalousalueesta (M) loma-asuntoalueeksi (RA).
- Renkomäessä Yli-Mäkelänkadun ympäristössä on tehty korjauksia asuinalueen (A) ja lähivirkistysalueen (VL) rajauksiin. Lisäksi Lahden ja Orimattilan kaupungin rajalla olevan asuinalueen (A) rajausta on yhteensovitetty Orimattilan Pennala-Pasinan osayleiskaavaan.
- Sähkö- ja kaasulinjoihin tehty tarkennuksia. Uudet 110 kV:n sähkölinjat on esitetty omalla merkinnällä.
- Latomäen alueelle merkittiin uuden ratavarauksen lisäksi myös nykyinen rata.
- Luonnonsuojelualueita (SL) on lisätty Uutelaan, Kärkjärvelle, Ankkuriin, Okeroisiin, Kalkkusenjärvelle, Enonsaareen, Sietikkaan, Villähteelle (Villähteen lehto) ja Mukkulaan (Haapalanmäki). Samalla Kalkkusen järven rantavyöhykkeen (RV/1) -rasteri on pienentynyt uuden SL-alueen myötä.
- Luontoarvoja on turvattu kahdella aluelaajennuksella: Ympäristöarvoja sisältävä maa- ja metsätalousalue (MY) laajennettiin kattamaan koko luonnonsuojeluohjelman Hautaanmäen alue. Paakkolanmäen perinnebiotoopin alueelta lähivirkistysalueen (VL) rajaus on laajennettu käsittämään koko keskeinen niittyalue.
- Pesäkallion luonnonsuojelun sekä retkeily- ja ulkoilualueen esitystarkkuutta on yleispiirteistetty ja tavoitteellisten ulkoilureittien sijaintia alueella on tarkistettu.
- Ulkoilureitistön tavoitteelliseen pääväylään on tehty korjauksia Metsä-Hennalassa.
- Yleiskaavakarttoihin 1–6 toteutettiin uusi pohjakartta, jossa näkyvät rakennuksien ja korkeuskäyrien lisäksi myös tiestö ja rautatiet. Pohjakartan visuaalinen ilme suunniteltiin ja sävytettiin yksilöllisesti tukemaan kunkin yleiskaavakartan kaavamerkintöjen väritystä.

Täysin uusista kaavamerkinnoistä ja -määräyksistä kolme liittyy kaavakartalle tuotuun uuteen tietoon nykyisestä toiminnasta ja yksi yksittäiseen aluevaraukseen kohdistuviin tavoitteisiin: Peab Asfaltin asfaltiaseman nykyinen ympäristöluvan mukainen toiminta on tuotu näkyviin yleiskaavakartalle Karistossa. Samoin nykyisiä ympäristöluvalla toimivia pienempiä maa-ainesten ottoalueita on tuotu näkyviin yleiskaavakartalle. Myös Nastolan vanhat kaatopaikka-alueet on esitetty yleiskaavakartta Erityisalueina (E). Joutsaassa taas on ollut tarve kehittää uudenlainen yhteisöille sopiva loma- ja matkailualue -määräys (R).

Myös Lahden yleiskaavan 2030 (Y-203) yleiskaavamääräyksiä on hyödynnetty Lahden yleiskaavan 2035 (Y-205) valmistelussa. Vanhoista määräyksistä lähes viisikymmentä säilyy alkuperäisessä muodossaan ja lähes neljäkymmenen vanhan määräyksen sisältöä on täsmennetty ja muutettu. Lisäksi vesialueella olevan luonnonsuojelualueen merkinnän esitystapaa on muutettu.

Lahden yleiskaavan 2030 (Y-203) neljä yleiskaavamerkintää ja -määräystä poistuu kokonaan. Poistuvista merkinnöistä kaksi on kumoutuvien osayleiskaava-alueiden rajoja. Tavoitteellinen matkailun kävelyreitti korvautuu monipuolisemmalla ja laaja-alaisemmalla kävelyn tavoitteellinen laatureitti -merkinnällä. Lehmuksen selvitysalueelle on esitetty yleiskaavassa uusi perusteltu kaavaratkaisu.

Uudet yleiskaavamerkinnot ja -määräykset (46 kpl):

- loma- ja matkailualue

- maa-ainesten ottoalue / elinkeinoelämän alue, jolla ympäristö asettaa toiminnan laadulle erityisiä vaatimuksia
- maa-ainesten ottoalue / maa- ja metsätalousalue
- vesialueella oleva luonnonsuojelualue
- luonnonsuojelulain nojalla suojeltu luonnonmuistomerkki
- metsälain mukainen erityisen tärkeä elinympäristö
- vesilain mukainen suojeltu luontotyyppi
- luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä alue
- potentiaalinen ekologisen kompensaation hyvitysalue
- tärkeä ekosysteemien tuotantopalvelu
- tärkeä ekosysteemien säätely- ja ylläpitopalvelu
- tärkeä ekosysteemien kulttuuripalvelu
- merkittävä luontoverkosto
- merkittävä ekologinen yhteys
- maakunnallinen palvelukeskittymä
- kunnallinen palvelukeskittymä
- alueellinen palvelukeskittymä
- kehitettävä alueellinen palvelukeskittymä
- kaupunkipientalojen vyöhyke
- vesistötulvavaara-alue
- hulevesien hallinnan kehittämisalue
- merkittävä hulevesien purku-uoma
- merkittävä hulevesien purkureitti
- merkittävän kaupunkipienjärven valuma-alue
- valuma-alue

- maakunnallisesti arvokas rakennettu kulttuuriympäristö
- paikallisesti arvokas rakennettu kulttuuriympäristö
- valtakunnallisesti arvokas maisema-alue
- maakunnallisesti arvokas maisema-alue
- paikallisesti arvokas maisema-alue
- keskustan arvokas rakennettu kulttuuriympäristö
- historiallinen kylätontti
- alue, jota voidaan käyttää maarakentamisen lyhytaikaisena varastointialueena ennen alueen loppukäyttöä
- alue, jolla voidaan harjoittaa väliaikaisesti rakentamiseen liittyvää kiertotaloustoimintaa ennen alueen loppukäyttöä
- meluntorjuntatarve
- aurinkoenergian tuotannon selvityskohde
- tuulivoiman tuotannon selvitysalue
- erityisalue
- keskeinen joukkoliikennekäytävä
- kestävän liikkumisen vyöhyke 1
- kestävän liikkumisen vyöhyke 2
- joukkoliikenteen kehitettävä saavutettavuusvyöhyke
- selvitystarve raskaan liikenteen vaihtoehtoisten polttoaineiden jakelulle
- uusi 110 kV sähkölinja
- uusi pääkaasulinja
- kävelyn tavoitteellinen laatureitti.

Poistuneet yleiskaavamerkinnot ja -määräykset (4 kpl):

- selvitysalue
- tavoitteellinen matkailun kävelyreitti
- Okeroisten osayleiskaavan raja
- Miekkion, Renkomäen ja Ämmälän vahvistetun osayleiskaavan osan raja.

Muuttuneet yleiskaavamääräykset (35 kpl):

- yleismääräykset
- suunnittelu- ja toteutusohjeet
- Salpausselkä
- asuinalue
- kyläalue
- keskustatoimintojen alue
- kaupallisten palveluiden alue
- yhdistetty kaupallisten palvelujen ja elinkeinoelämän alue
- elinkeinoelämän alue
- elinkeinoelämän alue, jolla ympäristö asettaa toiminnan laadulle erityisiä vaatimuksia
- elinkeinoelämän ja asumisen alue
- elinkeinoelämän ja asumisen alue, jolla ympäristö asettaa elinkeinoelämän toiminnan laadulle erityisiä vaatimuksia.
- lähivirkistysalue
- loma-asuntoalue
- satama-alue

- luonnonsuojelualue
- Natura 2000-verkoston kuuluva alue
- maa- ja metsätalousalue
- maa- ja metsätalousalue, jolla on erityisiä ympäristöarvoja
- suojavyöhyke
- luokitellun pohjavesialueen raja
- pohjaveden muodostumisalueen raja
- valtakunnallisesti arvokas rakennettu kulttuuriympäristö
- matkakeskus
- rautatieasema
- uusi rautatieasema
- 110 kV sähkölinja
- pääkaasulinja
- uusi tai merkittävästi parannettava rautatie
- uusi rautatietunneli (entinen uusi liikennetunneli)
- pyöräilyn tavoitteellinen pääreitti
- pyöräilyn tavoitteellinen aluereitti
- ulkoilureitistön tavoitteellinen pääväylä
- Enonsaaren vahvistetun osayleiskaavan raja
- Uudenkylän vahvistetun osayleiskaavan raja.

Muuttunut yleiskaavamerkintä (1 kpl):

- vesialueella oleva luonnonsuojelualueen raja.

2.2. Osayleiskaava-alueet OYK1-OYK4

Lahden yleiskaavan 2030 (Y-203) määräyksien mukaan kaavaan rajatuilla alueilla OYK1, OYK2, OYK3 ja OYK4 noudatetaan eri osayleiskaavojen määräyksiä. Okeroisten ja Miekkiö-Renkomäki-Ämmälä osayleiskaavat kumotaan Lahden yleiskaavan 2035 (Y-205) voimaantulon myötä. Enonsaaren ja Uudenkylän osayleiskaavojen merkinnät ja määräykset jäävät voimaan Lahden yleiskaavan 2035 (Y-205) myötä ja niiden

aluerajausmerkinnät saavat uudet indeksinumerot: OYK1: Enonsaaren osayleiskaava ja OYK2: Uudenkylän osayleiskaava. Tämän lisäksi Lahden yleiskaavan 2035 (Y-205) uusien teemojen kaavamerkintöjä ja -määräyksiä noudatetaan osayleiskaavojen alueella.

2.2.1. Okeroisten osayleiskaava

Lahden yleiskaava 2035 (Y-205) tulee kumoamaan Okeroisten kulttuurialueen osayleiskaavan kokonaisuudessaan.

Lahden yleiskaava 2035 (Y-205) tulee kumoamaan Okeroisten kulttuurialueen osayleiskaavan kokonaisuudessaan.

Edellisellä Lahden suunta -työn 2017–2020 kierroksella laaditussa Lahden yleiskaavassa 2030 (Y-203) osoitettiin OYK1 aluerajausmerkinnällä alue, jonka alueella noudatetaan Okeroisten osayleiskaavan määräyksiä. Okeroisten kulttuurialueen osayleiskaava ei ole lainvoimainen kaava. Osayleiskaavaehdotus on laadittu vuonna 2009, mutta sitä ei ole viety hyväksymiskäsittelyyn. Osayleiskaava sisältää paljon Okeroisten alueen kulttuuriympäristön ja luonnonympäristön arvoihin liittyviä kaavamerkintöjä ja -määräyksiä ja osayleiskaavaa onkin pidetty suunnittelussa alueen suunnitteluohjeena kaavan lainvoimaisuustilanteesta huolimatta. Okeroisten osayleiskaavan ja eri aikoina voimassa olleen Lahden yleiskaavan tai Lahden läntisten osien osayleiskaavan välisiä kaavallisia merkintä- ja määräyseroja on ollut ajoittain vaikea tulkita. Okeroisten osayleiskaavan määräyksien kumoamisella saadaan alueen yleiskaavalliset määräykset ja ohjaavuus nykyistä selkeämmäksi ja yhteismitalliseksi muiden alueiden kanssa.

Lahden suunta -työn 2021–2025 kierroksella laadittava Lahden yleiskaava 2035 (Y-205) koostuu kuudesta eri teemaisesta, oikeusvaikutteisesta kaavakartasta. Rakennetun kulttuuriympäristön ja maiseman arvot tuodaan Lahdessa ensimmäistä kertaa esiin koko kaupungin kattavassa yleiskaavassa omalla yleiskaavan kulttuuriympäristökartalla 2. Vastaavasti Lahden arvokkaimmat luontoarvot kuvataan omalla yleiskaavan kartalla 3: Luonto- ja viherympäristö ja kartalla 4: Vesiensuojelu ja -hallinta. Useampi eri teemainen kaavakartta mahdollistaa uusien ja entistä tarkempien tietojen esittämisen yleiskaavan suurpiirteisellä suunnittelutasolla.

Lahden yleiskaavan 2035 (Y-205) kulttuuriympäristökartalla 2 ja kartalla 3: Luonto- ja viherympäristö tuodaan esiin niitä Okeroisten alueen kulttuuriympäristön, maiseman ja luonnon arvoja, joita Okeroisten osayleiskaavassa on pyritty turvaamaan. Arvokkaat kulttuuriympäristöt kartalla esitetään valtakunnallisesti, maakunnallisesti ja paikallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristön ja maisemat. Lisäksi kartalla esitetään muinaismuistoalueet ja -kohteet, sekä maisemapellot. Uuden oikeusvaikutteisen kartan kaavamerkinnät ja -määräykset ja niiden taustalla olevat selvitykset turvaavat Okeroisten alueen kulttuuriympäristön ja maiseman arvot osayleiskaavan hengen mukaisesti.

Okeroisten osayleiskaavan kaavamerkinnät ja -määräykset ovat mitoittaneet alueet kylämaista asumista tiiviimmälle rakentamiselle. Jo

edellisellä Lahden suunta -työn 2017–2020 kierroksella Lahden yleiskaavaan 2030 (Y-203) Okeroisten asumiseen osoitettuja alueita muutettiin kyläalueeksi (AT) ajatuksena väljempi asumistiheys ilman alueen asemakaavoittamisen tavoitetta. Osayleiskaavassa on osoitettu ohjeellinen asemakaavoitettavaksi tarkoitettu alue Ruokosuontien, Ruokokujan, Tikkakalliontien ja Komolantien alueelle sekä Kunnantielle välille Okeroisten mylly – Ruokokuja. Alueen kulttuuriympäristön arvojen vuoksi alueen maankäytön kehitys nähdään tänä päivänä maltillisempänä ja aluetta kehitetään kyläalueena. Kasakkamäen koulun kohdilla oleva Ruokosuontien alue nähdään potentiaalisena tiiviimmän asumisen alueena asemakaavoitettavaksi ja kyseinen alue osoitetaan Lahden yleiskaavassa 2035 (Y-205) asuinalueena. Samassa yhteydessä osayleiskaavassa osoitettu meluntorjuntaan tarkoitettu suojaviheralue Ruokosuontien kohdalla tuodaan näkyviin Lahden yleiskaavan 2035 kiertotalouskartalle 5 meluntorjuntatarvemerkinneillä. Vastaavat merkinnät lisätään radan varteen kunnanrajan ja Ala-Okeroistentien välille. Lintulankujan ja Lintulantien alueella oleva elinkeinoelämän alue (TY) on laajennettu Lintulantien länsipuolelle. Nostavantien varressa oleva elinkeinoelämän alue (T) on muutettu osaksi viereistä kyläaluetta (AT) kyläalueen salliessa ympäristöhäiritsemättömät työ- ja liiketilat.

Luonnonsuojelun ja luonnon monimuotoisuuden näkökulmasta Lahden yleiskaavan 2035 (Y-205) kaavamerkinneet ja määräykset ovat Okeroisten osayleiskaavaa tarkempia ja enemmän luontoarvoja suojelevia.

Päijät-Hämeen maakuntakaavassa 2014 on esitetty Okeroisiin tieyhteystarve Nostava – VT12 – Okeroistentie. Okeroisten osayleiskaavan tavoitteena oli vastata tähän maakuntakaavan mukaiseen tieyhteystarpeeseen. Tieyhteystarve on osayleiskaavassa esitetty ohjeellisena Hollolan puolelle maakuntakaavan linjauksesta poiketen. Lahden puolelle maakuntakaavan linjauksen kohdalle on osoitettu maisemallisesti arvokas pelto (MA). Hollolan strategisessa yleiskaavassa 2017 tieliikenteen yhteystarve on huomioitu ja linjattu Nostavan eritasoliittymästä olemassa olevaan Ala-Okeroistentien ja Kuntotien risteykseen. Näin linjattuna maakuntakaavassa osoitettu tieyhteys ei kulje Lahden alueella, eikä yhteystarvetta ole tämän vuoksi huomioitu Lahden yleiskaavan 2035 (Y-205) ehdotuksessa.

Muiden kaavan aluevarauksien osalta Okeroisten osayleiskaavan ja Lahden yleiskaavan 2035 (Y-205) välillä ei ole merkittäviä eroja. Lahden yleiskaava 2035 (Y-205) ei ohjaa suoraan rakentamista, vaan rakentaminen tapahtuu rakennusjärjestyksen määräyksien mukaan.

2.2.2. Miekkio-Renkomäki-Ämmälä osayleiskaava

Lahden yleiskaava 2035 (Y-205) tulee kumoamaan Miekkio-Renkomäki-Ämmälä osayleiskaavan kokonaisuudessaan.

Edellisellä Lahden suunta -työn 2017–2020 kierroksella laaditussa Lahden yleiskaavassa 2030 (Y-203) osoitettiin OYK2 aluerajausmerkinnällä alue, jonka alueella noudatetaan Miekkio-Renkomäki-Ämmälä osayleiskaavan määräyksiä. Osayleiskaava on saanut lainvoiman 2011 ja sisältää paljon kaava-alueen luontoarvoihin, sekä erityisesti Ämmälän alueen kulttuuriympäristön arvoihin liittyviä kaavamerkintöjä ja -määräyksiä. Miekkio-Renkomäki-Ämmälä osayleiskaavan ja eri aikoina voimassa olleen Lahden yleiskaavan tai Lahden läntisten osien osayleiskaavan välisiä kaavallisia merkintä- ja määräyseroja on ollut ajoittain vaikea tulkita. Miekkio-Renkomäki-Ämmälä osayleiskaavan määräyksien kumoamisella saadaan alueen yleiskaavalliset määräykset ja ohjaavuus nykyistä selkeämmäksi ja yhteismitalliseksi muiden alueiden kanssa.

Kuten edellä Okeroisten osayleiskaavan kohdalla on kuvattu, tuovat Lahden suunta -työn 2021–2025 kierroksella laadittavat eri teemaiset, oikeusvaikutteiset kaavakartat paljon uutta tietoa mm. kulttuuriympäristön,

maiseman ja luonnon arvoista, mikä mahdollistaa Miekkio-Renkomäki-Ämmälä osayleiskaavan määräysten osoittamisen Lahden yleiskaavassa 2035 (Y-205).

Miekkio-Renkomäki-Ämmälä osayleiskaavan ja voimassa olevan Lahden yleiskaavan 2030 (Y-203) yhdyskuntarakenteen aluevarausmerkinnöissä ja niiden rajauksissa ei ole merkittäviä eroja. Suurimmat erot ovat kaavamääräyksissä. Osayleiskaavassa on maisemaan ja kulttuuriympäristöön, sekä luontoarvoihin liittyen tarkempia määräyksiä kuin Lahden yleiskaavassa 2030 (Y-203). Lahden suunta -työn 2021–2025 kierroksella laadittaviin, oikeusvaikutteisiin karttoihin 2: Kulttuuriympäristö, 3: luonto- ja viherympäristö ja 4: Vesiensuojelu ja -hallinta tuotavat uudet kaavamerkinnot ja kaavamääräykset tulevat antamaan paljon sitä tietoa yleiskaavaan, jota osayleiskaavan tarkemmat kaavamääräykset sisältävät. Merkittävämpänä puutteena Lahden yleiskaavassa 2035 (Y-205) tulee olemaan alueen geologisten arvojen vähäinen kuvaaminen. Geologisten arvojen yhteismitallinen esittäminen yleiskaavassa vaatisi kuntatasoisen selvityksen laatimisen. Lisäksi koko kaupungin kattavassa yleiskaavassa ei tuoda esiin kaikkia lajistoon liittyviä luontotietoja.

2.2.3. Enonsaaren osayleiskaava

Enonsaaren osayleiskaava jää voimaan kokonaisuudessaan.

Tämän lisäksi Lahden yleiskaavan 2035 (Y-205) uusien teemojen kaavamerkintöjä ja -määräyksiä noudatetaan osayleiskaavan alueella.

Enonsaaren osayleiskaavan aluerajaus esitetään Lahden yleiskaavan 2035 (Y-205) kartoilla OYK1 -rajauksena. Osayleiskaavan maankäyttö on esitetty yleispiirteistettynä Lahden yleiskaavassa 2035 (Y-205). Enonsaaren osayleiskaava jää voimaan ja alueella noudatetaan osayleiskaavan kaavamerkintöjä ja -määräyksiä. Tämän lisäksi Enonsaaren osayleiskaavan alueilla noudatetaan yleiskaavakartan 1: Kestävä yhdyskuntarakenne strategisia kaavamerkintöjä ja -määräyksiä ja yleiskaavakarttojen 2: Kulttuuriympäristö, 3: Luonto- ja viherympäristö, 4: Vesiensuojelu ja -hallinta, 5: Kiertotalous ja 6: Kestävä liikkuminen uusia teemoja koskevia merkintöjä ja määräyksiä.

Enonsaaren osayleiskaavan alueelle kaavakartalla 1: Kestävä yhdyskuntarakenne osoitetut uudet kaavamerkinnät:

- luonnonsuojelualue (SL).

Kaavakartalla 2: Kulttuuriympäristö osoitetut uudet kaavamerkinnät:

- maakunnallisesti arvokas rakennettu kulttuuriympäristö.

Kaavakartalla 3: Luonto- ja viherympäristö osoitetut uudet kaavamerkinnät:

- luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä alue (alumerkintä + kohdemerkintä)
- luonnonsuojelulain nojalla suojeltu luonnonmuistomerkki
- luonnonsuojelualue (SL).

Kaavakartalla 6: Kestävä liikkuminen osoitetut uudet kaavamerkinnät:

- ulkoilureitistön tavoitteellinen pääväylä.

2.2.4. Uudenkylän osayleiskaava

Uudenkylän osayleiskaava jää voimaan kokonaisuudessaan.

Tämän lisäksi Lahden yleiskaavan 2035 (Y-205) uusien teemojen kaavamerkintöjä ja -määräyksiä noudatetaan osayleiskaavan alueella.

Uudenkylän osayleiskaavan aluerajaus esitetään Lahden yleiskaavan 2035 (Y-205) kartoilla OYK2 -rajauksena. Osayleiskaavan maankäyttö on esitetty yleispiirteistettynä Lahden yleiskaavassa 2035 (Y-205), esimerkiksi rantojen osalta on näytetty pääkäyttötarkoitus eli lomarakentaminen (RA). Uudenkylän osayleiskaava jää voimaan ja alueella noudatetaan osayleiskaavan kaavamerkintöjä ja -määräyksiä. Tämän lisäksi Uudenkylän osayleiskaavan alueilla noudatetaan yleiskaavakartan 1: Kestävä yhdyskuntarakenne strategisia kaavamerkintöjä ja -määräyksiä ja yleiskaavakarttojen 2: Kulttuuriympäristö, 3: Luonto- ja viherympäristö, 4: Vesiensuojelu ja -hallinta, 5: Kiertotalous ja 6: Kestävä liikkuminen uusia teemoja koskevia merkintöjä ja määräyksiä.

Uudenkylän osayleiskaavan alueelle kaavakartalla 1: Kestävä yhdyskuntarakenne osoitetut uudet kaavamerkinnät:

- Salpausselkä, kestävästi elinvoimaisen, hyvinvoivan ja uudistuvan ympäristökaupungin perusta
- kunnallinen palvelukeskittymä

- kaupunkipientalojen vyöhyke.

Kaavakartalla 2: Kulttuuriympäristö osoitetut uudet kaavamerkinnät:

- muinaismuistokohteet päivitetty
- muu muinaismuistokohde
- maakunnallisesti arvokas maisema-alue
 - Toivonojan kartano
 - Immilän kulttuurimaisema
 - Arrajoen kulttuurimaisema
- maakunnallisesti arvokas rakennettu kulttuuriympäristö
 - Uudenkylän vanha kyläalue
 - Toivonojan kartano
 - Immilän kylä
- paikallisesti arvokas maisema-alue
 - Arolan kulttuurimaisema
 - Uudenkylän kulttuurimaisema
 - Uudenkylän pientaloalue
 - Ellentien pientaloalue
 - Rakokiven urheilukeskus
 - Toivonojan kartano
 - Toivonojan perinnelaidun
 - Rantapellon perinnelaidun

- Immilän kulttuurimaisema
- Oulajan viljelymaisema
- paikallisesti arvokas rakennettu kulttuuriympäristö
 - Arolan viljelymaisema
 - Uudenkylän vanha kyläalue
 - Ellentien pientaloalue
 - Uudenkylän raitti
 - Rakokiven urheilukeskus
 - Nastolan radanvarren teollisuusnauha
 - Arrajoen kartanoalue.

Kaavakartalla 3: Luonto- ja viherympäristö osoitetut uudet kaavamerkinnot:

- merkittävä luontoverkosto
- merkittävä ekologinen yhteys
- metsälain mukainen erityisen tärkeä elinympäristö
- luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä alue (alueruokinta + kohderuokinta)
- luonnonsuojelulain nojalla suojeltu luonnonmuistomerkki
- vesilain mukainen suojeltu luontotyyppi
- tärkeä ekosysteemien tuotantopalvelu
- tärkeä ekosysteemien kulttuuripalvelu
- ulkoilureitistön tavoitteellinen pääväylä.

Kaavakartalla 4: Vesiensuojelu ja -hallinta osoitetut uudet kaavamerkinnot:

- valuma-alue
- vesilain mukainen suojeltu luontotyyppi
- tärkeä ekosysteemien tuotantopalvelu
- tärkeä ekosysteemien kulttuuripalvelu.

Kaavakartalla 5: Kiertotalous osoitetut uudet kaavamerkinnot:

- alue, jota voidaan käyttää maarakentamisen lyhytaikaisena varastointialueena ennen alueen loppukäyttöä
- alue, jolla voidaan harjoittaa väliaikaisesti rakentamiseen liittyvää kiertotaloustoimintaa ennen alueen loppukäyttöä
- meluntorjuntatarve
- aurinkoenergian tuotannon selvityskohde.

Kaavakartalla 6: Kestävä liikkuminen osoitetut uudet kaavamerkinnot:

- kunnallinen palvelukeskittymä
- keskeinen joukkoliikennevyöhyke
- kestävän liikkumisen vyöhyke 1
- kestävän liikkumisen vyöhyke 2
- pyöräilyn tavoitteellinen pääreitti
- pyöräilyn tavoitteellinen alureitti
- ulkoilureitistön tavoitteellinen pääväylä.

2.3. Rantavyöhykkeet RV/1-RV/4

Lahden yleiskaavan 2035 (Y-205) määräyksien mukaan kaavassa rantavyöhykkeen RV-rasterilla osoitetuilla rantavyöhykkeillä RV/1, RV/2, RV/3 ja RV/4 noudatetaan eri osayleiskaavojen tai rantayleiskaavan merkintöjä ja määräyksiä, kuten Lahden suunta -työn edelliselläkin kierroksella. Tämän lisäksi RV-rantavyöhykkeellä noudatetaan yleiskaavakartan 1: Kestävä yhdyskuntarakenne strategisia kaavamerkintöjä ja -määräyksiä ja yleiskaavakarttojen 2: Kulttuuriympäristö, 3: Luonto- ja viherympäristö, 4: Vesiensuojelu ja -

hallinta, 5: Kiertotalous ja 6: Kestävä liikkuminen uusia teemoja koskevia merkintöjä ja määräyksiä. Voimassa olevaan Lahden yleiskaavaan 2030 (Y-203) verrattuna nämä rantavyöhykkeiden aluerajaukset ovat pysyneet samoina lukuun ottamatta Oksjärven pohjoispuolen pientä rantavyöhykkeen (RV/1) -rasterin pienennystä ja Kalkkusen järven uutta SL- aluetta, joka pienentää alueella rantavyöhykkeen (RV/1) -rasteria.

2.3.1. Luoteis-Nastolan osayleiskaava

Luoteis-Nastolan osayleiskaavan ranta-alueen kaavamerkinnät ja -määräykset jäävät voimaan RV/1 - rantavyöhykkeen alueella. Tämän lisäksi Lahden yleiskaavan 2035 (Y-205) uusien teemojen kaavamerkintöjä ja -määräyksiä noudatetaan osayleiskaavan alueella.

Edellisellä Lahden suunta -työn 2017–2020 kierroksella Luoteis-Nastolan osayleiskaavasta jäi voimaan mitoitettut ranta-alueet ja muilta osin laadittu Lahden yleiskaava 2030 (Y-203) kumosi osayleiskaavan. Nyt laadittava

Lahden yleiskaava 2035 (Y-205) ei tuo suuria muutoksia tältä osin voimassa olevaan kaavaan, mitoitettut ranta-alueet jäävät voimaan Luoteis-Nastolan osayleiskaavan mukaisesti. Oksjärven pohjoispuolelta on pienennetty Luoteis-Nastolan osayleiskaavan mukaisesti voimaan jäävää aluetta taustamaaston osalta. Alueet ovat Luoteis-Nastolan osayleiskaavassa maa- ja metsätalousaluetta (M) ja alueet tulevat vastaavalla kaavamerkinnällä Lahden yleiskaavaan 2035 (Y-205). Samoin Kalkkusenjärven uusi SL-alue pienentää alueella rantavyöhykkeen (RV/1) -rasteria.

Rantaan rajoittuvan rakentamisen osalta Lahden yleiskaavassa 2035 (Y-205) esitetään rasterilla alueet (RV/1), jolla Luoteis-Nastolan osayleiskaavan merkinnät ja määräykset ovat voimassa. Tämän lisäksi Luoteis-Nastolan osayleiskaavan RV/1-rantavyöhykkeen alueella noudatetaan yleiskaavakartan 1: Kestävä yhdyskuntarakenne strategisia kaavamerkintöjä ja -määräyksiä ja yleiskaavakarttojen 2: Kulttuuriympäristö, 3: Luonto- ja viherympäristö, 4: Vesiensuojelu ja -hallinta, 5: Kiertotalous ja 6: Kestävä liikkuminen uusia teemoja koskevia merkintöjä ja määräyksiä.

Luoteis-Nastolan osayleiskaavan alueelle kaavakartalla 1: Kestävä yhdyskuntarakenne osoitetut uudet kaavamerkinnät:

- Kalkkusenjärven luonnonsuojelualue (SL)

Kaavakartalla 2: Kulttuuriympäristö osoitetut uudet kaavamerkinnät:

- muinaismuistokohteet päivitetty
- muu muinaismuistokohde
- maakunnallisesti arvokas maisema-alue
 - Seestan kartano
- maakunnallisesti arvokas rakennettu kulttuuriympäristö
 - Seestan kartano
- paikallisesti arvokas maisema-alue
 - Seestan kartano
 - Seestan kulttuurimaisema
 - Vanajanraitin kulttuurimaisema

- Pyhäntaan kulttuurimaisema
- Holmin viljelymaisema
- Evatun viljelymaisema
- Akkalan perinnelaidun
- paikallisesti arvokas rakennettu kulttuuriympäristö
 - Vanajanraitti
 - Evattu-järven eteläosa
 - Tervalta.

Kaavakartalla 3: Luonto- ja viherympäristö osoitetut uudet kaavamerkinnät:

- Kalkkusenjärven luonnonsuojelualue (SL)
- merkittävä ekologinen yhteys
- metsälain mukainen erityisen tärkeä elinympäristö
- tärkeä ekosysteemien tuotantopalvelu
- tärkeä ekosysteemien säätely- ja ylläpitopalvelu
- ulkoilureitistön tavoitteellinen pääväylä.

Kaavakartalla 4: Vesiensuojelu ja -hallinta osoitetut uudet kaavamerkinnät:

- tärkeä ekosysteemien tuotantopalvelu
- tärkeä ekosysteemien säätely- ja ylläpitopalvelu.

Kaavakartalla 6: Kestävä liikkuminen osoitetut uudet kaavamerkinnät:

- kestävän liikkumisen vyöhyke 2
- ulkoilureitistön tavoitteellinen pääväylä.

2.3.2. Kallio-, Pitkä- ja Särkijärven alueen osayleiskaava

Kallio-, Pitkä- ja Särkijärven alueen osayleiskaavan ranta-alueen kaavamerkinnot ja -määräykset jäävät voimaan RV/2 rantavyöhykkeen alueella. Tämän lisäksi Lahden yleiskaavan 2035 (Y-205) uusien teemojen kaavamerkintöjä ja -määräyksiä noudatetaan osayleiskaavan alueella.

Edellisellä Lahden suunta -työn 2017–2020 kierroksella Kallio-, Pitkä- ja Särkijärven alueen osayleiskaavasta jäi voimaan mitoitettut ranta-alueet ja muilta osin laadittu Lahden yleiskaava 2030 (Y-203) kumosi osayleiskaavan. Nyt laadittava Lahden yleiskaava 2035 (Y-205) ei tuo muutoksia tältä osin voimassa olevaan kaavaan.

Lahden yleiskaavassa 2035 (Y-205) esitetään rasterilla alueet (RV/2), jolla Kallio-, Pitkä- ja Särkijärven alueen osayleiskaavan merkinnät ja määräykset ovat voimassa. Tämän lisäksi Kallio-, Pitkä- ja Särkijärven alueen osayleiskaavan RV/2-rantavyöhykkeen alueella noudatetaan yleiskaavakartan 1: Kestävä yhdyskuntarakenne strategisia kaavamerkintöjä ja -määräyksiä ja yleiskaavakarttojen 2: Kulttuuriympäristö, 3: Luonto- ja viherympäristö, 4: Vesiensuojelu ja -

hallinta, 5: Kiertotalous ja 6: Kestävä liikkuminen uusia teemoja koskevia merkintöjä ja määräyksiä.

Kallio-, Pitkä- ja Särkijärven alueen osayleiskaavan alueelle kaavakartalla 1: Kestävä yhdyskuntarakenne osoitetut uudet kaavamerkinnot:

- ampumarata-alueen laskennallinen meluvyöhyke

Kaavakartalla 2: Kulttuuriympäristö osoitetut uudet kaavamerkinnot:

- muinaismuistokohteet päivitetty
- muu muinaismuistokohde.

Kaavakartalla 3: Luonto- ja viherympäristö osoitetut uudet kaavamerkinnot:

- merkittävä luontoverkosto
- metsälain mukainen erityisen tärkeä elinympäristö
- tärkeä ekosysteemien tuotantopalvelu
- tärkeä ekosysteemien säätely- ja ylläpitopalvelu.

Kaavakartalla 4: Vesiensuojelu ja -hallinta osoitetut uudet kaavamerkinnot:

- tärkeä ekosysteemien tuotantopalvelu
- tärkeä ekosysteemien säätely- ja ylläpitopalvelu.

2.3.3. Villähde-Koiskalan osayleiskaava

Villähde-Koiskalan osayleiskaavan ranta-alueen kaavamerkinnot ja -määräykset jäävät voimaan RV/3-rantavyöhykkeen alueella. Tämän lisäksi Lahden yleiskaavan 2035 (Y-205) uusien teemojen kaavamerkintöjä ja -määräyksiä noudatetaan osayleiskaavan alueella.

Edellisellä Lahden suunta -työn 2017–2020 kierroksella Villähde-Koiskalan osayleiskaavasta jäi voimaan Kärkjärven länsirannan rantavyöhyke ja muilta osin laadittu Lahden yleiskaava 2030 (Y-203) kumosi osayleiskaavan. Nyt laadittava Lahden yleiskaava 2035 (Y-205) ei tuo muutoksia tältä osin voimassa olevaan kaavaan.

Lahden yleiskaavassa 2035 (Y-205) esitetään rasterilla alueet (RV/3), jolla Villähde-Koiskalan osayleiskaavan merkinnät ja määräykset ovat voimassa. Tämän lisäksi Villähde-Koiskalan osayleiskaavan RV-rantavyöhykkeen alueella noudatetaan yleiskaavakartan 1: Kestävä yhdyskuntarakenne strategisia kaavamerkintöjä ja -määräyksiä ja yleiskaavakarttojen 2: Kulttuuriympäristö, 3: Luonto- ja viherympäristö, 4: Vesiensuojelu ja -

hallinta, 5: Kiertotalous ja 6: Kestävä liikkuminen uusia teemoja koskevia merkintöjä ja määräyksiä.

Villähde-Koiskalan osayleiskaavan alueelle kaavakartalla 2: Kulttuuriympäristö osoitettavat uudet kaavamerkinnot:

- muinaismuistokohteet päivitetty
- paikallisesti arvokas maisema-alue
 - Lehmuksen viljelyalue.

Kaavakartalla 3: Luonto- ja viherympäristö osoitetut uudet kaavamerkinnot:

- merkittävä luontoverkosto
- luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä alue (kohdemerkintä)
- tärkeä ekosysteemien tuotantopalvelu
- tärkeä ekosysteemien säätely- ja ylläpitopalvelu.

Kaavakartalla 4: Vesiensuojelu ja -hallinta osoitetut uudet kaavamerkinnot:

- tärkeä ekosysteemien tuotantopalvelu
- tärkeä ekosysteemien säätely- ja ylläpitopalvelu.

2.3.4. Iso-Kukkasen-, Sala- ja Ruuhijärven rantayleiskaava

Iso-Kukkasen-, Sala- ja Ruuhijärven rantayleiskaavan ranta-alueen kaavamerkinnot ja -määräykset jäävät voimaan RV/4-rantavyöhykkeen alueella. Tämän lisäksi Lahden yleiskaavan 2035 (Y-205) uusien teemojen kaavamerkintöjä ja -määräyksiä noudatetaan osayleiskaavan alueella.

Edellisellä Lahden suunta -työn 2017–2020 kierroksella Iso-Kukkasen, Salajärven ja Ruuhijärven rantayleiskaavasta jäi voimaan mitoitettujen ranta-alueiden ja muilta osin laadittu Lahden yleiskaava 2030 (Y-203) kumosi osayleiskaavan. Nyt laadittava Lahden yleiskaava 2035 (Y-205) ei tuo muutoksia tältä osin voimassa olevaan kaavaan.

Lahden yleiskaavassa 2035 (Y-205) esitetään rasterilla alueet (RV/4), jolla Iso-Kukkasen, Salajärven ja Ruuhijärven rantayleiskaavan merkinnät ja määräykset ovat voimassa. Tämän lisäksi Iso-Kukkasen, Salajärven ja Ruuhijärven rantayleiskaavan RV-rantavyöhykkeen alueella noudatetaan yleiskaavakartan 1: Kestävä yhdyskuntarakenteen strategisia kaavamerkintöjä ja -määräyksiä ja yleiskaavakarttojen 2: Kulttuuriympäristö, 3: Luonto- ja viherympäristö, 4: Vesiensuojelu ja -hallinta, 5: Kiertotalous ja 6: Kestävä liikkuminen uusia teemoja koskevia merkintöjä ja määräyksiä.

Iso-Kukkasen-, Sala- ja Ruuhijärven rantayleiskaavan alueelle kaavakartalla 1: Kestävä yhdyskuntarakenteen osoittamat uudet kaavamerkinnot:

- ampumarata-alueen laskennallinen meluvyöhyke.

Kaavakartalla 2: Kulttuuriympäristö osoittamat uudet kaavamerkinnot:

- muinaismuistokohteet päivitetty
- muu muinaismuistokohde
- maakunnallisesti arvokas maisema-alue
 - Ruuhijärven kylän kulttuurimaisema
 - Immilän kulttuurimaisema
- maakunnallisesti arvokas rakennettu kulttuuriympäristö
 - Ruuhijärven kylä
 - Immilän kylä
 - Oson viljelymaisema
 - Kumian mylly
- paikallisesti arvokas maisema-alue
 - Ruuhijärven kulttuurimaisema
 - Immilän kulttuurimaisema
 - Salajoen ympäristö
 - Oson viljelymaisema
 - Linnakallion viljelymaisema
 - Jokelan ja Rehtilän pihapiirit

- Kumian mylly ympäristöineen
- paikallisesti arvokas rakennettu kulttuuriympäristö
 - Viljamaa
 - Rantavuori
 - Luhtaanmaan koulu
 - Lepola I
 - Jokela ja Rehtilä
 - Salajärven itäranta
 - Kuurnankärki
 - Tuutiranta
 - Kumian mylly
 - Ruuhijärven kylä
 - Immilän kylä.

Kaavakartalla 3: Luonto- ja viherympäristö osoitetut uudet kaavamerkinnot:

- merkittävä luontoverkosto
- merkittävä ekologinen yhteys
- metsälain mukainen erityisen tärkeä elinympäristö
- tärkeä ekosysteemien tuotantopalvelu
- tärkeä ekosysteemien säätely- ja ylläpitopalvelu
- tärkeä ekosysteemien kulttuuripalvelu
- ulkoilureitistön tavoitteellinen pääväylä.

Kaavakartalla 4: Vesiensuojelu ja -hallinta osoitetut uudet kaavamerkinnot:

- valuma-alue
- tärkeä ekosysteemien tuotantopalvelu
- tärkeä ekosysteemien säätely- ja ylläpitopalvelu
- tärkeä ekosysteemien kulttuuripalvelu.

Kaavakartalla 6: Kestävä liikkuminen osoitetut uudet kaavamerkinnot:

- ulkoilureitistön tavoitteellinen pääväylä.

2.1. Yleiskaavan oikeusvaikutukset

Yleiskaavan oikeusvaikutukset perustuvat maankäyttö- ja rakennuslakiin (MRL), joka on tullut voimaan 1.1.2000. Yleiskaava voidaan laatia joko oikeusvaikutteisena tai oikeusvaikutuksettomana. Lahden yleiskaavan 2035 (Y-205) kaikki kuusi eri teemaista kaavakarttaa merkintöineen ja määräyksineen laaditaan oikeusvaikutteisena koko kaupungin alueelle.

Yleiskaavoituksella ratkaistaan tavoitellun kehityksen periaatteet pitkälle tulevaisuuteen. Kaavalla voidaan ohjata maankäyttöä ja rakentamista sekä rajoittaa tai estää haitallisia ympäristövaikutuksia. Lisäksi yleiskaavalla voidaan antaa aluetta tai rakennusta koskevia suojelumääräyksiä maiseman, luonnon, rakennetun ympäristön, kulttuurihistorian tai muiden erityisten ympäristöarvojen perusteella.

Yleiskaavan keskeisimmät oikeusvaikutukset liittyvät kaavahierarkiaan eli yleiskaava on ohjeena laadittaessa ja muutettaessa asemakaavaa sekä ryhdyttäessä muutoin toimenpiteisiin alueiden käytön järjestämiseksi (MRL 42 §). Yleiskaava ei ole siis voimassa asemakaava-alueella muutoin kuin ohjeena asemakaavaa muutettaessa. Asemakaavoittamattomilla alueilla yleiskaava ohjaa suoraan maankäyttöä ja muita toimenpiteitä. Viranomaisten on suunnitellessaan alueiden käyttöä koskevia toimenpiteitä ja päättäessään niiden toteuttamisesta katsottava, ettei toimenpiteillä vaikeuteta yleiskaavan toteutumista (MRL 42 §).

Lahden yleiskaavaan 2035 (Y-205) liittyy myös maankäyttö- ja rakennuslain mukaisia rakentamis- ja toimenpiderajoitteita. Yleiskaavan lähivirkistys- (VL) ja retkeily- ja ulkoilualueilla (VR) sekä niillä maa- ja metsätalousalueilla, joilla on erityisiä ympäristöarvoja (MY), on voimassa MRL 43 §:n mukainen rakentamisrajoitus. Rakentamisrajoituksen tarkoituksena on varmistaa yleiskaavan toteutuminen.

Maankäyttö- ja rakennuslain 128 §:n mukainen toimenpiderajoitus on voimassa lähivirkistys- (VL) ja retkeily- ja ulkoilualueilla (VR) sekä urheilu- ja virkistyspalvelujen alueella (VU). Toimenpiderajoitus on voimassa myös niillä yleiskaavan asuin- (A) ja kyläalueilla (AT), jotka sijaitsevat kulttuurihistoriallisesti arvokkaissa kohteissa. Toimenpiderajoituksen tarkoituksena on ehkäistä maisemaa muuttava maanrakennustyö, puiden kaataminen tai muu näihin verrattava toimenpide ilman lupaa niillä alueilla, joista maankäyttö- ja rakennuslaissa on säädetty. Lahden yleiskaavassa 2035 (Y-205) 128 §:n mukainen toimenpiderajoitus on edellä mainittujen alueiden lisäksi voimassa koko asemakaavoitetulla alueella.

Lahden yleiskaava 2035 (Y-205) ei ohjaa suoraan rakentamista millään yleiskaavan aluevarauksien alueella (MRL 44 §). Yleiskaavassa määritellyillä rantavyöhykkeillä RV/1, RV/2, RV/3 ja RV/4 noudatetaan rantavyöhykkeellä voimassa olevien tarkempien osayleiskaavojen ja rantayleiskaavan merkintöjä ja määräyksiä. Nämä kaavat ohjaavat suoraan

rakentamista kyseessä olevan kaavan kaavamääräyksessä määritetyillä aluevarausmerkinnöillä MRL 72 §:n mukaisesti.

Yleiskaavan kyläalueet (AT) on määritelty suunnittelutarvealueeksi (MRL 16 §) ja näillä alueilla rakentamisen edellytykset arvioidaan ennen rakennusluvan myöntämistä MRL 137 §:n mukaisesti. Laajemmin suunnittelutarvealueet on määritelty Lahden rakennusjärjestyksessä. Rakentamislain voimaantulo 1.1.2025 alkaen tuo muutoksia lupamenetelmiin ja voimassa olevaan maankäyttö- ja rakennuslakiin. Lahden yleiskaavan 2035 (Y-205) alueella on voimassa kokonaisuudessaan Enonsaaren ja Uudenkylän osayleiskaavat. Lisäksi yleiskaavassa rantavyöhyke RV/ -merkinnällä osoitetuilla alueilla noudatetaan neljän muun voimassa olevan osa- tai rantayleiskaavan merkintöjä ja määräyksiä. Ranta-alueilla on myös voimassa olevia ranta-asemakaavoja, joiden alueella noudatetaan kyseisten kaavojen merkintöjä- ja määräyksiä. Ranta-asemakaavoitettuja alueita ei ole esitetty Lahden yleiskaavassa 2035 (Y-205). Tämän lisäksi Lahden yleiskaavan 2035 (Y-205) kaavamääräyksiin mukaan Enonsaaren ja Uudenkylän osayleiskaavojen alueilla sekä yleiskaavakartalla 1: Kestävä yhdyskuntarakenne osoitetulla rantavyöhyke (RV/) -alueella noudatetaan lisäksi yleiskaavakartan 1: Kestävä yhdyskuntarakenne strategisia kaavamerkintöjä ja -määräyksiä ja yleiskaavakarttojen 2: Kulttuuriympäristö, 3: Luonto- ja viherympäristö, 4: Vesiensuojelu ja -hallinta, 5: Kiertotalous ja 6: Kestävä liikkuminen uusia teemoja koskevia merkintöjä ja määräyksiä.

Lahden yleiskaavan 2035 (Y-205) uudet teemat täydentävät edellä kuvattujen osayleiskaavojen ja rantayleiskaavan merkintöjä ja määräyksiä uusien teemojen osalta tuoden näiden kaavojen alueelle uutta tietoa mm. palvelukeskittymistä, kulttuuriympäristön arvoista, luontoarvoista sekä kiertotalouden ja kestävästä liikkumisesta.

3. Muutokset kestävästä kaupunkiliikenteestä ohjelmaan

Kestävän kaupunkiliikkumisen ohjelma käsittää keskeisimmät kaupunkitasoiset toimet kestävän kaupunkiliikkumisen edistämiseksi vuoteen 2035 mennessä. Kestävän kaupunkiliikkumisen ohjelman 2021–2025 ehdotuksessa on päivitetty edellisen ohjelman toimenpidekokonaisuuksien ja toimenpiteiden tilanne ja ryhmitelty toimenpidekokonaisuudet kaupungin nykyisen strategian mukaisiksi. Samalla on tunnistettu uusia, kaupungin strategian mukaisia, toimenpidekokonaisuuksia, joiden kehittämiseen ja toteuttamiseen tarvitaan toimenpiteitä. Ensimmäisen ohjelman toimenpiteistä moni on edistynyt suunnitellusti, mutta osa toimenpiteistä on jäänyt toteutumatta. Seuraavien vuosien aikana osa toimenpiteistä jatkuu ohjelman mukaisesti, sillä niiden on tavoite valmistua vuoteen 2030 mennessä.

Lahden kestävän kaupunkiliikkumisen ohjelma 2021–2025 sisältää yhteensä neljätoista toimenpidekokonaisuutta: 1. Koululaisten kestävän liikenteen edistäminen, 2. Kestävän työmatkaliikkumisen edistäminen, 3. Keskustavision 2040, 4. Liikenneturvallisuus, 5. Citylogistiikka, 6. Pyöräilyn tavoiteverkko, 7. Kestävän liikkumisen viestintä ja vuorovaikutus, 8. Kaupunkipyöräjärjestelmän kehittäminen, 9. Houkutteleva kävelyn ja pyöräilyn ympäristö, 10. Palveluverkon ja liikenteen suunnittelu yhteistyön kehittäminen, 11. Joukkoliikenteen kehittäminen, 12. Liityntäpysäköinnin kehittäminen, 13. Liikenteen ja liikkumisen data sekä 14. Sähköisen liikenteen edistäminen.

Toimenpidekokonaisuudet on koottu Lahden suunta -työn 2021–2025 yhteisten kestävyysteemaisten strategiaotsikoiden alle: Kestävästi elinvoimainen, kestävästi hyvinvoiva ja kestävästi uudistuva. Ohjelman toimenpidekokonaisuudet on kerätty strategiaotsikoiden alle joko

sellaisenaan tai aiempia kokonaisuuksia muokaten. Toimenpidekokonaisuuksia on täydennetty tarkemmalle toimenpidetasolle ehdotusvaiheessa. Kestävästi elinvoimainen -osiossa esitellään koulu- ja työmatkaliikkumista sekä liikenneturvallisuutta edistävät toimenpiteet. Lisäksi esitellään keskustavision ja citylogistiikan toimenpiteet. Kestävästi hyvinvoiva -osiossa esitellään pyöräilyn tavoiteverkkoa, vuorovaikutusta ja viestintää ja kaupunkipyöräjärjestelmää edistävät toimenpiteet. Lisäksi esitellään houkuttelevaa kävelyn ja pyöräilyn ympäristöä sekä palveluverkon ja liikenteen suunnittelu yhteistyön kehittämistä koskevat toimenpiteet. Kestävästi uudistuva -osiossa esitellään joukkoliikenteen ja liityntäpysäköinnin kehittämistä sekä liikenteen ja liikkumisen datan hyödyntämistä ja sähköistä liikennettä edistävät toimenpiteet.

Ohjelmassa on mukana neljä kokonaan uutta toimenpidekokonaisuutta: 5. Citylogistiikka eli kaupungin sisäisen jakeluliikenteen kehittäminen, 9. Houkutteleva kävelyn ja pyöräilyn ympäristö, 10. Palveluverkon ja liikenteen suunnittelu yhteistyön kehittäminen ja 14. Sähköisen liikenteen edistäminen.

- 5. Citylogistiikan toimenpidekokonaisuus sisältää kaupungin oman jakelulogiikan kehittämisen, jakeluliikenteen tehostamiseen kannustamisen yhdessä yritysten kanssa sekä vähäpäästöisempien ja pienempien jakelualajoneuvojen käytön edistämisen etenkin tiiviillä keskusta-alueella. Jälkimmäisessä tarkempina keinoina kannustamisen keskittämään jakelutoimintaa tietyille, yhdessä yritysten kanssa sovitulle, aikavälille sekä kannustamisen tavarapyörien ja polkupyörien

käyttöön. Lisäksi teemaa edistää uutena hankkeena Kestävän liikenteen pilotit Päijät-Hämeessä (KELPO).

- 9. Houkutteleva kävelyn ja pyöräilyn ympäristö -toimenpidekokonaisuus sisältää toimien kohdistamisen erityisesti yleiskaavassa määritellyille kävelyn tavoitteellisille laatureiteille, pääasiallisten kulkutapojen määrittämisen kehitettävillä alueilla ja ympäristön suunnittelun myös uudenlaiset liikkumistavat huomioiden sekä jalankulku- ja pyöräilyväylien suunnittelun ja toteuttamisen viihtyisille alueille ja mahdollisimman vähän muiden kulkutapojen kanssa risteävästi.
- 10. Palveluverkon ja liikenteen suunnittelu yhteistyön kehittämisen -toimenpidekokonaisuus sisältää sekä poikkihallinnollisen yhteistyön kehittämisen että kestäväillä kulkutavoilla saavutettavuuden ja houkuttelevuuden sekä esteettömyyden huomioimisen toimitilojen sijoittelussa.
- 14. Sähköisen liikenteen edistämisen -toimenpidekokonaisuuteen sisältää sähköyhteiskäyttöautojen käytön tukemisen, ladattavien pyörien tarpeiden huomioimisen sekä latausinfraan toteuttamisen mahdollistamisen kaupungin toimin.

Uusien toimenpidekokonaisuuksien lisäksi vanhoihin toimenpidekokonaisuuksiin sisältyy seuraavia uusia toimenpiteitä:

- 3. Keskustavision 2040 -toimenpidekokonaisuus: Keskustavision 2040 ja kestävän kaupunkiliikunnan ohjelman tavoitteiden yhteensovittaminen.
- 6. Pyöräilyn tavoiteverkko -toimenpidekokonaisuus: Tavarapyörien tarpeiden huomiointi suunnittelussa.
- 7. Kestävän liikunnan viestinnän ja vuorovaikutuksen -toimenpidekokonaisuus: Kumppanuuspöydät.
- 8. Kaupunkipyöräjärjestelmän kehittämisen -toimenpidekokonaisuus: Tarkastelu sähköavusteisista tavarapyöristä osana järjestelmää.
- 12. Liityntäpysäköinnin kehittämisen -toimenpidekokonaisuus: Mahdollisuus yhdistää pysäköinti joukkoliikennelippuun.
- 13. Liikenteen ja liikunnan datan -toimenpidekokonaisuus: Analytiikan lisääminen.

Lisäksi kestävän kaupunkiliikunnan ohjelmaa edistävät uusina hankkeina Kestävän työmatkaliikunnan hanke (SYCLA) ja Kestävän liikenteen pilotit Päijät-Hämeessä (KELPO).

Lähteet

Lahden suunta -työn 2021–2025 keskeiset selvitykset

Asuminen

Asuinalueiden sosioekonominen tarkastelu. Lahden kaupunki, 2024.

Ikäihmisten paikat ja asumisen tarpeet. Lahden kaupunki, 2021.

Kaupunkipientaloeselvitys. Lahden kaupunki, 2023.

Palvelut

Lasten ja nuorten kasvun vastuualueen palveluverkkosuunnitelma.

Lahden kaupunki, 2021.

Elinkeinot

Selvitys Lahden elinkeinoelämän mahdollisuuksista. FCG Finnish Consulting Group Oy /Lahden kaupunki, 2024.

Kulttuuriympäristö ja maisema

Esiselvitys arkeologisesta selvitystarpeesta Lahden kaupungin alueella –raportti liitekarttoineen. Takala, Hannu & Tuomenoja, Siiri, 6.11.2024.

Lahden kulttuurimaisemat – selvitys paikallisesti arvokkaista kulttuurimaisemista. Lahden kaupunki, 2024.

Lahden yleiskaava 2035 (Y-205) - Rakennettujen kulttuuriympäristöjen päivitysinventointi. Ramboll /Lahden kaupunki, 22.11.2024.

Luonnonympäristö

Hulevesimerkinnot ja -määräykset Lahden yleiskaavassa – Taustaraportti liitekarttoineen. AFRY /Lahden kaupunki, 2020.

Lahden ekologinen verkosto. Opinnäytetyö, YAMK. Uronen, Carita, 2019.

Lahden liito-oravakartoitus 2023. Luontoselvitys Metsänen, 26.3.2024. Julkinen versio.

Lahden luontotyypiselvitykset. WSP /Lahden kaupunki, 9.10.2024.

Selvitys Lahden tärkeimmistä ekosysteemipalveluista. FCG Suunnittelu ja Tekniikka Oy /Lahden kaupunki, 2019.

Virkistysalueverkoston yleissuunnitelma. Lahden kaupunki, 2020.

Kiertotalous, ilmasto ja kaavatalous

Lahden suunta 2021–2025-työn yleiskaavan kiertotalousteemaan liittyvät selvitykset. Ramboll /Lahden kaupunki, 2022.

Päijät-Hämeen tuulivoimaselvitys. FCG Finnish Consulting Group Oy, 2023.

Kestävä kaupunkiliikkuminen ja liikenne

Kestävät matkaketjut Päijät-Hämeessä. Uudenmaan ELY-keskus, 2022.

Alueellinen junaliikenneselvitys: Infrastruktuuri, kapasiteetti ja kalusto. Väylävirasto, 2021.

Alueellisen junaliikenteen selvitys: Osaprojekti 2 – Maankäyttö. Väylävirasto, 2021.

Alueellisen junaliikenteen jatkoselvitys: Liikennöintikustannukset ja matkustajapotentiali. Liikenne- ja viestintävirasto Traficom, 2022.

Alueellisen junaliikenteen jatkoselvitys: Matkustajapotentialin päivitykset. Liikenne- ja viestintävirasto Traficom, 2023.

Kerava–Lahti–Kouvola -lisäraiteiden aluevaraus selvitys. Väylävirasto, Päijät-Hämeen liitto & Uudenmaan liitto, 2022.

Junaliikenteen mahdolliset seisakepaikat Lahden kaupungissa, raportti liitekarttoineen. Sweco Infra&Rail Oy/Lahden kaupunki, 2022.

Päijät-Hämeen pääpyörätieverkko. Päijät-Hämeen liitto & Uudenmaan ELY-keskus, 2022.

Raskaan liikenteen latausinfra: Päijät-Hämeen tarpeet ja mahdollisuudet. Lahden seudun sähköisen liikenteen klusteri, 2022.

Lahden citylogistiikka -selvitys. Ramboll/Lahden kaupunki, 2022.

Kävely kunniaan! Lahden kävely-ympäristöjen käyttäjälähtöinen suunnittelu. Diplomityö. Kukkonen, Erika, 2023.

Muu lähdeaineisto

Kulttuuriympäristö

Selvitys Lahden kulttuurihistoriallisesti arvokkaista kohteista. Lahden kaupunginmuseo 2000.

Selvitys Lahden sodanjälkeisestä rakennusperinnöstä. Lahden historiallisen museon julkaisuja 3, 2012.

Nastolan kulttuuriympäristöselvitys. Lahden historiallisen museon julkaisuja 12, 2020.

Liikenne ja liikkuminen

Alfonzo, M. A. 2005. To walk or not to walk? The hierarchy of walking needs. Environment and behavior, 37(6), 808–836.

Euroopan laajuinen liikenneverkko TEN-T, Liikenne- viestintävirasto Traficom
<https://www.traficom.fi/fi/liikenne/liikennejarjestelma/euroopan-laajuinen-liikenneverkko-ten-t> (maaliskuu 2023 & syyskuu 2024)

Esteetön rakennus ja ympäristö. Ympäristöministeriö, 2019.

Jalankulun suunnitteluohje, Väyläviraston ohje 34/2022. Väylävirasto, 2023.

Kestävän kaupunkiliikenteen suunnitelman laadintaa ja toteutusta koskevat suuntaviivat, toinen laitos. Rupprecht Consult- Forschung & Beratung GmbH (toim.), 2019.

Valtakunnallinen henkilöliikennetutkimus 2016. Liikenne- ja viestintävirasto Traficom 2018.

Valtakunnallinen henkilöliikennetutkimus 2021. Liikenne- ja viestintävirasto Traficom 2023.

Lahden pyöräliikenteen tavoiteverkko. Lahden kaupunki, 2019.

Lahden seudun joukkoliikenteen palvelutasosuunnitelma. Lahden kaupunki, 2024.

Neumann, H.-M., O'Sullivan, C., Etminan, G., & Co-Authors (2023). Comprehensive Indicator Framework. NetZeroCities.

Pyöräliikenteen suunnittelu, Väyläviraston ohjeita 18/2020. Väylävirasto, 2020.

Pyöräliikenteen suunnitteluohje. Helsingin kaupunki, 2024. Liikenne- ja viestintäministeriön asetus maanteiden ja rautateiden pääväylistä ja niiden palvelutasosta 933/2018.

Päijät-Hämeen maakuntakaava 2014.

Ratojen välityskyky ja varautuminen maankäytössä 2019. Väylävirasto.

Valtatie 12 Lahden eteläinen kehätie (osuus Soramäki–Okeroinen). Yleissuunnitelma. Hollola, Lahti. 2008.

Valtatien 12 parantaminen välillä Joutjärvi – Uusikylä, Lahti, Nastola, Orimattila. Yleissuunnitelma. 2010.

Valtatien 12 parantaminen välillä Uusikylä - Tillola, Lahti ja Iitti. Tiesuunnitelma. 2019.

Valtatien 24 parantaminen välillä Karisto – Kalliola, Lahti ja Hollola. Aluevaraussuunnitelma. 2017.

Vesiväyläluokitus, Liikenne- ja viestintävirasto Traficom 2021.

Palvelut

Gehl, J. 2018. Ihmisten kaupunki. Rakennustieto Oy, Helsinki.

Rehunen, A. & Vesala, S., 2012. Palvelujen ja palvelukeskittymien saavutettavuus. Julkaisussa Rehunen, A., Rantanen, M., Lehtola, I. & Hiltunen, M. (toim.): Palvelujen saavutettavuus muutoksessa – Maaseudun vakituisten ja vapaa-ajan asukkaiden palveluympäristön kehityssuunnat ja uudet mahdollisuudet. Helsingin yliopisto, Ruralia-instituutti, Raportteja 88, 32–71.

Zitting, J. & Ilmarinen, K., 2010. Missä on lähipalvelu? Lähipalvelukäsitteen määrittely ja käyttö julkisissa asiakirjoissa. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL), Raportti 43/2010.

Liitteet

Liite 1. Muinaismuistokohteet yleiskaavassa (karttaesitys ja liiteluettelo)

Liite 2. Luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä alue, LUMO-kohteet (karttaesitys ja liiteluettelo)

Liite 3. Luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä alue, luontotyypit (karttaesitys ja liiteluettelo)

Liite 4. Vesilain mukainen suojeltu luontotyyppi (karttaesitys ja liiteluettelo)

Liite 5. Yleiskaavan vaikutusten arvioinnin kooste

MUINAISMUISTOKOhteet YLEISKAAVASSA

Muinaismuistokohteet näkyvät kohdemerkintöinä (*Muinaismuistokohde*, *Historiallinen kylätontti* tai *Muu muinaismuistokohde*) ja aluerajauksina (Muinaismuistoalue SM) yleiskaavakartalla.

Nro	Mjtunnus	Nimi	Laji	Ajoitus	Tyyppi	Alatyyppi
1	398010001	Uusitalo	kiinteä muinaisjäänös	kivikautinen	asuinpaikat	ei määritelty
2	398010002	Kangasmäki	kiinteä muinaisjäänös	kivikautinen	asuinpaikat	ei määritelty
3	398010003	Ristola	kiinteä muinaisjäänös	kivikautinen	asuinpaikat	ei määritelty
4	398010011	Yli-Sippala	kiinteä muinaisjäänös	kivikautinen	asuinpaikat	ei määritelty
5	398010013	Renkomäki W	kiinteä muinaisjäänös	kivikautinen	asuinpaikat	ei määritelty
6	398010014	Lintutorni	kiinteä muinaisjäänös	kivikautinen	asuinpaikat	ei määritelty
7	398010015	Hölmänmäki	kiinteä muinaisjäänös	kivikautinen	asuinpaikat	ei määritelty
8	398010016	Myllyoja	kiinteä muinaisjäänös	kivikautinen	asuinpaikat	ei määritelty
9	398010017	Mattila	kiinteä muinaisjäänös	kivikautinen	asuinpaikat	ei määritelty
10	398010018	Myllymäki	kiinteä muinaisjäänös	kivikautinen	asuinpaikat	ei määritelty
11	398010027	Oksasenalue	kiinteä muinaisjäänös	kivikautinen	asuinpaikat	ei määritelty
12	398010028	Ali-Komola	kiinteä muinaisjäänös	kivikautinen	asuinpaikat	ei määritelty
13	1000006181	Saksala leikkipaikka 2	kiinteä muinaisjäänös	ajoittamaton	kultti- ja tarinapaikat	kuppikivet
14	1000006782	Renkomäki Simola	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	työ- ja valmistuspaikat	vesimyllyt
15	1000006784	Renkomäki Ämmälä	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	työ- ja valmistuspaikat	vesimyllyt
16	1000024248	Ämmälä	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	asuinpaikat	kylänpaikat
17	1000028829	Kullankukkula 1	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	puolustusvarustukset	taistelukaivannot
18	1000028831	Kullankukkula 2	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	puolustusvarustukset	taistelukaivannot
19	1000028880	Pekanmäki 1	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	puolustusvarustukset	taistelukaivannot
20	1000028881	Pekanmäki 2	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	puolustusvarustukset	taistelukaivannot
21	1000028882	Ruola	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	puolustusvarustukset	taistelukaivannot
22	1000029551	Lahti-Loviisa Huovilanmäki	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	kulkuväylät	ratapohjat
23	1000030911	Hennalan sotilashautausmaa	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	hautapaikat	hautausmaat
24	1000036739	Myllyoja 3	kiinteä muinaisjäänös	kivikautinen	asuinpaikat	ei määritelty
25	1000041237	Myllymäki 2	kiinteä muinaisjäänös	kivikautinen	asuinpaikat	ei määritelty
26	1000042254	Lotila	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	työ- ja valmistuspaikat	hiilimiilut
27	1000024128	Renkomäki	muu kulttuuriperintökohde	historiallinen	asuinpaikat	kylänpaikat
28	1000029549	Okeroinen-Renkomäki tie	muu kulttuuriperintökohde	historiallinen	kulkuväylät	tienpohjat
29	1000029550	Lahti-Renkomäki tie	muu kulttuuriperintökohde	historiallinen	kulkuväylät	tienpohjat
30	1000044454	Notkola 1 - 2	muu kulttuuriperintökohde	historiallinen	kivirakenteet	kellarit
31	1000024127	Okeroinen	mahdollinen muinaisjäänös	historiallinen	asuinpaikat	kylänpaikat
32	1000030933	Patomäenpuisto	mahdollinen muinaisjäänös	historiallinen	puolustusvarustukset	taistelukaivannot
33	1000045011	Männistönrinne	mahdollinen muinaisjäänös	historiallinen	puolustusvarustukset	taistelukaivannot
128	1000032975	Sydänmäki	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	työ- ja valmistuspaikat	tervahaudat
129	1000042252	Ylinen Viipurintie Lakkilanharju	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	kulkuväylät	tienpohjat
130	1000042253	Pitkäkallionmäki	kiinteä muinaisjäänös	ajoittamaton	kivirakenteet	röykkiöt
131	1000042256	Kivimäki	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	työ- ja valmistuspaikat	hiilimiilut
132	1000042609	Kilpasenoja	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	työ- ja valmistuspaikat	vesimyllyt
133	1000042618	Hangasmäki	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	kivirakenteet	rajamerkit
134	1000049158	Radanrakentajien hautausmaa	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	hautapaikat	hautausmaat
135	1000001408	Kukkasjoki	muu kulttuuriperintökohde	historiallinen	työ- ja valmistuspaikat	vesimyllyt
136	1000024124	Järvenpää	muu kulttuuriperintökohde	historiallinen	asuinpaikat	kylänpaikat
137	1000024136	Villähde	muu kulttuuriperintökohde	historiallinen	asuinpaikat	kylänpaikat
138	1000046521	Karisto	muu kulttuuriperintökohde	historiallinen	asuinpaikat	torpat
139	1000046846	Peltola A	muu kulttuuriperintökohde	historiallinen	kivirakenteet	kivaidat
140	398010007	Linnaistenmäki	mahdollinen muinaisjäänös	ajoittamaton	puolustusvarustukset	linnavuoret
141	1000024309	Lepomaa	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	hautapaikat	hautausmaat
142	1000024311	Kipinäaita	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	kivirakenteet	kivaidat
143	1000024312	Kuurin ratavartijan tontti	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	asuinpaikat	talonpohjat
144	1000027019	Anttilanrinne	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen, rautakautinen	löytöpaikat, työ- ja valmistuspaikat	ei määritelty, kaskiröykkiöt
145	1000027471	Haarankylä	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	työ- ja valmistuspaikat	tervahaudat

Nro	Mjtunnus	Nimi	Laji	Ajoitus	Tyyppi	Alatyyppi
146	1000042613	Moisionkivi	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	kivirakenteet	rajamerkit
147	1000042615	Punainen portti	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	kivirakenteet	rajamerkit
148	1000042617	Pirunkallio	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	kivirakenteet	rajamerkit
149	1000024134	Uusikylä	muu kulttuuriperintökohde	historiallinen	asuinpaikat	kylänpaikat
150	1000024307	Uusikartano	muu kulttuuriperintökohde	historiallinen	asuinpaikat	kartanot
151	1000043302	Kivisen ratavartijan tontti	muu kulttuuriperintökohde	historiallinen	asuinpaikat	ei määritelty
152	1000043304	Piiankallion ratavartijan tontti	muu kulttuuriperintökohde	historiallinen	asuinpaikat	ei määritelty
153	1000024131	Nastola	mahdollinen muinaisjäänös	historiallinen	asuinpaikat	kylänpaikat
154	1000042510	Ylinen Viipurintie, Uusikylä	mahdollinen muinaisjäänös	historiallinen	kulkuväylät	tienpohjat
155	1000044700	Kauniskumpu	mahdollinen muinaisjäänös	historiallinen	puolustusvarustukset	taistelukaivannot
34	398010006	Myllysaari	kiinteä muinaisjäänös	rautakautinen	hautapaikat	ruumiskalmistot
35	2075	Niemen hylky 1	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	alusten hylyt	hylt (puu)
36	2078	Vesijärvi Teivaala	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	alusten hylyt	hylt (puu)
37	1000028779	Kisatulikukkula	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	puolustusvarustukset	taistelukaivannot
38	1000028800	Mytäjäistenharju	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	puolustusvarustukset	taistelukaivannot
39	1000028801	Radiomäki	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	puolustusvarustukset	taistelukaivannot
40	1000028802	Kenttävärtio 2	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	puolustusvarustukset	taistelukaivannot
41	1000028807	Teivaanmäki 1	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	puolustusvarustukset	taistelukaivannot
42	1000028808	Teivaanmäki 2	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	puolustusvarustukset	taistelukaivannot
43	1000028809	Löytynharju 1	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	puolustusvarustukset	taistelukaivannot
44	1000028814	Löytynharju 2	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	puolustusvarustukset	taistelukaivannot
45	1000028815	Löytynharju 3	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	puolustusvarustukset	taistelukaivannot
46	1000028816	Löytynharju 4	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	puolustusvarustukset	taistelukaivannot
47	1000028818	Löytynharju 5	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	puolustusvarustukset	taistelukaivannot
48	1000028819	Löytynharju 6	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	puolustusvarustukset	taistelukaivannot
49	1000028820	Karpalonmäki	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	puolustusvarustukset	tulipesäkkeet
50	1000028822	Löytynharju 7	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	puolustusvarustukset	taistelukaivannot
51	1000028823	Pallas 1	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	puolustusvarustukset	taistelukaivannot
52	1000028828	Ursanharju	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	puolustusvarustukset	taistelukaivannot
53	1000039163	Vesijärven satamarata	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	kulkuväylät	ratapohjat
54	1000042054	Teitomantelto	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	kivirakenteet	rajamerkit
55	1000024122	Jalkaranta	muu kulttuuriperintökohde	historiallinen	asuinpaikat	kylänpaikat
56	1000014603	Tietotie	mahdollinen muinaisjäänös	rautakautinen	kultti- ja tarinapaikat	kuppikivet
57	1000024126	Mukkula	mahdollinen muinaisjäänös	historiallinen	asuinpaikat	kylänpaikat
58	398010009	Ylä-Kokkola 2	kiinteä muinaisjäänös	keskiaikainen, rautakautinen	hautapaikat	hautaröykkiöt
59	398010010	Alasenjärvi	kiinteä muinaisjäänös	kivikautinen	asuinpaikat	ei määritelty
60	398010012	Herrasmanni	kiinteä muinaisjäänös	rautakautinen	kultti- ja tarinapaikat	kuppikivet
61	398010019	Paakkolanmäki 2 ja 3	kiinteä muinaisjäänös	rautakautinen	asuinpaikat	ei määritelty
62	398010021	Paakkolanmäki 1	kiinteä muinaisjäänös	rautakautinen	asuinpaikat	ei määritelty
63	398010022	Purolehto	kiinteä muinaisjäänös	keskiaikainen	työ- ja valmistuspaikat	kaskiröykkiöt
64	398010023	Ahtiala Ristimäki	kiinteä muinaisjäänös	rautakautinen	asuinpaikat	ei määritelty
65	398010024	Sipurantie	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen, rautakautinen	asuinpaikat	ei määritelty
66	398010025	Ronninlähde	kiinteä muinaisjäänös	ajoittamaton	kultti- ja tarinapaikat	lähteet
67	398010026	Kuhalankärki	kiinteä muinaisjäänös	kivikautinen	asuinpaikat	ei määritelty
68	532010004	Tervala	kiinteä muinaisjäänös	kivikautinen	asuinpaikat	ei määritelty
69	532010018	Evattu	kiinteä muinaisjäänös	kivikautinen	asuinpaikat	ei määritelty
70	1000001087	Penttilänpelto	kiinteä muinaisjäänös	rautakautinen	asuinpaikat	ei määritelty
71	1000001089	Sipurantie A	kiinteä muinaisjäänös	rautakautinen	asuinpaikat	ei määritelty
72	1000001090	Sipurantie B	kiinteä muinaisjäänös	rautakautinen	asuinpaikat	ei määritelty
73	1000001401	Kaukkari	kiinteä muinaisjäänös	kivikautinen	asuinpaikat	ei määritelty
74	1000001402	Mykkyri	kiinteä muinaisjäänös	kivikautinen	asuinpaikat	ei määritelty
75	1000001403	Sudenniemi	kiinteä muinaisjäänös	kivikautinen	asuinpaikat	ei määritelty
76	1000001404	Sorsapohja	kiinteä muinaisjäänös	kivikautinen, pronssikautinen, varhaismetallikautinen	asuinpaikat	ei määritelty
77	1000001406	Sudentulli	kiinteä muinaisjäänös	kivikautinen, pronssikautinen	asuinpaikat	ei määritelty
78	1000001407	Koreaniemi	kiinteä muinaisjäänös	kivikautinen, pronssikautinen	asuinpaikat	ei määritelty
79	398500002	Koiskalan kartano	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	asuinpaikat	kylänpaikat
80	1000013610	Puskurinmäki	kiinteä muinaisjäänös	kivikautinen	asuinpaikat	ei määritelty
81	1000013612	Salmi 1	kiinteä muinaisjäänös	kivikautinen	asuinpaikat	ei määritelty

Nro	Mjtunnus	Nimi	Laji	Ajoitus	Tyyppi	Alatyyppi
82	1000013616	Sopenmäki 1	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	kivirakenteet työ- ja valmistuspaikat	kivиаidat, viljelmät, viljelyröykkiöt
83	1000013622	Vanha Myllytie	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	asuinpaikat, kulkuväylät, työ- ja valmistuspaikat	sillat, talonpohjat, vesimyllyt
84	1000013623	Seestan mylly	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	työ- ja valmistuspaikat	vesimyllyt
85	1000013624	Rakokivi	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	kivirakenteet	rajamerkit
86	1000013625	Oksjärvi	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	kivirakenteet	rajamerkit
87	1000016433	Vahteristonmäki	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	työ- ja valmistuspaikat	maanmittauspisteet
88	1000005126	Herneniemi	kiinteä muinaisjäänös	varhaismetallikautinen	asuinpaikat	ei määritelty
89	1000021091	Salalammi	kiinteä muinaisjäänös	esihistoriallinen	asuinpaikat	ei määritelty
90	1000021092	Niemelänniemi	kiinteä muinaisjäänös	esihistoriallinen	asuinpaikat	ei määritelty
91	1000024125	Koiskala	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	asuinpaikat	kylänpaikat
92	1000028469	Koiskala 3	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen, rautakautinen	löytöpaikat	irtolöytöpaikat
93	1000031243	Jumpenniitty	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	kivirakenteet	kivиаidat
94	1000031244	Sudenkangas	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	työ- ja valmistuspaikat	sudenkuopat
95	1000036871	Talassaari	kiinteä muinaisjäänös	rautakautinen	hautapaikat	ei määritelty
96	1000041239	Kytölänmäki	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	työ- ja valmistuspaikat	kaskiröykkiöt
97	1000042511	Ylinen Viipurintie, Nuoraoja	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	kulkuväylät	tienpohjat
98	1000013621	Korvenoja	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	työ- ja valmistuspaikat	vesimyllyt
99	1000013620	Pyhäntä	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	työ- ja valmistuspaikat	vesimyllyt
100	1000013614	Salmi 2	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	kivirakenteet	kivиаidat
101	1000045977	Maunula 1	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	työ- ja valmistuspaikat	nauriskuopat
102	1000045978	Maunula 2	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	työ- ja valmistuspaikat	nauriskuopat
103	1000045979	Rantala 1	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	työ- ja valmistuspaikat	nauriskuopat
104	1000045980	Rantala 2	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	työ- ja valmistuspaikat	nauriskuopat
105	1000045976	Pikku-Sietikka	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	työ- ja valmistuspaikat	hiilimiilut
106	1000013631	Sopenmäki 2	muu kulttuuriperintökohde	historiallinen	työ- ja valmistuspaikat	viljelyröykkiöt
107	1000013633	Kivistö	muu kulttuuriperintökohde	moderni	työ- ja valmistuspaikat	viljelyröykkiöt
108	1000013679	Kumiantie	muu kulttuuriperintökohde	historiallinen	työ- ja valmistuspaikat	viljelyröykkiöt
109	1000021093	Niemelänniemi 2	muu kulttuuriperintökohde	historiallinen	asuinpaikat	torpat
110	1000024129	Ahtiala Sesta Gärd	muu kulttuuriperintökohde	historiallinen	asuinpaikat	kylänpaikat
111	1000024135	Vanaja	muu kulttuuriperintökohde	historiallinen	asuinpaikat	kylänpaikat
112	1000013632	Sopenmäki 3	muu kulttuuriperintökohde	historiallinen	työ- ja valmistuspaikat	viljelyröykkiöt
113	1000043798	Niemelänniemi 3	muu kulttuuriperintökohde	historiallinen	kivirakenteet	rajamerkit
114	1000043799	Niemelänniemi 4	muu kulttuuriperintökohde	historiallinen	työ- ja valmistuspaikat	tervahaudat
115	1000045981	Koiskalantie	muu kulttuuriperintökohde	historiallinen	kulkuväylät	tienpohjat
116	1000045982	Koiskala N	muu kulttuuriperintökohde	historiallinen	työ- ja valmistuspaikat	kaskiröykkiöt
117	1000045995	Arvela	muu kulttuuriperintökohde	historiallinen	asuinpaikat	tupasijat
118	1000045997	Vapuntulinmäki	muu kulttuuriperintökohde	historiallinen	asuinpaikat	talonpohjat
119	1000045998	Kokkila	muu kulttuuriperintökohde	historiallinen	asuinpaikat	talonpohjat
120	1000045999	Seppälä	muu kulttuuriperintökohde	historiallinen	asuinpaikat	talonpohjat
121	1000046000	Rantala 3	muu kulttuuriperintökohde	historiallinen	työ- ja valmistuspaikat	viljelyröykkiöt
122	1000046001	Rantala 4	muu kulttuuriperintökohde	historiallinen	kivirakenteet	kivиаidat
123	1000046003	Palvaanmäki	muu kulttuuriperintökohde	historiallinen	kivirakenteet	kellarit
124	1000046004	Sietikka	muu kulttuuriperintökohde	historiallinen	raaka-aineen hankintapaikat	louhokset
125	1000046006	Kaukkari W	muu kulttuuriperintökohde	moderni	kivirakenteet	latomukset
126	1000024121	Ahtiala	mahdollinen muinaisjäänös	historiallinen	asuinpaikat	kylänpaikat
127	1000024132	Pyhäntä (Pyhäntä)	mahdollinen muinaisjäänös	historiallinen	asuinpaikat	kylänpaikat
156	532010002	Linnakallio	kiinteä muinaisjäänös	rautakautinen	puolustusvarustukset	muinaislinnat
157	532010003	Kovalahdi	kiinteä muinaisjäänös	varhaismetallikautinen	asuinpaikat	ei määritelty
158	532010006	Ristimäki	kiinteä muinaisjäänös	rautakautinen	asuinpaikat, hautapaikat	ei määritelty, ruumiskalmistot
159	532010007	Harakkamäki	kiinteä muinaisjäänös	rautakautinen	asuinpaikat, hautapaikat, löytöpaikat	ei määritelty, kätköt, polttokenttäkalmistot
160	532010010	Lassinkoski A	kiinteä muinaisjäänös	rautakautinen	asuinpaikat	ei määritelty
161	532010011	Lassinkoski B-C	kiinteä muinaisjäänös	rautakautinen	asuinpaikat	ei määritelty
162	532010012	Töyrylä	kiinteä muinaisjäänös	rautakautinen	asuinpaikat	ei määritelty
163	532010013	Anttila	kiinteä muinaisjäänös	rautakautinen	asuinpaikat	ei määritelty
164	532010014	Skinnari	kiinteä muinaisjäänös	kivikautinen, rautakautinen	hautapaikat, kivirakenteet	polttokenttäkalmistot, röykkiöt
165	532010015	Ruuhijärvi Uimaranta	kiinteä muinaisjäänös	keskiaikainen, rautakautinen	asuinpaikat	ei määritelty
166	532010016	Oso	kiinteä muinaisjäänös	kivikautinen	asuinpaikat	ei määritelty
167	532010017	Peltola	kiinteä muinaisjäänös	kivikautinen	asuinpaikat	ei määritelty

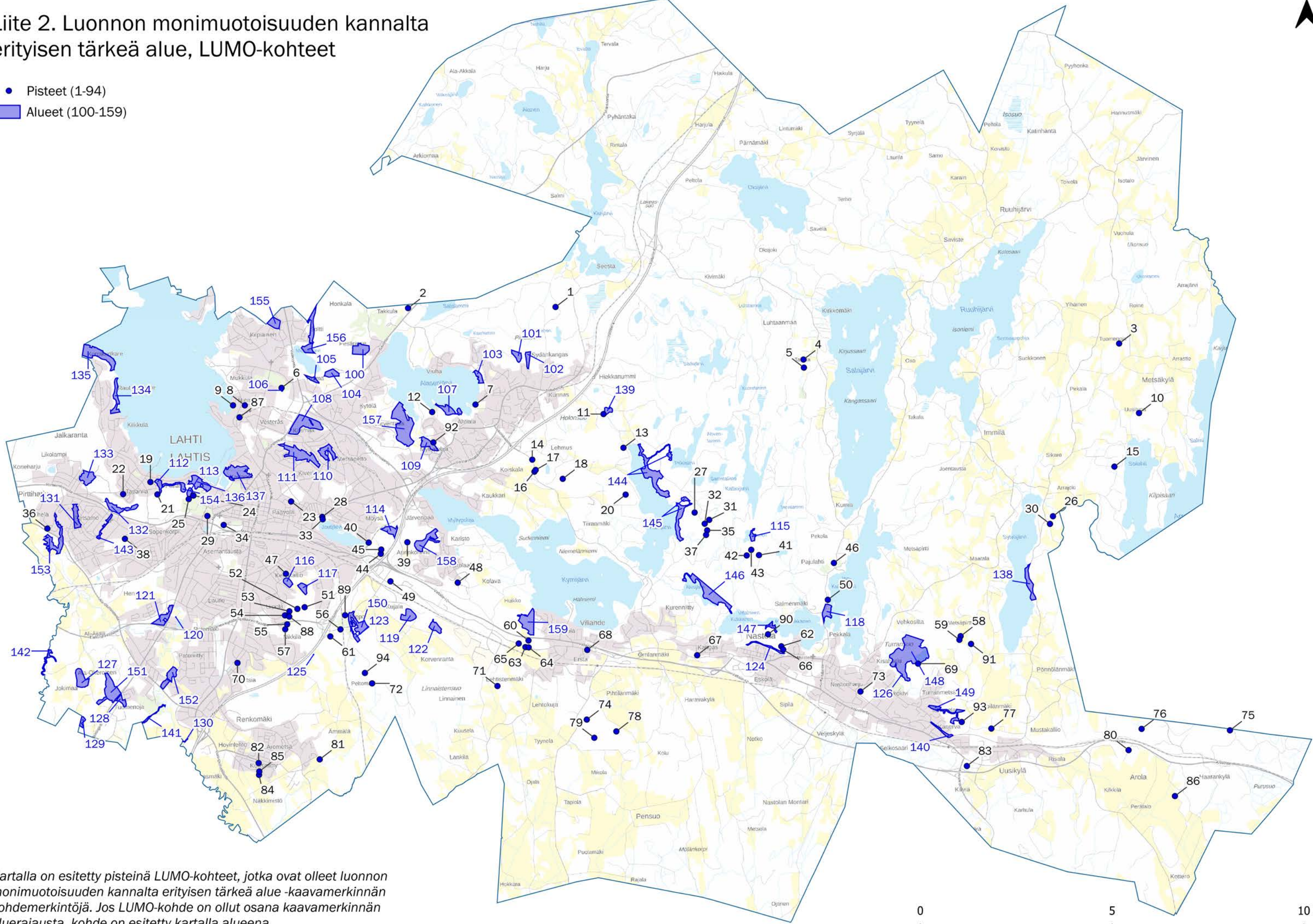
Nro	Mjtunnus	Nimi	Laji	Ajoitus	Tyyppi	Alatyyppi
168	532010019	Jokitarha	kiinteä muinaisjäänös	kivikautinen	asuinpaikat	ei määritelty
169	532010020	Hirtelahti	kiinteä muinaisjäänös	kivikautinen	asuinpaikat	ei määritelty
170	532010021	Kilpisaari 1	kiinteä muinaisjäänös	kivikautinen, varhaismetallikautinen	asuinpaikat	asumuspainanteet
171	532010022	Kilpisaari 2	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen, keskiaikainen, rautakautinen	työ- ja valmistuspaikat	tulisijat
172	532010023	Kilpisaari 3	kiinteä muinaisjäänös	esihistoriallinen	asuinpaikat	ei määritelty
173	532010024	Kilpisaari 4	kiinteä muinaisjäänös	esihistoriallinen	asuinpaikat	ei määritelty
174	532010025	Kilpisaari 5	kiinteä muinaisjäänös	esihistoriallinen	asuinpaikat	ei määritelty
175	532010027	Kilpisaari 7	kiinteä muinaisjäänös	kivikautinen, varhaismetallikautinen	asuinpaikat	ei määritelty
176	532010028	Kilpisaari 8	kiinteä muinaisjäänös	esihistoriallinen	asuinpaikat	ei määritelty
177	532010029	Arramaja	kiinteä muinaisjäänös	esihistoriallinen	asuinpaikat	ei määritelty
178	1000001371	Linnakallio B	kiinteä muinaisjäänös	kivikautinen	taide, muistomerkit	kalliomaalaukset
179	1000004712	Kangassaari	kiinteä muinaisjäänös	kivikautinen	asuinpaikat	ei määritelty
180	1000005120	Kesäranta	kiinteä muinaisjäänös	kivikautinen, pronssikautinen	asuinpaikat	ei määritelty
181	1000005128	Lietturinmäki	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	työ- ja valmistuspaikat	viljelyryöykkiöt
182	1000024302	Sylvöjärvi 1	kiinteä muinaisjäänös	kivikautinen, varhaismetallikautinen	asuinpaikat	ei määritelty
183	1000024306	Immilänkoski	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	työ- ja valmistuspaikat	vesimyllyt
184	1000024315	Immilänjoki	kiinteä muinaisjäänös	rautakautinen	asuinpaikat	ei määritelty
185	1000024316	Immilä Taarasti	kiinteä muinaisjäänös	rautakautinen	hautapaikat	ei määritelty
186	1000038082	Ali-Oijala	kiinteä muinaisjäänös	rautakautinen	löytöpaikat	ei määritelty
187	1000042608	Rakokallio rå	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	kivirakenteet	rajamerkit
188	1000042620	Araslahdenkallio	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	kivirakenteet	rajamerkit
189	532010008	Leikkola A	kiinteä muinaisjäänös	rautakautinen	kultti- ja tarinapaikat	kuppikivet
190	532010009	Leikkola B	kiinteä muinaisjäänös	rautakautinen	kultti- ja tarinapaikat	kuppikivet
191	1000005131	Immilä (Aleskylä)	muu kulttuuriperintökohde	historiallinen	asuinpaikat	kylänpaikat
192	532500003	Hettosuo Kalliojärven luola	muu kulttuuriperintökohde	historiallinen	kultti- ja tarinapaikat	tarinapaikat
193	1000024255	Kumia	muu kulttuuriperintökohde	historiallinen	asuinpaikat	kylänpaikat
194	1000024304	Arrajoen kartano	muu kulttuuriperintökohde	historiallinen	asuinpaikat	kartanot
195	1000024313	Immilä (Immilä)	muu kulttuuriperintökohde	historiallinen	asuinpaikat	kylänpaikat
196	532500004	Immilä kansakoulu	mahdollinen muinaisjäänös	historiallinen	hautapaikat, työ- ja valmistuspaikat	ei määritelty, tervahaudat
197	1000005127	Hautasaari	mahdollinen muinaisjäänös	historiallinen	hautapaikat	hautasaaret
198	1000024130	Arrajoki	mahdollinen muinaisjäänös	historiallinen	asuinpaikat	kylänpaikat
199	1000024133	Ruuhijärvi	mahdollinen muinaisjäänös	historiallinen	asuinpaikat	kylänpaikat
200	1000024305	Arrajoki Sipilä	mahdollinen muinaisjäänös	historiallinen	asuinpaikat	torpat
201	1000049254	Käräjänokka	mahdollinen muinaisjäänös	ajoittamaton	kultti- ja tarinapaikat	käräjäpaikat

Muinaisjäänöstiedot on poimittu Museoviraston rajapintapalvelusta (12/2023).

Liite 2. Luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä alue, LUMO-kohteet

- Pisteet (1-94)
- Alueet (100-159)

Kartalla on esitetty pisteinä LUMO-kohteet, jotka ovat olleet luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä alue-kaavamerkinnän kohdemerkintöjä. Jos LUMO-kohde on ollut osana kaavamerkinnän aluerajausta, kohde on esitetty kartalla alueena.

LUONNON MONIMUOTOISUUDEN KANNALTA ERITYISEN TÄRKEÄ ALUE

Pistemäiset LUMO-kohteet

Nro	Nimi	Kuvaus	Suojeluperuste
1	Sorvasen lehmusmetsä	Lehmusmetsä	Jalopuumetsä, lehmusmetsä, 20-30 kpl lehmuksia. LSL 64 §, ei ole tehty rajaus- tai perustamispäätöstä.
2	Sorasentien puro	Puro	Puro, ML 10 §
3	Seppälän lähde	Lähde	Luonnontilainen lähde, ML 10 §
4	Ainolan lintumetsä	Linnustokohte	Linnostoltaan arvokas luonnontilainen metsä.
5	Karhulan lähde	Lähde	ML 10 §
6	Iskurikuusi	Isokokoinen kuusi	Maisemapuut. LSL 95 §, ei ole tehty rajaus- tai perustamispäätöstä.
7	Sepänniemen vesilintualue	Rantametsä, lehtipuuvaltainen metsä, linturuovikko.	Arvokas kosteikko/vesialue, merkittävä lintukohde.
8	Joutjoen suu	Lintujen talvehtimisaikka	Arvokas lintukohde.
9	Joutjoen suu	Lintujen talvehtimisaikka	Arvokas lintukohde.
10	Kaurissuonojan lähde	Lähde	Luonnontilainen lähde, ML 10 §
11	Ohrapään vanha metsä	Vanha metsä, jossa kilpikaarnaisia mäntyjä, isoja kuusi ja isoja lahovikaisia koivuja.	Vanha metsä
12	Herrasmannin lähde	Herrasmannin lähde	Luonnontilaisen kaltainen lähde, ML 10 §
13	Siltalanpohjan lähdenoro	Lähdenoro	Luonnontilaisen kaltainen lähdenoro, ML 10 §
14	Lehmuksen jättimänty	Kilpikaarnainen maisemallinen mänty.	Maisemapuut. LSL 95 §, ei ole tehty rajaus- tai perustamispäätöstä.
15	Soilahden lähde	Lähde	Luonnontilainen lähde, ML 10 §
16	Koiskalan isomänty	Isokokoinen mänty.	Maisemapuut. LSL 95 §, ei ole tehty rajaus- tai perustamispäätöstä.
17	Koiskalan suurmänty	Isokokoinen mänty.	Maisemapuut. LSL 95 §, ei ole tehty rajaus- tai perustamispäätöstä.
18	Hevostytön muistomännyt	Vanhoja kilpikaarnaisia mäntyjä	Maisemapuut. LSL 95 §, ei ole tehty rajaus- tai perustamispäätöstä.
19	Tapanilan isot männyt ja koivut	Ympäristöstään eroavat isot männyt ja koivut	Maisemapuut. LSL 95 §, ei ole tehty rajaus- tai perustamispäätöstä.
20	Kytölän lähde	Lähde	Luonnontilaisen kaltainen lähde, ML 10 §
21	Eeronkadun muinaisranta	Muinaisranta	Arvokas geologinen kohde.
22	Jalkarannan niitty	Niitty ja lampi, puistomainen alue.	Paikallisesti arvokas perinnemaisema ja -biotooppi.
23	Paavolan metsälehmus	Metsälehmus	Maisemapuut. LSL 95 §, ei ole tehty rajaus- tai perustamispäätöstä.
24	Salpausselän suppametsä	Suppametsä	Suppametsä, metsälain muu arvokas elinympäristö.

Nro	Nimi	Kuvaus	Suojeluperuste
25	Suppa	Suppametsä, kehittyä aarnimaisemmaksi.	Suppametsä, metsälain muu arvokas elinympäristö.
26	Arrajoen lähteet	Lähteet	Luonnontilainen lähde, ML 10 §
27	Kuohunkallion metsälammet	Pieniä metsälampia	ML 10 §, VL 11 §
28	Ahtialantien metsälehmus	Iso lehmus ja pari lemuksentaimea.	Maisemapuut. LSL 95 §, ei ole tehty rajaus- tai perustamispäätöstä.
29	Lakkapäinen mänty	Pallolatvamänty muun harjumännikön seassa.	Maisemapuut. LSL 95 §, ei ole tehty rajaus- tai perustamispäätöstä.
30	Arrajoen tammi	Poikkeuksellisen isokokoinen tammi talousmetsässä	Maisemapuut. LSL 95 §, ei ole tehty rajaus- tai perustamispäätöstä.
31	Kuohunkallion metsälammet	Pieniä metsälampia	ML 10 §, VL 11 §
32	Kuohunkallion metsälammet	Pieniä metsälampia	ML 10 §, VL 11 §
33	Pöysälän metsälehmus	Isokokoinen lehmus	Maisemapuut. LSL 95 §, ei ole tehty rajaus- tai perustamispäätöstä.
34	Radiomäen häränsilmän esiintymä	Ketomainen alue, häränsilmäesiintymä. Paisterinne.	Merkittävä kasviyhdyksunta, paisterinne.
35	Kulonpalonkallion lehto	Lehto ja metsälehmuksia	Tuore lehto ja metsälehmuksia. ML 10 §
36	Riihelän kloonikoivut	Kloonikoivumetsä, puistomainen alue	Arvokas kulttuuribiotooppi, erityispuumetsikkö.
37	Kuohunkallion metsälammet	Pieniä metsälampia	ML 10 §, VL 11 §
38	Männistörinteen pallolatvamänty	Männistörinteen pallolatvamänty	Maisemapuut. LSL 95 §, ei ole tehty rajaus- tai perustamispäätöstä.
39	Yrjölän purontoko	Puronvarsi ojitettu suoremaksi, sekametsä, kehittyä luonnontilaisemmaksi.	Puro
40	Joutjärven niitty	Niittyalue	Arvokas perinnebiotooppi.
41	Seelampi	Lampi	ML 10 §, VL 11 §
42	Kinnankoski	Koski	Luonnontilaisen kaltainen puro, ML 10 §
43	Myllypaunin puro	Puro	Luonnontilaisen kaltainen puro, ML 10 §
44	Mäkelän niitty	Niittyalue, koirien koulutuspaikka.	Paikallisesti arvokas perinnemaisema/perinnebiotyyppe.
45	Mäkelän niitty	Niittyalue, koirien koulutuspaikka.	Paikallisesti arvokas perinnemaisema/perinnebiotyyppe.
46	Pajulahden kuusi	Isokokoinen kuusi	Maisemapuut. LSL 95 §, ei ole tehty rajaus- tai perustamispäätöstä.
47	Kerinkallion kallio	Kallio, yli kymmenen metriä korkea jyrkäne	Kalliojyrkäne, ML 10 §
48	Kolavan metsälehmus	Metsälehmus	Maisemapuut. LSL 95 §, ei ole tehty rajaus- tai perustamispäätöstä.
49	Lakkilanharjun kuusi	Isokokoinen kuusi	Maisemapuut. LSL 95 §, ei ole tehty rajaus- tai perustamispäätöstä.
50	Hattisenrannan norolehto	Norolehto	Luonnontilaisen kaltainen noro, lehtometsä ja jalopuumetsä, ML 10 §; LSL 64 §, ei ole tehty rajaus- tai perustamispäätöstä.

Nro	Nimi	Kuvaus	Suojeluperuste
51	Liipolan vuorijalava	Vuorijalava	Maisemapuut. LSL 95 §, ei ole tehty rajaus- tai perustamispäätöstä.
52	Liipolan purot	Puro	Puro, ML 10 §
53	Liipolan lähde	Lähde	Lähde, ML 10 §
54	Liipolan lehmusmetsä	Lehmusmetsä	Jalopuumetsä. LSL 64 §, ei ole tehty rajaus- tai perustamispäätöstä.
55	Liipolan luontopolun lähde	Lähde	Lähde, ML 10 §
56	Pippon puronotko	Pippon puronotko	ML 10 §
57	Liipolan purot	Puro	ML 10 §
58	Kompunmäen lähde	Lähde ja puro	Luonnontilaisen kaltainen lähde ja lähdepuro, ML 10 §
59	Koivusaaren lähde	Lähde ja puro	Luonnontilaisen kaltainen lähde ja lähdepuro, ML 10 §
60	Konnilan kuusi	Isokokoinen kuusi	Maisemapuut. LSL 95 §, ei ole tehty rajaus- tai perustamispäätöstä.
61	Härkämäen metsälehmusalue	Metsälehmusalue	Luontainen metsälehmusalue
62	Ristolän lähteikkö	Lähteinen alue	Lähteinen alue ja norojen lähiympäristö, ML 10 §
63	Villälhteentien tammi	Tammi	Maisemapuut. LSL 95 §, ei ole tehty rajaus- tai perustamispäätöstä.
64	Villälhteentien metsälehmus	Kolmihaarainen vanha metsälehmus	Maisemapuut. LSL 95 §, ei ole tehty rajaus- tai perustamispäätöstä.
65	Vanhan Nastolantien lehmukset	Lehmuksia ja tammia	Maisemapuut. LSL 95 §, ei ole tehty rajaus- tai perustamispäätöstä.
66	Ristolän lähde	Lähde ja noro	Lähde ja lehtoinen noroalue
67	Leipomon siirtolohkare	Ympäristöstään erottuva isokokoinen siirtolohkare	Siirtolohkare
68	Erstan vanha mänty	Kilpikaarnainen vanha maisemallinen mänty	Maisemapuut. LSL 95 §, ei ole tehty rajaus- tai perustamispäätöstä.
69	Turranhaapa	Ympäristöstään erottuva maisemallinen iso haapa	Maisemapuut. LSL 95 §, ei ole tehty rajaus- tai perustamispäätöstä.
70	Ala-Nikkilän lähde	Lähde	Lähde, ML 10 §
71	Musankivi	Siirtolohkare, vanha rajakivi	Arvokas luonnonmuodostuma, muu muistokohde.
72	Metsälehmus	Metsälehmus	Maisemapuut. LSL 95 §, ei ole tehty rajaus- tai perustamispäätöstä.
73	Nastolanharjun suppametsä	Yli 10 metriä syvä suppa, jossa eri-ikäisrakenteinen metsä ja lahoppuustoa	Suppametsä
74	Ritomäen lähteet	Kaksi lähdettä	Luonnontilaiset lähteet, ML 10 §
75	Haramaantien lähteikkökorpi	Haramaantien lähteikkökorpi	ML 10 §
76	Hiiriöisen lähde	Lähde	Luonnontilainen lähde, ML 10 §
77	Mustakalliontien tammet	Vanhat tammet	Maisemapuut. LSL 95 §, ei ole tehty rajaus- tai perustamispäätöstä.

Nro	Nimi	Kuvaus	Suojeluperuste
78	Lähteenmäen suo	Suo	Linnustoltaan arvokas luonnontilainen metsä
79	Rltomäen puro	Puro	Luonnontilainen puro, ML 10 §
80	Saarenpohjan lähde	Lähde	Luonnontilainen lähde, ML 10 §
81	Mattilan lähde	Lähde	Lähde, ML 10 §
82	Sähkölinjan katajaesiintymä	Kataja-alue sähkölinjan alla	
83	Heikkilän kuusi	Isokokoinen maisemallinen kuusi	Maisemapuut. LSL 95 §, ei ole tehty rajaus- tai perustamispäätöstä.
84	Renkomäen lähde	Lähde	Lähde, ML 10 §
85	Sähkölinjan katajaesiintymä	Kataja-alue sähkölinjan alla	
86	Peltolan lähde	Lähde	Luonnontilainen lähde, ML 10 §
87	Niemen metsälehmusrinne	Luontaisesti syntyneitä metsälehmuksia 15 kpl, ei täytä LSL määrittämää jalopuumetsän määrää.	Lehmusmetsä
88	Liipolan purot	Puro	Puro, ML 10 §
89	Vartio-ojan lehtoalue	Puronotko, muutettu kaivuulla kasvillisuutta, muuten rehevää ja lahopuita.	Arvokas lehto, arvokas pienvesi.
90	Pitkäpellon lähteikkö	Lähteinen alue	Lähteikköinen alue, norojen alue luhtainen, ML 10 §
91	Kurenojan puro	Puro	Mutkittileva luonnontilaisen kaltainen puro, ML 10 §
92	Potilanjoki	Puro	Luonnontilaisen kaltainen puro, ML 10 §
93	Kirkkotien noro	Noro	Lähteestä laskeva noro ja lähiympäristö, ML 10 §
94	Kujalan metsälehmusrinne	Metsälehmusmetsä	Lehmusmetsä

Aluerajaukset LUMO-kohteet

Nro	Nimi	Kuvaus	Suojeluperuste
100	Puusuon itäpuolinen vanhan metsän alue	Arvokas luonnontilaisuutta edustava kuivahkosta lehtomaiseen vaihteleva kangasmetsä.	Luonnontilaisen vanhan metsän suojelu kaupungin omalla päätöksellä.
101	Pitkäsuon kallioalue	Topografialtaan vaihteleva kallioalue korpipainanteineen, jyrkänteineen ja kangasmetsämosaiikkeineen.	Arvokas kallioalue
102	Pitkäsuo	Arvokas suoalue; nevaa, rämettä. Suota ojitettu paikoin, suon laiteilla hyvä puun kasvu.	Arvokas suoalue. Muut arvokkaat elinympäristöt.
103	Sipurin tervaleppäkorpi	Osittain puhdasta tervaleppäluhtaa, rajoittuu vyöhykkeiseen rantakasvillisuuteen. Merkittävä lintukohde.	Luhtaa. Arvokas lintukohde. ML 10 §
104	Pesäkallio, Merrasjärven itärannan METSO-alue.	Erityyppisten lehtojen vallitsema pinnanmuodoiltaan vaihteleva varttunut tai paikoin melko nuori metsä, jossa myös jyrkänteitä ja kalliometsälaikkuja.	Useita lehtotyyppisiä, monipuolinen linnusto ja kasvilajisto, lintudirektiivin I liitteen lajeja.
105	Merrasjärvi, eteläranta	Pääasiassa kuusi- ja sekametsälehtoa käsittävä Merrasjärven rantarinteen jatke ja ojanvarren kostea suurruoholehto.	Monipuolinen linnusto ja kasvilajisto.

Nro	Nimi	Kuvaus	Suojeluperuste
106	Frisbeegolfradan metsälehmukset	5 kpl isokokoisia metsälehmäksiä, kooltaan lpm 20-40 cm ja pituus 14 m, muutamia taimikokoisia ympäristössä.	Metsälehmäksiä
107	Herrasmannin retkeilyalueen tikkametsä	Topografialtaan vaihteleva lehtipuuvaltainen metsä. Rannassa tervaleppäluhtaa.	Rantametsä. Merkittävä lintukohde.
108	Hörölän lintualue	Kuusivaltaista varttunutta metsää, kallioilla mäntyvaltaista osittain iäkstä puustoa, haapa ja koivut paikoitellen runsaana sekapuuna, vaihtelevia kasvupaikkatyyppisiä, vaihtelevaa topografiaa.	Monipuolinen metsälinnusto lähellä keskustaa, monipuolista kasvilajistoa.Puro.
109	Potilanjoen liito-oravametsä	Tuoreen kankaan tiheässä kasvava kuusikko, jyrkänteitä, noin satavuotias sekametsä, isokokoisia raudukoivuja ja jyrkänteen alla kookas metsälehmus.	Liito-oravan elinympäristö, vanha sekametsä jossa paljon lahoppua.
110	Saunatien lintualue	Vanhaa vaihtelevaa kangasmetsää ja lehtoa pääasiassa loivassa rinteessä, kausinoro länsiosassa.	Linnustollisesti arvokas alue, vanhaa metsää. Liito-oravan elinympäristö, LSL 75 §
111	Kiveriön lintualue	Liito-oravan elinalue. Laajalti vanhaa kangasmetsää ja lehtoa asutusalueiden keskellä, hyvät ekologiset yhteydet lähimetsiin. Edustava pesivä metsälinnusto lähellä keskustaa, monipuolista kasvilajistoa.	Liito-oravan elinympäristö, LSL 75 §
112	Pallaksen vanha metsä	Jyrkkärinteinen harjukärki, vanhaa mäntyvaltaista metsää, myrskyaukkoinen, tienvarsi hoidetunpaa	Vanha metsä.
113	Salpausselän kaksoissuppa	Jyrkkärinteiset kaksi suppaa, kivikkoista ja eri-ikäisrakenteista kuusikkoa, paljon lahoppua.	Suppametsä, ML 10 §
114	Latomäen metsä	Kohde sijaitsee pohjoiseen ja koilliseen laskeutuvassa rinteessä. Rinteen valumavedet kosteuttavat ja ravitsevat runsaslajista ja rehevää kasvillisuutta. Isoja raitoja ja haapoja.	Biologian ja maantieteen maasto-opetuskohde.
115	Kilpasen vanha metsä	Eri-ikäisrakenteinen kuusivaltainen havumetsä	Vanha metsä.
116	Kerinkallion metsämäki	Korkea mäki-alue, vanha havumetsä, myrskyn kaatamia kuusia paljon ja pystyynkuolleita kuusia.	Vanha metsä.
117	Kerinkallion Lumo-metsä	Kuusivaltainen sekametsä, osittain maisemapeltojen ympäröimä.	Monipuolinen, suojeluarvoiltaan nopeasti kehittyvä metsikkö.
118	Hattisenkärki	Linnustoltaan arvokas luonnontilainen metsä.	Arvokas linnustoalue.
119	Kokkomäki	Linnustoltaan arvokas luonnontilainen metsä.	Arvokas linnustoalue.
120	Nikulan keltavuokot		Keltavuokkoesiintymä
121	Kukonkoski	Porvoonjoki, savisessa laaksossa meandroiva joki. Tulvarajat ja niiden vaikutus kasvillisuuteen näkyvät hyvin. Rannalla on savinen tulvareunus, sitten jyrkähkö törmä.	Lehto, geologinen kohde.Alue on tarkoitettu rauhoittamaan luonnonsuojelualueeksi.
122	Rauhamaa	Linnustoltaan arvokas luonnontilainen metsä	Arvokas linnustoalue.
123	Pippon pähkinäpensaslehto	lökkäessä kuusivaltaisessa sekametsässä kasvaa isokokoisia pähkinäpensaita	Pähkinäpensaslehto. LSL 64 §, ei ole tehty rajaus- tai perustamispäätöstä.

Nro	Nimi	Kuvaus	Suojeluperuste
124	Kouluharjun harjumetsä	Paikoin jyrkkä Salpausselän harjurin metsä, erikäs rakenteinen, 140-160-vuotiaita mäntyjä. Lähi- ja kaukomaisemassa arvokas metsävyöhyke.	Vanha metsä, harjurinne.
125	Keltavuokon esiintymä	Keltavuokon esiintymä ja runsaasti mukulaleinikkiä.	Keltavuokko esiintymä
126	Kisaharjun lähde	6x3 metrin kokoinen ja n. 50 cm syvä lähdeallas harvennetussa kuusikossa latuverkostotien varressa	Luonnontilaisen kaltainen lähde, ML 10 §
127	Lintulantien liito-oravan elinympäristö	Alueella sijaitsee liito-oravan elinympäristö. Alueella kasvaa suuria haapoja ja kuusia. Liito-orava on luontodirektiivin liitteen II laji.	Liito-oravan elinympäristö, LSL 75 §
128	Tuomenojan liito-oravan elinympäristö	Alueella sijaitsee liito-oravan elinympäristö sekä hyvin edustava korpinoro ja ruoho- ja heinäkorpi. Liito-orava on luontodirektiivin liitteen II laji.	Liito-oravan elinympäristö, LSL 75 §
129	Kallioisen liito-oravan elinympäristö	Alueella sijaitsee liito-oravan elinympäristö. Liito-orava on luontodirektiivin liitteen II laji.	Liito-oravan elinympäristö, LSL 75 §
130	Ristolän mutkien jokibiotooppi		Arvokas kosteikko/vesialue, muinaismuistoalue.
131	Pirttiharjun lastentalon muinaisranta ja Petsamon käärmeukuusi		Arvokas geologinen muodostuma. Maisemapuut. LSL 95 §, ei ole tehty rajaus- tai perustamispäätöstä.
132	Tähtitorninmäen vanha metsä	Salpausselän harjurinne, hakkuilta välttynyt metsäalue, suppametsiä ja merkittävästi lahoppuuta	Vanha metsä, metsälain muu arvokas elinympäristö
133	Tapanilan aarnialue	Kuusivaltainen metsä.	Suppametsä, metsälain muu arvokas elinympäristö
134	Rautakankareen rinnemetsä	lökstä havupuuvaltaista sekametsää, paikoin lehtoisuutta, jyrkänteiden alla metsälehmäksiä	Lehtomainen rinnemetsä
135	Korpikankareen aarnialue	Luonnontilaisuutta edustava kangasmetsä sekä tuore ja kostea lehto. Tiikupintoja/lähteikköjä rinteessä, puro kotkansiipikasvustoineen. Vanhan metsän linnustoa.	Vanha metsä
136	Teivaanmäen lehto	Pienialainen lehtoalue, Teivaanmäen rinteessä. Kärsinyt alueelle rakennetusta ulkoilureitistä.	Arvokas lehto
137	Kariniemi	Topografialtaan vaihteleva lehtometsäalue, paikoin puistomaisempi, paikoin luonnontilaisempi. Vanha männikkö. Maasto-opetuskohte.	Arvokas kasvikohte, arvokas kulttuuribiotooppi, merkittävä lintukohte.
138	Sylvöjärven rantametsä	Sekapuustoinen rantametsä, isokokoista männikköä ja kuusikkoa, louhikkaisia jyrkänteitä, lahoppuuta ja yli 100-vuotiasta puustoa	Vanha metsä, METSO II kriteerit täyttävä
139	Kunnaksen vanha havumetsä	Vanha havupuuvaltainen metsä. Mäntyä ja kuusta kasvava metsä, joka säästynyt hakkuilta vuosikymmeniä, erikäs rakenteinen, puusto 100-150 vuotta vanhaa. Kilpikaarnaisia mäntyjä ja järeitä kuusia ja koivuja	Vanha metsä.

Nro	Nimi	Kuvaus	Suojeluperuste
140	Rakokiven kivikko	Baltian jääjärven rantakivikko harjun etelärinteessä, isoja siirtolohkareita 3 kpl	Muinaisranta, kivikkometsä
141	Ristolan mutkien jokibiotooppi		Arvokas kosteikko/vesialue, muinaismuistoalue.
142	Luhdanjoen jokivarsi ja puronotkot	Luhdanjoen varren puusto vuosia hakkaamaton, vesiensuojeluasia, puronotkot joskus hakattu, mutta ojittamattomat.	Luhdanjoen vanha rantametsä
143	Metsäkankaan jääkautinen sulavesiuoma	Jääkautinen sulavesiuoma. Sulavesiuoma on syntynyt jääkaudella mannerjäätikön sulaessa ja sulavesien virratessa uomaa pitkin laskeakseen silloiseen mereen, joka ulottui Salpausselille saakka. Metsäkankaan asuinalue sijoittuu muinaiselle deltalle.	Arvokas geologinen muodostuma.
144	Kärkjärven koillisranta ja Pitkäjärven rantametsä	Jyrkkä rinnemetsä, vanha metsä, jossa lehtoa ja lehtomaista kangasta, metsälehmuksia. Luonnontilainen puro sekä Myllyoja, joka osittain luonnontilainen puro/pääsosin luonnontilaisen kaltainen puro. Pitkäjärven kuusivaltainen rantametsä.	Vanha metsä, puro, oja ja rantametsä. ML 10 §
145	Kuohunkallion alue	Kuohokallio nousee 25-30 m järvestä, jyrkäniteitä ja lohkaraita. Vanha metsä, jossa 150-200 vuotiasta männikköä ja vanhaa kuusikkoa. Luonnontilainen mutkittileva puro ja kausittainen noro ja lehtometsää.	Vanha metsä, puro, noro. ML 10 §
146	Alvojärven metsä ja Kukkasjoki	Vanha rantametsä ja luonnontilainen polveileva joki, osittain koskimainen. Rannoilla järeitä tervaleppiä.	Vanha metsä ja luonnontilaisen kaltainen joki/puro, ML 10 §, VL 11 §
147	Turpeensalmen rantametsä ja puro	Havusekametsä ja rantaluhta, alajuoksultaan luonnontilainen puro. Majavan kaatamia haapoja.	Puro, tervaleppäluhta ja rantametsä. ML 10 §
148	Turranmetsän alue	Vanha kuusivaltainen metsä, osittain METSO I kriteerit täyttävä. 6 ha kokoinen metsäalmpi.	Vanha metsä, METSO I kelpoinen metsä ja lampi. VL 11 §
149	Tammelan lähteikkömetsä ja puro	Vanhaa sekametsää, rinteessä lähteikköä ja n. 1,5 m halkaisijaltaan oleva lähde, monia noroja ja polveileva, kivinen puro.	Luonnontilaista lähteikköä ja lähde, luonnontilainen puro, noroja ja vanhaa puustoa, ML 10 §
150	Pippon vanha metsä ja Vartio-oja	Vanha metsä, arvokas pienvesi ja sen varren lehtoalue.	Vanha metsä, arvokas lehto, arvokas pienvesi. ML 10 §, VL 11 §.
151	Rälssinkallioiden länsipuolinen korpjuotti ja noro ja liito-oravan elinympäristö	Korpjuotti, jonka läpi virtaa noro/puro. Ruoho- ja heinäkorpi. Liito-oravan elinympäristö.	ML 10 §. Liito-oravametsä. LSL 75 §
152	Oksasen kallio	Oksasen kallion lakialueen puusto on mäntyvaltainen. Kalliotasanteelta avautuu hienot maisemat Porvoonjokilaaksoon.	Arvokas kallioalue.

Nro	Nimi	Kuvaus	Suojeluperuste
153	Sikoniitun lehtoalue ja Erviänojan alue	Topografialtaan vaihteleva rehevä jokibiotooppi. Merkittävä yölaulaja-alue.	Arvokas kosteikko/vesialue, ML 10 §. Merkittävä linnustokohde.
154	Pallaksen suppanotko ja rinnemetsä	Jyrkkärinteinen suppa ja harjurinne. Vanhaa kuusikkoa ja metsälehmus.	Suppametsä, metsälain muu arvokas elinympäristö.
155	Savistenkulman vanha metsä ja lähde	Vanhassa metsässä järeitä kuusia, mäntyjä ja rauduskoivuja, keskellä kostea painanne jatkuu lähteelle, tammia ja metsälehmuksia. Lähde rengastettu kaivoksi. Ympärillä lehtoa. Lähde voisi olla mahdollista ennallistaa.	Vanha metsä.
156	Pesäkallion SL-laajennus	Metsätyypeiltään ja topografialtaan vaihtelevaa vanhaa kangasmetsää. Luonnontilaisen kaltainen puro.	Luonnonsuojelualueen laajentaminen. Puro, ML 10 §
157	Kiiliäisvuoren lehto ja puro	Kangasmetsän ja lehdon mosaiikkia. Mutkittleva luonnontilaisen kaltainen puro.	Arvokas lehto, puro. ML 10 §
158	Pitkäkallionmäen kalliojyrkäne ja puro	Porrasmainen kalliojyrkäne, jonka laella kasvaa mm. katajaa, koivua, kuusta ja suursaniaisia. Puro ja puronvarsikasvillisuutta.	Puro, arvokas kallioalue. ML 10 §
159	Huhdinpohjan lehmusmetsä ja lähteikkö	Rinnemetsä, joka lehtomaista/lehtoa, metsälehmuksia. Lähteikkö suon reunassa, yksi selkeä purkautumisaukko 1 metrin levyinen, deltamainen puro laskee suohon.	Jalopuumetsä, lähde. ML 10 §

LUONNON MONIMUOTOISUUDEN KANNALTA ERITYISEN TÄRKEÄ ALUE

Pistemäiset luontotyyppikohteet

Nro	Kohteen nimi	Pääryhmä	Luontotyyppi	Uhanalaisuusluokka	Hallinnollinen luokitus	Kohde-kortin nro	Kuviot
200	Pirttiharjun pohjoispuolen metsä	Lehdot	Tuoreet keskiravinteiset lehdot	VU	ML	8	3
201	Kullankukkula	Metsien erikoistyytit	Harjumetsien valorinteet	EN	-	46	1
202	Jalkarannan metsät	Kangasmetsät	Kuivahkot kankaat	EN	-	5	1
203	Liipolan kalliot	Kangasmetsät	Lehtomaiset kankaat	VU	-	50	3
204	Karistonselän kuusikkorinne	Kangasmetsät	Tuoreet kankaat	VU	-	93	5
205	Jalkarannan metsät	Suoyhdistymät	Boreaaliset piensuot	EN	ML	5	7
206	Jalkarannan metsät	Suoyhdistymät	Boreaaliset piensuot	EN	ML	5	6
207	Jalkarannan metsät	Suoyhdistymät	Boreaaliset piensuot	EN	ML	5	10
208	Jalkarannan metsät	Suoyhdistymät	Boreaaliset piensuot	EN	ML	5	8
209	Jalkarannan metsät	Suoyhdistymät	Boreaaliset piensuot	EN	ML	5	5
210	Paskurinojan pohjoisosat	Kangasmetsät	Lehtomaiset kankaat	VU	-	49	3
211	Jalkarannan metsät	Suoyhdistymät	Boreaaliset piensuot	EN	ML	5	4
212	Jalkarannan metsät	Suoyhdistymät	Boreaaliset piensuot	EN	ML	5	9
213	Lounaanpuisto	Lehdot	Tuoreet keskiravinteiset lehdot	VU	ML	42	3
214	Lounaanpuisto	Lehdot	Kosteat keskiravinteiset lehdot	NT	-	42	22
215	Lounaanpuisto	Suoyhdistymät	Boreaaliset piensuot	EN	-	42	6
216	Lotilanharju	Lehdot	Tuoreet keskiravinteiset lehdot	VU	ML	47	4
217	Villähteen tikkametsä	Kangasmetsät	Varttuneet lehtipuuvallaiset lehtomaiset ja tuoreet kankaat	VU	-	106	1
218	Villähteen tikkametsä	Kangasmetsät	Varttuneet lehtipuuvallaiset lehtomaiset ja tuoreet kankaat	VU	-	106	3
219	Taavilan metsämäet	Lehdot	Kosteat keskiravinteiset lehdot	NT	ML	105	6
220	Kivistönmäki	Metsien erikoistyytit	Kalliometsät	NT	-	40	3
221	Levelä	Korvet	Ruohokorvet	EN	ML	63	2
222	Kaukkari	Lehdot	Kosteat keskiravinteiset lehdot	NT	ML	81	2
223	Kaukkari	Lehdot	Kosteat keskiravinteiset lehdot	NT	ML	81	8
224	Kaukkari	Lehdot	Tuoreet runsasravinteiset	EN	ML	81	9
225	Kaukkari	Lehdot	Kosteat keskiravinteiset lehdot	NT	ML	81	5
226	Joutsari ja Kokkokallionpuisto	Kangasmetsät	Varttuneet havupuuvallaiset lehtomaiset kankaat	NT	-	48	5
227	Jungbergin pelto	Perinnebiotoopit	Tuoreet heinäniityt	CR	-	66	1

Nro	Kohteen nimi	Pääryhmä	Luontotyyppi	Uhanalaisy- suusluokka	Hallinnollinen luokitus	Kohde- kortin nro	Kuviot
228	Maunulanpohja	Lehdot	Kosteat keskiravinteiset lehdot	NT	ML	88	11
229	Maunulanpohja	Lehdot	Vaahteralehdot	NT	LsL 64 §, ei rajaus- tai perustamispäätöstä; ML	88	4
230	Lounaanpuisto	Suoyhdistymät	Boreaaliset piensuot	EN	-	42	7
231	Männistönrinne	Metsien erikoistyyppit	Harjumetsien valorinteet	EN	-	14	1
232	Teivaalan häränsilmän esiintymä	Metsien erikoistyyppit	Harjumetsien valorinteet	EN	-	44	1
233	Uudenkylän radanvarsi	Uusympäristöt	-	N/A	-	124	2
234	Uudenkylän ratapihan keto	Uusympäristöt	-	N/A	-	127	1
235	Peltolan eteläpuoleinen suo	Suoyhdistymät	Boreaaliset piensuot	EN	ML	76	1
236	Ruissuonkallio	Kangasmetsät	Tuoreet kankaat	VU	-	75	2
237	Ruissuonkallio	Suoyhdistymät	Boreaaliset piensuot	EN	ML	75	4
238	Ruissuonkallio	Suoyhdistymät	Boreaaliset piensuot	EN	ML	75	3
239	Ruissuonkallio	Suoyhdistymät	Boreaaliset piensuot	EN	ML	75	5
240	Ruissuonkallio	Suoyhdistymät	Boreaaliset piensuot	EN	ML	75	6
241	Merrasojan suu	Metsien erikoistyyppit	Sisämaan tulvametsät	EN		28	
242	Enonsaari	Metsien erikoistyyppit	Kalliometsät	NT	ML	1	3
243	Pietilän metsä	Perinnebiotoopit	Metsälaitumet	CR	-	23	2
244	Renkomäki	Suoyhdistymät	Boreaaliset piensuot	EN	ML	55	3
245	Pippon metsät	Lehdot	Tuoreet runsasravinteiset	EN	ML	58	6
246	Uudenharjun lähteikkö	Suoyhdistymät	Boreaaliset piensuot	EN	ML	125	6
247	Haavistonpellon metsäsaareke	Suoyhdistymät	Boreaaliset piensuot	EN	ML	87	2
248	Haavistonpellon metsäsaareke	Suoyhdistymät	Boreaaliset piensuot	EN	ML	87	1
249	Härhöjoen ympäristö	Lehdot	Kosteat keskiravinteiset lehdot	NT	ML	102	3
250	Härhöjoen ympäristö	Nevat	Saranevat	VU	ML	102	10
251	Hopealammin suo	Nevat	Saranevat	VU	ML	114	1
252	Notkolan puro	Virtavedet	Havumetsävyöhykkeen purot ja pikkujoet	EN		112	1
253	Haravakylän metsä	Suoyhdistymät	Boreaaliset piensuot	EN	ML	111	2
254	Uusituvan metsäalue	Metsien erikoistyyppit	Kalliometsät	NT	ML	110	3
255	Uusituvan metsäalue	Virtavedet	Havumetsävyöhykkeen	VU		110	1
256	Hämmämäen metsä	Suoyhdistymät	Boreaaliset piensuot	EN	ML	113	1
257	Muuransuon itäpuoliset metsät	Suoyhdistymät	Boreaaliset piensuot	EN	ML	96	9
258	Miekan itäpuolen lehtoalue	Lehdot	Tuoreet runsasravinteiset	EN	ML	97	4

Nro	Kohteen nimi	Pääryhmä	Luontotyyppi	Uhanalaisuusluokka	Hallinnollinen luokitus	Kohdekortin nro	Kuviot
259	Renkomäki	Kangasmetsät	Varttuneet havupuuvaltaiset tuoreet kankaat	VU	-	55	5
260	Seestan kartanon lehto	Lehdot	Kosteat runsasravinteiset	VU	ML	74	1
261	Renkomäki	Suoyhdistymät	Boreaaliset piensuot	EN	ML	55	2
262	Uudenharjun purometsä	Virtavedet	Havumetsävyöhykkeen purot ja pikkujot	EN		126	4
263	Uudenharjun purometsä	Virtavedet	Havumetsävyöhykkeen purot ja pikkujot	EN		126	1
264	Hämmämäen metsä	Korvet	Kangaskorvet	CR	ML	113	2
265	Haukiojan puro	Lehdot	Kosteat keskirasvinteiset lehdot	NT	ML	72	1
266	Selkojärven eteläpuoliset metsät	Lehdot	Tuoreet keskirasvinteiset lehdot	VU	ML	73	12
267	Selkojärven eteläpuoliset metsät	Lehdot	Tuoreet keskirasvinteiset lehdot	VU	ML	73	13
268	Selkojärven eteläpuoliset metsät	Lehdot	Tuoreet keskirasvinteiset lehdot	VU	ML	73	5
269	Sydänkangas	Kangasmetsät	Kuivahkot kankaat	EN	-	71	7
270	Koiskalan niityt	Perinnebiotoopit	Tuoreet heinäniityt	CR		84	
271	Koiskalan niityt	Perinnebiotoopit	Kalliokedot	CR		84	
272	Niemen metsälehmusrinne	Lehdot	Tuoreet runsasravinteiset	EN		34	1
273	Karjusaarenkatu	Metsien erikoistyyppit	Jalopuustoiset kangasmetsät	VU	LsL 64 §, ei rajaus- tai perustamispäätöstä	26	1
274	Soltti	Lehdot	Tuoreet runsasravinteiset	EN		30	3
275	Takkulan suo ja puro	Korvet	Ruohokorvet	EN	ML	62	1
276	Viuhan tikkametsä	Lehdot	Kosteat runsasravinteiset	VU		64	1
277	Muuntamon lähdemetsä	Kangasmetsät	Varttuneet havupuuvaltaiset lehtomaiset kankaat	NT		94	5
278	Suppalan suo	Nevat	Saranevat	VU		98	1
279	Lehtokujan metsä	Suoyhdistymät	Boreaaliset piensuot	EN		99	1
280	Rengonjoki	Virtavedet	Savimaiden purot ja pikkujot	CR		61	
281	Rengonjoki	Virtavedet	Savimaiden purot ja pikkujot	CR		61	
282	Tarola	Korvet	Ruohokorvet	EN		56	4
283	Tarola	Perinnebiotoopit	Kosteat ruohoniityt	CR		56	1
284	Jussilan niitty	Perinnebiotoopit	Karut kalliokedot	CR		57	3
285	Paskurinojan eteläosat	Virtavedet	Havumetsävyöhykkeen purot ja pikkujot	EN		51	2

Nro	Kohteen nimi	Pääryhmä	Luontotyyppi	Uhanalaisuusluokka	Hallinnollinen luokitus	Kohdekortin nro	Kuviot
286	Jokimaan metsäkuviot	Metsien erikoistyytit	Sisämaan tulvametsät	EN	LsL 64 §, ei rajaus- tai perustamispäätöstä	22	5
287	Myllypuro	Lehdot	Kosteet runsasravinteiset	VU	-	11	1
288	Kankaan rinnemetsä	Lehdot	Kuivat keskiravinteiset lehdot	NT		107	4
289	Kankaan rinnemetsä	Kangasmetsät	Varttuneet lehtipuuvallaiset lehtomaiset ja tuoreet kankaat	VU		107	2
290	Luhdanjoki	Virtavedet	Savimaiden purot ja pikkujoet	CR		17	
291	Herrasmani	Kangasmetsät	Varttuneet havupuuvallaiset lehtomaiset kankaat	NT		77	2
292	Herrasmani	Kangasmetsät	Varttuneet havupuuvallaiset lehtomaiset kankaat	NT		77	8
293	Turransuon ympäristö	Kalliot	Karut varjoiset kalliojyrkänteet	NT		119	35
294	Karistonselän kuusikkorinne	Kangasmetsät, lehdot	Lehtomaiset kankaat, kosteat keskiravinteiset lehdot	VU, NT, EN	ML	93	2, 3, 4
295	Taavilan metsämäet	Kangasmetsät, perinnebiotoopit	Varttuneet havupuuvallaiset tuoreet ja lehtomaiset	VU, NT, CR	-	105	1, 2, 3
296	Härhöjoen ympäristö	Virtavedet, korvet	Havumetsävyöhykkeen purot ja pikkujoet, kangaskorvet, lehtokorvet	EN, CR	LsL 64 §, ei rajaus- tai perustamispäätöstä	102	7, 8, 9
297	Härhöjoen ranta	Virtavedet, lehdot	Havumetsävyöhykkeen purot ja pikkujoet, kosteat runsasravinteiset lehdot	EN, VU		101	1, 2
298	Rauhaniemi	Lehdot, luhdat	Kosteet runsasravinteiset lehdot, avoluhdat	VU	ML	117	6, 7
299	Uudenharjun lähteikkö	Korvet, suoyhdistelmät, rämeet	Lehtokorvet, boreaaliset piensuot, lehtorämeet	EN, VC	ML	125	2, 4, 5
300	Koiskalan Kaukkari	Kangasmetsät, lehdot	Lehtomaiset ja tuoreet kankaat, tuoreet	VU	ML	85	9, 10, 11
301	Koiskalan Kaukkari	Kangasmetsät, lehdot	Tuoreet kankaat, tuoreet keskiravinteiset lehdot	VU	ML	85	6, 8
302	Joutsari ja Kokkokallionpuisto	Rämeet, nevat	Isovarpurämeet, saranevat	VU	ML	48	1, 2
303	Lounaanpuisto	Kangasmetsät, korvet	Varttuneet havupuuvallaiset tuoreet kankaat, kosteat keskiravinteiset lehdot,	VU, NT, EN	ML	42	8, 9, 10

Nro	Kohteen nimi	Pääryhmä	Luontotyyppi	Uhanalaisy-luokka	Hallinnollinen luokitus	Kohde-kortin nro	Kuviot
304	Metsäpelto	Kangasmetsät, lehdot	Varttuneet havupuuvaltaiset lehtomaiset kankaat, kosteat runsasravinteiset lehdot, kosteat keskirasvinteiset lehdot	NT, VU	ML	38	14, 15, 17
305	Lotilanharju	Metsien erikoistyytit	Harjumetsien valorinteet	EN	-	47	2, 3
306	Mukkulan kartanon jalopuumetsä	Lehdot, kangasmetsät	Jalopuulehdot, varttuneet lehtipuuvaltaiset lehtomaiset ja tuoreet kankaat	VU	LsL 64 §, ei rajaus- tai perustamispäätöstä	29	1, 2
307	Kilpiäisten tikkametsän pohjoispuoli	Metsien erikoistyytit, lehdot	Sisämaan tulvametsät, kosteat keskirasvinteiset lehdot	EN, NT	LsL 64 §, ei rajaus- tai perustamispäätöstä	27	1, 2
308	Takkulan suo ja puro	Lehdot, virtavedet	Kosteat runsasravinteiset lehdot, havumetsävyöhykkeen purot ja pikkujoet	VU, EN		62	2, 3
309	Levelä	Kangasmetsät, lehdot	Varttuneet havupuuvaltaiset tuoreet kankaat, tuoreet keskirasvinteiset lehdot	VU	ML	63	10, 11
310	Sepänojan niitty ja kaskiraunioalue	Lehdot	Kosteat keskirasvinteiset lehdot	NT	ML	69	1, 2
311	Selkojärven eteläpuoliset metsät	Lehdot	Tuoreet keskirasvinteiset lehdot	VU	ML	73	9, 10
312	Metsä-Hennala	Sisävedet, kangasmetsät	Savimaiden latvapurot, lehtomaiset kankaat	VU, EN	ML	16	2, 3
313	Metsä-Hennala	Sisävedet, kangasmetsät	Savimaiden latvapurot, lehtomaiset kankaat	VU, EN	ML	16	4, 5
314	Kerinkallion puronvarsi	Sisävedet	Savimaiden latvapurot	EN	ML	52	2, 3

Aluerajaukset luontotyyppikohteet

Nro	Kohteen nimi	Pääryhmä	Luontotyyppi	Uhanalaisy-luokka	Hallinnollinen luokitus	Kohde-kortin nro	Kuviot
400	Jalkarannan lehto	Lehdot	Kosteat keskirasvinteiset lehdot	NT	-	4	1
401	Pirttiharjun pohjoispuolen metsä	Kangasmetsät	Tuoreet kankaat	VU	-	8	4
402	Kempin lähteinen alue	Lehdot	Kosteat keskirasvinteiset lehdot	NT	ML	13	1
403	Levelä	Korvet	Ruohokorvet	EN	ML	63	15

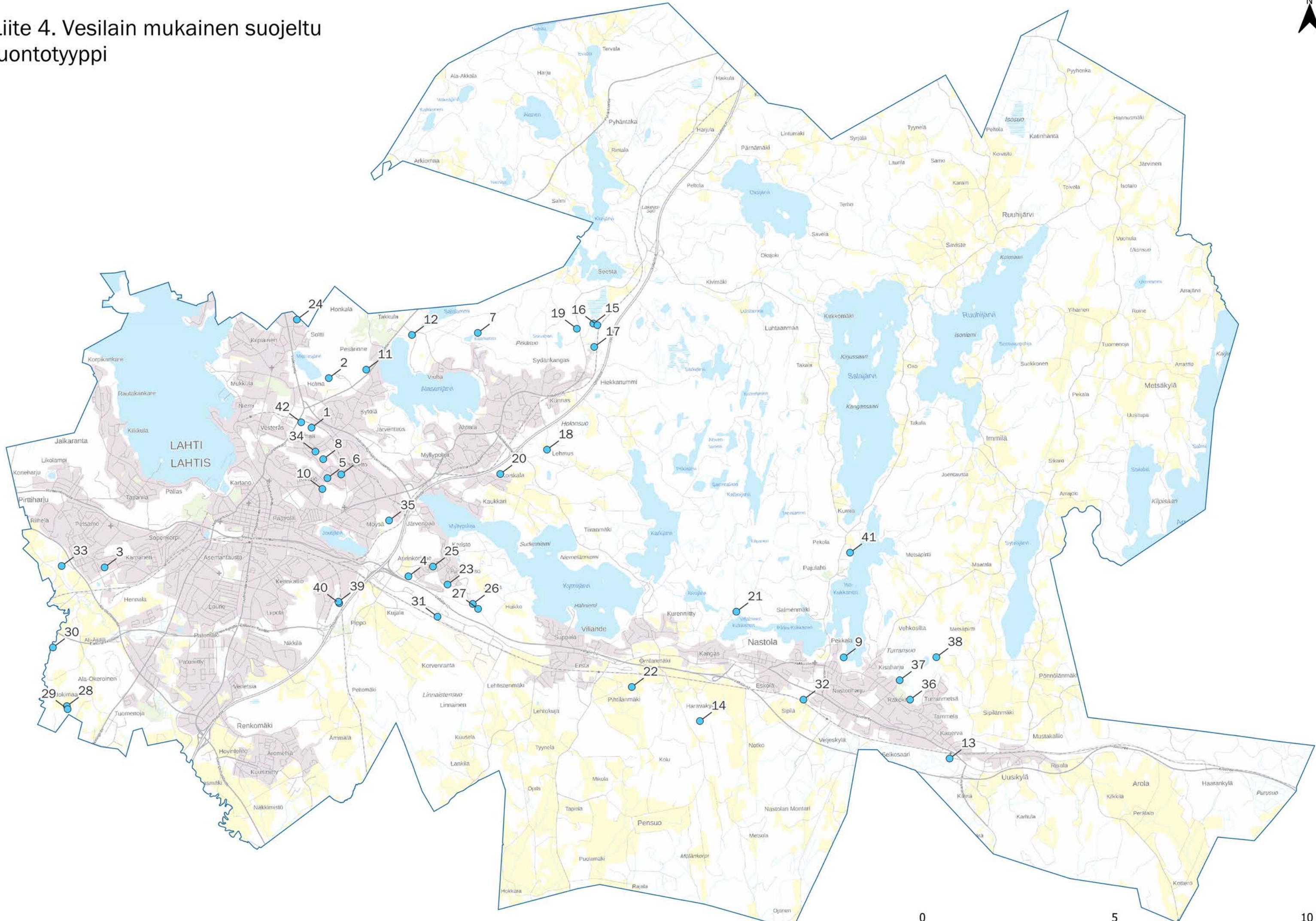
Nro	Kohteen nimi	Pääryhmä	Luontotyyppi	Uhanalaisuusluokka	Hallinnollinen luokitus	Kohdekortin	
						nro	Kuviot
404	Lotilanharju	Uusympäristöt, metsien erikoistyyppit	Harjumetsien valorinteet	EN	-	47	5, 6
405	Härhöjoen ympäristö	Korvet	Kangaskorvet	CR	-	102	13
406	Enonsaari	Lehdot	Kuivat runsasravinteiset lehdot	VU	-	1	11
407	Korpikankareen rinne	Metsien erikoistyyppit	Kalliometsät	NT		3	2
408	Porvoonjoki	Virtavedet	Keskisuuret savimaiden joet	EN		21	
409	Turransuon ympäristö	Metsien erikoistyyppit	Kalliometsät	NT		119	29
410	Vetseräsin lehtoalue	Kangasmetsät, lehdot	Varttuneet havupuuvaltaiset lehtomaiset kankaat, tuoreet keskiravinteiset lehdot, varttuneet havupuuvaltaiset	NT, VU	-	35	1, 2, 3, 5, 6, 7
411	Metsäpellonmäki	Kangasmetsät, metsien erikoistyyppit	Varttuneet havupuuvaltaiset tuoreet kankaat, kalliometsät	VU, NT	-	39	3, 4
412	Lounaanpuisto	Lehdot	Tuoreet keskiravinteist lehdot, kosteat keskiravinteiset lehdot	VU, NT	ML	42	14, 15, 17
413	Vierlaakso	Kangasmetsät, lehdot	Varttuneet havupuuvaltaiset tuoreet kankaat, varttuneet havupuuvaltaiset lehtomaiset kankaat, tuoreet keskiravinteiset lehdot, tuoreet	VU, NT, EN	ML	43	1, 2, 3, 4, 5, 6
414	Mustankallionmäki	Lehdot, metsien erikoistyyppit	Kosteet keskiravinteist lehdot, vaahteralehdot, jalopuulehdot, harjumetsien valorinteet	NT, VU, EN	LsL 64 §, ei rajaus- tai perustamispäätöstä; ML	41	1, 2, 3, 4, 5
415	Myllypuro	Virtavedet, lehdot	Havumetsävyöhykkeen purot ja pikkujoet, kosteat runsasravinteiset lehdot	VU, EN	ML	11	3, 5
416	Luhdanjoki, Kukonkoski ja Luhdanjoen metsä	Virtavedet, lehdot	Keskisuuret savimaiden joet, luonnontilaiset jokireitit, kosteat runsasravinteiset lehdot, tuoreet	EN, VU		17, 18, 19	1, 2
417	Tuomenojan metsä	Lehdot, virtavedet	Kosteat runsasravinteiset lehdot, Havumetsävyöhykkeen purot ja pikkujoet	VU, EN		24	2, 3
418	Ristolan laidun	Perinnebiotoopit	Tuoreet heinäniityt, heinäkedot	CR		25	1, 2

Nro	Kohteen nimi	Pääryhmä	Luontotyyppi	Uhanalaisuusluokka	Hallinnollinen luokitus	Kohdekortin nro	Kuviot
419	Porvoonjoki ja Vartio-ojan puronvarsi	Virtavedet	Savimaiden purot ja pikkujoet	CR		21, 53	
420	Kintterön metsä	Kangasmetsät	Tuoreet kankaat, lehtomaiset kankaat	VU	-	7	1, 2
421	Honkapirtin lehdot	Lehdot	Lehmuslehdot	VU	LsL 64 §, ei rajaus- tai perustamispäätöstä; ML	6	1, 2
422	Holma	Kangasmetsät, Lehdot	Varttuneet havupuuvaltaiset tuoreet kankaat, tuoreet keskiravinteiset lehdot	VU	ML	33	2, 4, 5
423	Merrasjärvi	Lehdot, kangasmetsät	Kosteat runsasravinteiset lehdot, tuoreet keskiravinteiset lehdot, varttuneet havupuuvaltaiset lehtomaiset kankaat, varttuneet	NT, VU	ML	32	10, 11, 13, 18, 19
424	Merrasoja	Lehdot, kangasmetsät	Kosteat runsasravinteiset lehdot, varttuneet havupuuvaltaiset lehtomaiset	VU, NT		31	1, 4
425	Selkäsaari	Kangasmetsät, lehdot	Varttuneet havupuuvaltaiset tuoreet kankaat, kuivat runsasravinteiset lehdot, tuoreet runsasravinteiset	VU, EN	ML	2	1, 2, 4
426	Enonsaari	Kangasmetsät, lehdot	Varttuneet havupuuvaltaiset lehtomaiset kankaat, tuoreet keskiravinteiset lehdot, kosteat runsasravinteiset	NT, VU	ML	1	1, 2, 6, 7
427	Levelä	Lehdot, kangasmetsät	Tuoreet keskiravinteiset lehdot, varttuneet havupuuvaltaiset tuoreet kankaat, varttuneet havupuuvaltaiset lehtomaiset	VU, NT	ML	63	3, 4, 5, 7, 8
428	Viuha	Lehdot, kangasmetsät, Perinnebiotoopit	Kosteat runsasravinteiset lehdot, varttuneet havupuuvaltaiset lehtomaiset ja tuoreet kankaat, tuoreet	VU, CR	ML	65	1, 2, 3, 4, 5, 6

Nro	Kohteen nimi	Pääryhmä	Luontotyyppi	Uhanalaisuusluokka	Hallinnollinen luokitus	Kohde-kortin nro	Kuviot
429	Kaarlammi	Lehdot, korvet, suoyhdistelmät, lammet	Tuoreet keskiravinteiset lehdot, kosteat keskiravinteiset lehdot, metsäkortekorvet,	VU, NT, EN	ML	67	1, 2, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 11
430	Paakkolanmäen niityt	Perinnebiotoopit	Karut kalliokedot, sekametsälaitumet, tuoreet heinäniityt, havupuuhaat, lehtipuuhaat	CR	-	68	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7
431	Sorvanen ja Sikosuo	Lammet, kangasmetsät, metsien erikoistyyppit	Harjulammet, tuoreet ja lehtomaiset kankaat,	NT, VU, EN	ML	70	5, 6, 7, 8
432	Sydänkangas	Kangasmetsät	Kuivahdot kankaat, tuoreet	EN, VU	-	71	2, 4, 6
433	Sorvanen ja Sikosuo	Suoyhdistymät, kangasmetsät	Boreaaliset piensuot, tuoreet kankaat	EN, VU	-	70	2, 4
434	Selkojärven eteläpuoliset metsät	Kangasmetsät	Vanhat havupuuvalltaiset tuoreet kankaat, lehtomaiset	EN, VU	ML	73	2, 3
435	Herrasmanni	Lehdot, kangasmetsät	Tuoreet keskiravinteiset lehdot, varttuneet havupuuvalltaiset lehtomaiset	VU, NT	ML	77	4, 10, 11, 12
436	Herrasmanni	Kangasmetsät	Varttuneet havupuuvalltaiset lehtomaiset kankaat	NT		77	8
437	Koiskalan luoteispuoliset metsät	Kangasmetsät	Lehtomaiset kankaat	VU	-	80	2, 7
438	Koiskalan luoteispuoliset metsät	Lehdot	Kosteet runsasravinteiset lehdot, kosteat keskiravinteiset lehdot, tuoreet	VU, NT	ML	80	10, 11, 14, 15
439	Kaukkari	Lehdot, kangasmetsät, metsien erikoistyyppit	Tuoreet keskiravinteiset lehdot, varttuneet havupuuvalltaiset lehtomaiset ja tuoreet kankaat,	VU, NT	ML	81	10, 11, 12, 13, 16
440	Koiskalan Kaukkari	Lehdot	Tuoreet runsasravinteiset lehdot, kuivat keskiravinteiset lehdot	EN, NT	LsL 64 §, ei rajaus- tai perustamispäätöstä; ML	85	14, 15
441	Maunulanpohja	Lehdot, luhdat	Tuoreet keskiravinteiset, lehdot, kosteat runsasravinteiset lehdot, metsäluhdat, koivuluhdat,	VU, DD, EN	ML	88	1, 2, 3, 6, 8, 9, 10

Nro	Kohteen nimi	Pääryhmä	Luontotyyppi	Uhanalaisuusluokka	Hallinnollinen luokitus	Kohdekortin nro	Kuviot
442	Sudenniemi	Lehdot, luhdat, suoyhdistymät, kangasmetsät	Tuoreet keski- ja runsasravinteiset lehdot, tervaleppäluhdet, pajuluhdet, avoluhdet, koivuluhdet, avoluhdet, borealiset piensuot, varttuneet lehtipuuvaltaiset lehtomaiset ja tuoreet kankaat,	EN, LC, DD, VU	ML	91	1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13
443	Muuransuon itäpuoliset metsät	Lehdot, korvet	Tuoreet keskiravinteiset lehdot, lehtokorvet	VU, EN	-	96	2, 3
444	Vanhankartanonmäki	Lehdot, kangasmetsät, Perinnebiotoopit	Tuoreet keskiravinteiset lehdot, varttuneet havupuuvalltaiset lehtomaiset kankaat, havupuuhaat, tuoreet hainäniityt, sekapuuhaat, tuoreet pienruohoniityt, karut	VU, NT, CR	ML	104	2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9
445	Turransuon ympäristö	Kangasmetsät, lehdot, suot, metsien erikoistyyppit	Varttuneet havupuuvalltaiset tuoreet ja lehtomaiset kankaat, tuoreet ja kosteat keskiravinteiset lehdot, lehtokorvet, kalliometsät/avoimet karut kalliit	VU, NT, EN	ML, VL	119	1, 4, 5, 7, 10, 13, 14, 15, 16, 17, 20, 23, 24, 26, 29, 31
446	Ylä-Okeroinen	Lehdot, sisävedet	Kosteet runsasravinteiset lehdot, tuoreet keskiravinteiset lehdot, savimaiden latvapurot	VU, EN	ML	10	1, 2, 4
447	Pirttiharju	Kangasmetsät, lehdot	Tuoreet kankaat, kosteat keskiravinteiset lehdot	VU, NT	-	9	2, 9
448	Metsäpelto	Lehdot	Kosteet keskiravinteiset lehdot, tuoreet keskiravinteiset lehdot, kosteat	NT, VU	ML	38	4, 6, 10, 11
449	Hörölä	Metsien erikoistyyppit, lehdot, kangasmetsät	Kalliometsät, kosteat keskiravinteiset lehdot, varttuneet havupuuvalltaiset lehtomaiset kankaat,	NT, VU	ML	36	4, 5, 26, 27

Liite 4. Vesilain mukainen suojeltu luontotyyppi

Kartalla on esitetty pisteinä vesilain mukaiset suojellut luontotyypit.

VESILAIN MUKAINEN SUOJELTU LUONTOTYYPPI

Nro	Kohteen nimi	Pääryhmä	Luontotyyppi	Uhanalaisuus- luokka	Hallinnollinen luokitus	Kohdekortin nro	Kuviot
1	Hörölä	Havumetsävyöhykkeen virtavedet	Havumetsävyöhykkeen norot	NT	VL	36	23
2	Merrasjärvi	Virtavedet	Havumetsävyöhykkeen norot	DD	VL, ML	32	4
3	Kempin lähteinen alue	Lähteikköluontotyypit	Lähteiköt	EN	VL, ML	13	2
4	Järvenpään lähde	Lähteikköluontotyypit	Lähteiköt	EN	VL	90	3
5	Lounaanpuisto	Virtavedet	Havumetsävyöhykkeen latvapurot	VU	VL, ML	42	16
6	Metsäpelto	Virtavedet	Havumetsävyöhykkeen latvapurot	VU	VL, ML	38	16
7	Kaarlammi	Virtavedet	Havumetsävyöhykkeen norot	DD	VL, ML	67	8
8	Metsäpelto	Virtavedet	Havumetsävyöhykkeen norot	DD	VL	38	5
9	Rauhaniemi	Lähteikköluontotyypit	Lähteiköt	EN	VL	117	8
10	Lounaanpuisto	Virtavedet	Havumetsävyöhykkeen latvapurot	VU	VL, ML	42	11
11	Levelä	Virtavedet	Havumetsävyöhykkeen norot	DD	VL, ML	63	12
12	Viuha	Lähteikköluontotyypit	Lähteiköt	EN	VL	65	7
13	Uudenharjun lähteikkö	Lähteikköluontotyypit	Lähteiköt	EN	VL	125	3
14	Haravakylän metsä	Virtavedet	Havumetsävyöhykkeen norot	DD	VL	111	4
15	Selkojärven eteläpuoliset metsät	Lähteikköluontotyypit	Lähteiköt	EN	VL	73	6
16	Selkojärven eteläpuoliset metsät	Lähteikköluontotyypit	Lähteiköt	EN	VL	73	8
17	Haukiojan puro	Virtavedet	Havumetsävyöhykkeen norot	DD	VL	72	2
18	Lehmuksen lähde	Lähteikköluontotyypit	Lähteiköt	EN	VL	82	1
19	Sorvanen ja Sikosuo	Lähteikköluontotyypit	Lähteiköt	EN	VL	70	3
20	Koiskalan luoteispuoliset metsät	Virtavedet	Havumetsävyöhykkeen norot	DD	ML, VL	80	4
21	Kilpasenoja	Virtavedet	Havumetsävyöhykkeen purot ja pikkujoet	EN	VL	103	2
22	Pihtilänmäki	Lähteikköluontotyypit	Lähteiköt	EN	VL	109	4
23	Karistonselän kuusikkorinne	Lähteikköluontotyypit	Lähteiköt	EN	VL	93	1
24	Soltti	Virtavedet	Havumetsävyöhykkeen norot	DD	VL	30	4
25	Mettäsmäen puisto	Lähteikköluontotyypit	Lähteiköt	EN	VL	92	1
26	Kankaanpääntien lähteikkömetsät	Lähteikköluontotyypit	Lähteiköt	EN	VL	95	3
27	Kankaanpääntien lähteikkömetsät	Lähteikköluontotyypit	Lähteiköt	EN	VL	95	1
28	Jokimaan metsäkuviot	Virtavedet	Havumetsävyöhykkeen norot	DD	VL	22	4
29	Jokimaan metsäkuviot	Virtavedet	Havumetsävyöhykkeen norot	DD	VL	22	2
30	Luhdanjoen metsä	Virtavedet	Havumetsävyöhykkeen norot	DD	VL	19	3
31	Muuntamon lähdemetsä	Lähteikköluontotyypit	Lähteiköt	EN	VL	94	4

Nro	Kohteen nimi	Pääryhmä	Luontotyyppi	Uhanalaisuus- luokka	Hallinnollinen luokitus	Kohdekortin nro	Kuviot
32	Jouhakainen	Lähteikköluontotyypit	Lähteiköt	EN	VL	115	1
33	Mylypuro	Lähteikköluontotyypit	Lähteiköt	EN	VL, ML	11	2
34	Saunatien lähde	Lähteikköluontotyypit	Lähteiköt	EN	VL	37	1
35	Tonttilan lähde	Lähteikköluontotyypit	Lähteiköt	EN	VL	79	1
36	Turransuon ympäristö	Lähteikköluontotyypit	Lähteiköt	EN	VL	119	21
37	Turransuon ympäristö	Lähteikköluontotyypit	Lähteiköt	EN	ML, VL	119	25
38	Turransuon ympäristö	Lähteikköluontotyypit	Lähteiköt	EN	VL	119	6
39	Kerinkallion puronvarsi	Sisävedet ja rannat	Havumetsävyöhykkeen norot	DD	VL	52	7
40	Kerinkallion puronvarsi	Sisävedet ja rannat	Havumetsävyöhykkeen norot	DD	VL	52	8
41	Hopealammin suo	Sisävedet ja rannat	Suolammet	VU	VL, ML	114	3
42	Hörölä	Havumetsävyöhykkeen virtavedet	Havumetsävyöhykkeen norot	DD	ML, VL	36	12

Uudet ja muuttuvat aluevaraukset	Vaikutukset alue- ja yhdyskuntarakenteeseen	Vaikutukset liikenteeseen	Vaikutukset yhdyskunta- ja energiatalouteen	Vaikutuksen luontoon	Kaupunkikuva, maisema, kulttuuriperintö ja rakennettu ympäristö	Maa- ja kallopera, vesi, ilma ja ilmasto	Ihmisten elinolot, ympäristö ja virkistys
Niemi, T-alue muuttuu A-, P-, LS- ja VL-alueiksi.		Vähäinen -	Kohtalainen ++	Vähäinen -	Vähäinen +	Vähäinen +	Vähäinen +
Karisto, RP-alue muuttuu A-alueeksi.		Vähäinen +	Vähäinen -	Ei vaikutusta	Ei vaikutusta	Ei vaikutusta	Vähäinen +
Villähde, MA- (n. 13 ha) ja AT- alueet muuttuvat A-alueeksi		Vähäinen +	Vähäinen -	Vähäinen +	Vähäinen -	Vähäinen -	Vähäinen +
Okeroinen, Ruokosuontien alue, AT-alue muuttuu A-alueeksi.		Ei vaikutusta	Vähäinen +	Ei vaikutusta	Ei vaikutusta	Ei vaikutusta	Ei vaikutusta
Kotiniemi, RA-alue muuttuu A-alueeksi.		Ei vaikutusta	Ei vaikutusta	Ei vaikutusta	Ei vaikutusta	Ei vaikutusta	Vähäinen +
Räiäsi, M-alue muuttuu T- (16 ha josta 7 ha pelto) ja VR-alueeksi.		Vähäinen +	Vähäinen -	Kohtalainen ++	Kohtalainen --	Kohtalainen --	Kohtalainen --
Pippo-Kujala, Pkm-, T-, VR-, AT- ja MA-aluemuutoksia.		Vähäinen +	Vähäinen +	Vähäinen -	Kohtalainen ++	Vähäinen +	Vähäinen +

Uudet ja muutuvat aluevaraukset	Vaikutukset alue- ja yhdyskuntarakenteeseen	Vaikutukset liikenteeseen	Vaikutukset yhdyskunta- ja energiatalouteen	Vaikutuksen luontoon	Kaupunkikuva, maisema, kulttuuriperintö ja rakennettu ympäristö	Maa- ja kallioperä, vesi, ilma ja ilmasto	Ihmisten elinolot, ympäristö ja virkistys	
Hennala, A- ja VL-alueetta muuttuu T- tai VL-alueeksi.		Vähäinen +	Vähäinen +	Vähäinen +	Vähäinen +	Vähäinen +	Ei vaikutusta	Vähäinen +
Okeroinen, AT-alueetta muuttuu TY-alueeksi.		Vähäinen +	Vähäinen +	Vähäinen +	Vähäinen +	Vähäinen +	Vähäinen +	
Renkomäki, M- ja VL-alueetta muuttuu Pkm—alueeksi ja M- ja Pkm-alueetta muuttuu MA-alueeksi.		Vähäinen +	Vähäinen +	Ei vaikutusta	Vähäinen +	Vähäinen +	Ei vaikutusta	Vähäinen +
Holma, A- ja VR-alueetta muuttuu Pkm/T-alueeksi ja A-alueetta muuttuu VR-alueeksi ja samalla ekologisen kompensaation potentiaalisiksi hyvitysalueeksi (Kaavakartta 3: Luonnonympäristö).		Vähäinen +	Ei vaikutusta	Ei vaikutusta	Vähäinen +	Vähäinen +	Ei vaikutusta	Ei vaikutusta
Lehmus, SE-alue muuttuu T-alueeksi.		Vähäinen +	Vähäinen -	Kohtalainen ++	Kohtalainen --	Vähäinen -	Vähäinen	Vähäinen -
Nastola, vanhojen kaatopaikkojen alueet muuttuvat E-alueiksi.		Ei vaikutusta	Ei vaikutusta	Vähäinen +	Ei vaikutusta	Ei vaikutusta	Ei vaikutusta	Ei vaikutusta
Joutsaari, VL-alueetta muuttuu R-alueeksi.		Ei vaikutusta	Ei vaikutusta	Ei vaikutusta	Vähäinen -	Vähäinen -	Vähäinen -	Vähäinen -
Oksjärvi, AT-alueetta muuttuu RA- ja M-alueiksi.		Vähäinen +	Vähäinen +	Vähäinen +	Vähäinen +	Vähäinen +	Vähäinen +	Vähäinen +

Uudet ja muutuvat aluevaraukset	Vaikutukset alue- ja yhdyskuntarakenteeseen	Vaikutukset liikenteeseen	Vaikutukset yhdyskunta- ja energiatalouteen	Vaikutuksen luontoon	Kaupunkikuva, maisema, kulttuuriperintö ja rakennettu ympäristö	Maa- ja kallioperä, vesi, ilma ja ilmasto	Ihmisten elinolot, ympäristö ja virkistys	
Kumiantien varsi, AT-aluetta muuttuu RA- ja M-alueiksi.		Vähäinen -	Vähäinen +	Vähäinen +	Vähäinen +	Kohtalainen ++	Vähäinen +	Kohtalainen ++
Jokimaa, M-aluetta muuttuu VU-alueeksi.		Vähäinen +	Ei vaikutusta	Ei vaikutusta	Kohtalainen ++	Kohtalainen ++	Kohtalainen ++	Kohtalainen ++
Myllysaari, SM-alue muuttuu LS-alueeksi.		Vähäinen -	Vähäinen -	Ei vaikutusta	Vähäinen -	Vähäinen -	Vähäinen -	Vähäinen +
Savontie, T-aluetta muuttuu A-, VR- ja VL- alueeksi.		Vähäinen +	Vähäinen +	Vähäinen -	Kohtalainen ++	Kohtalainen ++	Kohtalainen ++	Kohtalainen ++
Hörölä, A-aluetta muuttuu VL- alueeksi ja samalla ekologisen kompensaation potentiaalisiksi hyvitysalueiksi (Kaavakartta 3: Viherrakenne).		Vähäinen +	Vähäinen +	Vähäinen -	Kohtalainen ++	Kohtalainen ++	Kohtalainen ++	Kohtalainen ++
Kalliojärventie, A-aluetta muuttuu VL-alueeksi.		Vähäinen +	Vähäinen +	Vähäinen -	Kohtalainen ++	Vähäinen +	Kohtalainen ++	Vähäinen +
Ämmälä, A- ja SM- aluetta muuttuu MU- alueeksi.		Vähäinen +	Vähäinen +	Vähäinen -	Kohtalainen ++	Vähäinen +	Kohtalainen ++	Vähäinen +
Potentiaalisen ekologisen kompensaation hyvitysalue -esimerkki merkinnästä Alvojärven MU-alueelle (Kaavakartta 3: Viherrakenne, osoitettu vinoruutumerkinnällä).		Ei vaikutusta	Ei vaikutusta	Ei vaikutusta	Kohtalainen ++	Ei vaikutusta	Ei vaikutusta	Ei vaikutusta